

การบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชัยแดนภาคใต้
ภายใต้ ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน”
ของ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชัยแดนภาคใต้

อิสระ ละอองสกุล

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง
ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชัยแดนภาคใต้

เอกสารประกอบการประเมินบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
ประเพณีวิชาการ ระดับทรงคุณวุฒิ
สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาการอบการบูรณาข้ามเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประเด็นด้วยกันคือ **ประเด็นแรก** เพื่อวิเคราะห์กรอบการบูรณาการ กระบวนการ และกลไก ในการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ระยะที่ 1 **ผลการศึกษาพบว่า** กรอบการบูรณาการฯ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนคือ 1) การค้นหาข้อมูลคริวเรือนยากจน (Fact Finding or Social Study) ซึ่งก่อนที่จะดำเนินการช่วยเหลือ ต้องมีกระบวนการรวบรวมข้อมูลคริวเรือนที่ยากจนอย่างครอบคลุม การดำเนินการเช่นนี้จะเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร ข้อมูลที่ได้มาจากแพลตฟอร์มเช่น “TPMAP” เพื่อระบุคริวเรือนที่ต้องการความช่วยเหลือ 2) การวินิจฉัยหรือประเมินปัญหา (Assessment) เป็นขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลภายหลัง ที่ข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านช่วยเหลือคริวเรือนยากจนจะต้องเจาะลึกด้วยการประเมินด้านสังคม ซึ่งขั้นตอนนี้จะทำให้ทราบถึงศักยภาพและรูปแบบพฤติกรรมของแต่ละคริวเรือนยากจนและชุมชน โดยตรวจสอบทั้งพฤติกรรมมาตรฐานและพฤติกรรมที่ผิดปกติตลอดจนกิจกรรมทางสังคมภายในสภาพแวดล้อมของพวกเขา 3) การวางแผนให้ความช่วยเหลือ (Planning for Intervention) จากข้อมูลที่รวบรวมได้ กลยุทธ์ความช่วยเหลือถูกสร้างขึ้นโดยมีพื้นฐานอยู่บนเสาหลัก 5 ประการ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทางกายภาพ การเงิน ธรรมชาติ และทางสังคม 4) การลงมือให้ความช่วยเหลือ (Intervention) การให้ความช่วยเหลือแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การช่วยเหลือทันทีในกรณีฉุกเฉินหรือวิกฤตการณ์ เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ข. ความคิดริเริ่มระยะยาวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงที่ยั่งยืน สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคลและชุมชนแบบองค์รวม โดยมีเจ้าหน้าที่รับหน้าที่หลายบทบาท ตั้งแต่ผู้ประสานงานไปจนถึงนักการศึกษา 5) การติดตามและประเมินผล (Follow up and Evaluation) หลังจากให้ความช่วยเหลือแล้ว มีระยะการติดตามเพื่อประเมินผลกระทบ ขั้นตอนนี้ระบุว่าความช่วยเหลือได้สร้างความแตกต่างเชิงบวกหรือไม่ ตรวจสอบความท้าทายที่เกิดขึ้น และรับประกันการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องสำหรับคริวเรือนจนกว่าพวกเขาจะบรรลุถึงการพึ่งพาตนเองได้ และ 6) การสิ้นสุดการให้ความช่วยเหลือ ระยะนี้บ่งชี้ถึงความก้าวหน้าของคริวเรือนในการรักษาการสนับสนุนอย่างเป็นอิสระ หากจำเป็น ความช่วยเหลือจะค่อยๆ ลดน้อยลง เพื่อให้มั่นใจว่าคริวเรือนต่างๆ ได้รับข้อมูลล่วงหน้าและเตรียมพร้อมสำหรับการพึ่งพาตนเอง

สำหรับ**วัตถุประสงค์ในประเด็นที่สอง**คือ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ระยะที่ 1 **ผลการศึกษา**มี 4 ด้านด้วยกัน คือ 1) ด้านบริบท (Context) ความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีหลายแง่มุม โดยมีสาเหตุมาจากมิติหลักสี่มิติด้วยกัน ได้แก่ มิติความท้าทายทางเศรษฐกิจ มิติของปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมและการศึกษา มิติของประเด็นทางการเมือง และความมั่นคง และมิติด้านประสิทธิภาพของการให้บริการประชาชน ทั้งนี้ความท้าทายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ เศรษฐกิจตกต่ำซึ่งนำไปสู่ค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น และราคาสินค้าเกษตรที่ผันผวน

เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน แนวทางแก้ไขต้องมุ่งเน้นไปที่ความต้องการทางกายภาพ เช่น ที่ดินและที่อยู่อาศัย ข้อกังวลทางการเงิน ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ การศึกษาและการดูแลสุขภาพ และการทำงานร่วมกันในชุมชน รวมถึงการสนับสนุนจากชุมชนและร่วมกันแก้ไขข้อขัดแย้ง 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) จัดสรรงบประมาณ 100,000 บาท เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน กระบวนการปัจจุบันในการคัดเลือกครัวเรือนยากจนเพื่อรับความช่วยเหลือ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรึกษาหารือกับชุมชน ถือว่ามีประสิทธิผล อย่างไรก็ตาม ปัญหายังคงมีอยู่ เช่น ฐานข้อมูลที่ล้าสมัยซึ่งนำไปสู่การทำซ้ำหรือขาดครัวเรือน บุคลากรไม่เพียงพอ เครื่องมือจัดเก็บข้อมูลที่ล้าสมัย และข้อจำกัดด้านกฎระเบียบที่ส่งผลต่อการจัดซื้อวัสดุที่จำเป็น 3) ด้านกระบวนการ (Process) กระบวนการคัดเลือกครัวเรือนถือเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จของโครงการโครงการริเริ่ม เช่น “เวทีประชาคม” ช่วยให้มั่นใจได้ว่าครอบครัวจะได้รับเลือกอย่างเหมาะสม มีความท้าทายในการประสานงานระหว่างหน่วยงานและการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพให้สอดคล้องกับทักษะและความถนัดที่มีอยู่ของครอบครัว ความล่าช้าในการประเมินโครงการและการมีส่วนร่วมไม่เพียงพอจากสภาชุมชนยังขัดขวางการดำเนินงานอีกด้วย และ 4) ด้านผลผลิต (Product) การศึกษาพบว่าแผนบูรณาการได้บรรลุผลในการสร้างอาชีพที่มั่นคงและส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ภายในชุมชน เครือข่ายตลาดที่แข็งแกร่งและกลไกการแก้ปัญหาเชิงนวัตกรรมจึงเกิดขึ้น การจัดการความยากจนอย่างยั่งยืนได้รับการสนับสนุนจากการนำเทคนิคการจัดการสมัยใหม่มาใช้ การปรับปรุงประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และความต้องการที่แท้จริงของชุมชน อย่างไรก็ตามอุปสรรคต่างๆ เช่น การขาดเป้าหมายระยะยาวที่ชัดเจน การจัดการที่ไม่ยืดหยุ่น และข้อจำกัดในการจัดซื้อจัดจ้าง ทำให้เกิดความท้าทายในการบรรเทาความยากจนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ประเด็นสุดท้ายคือเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 ครัวเรือนยากจน” และค้นหาตัวแบบ (MODEL) ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่เพื่อขยายผลให้ครอบคลุมเต็มพื้นที่ในระยะต่อไป ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจน ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่น และการให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนของหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ทุกระดับ 2) การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินโครงการตั้งแต่ต้นจนจบ 3) แผนงานบูรณาการที่วางแผนไว้อย่างละเอียด โดยมีการจัดลำดับการให้ความสำคัญกับบริบทในท้องถิ่นมากกว่าความสำคัญในระดับทั่วไปของรัฐ และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ของการดำเนินโครงการที่ผ่านมา 4) การมุ่งมั่นทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับประเด็นท้าทายต่างๆ ในท้องถิ่น 5) การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้ (Hard Power) และการเผยแพร่ความรู้ (Soft Power) 6) กฎและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เรียบง่าย ปรับเปลี่ยนได้ และมีประสิทธิภาพ 7) ฐานข้อมูลที่แม่นยำและต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องมุ่งเป้าไปที่ครัวเรือนที่ยากจน สำหรับข้อเสนอเพื่อการการขับเคลื่อนแผนงานฯ ในปี 2567 คือ 1) ปรับปรุงกระบวนการคัดเลือกครัวเรือนยากจนเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ 2) เสริมสร้างความร่วมมือและความตระหนักรู้ในทุกภาคส่วนตั้งแต่เริ่มแรก โดยมีหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้นำ 3) จัดการและปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดในการจัดหาอุปกรณ์ 4) การปรับปรุงระบบการติดตามและประเมินผลเพื่อประสิทธิผลและความรับผิดชอบของโครงการที่ดีขึ้น และ 5) การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการโครงการ

Abstract

The Study of "Unified Sufficiency: A Strategic Framework for Poverty Eradication and Sustainable Development Across All Ages through the '1 Civil Servant, 1 Poor Household' Initiative in the Southern Border Provinces" which is inquiry delineates three primary objectives. The inaugural objective entails a meticulous analysis of the integration framework, mechanisms, and processes geared towards poverty eradication and the holistic development of individuals regardless of age, grounded in the Sufficiency Economy philosophy prevalent in the southern border provinces. This is executed under the "1 government official per impoverished household" paradigm. The investigative results delineated a sextet of pivotal procedures are: 1) Fact Finding or Social Study in other words, Comprehensive Data Collection on impoverished households, necessitating multi-faceted stakeholder collaboration including, but not limited to, local governance, health, education, and agricultural specialists. 2) In-depth Assessment subsequent to the data collection, demanding civil servants to discern social nuances and behavioral patterns within impoverished households and their communities. 3) Strategized Intervention post data synthesis, sculpting assistance strategies rooted in five quintessential capitals: human, physical, financial, natural, and social. 4) Actualized Aid Intervention bifurcated into immediate crisis-response aid and long-term developmental initiatives. 5) Follow up and Evaluation or Post-Intervention Scrutiny and Evaluation, ensuring progressive advancement towards self-reliance. And 6) Gradual Cessation of Aid, a testament to households' progression towards self-sufficiency.

The secondary objective embarks on evaluating the achievements of the aforementioned integrated framework. The evaluation discerned four salient facets are: 1) Contextual Assessment revealing poverty's multifarious nature, influenced by economic, socio-cultural, political, and service efficiency dimensions. 2) Input Analysis ascertaining that an allocation of 100,000 baht is efficacious for poverty alleviation, albeit certain logistical and procedural lacunae persist. 3) Process Appraisal emphasizing the cardinality of the household selection procedure and the inherent challenges within. And 4) Product or Product Evaluation affirming the efficacy of the integrated approach in fostering economic stability and sustainable poverty management.

The terminal objective advocates the formulation of a policy proposal, aligned with the Sufficiency Economy philosophy for the southern border provinces under the “1 civil servant, 1 poor household” archetype. This aims to discern an ideal model congruent with the region's geo-social intricacies, facilitating expansive implementation. The research elucidated several success vectors for poverty mitigation, including the fervor and alacrity of government entities, scrupulous planning that esteems local contexts, adequate resource allocation, and leveraging technologically advanced systems for optimization. Proposals for the 2024 strategic direction encompass refining target selection, enhancing inter-sectoral collaboration, revamping procurement processes, and harnessing technology for superior project management.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเอกสารประกอบการประเมินบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ประเภท วิชาการ ระดับ ทรงคุณวุฒิ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาความยากจน ทั้งหน่วยงานในส่วนกลาง และระดับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ ภาคประชาสังคมภาควิชาการ องค์กรการกุศล และผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายหน่วยงาน ผู้จัดทำขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดกระบวนการขจัดความยากจนให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนำกรอบแนวทางไปขยายผลให้ครอบคลุมพื้นที่ในอนาคตอันใกล้

อิสระ ละอองสกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
Abstract	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ-ช)
สารบัญตาราง	(ซ)
สารบัญภาพ	(ณ)
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1-3
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	4-5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 นิยามศัพท์สำคัญ	6
1.6 กรอบแนวคิดการศึกษา	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่	8-10
2.2 แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแบบบูรณาการ	10-14
2.3 แนวคิดการบริหารงานแบบเครือข่ายภาครัฐ	14-20
2.4 แนวคิดการประเมินผล	21-28
2.5 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความยากจน	28-37
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37-42
3 วิธีดำเนินการศึกษา	
3.1 วิธีดำเนินการวิจัย	43-44
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	44-45
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	45-46
3.4 สรุปผล อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	46
4 ผลการศึกษา	
4.1 การวิเคราะห์การบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครอบครัว 1 คนยากจน”	47-65
4.2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครอบครัว 1 คนยากจน” ระยะที่ 1	65-90

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

4.3	ข้อเสนอเชิงนโยบายของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ ระบบ “1 ชำราชากร 1 คริวเรือนยากจน” และค้นหาตัวแบบ (MODEL) ที่เหมาะกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่ เพื่อขยายผลให้ครอบคลุมเต็มพื้นที่ในระยะต่อไป	90-91
4.4	ข้อเสนอเชิงนโยบายของแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ ระบบ “1 ชำราชากร 1 คริวเรือนยากจน” ในปี พ.ศ. 2567	91-92
5	สรุปผลและข้อเสนอแนะ	
5.1	สรุปผล	93-98
5.2	อภิปรายผล	98-99
5.3	ข้อเสนอแนะ	99

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4-1 การสำรวจสภาพปัญหาของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย	52-54
4-2 สถานการณ์ปัญหาความยากจนด้วยฐานทุน ๕ ด้าน	56
4-3 จำนวนครัวเรือนยากจนเป้าหมายนำร่องในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ จำแนกตามมิติความยากจน	59
4-4 ประเภทแผนงาน/กิจกรรมที่ใช้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ให้กับกลุ่มเป้าหมาย	60
4-5 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ	81
4-6 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของสภาสันติสุขตำบล	82
4-7 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของประธานชมรมบัณฑิตอาสา พัฒนามาตุภูมิระดับอำเภอ	83-84
4-8 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของบัณฑิตอาสา	84-85
4-9 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของผู้แทนหน่วยงานราชการระดับ จังหวัดและอำเภอ	86-87

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1-1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2-1	รูปแบบโครงสร้างการทำงานและการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ.....	14
2-2	ประเภทของเครือข่ายการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน	16
2-3	แนวคิดการทำงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ	17
2-4	ขั้นตอนต่างๆ เพื่อความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	18
2-5	ปัจจัยในการสร้างเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ	19
2-6	องค์ประกอบไปพิจารณาการประเมินผลโครงการ	23
2-7	ตัวแบบพื้นฐานของการประเมินผลของ Stufflebeam	26
2-8	ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและการประเมินผลตามตัวแบบ CIPP	27
2-9	อัตราส่วนความยากจนของแต่ละมิติและตัวชี้วัด	34
4-1	กรอบการบูรณาการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัย อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้	51
4-2	กรอบโครงสร้างการบูรณาการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัย อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 ครั้วเรือนยากจน”	64
4-3	ผังความเชื่อมโยงการแก้ไขปัญหาครัวเรือนยากจนรายมิติจำแนกตามหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง	65

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

สถานการณ์ “ความยากจน” เป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย ซึ่งจัดเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอยู่ในระดับดีแต่ก็ยังคงประสบปัญหาความยากจนอยู่บางส่วน (World Bank, 2022) โดยข้อมูลจากธนาคารโลก ชี้ว่า สัดส่วนคนจนของประเทศไทยในปี 2564 คิดเป็นร้อยละ 6.3 และเพิ่มขึ้นเป็น 6.6 ในปี พ.ศ. 2565 เนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 (World Bank, 2023) สอดคล้องกับรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 ของสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่บ่งชี้ว่า ประเทศไทยมีจำนวนคนยากจน 4.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 6.32 ของประชากรทั้งหมดและมีจำนวนครัวเรือนยากจน 1.24 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.79 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยภูมิภาคที่มีปัญหาความยากจนรุนแรงที่สุดคือ ภาคใต้ รองลงมา เป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ตามลำดับ (สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

เมื่อพิจารณาปัญหาความยากจนเฉพาะพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มีประชากรยากจนจำนวน 107,356 คน จากประชากรทั้งหมด 1,779,141 คน คิดเป็นร้อยละ 6.03 และมีครัวเรือนยากจนจำนวน 52,117 ครัวเรือน จากครัวเรือนทั้งหมด 527,514 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.87 ตามลำดับ (ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP), 2565) โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้ภาคใต้ประสบกับปัญหาความยากจนสูงสุดมาจากสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนในพื้นที่ แม้ว่าที่ผ่านมาภาครัฐจะได้ระดมสรรพกำลังในการแก้ไขปัญหาความยากจนมาโดยตลอด โดยเฉพาะตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2529) เป็นต้นมา แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้สำเร็จเป็นรูปธรรมได้ (สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

การเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยและการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเป้าหมายด้านความมั่นคงสำคัญที่กำหนดไว้ตาม “ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580)” โดยมี นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565) เป็นกรอบทิศทางรองรับภารกิจงานด้านความมั่นคงในภาพรวม และมี “นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้” ตามบทบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 เป็นนโยบายเฉพาะเรื่องที่วางกรอบแนวทางในการแก้ไขปัญหา นำเสนอต่อสภาความมั่นคงแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ รวมทั้งให้คณะรัฐมนตรีเสนอต่อรัฐสภาเพื่อทราบ โดยให้พิจารณาทบทวนปรับปรุงนโยบายดังกล่าวทุกกรอบระยะ 3 ปี หรือกรณีที่มีความจำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (สถาบันพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายพลเรือนจังหวัดชายแดนภาคใต้) โดยประกาศใช้นโยบายฯ ฉบับแรกเริ่มปี พ.ศ. 2555 - 2557 และใช้ต่อเนื่องมาจนถึงปี พ.ศ. 2562 จึงได้ทบทวนและปรับปรุงนโยบายฯ และประกาศใช้นโยบายฯ ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2560 - 2562 ซึ่งใช้ต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2565 และประกาศใช้นโยบายฯ ฉบับที่ 3 ปี พ.ศ. 2565 - 2567 เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาที่กำหนดให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นหน่วยงานเจ้าภาพดำเนินการ และให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ ปรึบายยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงให้รองรับนโยบายฯ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแปลงนโยบายให้สามารถขับเคลื่อนงานได้เป็นรูปธรรมเพิ่มมากขึ้น โดยแต่งตั้ง คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) กำหนดให้เป็นกลไกหลักในภาพรวมของพื้นที่ เพื่อบูรณาการภารกิจงานทุกกลไก ทุกหน่วยงาน ทุกมิติงานในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมอบให้ กอ.รมน. เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบมิติด้านความมั่นคง และให้ ศอ.บต. เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบมิติด้านการพัฒนา และให้ทั้งสองหน่วยงานดำเนินงานร่วมกันอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง กำหนดให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค 4 สน.) เป็นเจ้าภาพประสานการปฏิบัติงานและติดตามผล ตามแผนงาน /โครงการ /กิจกรรมของทุกมิติงานและทุกหน่วยงานในพื้นที่

โดยพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 มาตรา 8 กำหนดให้มี “ศอ.บต.” เป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะที่ไม่สังกัดกระทรวง (เลขาธิการ ศอ.บต. เป็นหัวหน้าหน่วยงาน) และอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา 9 ให้ ศอ.บต. มีอำนาจหน้าที่สำคัญในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย (1) การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2) การจัดทำแผนปฏิบัติการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาฯ (3) การเสนอแนะและบูรณาการ แผนงาน และโครงการด้านการพัฒนาของกระทรวง กรม และหน่วยงานอื่นของรัฐตามแผนปฏิบัติการฯ (4) ดำเนินการตามแผนงาน โครงการต่อเนื่องที่หน่วยงานของรัฐไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาตามยุทธศาสตร์ฯ (5) กำกับ เร่งรัด และติดตามการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐฝ่ายพลเรือนให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการฯ (6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน

กฎหมายฉบับนี้ ให้มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) กำหนดองค์ประกอบสำคัญให้ (1) นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน กพต. (2) รองนายกรัฐมนตรี เป็นรองประธาน กรรมการมาจาก (3) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง 15 กระทรวงและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (5) หัวหน้าหน่วยงานกลาง 4 หน่วยงาน (6) ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล สงขลา (7) ประธานสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (8) ผู้แทนภาคประชาชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดละคน โดยมีเลขาธิการ ศอ.บต. เป็นกรรมการและเลขานุการ (คำสั่งนายกรัฐมนตรี, 2564) ทั้งนี้ กพต. มีอำนาจหน้าที่สำคัญ ได้แก่ (1) ให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาฯ (2) เห็นชอบแผนงาน โครงการ งบประมาณสนับสนุนการพัฒนาฯ (3) เห็นชอบกำหนดเขตพัฒนาพิเศษ และกรอบแนวทางบริหารเขตพัฒนาฯ (4) เสนอแนะหน่วยงาน ทำแผนพัฒนา แผนงาน โครงการ งบประมาณในพื้นที่ (5) กำกับ เร่งรัด ติดตาม แก้ไขกฎระเบียบ ลดขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ และ (6) เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อคณะรัฐมนตรี

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อนด้านความมั่นคงเนื่องจากมีรากฐานทางประวัติการต่อสู้กับรัฐไทยมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และเป็นพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 มีเชื้อสายมลายูและนับถือศาสนาอิสลาม และมีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซียเป็นระยะทางยาวถึง 647 กิโลเมตร ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงที่ผ่านมาขาดความต่อเนื่องส่งผลให้สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ยืนยันได้จากข้อมูลสถิติ ตั้งแต่ มกราคม 2547 ถึง 30 สิงหาคม 2566 มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น จำนวน 9,657 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต จำนวน 5,868 คน แยกเป็นประชาชน จำนวน 3,617 คน เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 2,251 คน บาดเจ็บ จำนวน 12,657 คน แยกเป็นประชาชน

6,327 คน เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 6,330 คน พิการ/ทุพพลภาพ จำนวน 887 คน ทรัพย์สินได้รับความเสียหาย จำนวน 5,605 คน รวมงบประมาณที่รัฐบาลใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบแล้วจำนวนทั้งสิ้น 4,278,396,278.00 บาท ซึ่งจากผลการศึกษารายจ่ายของสถาบันการศึกษาในพื้นที่พบว่าปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของประชาชนโดยเฉพาะด้านรายได้ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ และด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ เป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการขยายตัวของผู้มีความเห็นต่างต่อรัฐไทย ดังนั้นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ทัดเทียมภูมิภาคอื่นของประเทศ จึงเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่รัฐควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก

ทั้งนี้ ในการเร่งรัดขจัดความยากจนซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้างสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศอ.บต. ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในมิติงานด้านการพัฒนา ได้รับความเห็นชอบกรอบการบูรณาการการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 คริวเรือนยากจน” จากคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) ในการประชุม ครั้งที่ 3/2564 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2564 โดย กพต. ได้มอบหมายให้ ศอ.บต. เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเร่งรัดแก้ไขปัญหาความยากจนให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 5 มิติ ได้แก่ มิติด้านรายได้ มิติด้านสุขภาพ มิติด้านความเป็นอยู่ มิติด้านการศึกษา และมิติด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ โดยได้กำหนดกรอบการดำเนินการ 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ดำเนินการนำร่องภายใต้โครงการ “ตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ภายใต้แผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีครัวเรือนเป้าหมายในระยะนำร่อง จำนวน 410 ครัวเรือนหรือคิดเป็นจำนวนประชาชนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 2,050 คน จำนวน 282 ตำบลในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย) และระยะที่ 2 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 - 2570 ขยายผลผ่านแผนงาน/โครงการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้ง (1) หน่วยงานตามภารกิจหน้าที่ (FUNCTION) เช่น กระทรวง กรม (2) หน่วยงานเชิงพื้นที่ (AREA) เช่น จังหวัด อำเภอ และ (3) หน่วยงานภารกิจเฉพาะ (AGENDA) ได้แก่ หน่วยงานภายใต้แผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จนครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนในพื้นที่ จำนวน 13,272 ครัวเรือน จำนวนประชากร 25,552 คน

สำหรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงริเริ่มโดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร นั้น เน้นความพอประมาณ ความยืดหยุ่น และแนวทางการพึ่งพาตนเองเพื่อการพัฒนา (Mongsawad, 2010) ความคิดริเริ่มของ ศอ.บต. ตามหลักปรัชญานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดช่องว่างระหว่างข้าราชการและครอบครัวที่ยากจนเพื่อให้เกิดการสนับสนุนโดยตรงและการพัฒนาที่ยั่งยืน เมื่อพิจารณาถึงความซับซ้อนของบริบททางสังคมและการเมืองของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาค้นคว้าวิจัยจะวิเคราะห์ปัญหาความยากจน ประเมินกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของหน่วยงานภาครัฐต่างๆ และสำรวจแนวทางสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและสันติสุขในพื้นที่ ผลจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยจะแสดงถึงข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์แก่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่มีภารกิจขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์กรอบการบูรณาการ กระบวนการ และกลไก ในการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ระยะที่ 1

1.2.2 เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ระยะที่ 1

1.2.3 เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” และค้นหาตัวแบบ (MODEL) ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่เพื่อขยายผลให้ครอบคลุมเต็มพื้นที่ในระยะต่อไป

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง กรอบการบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ของ ศอ.บต. มีขอบเขตด้านเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์กรอบการบูรณาการ กระบวนการ และกลไก ในการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ระยะที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ความเป็นมาและการขับเคลื่อนการดำเนินงานกระบวนการและกลไกที่ใช้ในการขับเคลื่อนงานไปสู่การปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ระยะที่ 1 เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานและปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 3 การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” และค้นหาตัวแบบ (MODEL) ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่เพื่อขยายผลให้ครอบคลุมเต็มพื้นที่ในระยะต่อไป เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายการบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” และเป็นการค้นหาตัวแบบที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่เพื่อขยายผลให้ครอบคลุมทั้งในภาพปัจจุบันและอนาคต

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาเรื่อง กรอบการบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ของ ศอ.บต. กำหนดขอบเขตการศึกษาในพื้นที่ความมั่นคงตามข้อเสนอแนะของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ครอบคลุมเฉพาะพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย)

1.3.3 ขอบเขตด้านเอกสารและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาเรื่อง กรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครุว์เรือนยากจน” ของ ศอ.บต. เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (DOCUMENTARY RESEARCH) ที่รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากนโยบายและเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ เอกสารของหน่วยงานราชการ เป็นต้น และการวิจัยสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (PARTICIPANT OBSERVATION RESEARCH) ที่รวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมกว่า 200 คน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งนี้ ฐานข้อมูลการขับเคลื่อนการบูรณาการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครุว์เรือนยากจน” ใช้ข้อมูลครุว์เรือนยากจนจากฐานข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ที่ได้ตรวจสอบ (RECHECK) และสังเคราะห์ (SYNTHETIC) ข้อมูลโดยข้าราชการสังกัดศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบครุว์เรือนยากจนร่วมกับทีมปฏิบัติการตำบลที่มาจากราชการ ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น ในพื้นที่

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการศึกษาวิเคราะห์กรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครุว์เรือนยากจน” ระยะแรก ของ ศอ.บต. เริ่มตั้งแต่ตุลาคม 2565 ถึง กันยายน 2566 รวมระยะเวลา 12 เดือน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของของการขับเคลื่อนการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครุว์เรือนยากจน” ในระยะที่ 1

1.4.2 สร้างการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการขจัดความปัญหายากจนให้หมดสิ้นไปจากพื้นที่ทั้งหน่วยงานในระดับนโยบาย กระทรวง/กรม และหน่วยงานระดับปฏิบัติในพื้นที่ จังหวัด/อำเภอ รวมทั้งหน่วยงานสนับสนุนทางวิชาการ มหาวิทยาลัยในพื้นที่ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องโดยตรงในการขับเคลื่อนการขจัดความยากจน ทั้ง 5 มิติ

1.4.3 เกิดต้นแบบแพลตฟอร์มขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศูนย์บูรณาการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศบจพ.จชต.) ศอ.บต. เชื่อมโยงกลไกความร่วมมือเพื่อจัดปัญหาความยากจนระดับจังหวัด โดยศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) จังหวัด และศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) อำเภอ

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

จังหวัดชายแดนใต้ หมายถึง จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย (พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553)

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 มาตรา 8 เป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะที่ไม่สังกัดกระทรวง และอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานอำนวยการระดับพื้นที่ มีหน้าที่เชิงบูรณาการเร่งรัด กำกับ ดูแล ประสานงาน และติดตามประเมินผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการฝ่ายพลเรือนและฝ่ายความมั่นคง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง

ความยากจน หมายถึง สภาพความ ขัดสน ลำบาก หรือขาดแคลน จากฐานข้อมูลระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ มิติด้านอาชีพ รายได้ มิติด้านการศึกษา มิติด้านสาธารณสุข มิติด้านความเป็นอยู่ และการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2021)

คนจนและครัวเรือนยากจนกลุ่มเปราะบาง หมายถึง ประชาชนและครัวเรือนที่ประสบสภาพความยากจนตามข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ใน 5 มิติ ได้แก่ อาชีพ รายได้ การศึกษา สุขภาพ และ การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ในพื้นที่ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย) (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2564)

การบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือนยากจน” หมายถึง การขับเคลื่อนการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้พ้นจากความยากจนและมีมาตรฐานทัดเทียมภูมิภาคอื่น ทั้ง 5 มิติ ตามกรอบมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) โดยเน้นการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยในการขับเคลื่อนภารกิจ และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ข้าราชการ 1 คนรับผิดชอบครัวเรือนยากจน 1 ครัวเรือน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565)

ศูนย์บูรณาการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศบจพ.จชต.) หมายถึง ศูนย์บูรณาการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศบจพ.จชต.) ตามคำสั่งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ 453/2564 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2564

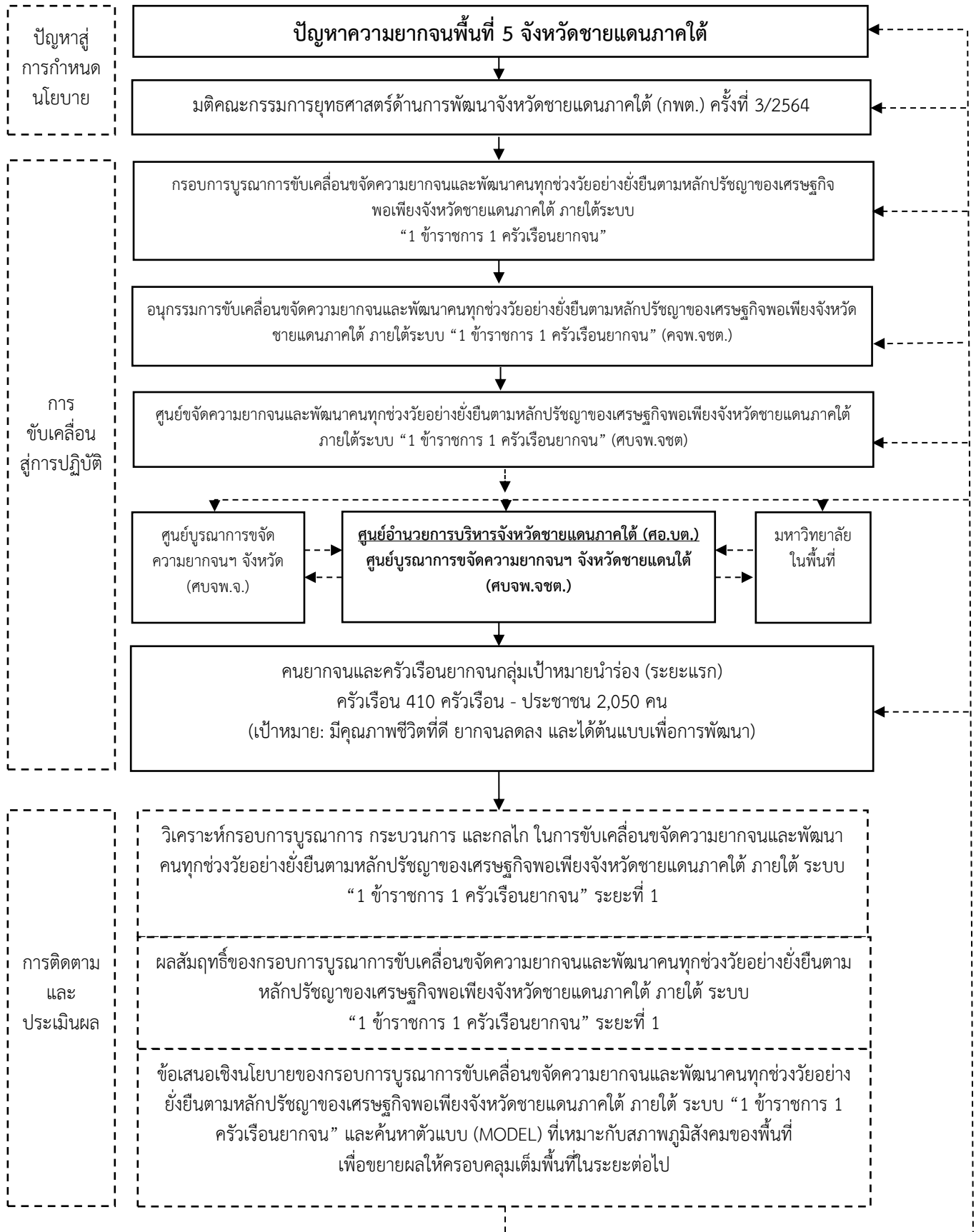
คณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) หมายถึง คณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 ของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา

ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) จังหวัด หมายถึง ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา

ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) อำเภอ หมายถึง ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) อำเภอทุกอำเภอในเขตพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา (อำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย)

1.6 กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การบูรณาการขับเคลื่อนขีดความสามารถและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” เป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างตัวแบบ (Model) ในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐแบบบูรณาการ แนวคิดการประเมินผล แนวคิดการบริหารงานแบบเครือข่ายในภาครัฐ รวมทั้งแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความยากจนและการแก้ไขปัญหาความยากจน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการศึกษาร่วมกัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) คือ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐโดยการนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ เช่นการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริหารงานแบบมีอาชีพ การคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่กะทัดรัดและแนวราบ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาแข่งขันการให้บริการสาธารณะ การให้ความสำคัญต่อค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนการมุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชน โดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ (Kalimullah, 2012).

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ได้ระบุเหตุผลในการตราพระราชบัญญัตินี้คือเพื่อเป็นการปรับปรุงระบบบริหารราชการเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยกำหนดให้การบริหารราชการแนวใหม่ ต้องมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถประเมินผลการปฏิบัติราชการในแต่ละระดับได้อย่างชัดเจน มีกรอบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการกำกับดูแล กำหนดนโยบายและการปฏิบัติราชการ และเพื่อให้กระทรวงสามารถจัดการบริหารงานให้เป็นไป ตามเป้าหมายได้ จึงกำหนดให้มีรูปแบบการบริหารใหม่ โดยกระทรวงสามารถแยกส่วนราชการจัดตั้งเป็นหน่วยงานตามภาระหน้าที่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสอดคล้องกับเป้าหมายของงานที่จะต้องปฏิบัติและกำหนดให้มีกลุ่มภารกิจของส่วนราชการต่างๆ ที่มีงานสัมพันธ์กัน เพื่อที่สามารถกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกันได้ และมีผู้รับผิดชอบกำกับการบริหารงานของกลุ่มภารกิจนั้นโดยตรงเพื่อให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว รวมทั้งให้มีการประสานการปฏิบัติงาน และการใช้งบประมาณเพื่อที่จะให้การ บริหารงานของทุกส่วนราชการบรรลุเป้าหมาย ของกระทรวงได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อน มีการมอบหมายงานเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ และสมควรกำหนดการบริหารราชการในต่างประเทศให้เหมาะสม กับลักษณะการปฏิบัติหน้าที่และสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างรวดเร็วและมีเอกภาพ โดยมีหัวหน้าคณะผู้แทนเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการ นอกจากนี้ สมควรให้มีคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เพื่อเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลการจัดส่วนราชการและการปรับปรุงระบบการทำงานของภาคราชการให้มีการจัดระบบราชการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ในมาตรา 3/1 บัญญัติว่า “การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน” เมื่อพิจารณามาตราดังกล่าวจะพบว่ามีสาระสำคัญให้การสนับสนุนให้การพัฒนาระบบราชการต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ตามต้องการของประชาชนและทันต่อการบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน การจัดสรรงบประมาณ และการบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ต้องคำนึงถึงหลักการตามวรรคหนึ่ง ส่วนในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน

ในส่วนของ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดขอบเขตแบบแผน วิธีปฏิบัติราชการ เพื่อเป็นไปตามหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ กล่าวคือ 1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน 2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ 3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ 4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น 5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ 6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความ 7) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานสม่ำเสมอ ซึ่งได้แก่ การตรวจสอบและวัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดระบบการควบคุมตนเอง

สำหรับ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. 2556 – 2561 ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ๗ ประเด็นยุทธศาสตร์ สรุปประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ดังนี้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การวางระบบการบริการงานราชการแบบบูรณาการ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันภายในระบบราชการด้วยตนเอง เพื่อแก้ปัญหาการแยกส่วนในการปฏิบัติงาน ระหว่างหน่วยงาน รวมถึงการวางระบบความสัมพันธ์และประสานความร่วมมือระหว่างราชการบริหารส่วนราชการ ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบของการประสานความร่วมมือที่หลากหลาย ภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกัน คือ นำศักยภาพเฉพาะของแต่ละหน่วยงานมาสร้างคุณค่าให้กับงานตามเป้าหมายที่กำหนด เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของประเทศและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (พีระพจน์ รัตนมาลี, 2561) เช่น

1) วางระบบการบริหารงานแบบบูรณาการในยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ (Cross Functional Management) ตามห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chains) คลอบคลุมกระบวนการ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนกระทั่งปลายน้ำ รวมทั้งกำหนดบทบาทภารกิจให้มีความชัดเจนว่าใคร มีความรับผิดชอบในเรื่องหรือกิจกรรมใด รวมทั้งการจัดทำตัวชี้วัดของกระทรวงที่มีเป้าหมาย ร่วมกัน (Joint KPIs)

2) การออกแบบโครงการสร้างและระบบบริหารงานราชการใหม่ในรูปแบบของหน่วยงานรูปแบบพิเศษ เพื่อให้สามารถรองรับการขับเคลื่อนประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศที่ต้องอาศัย การดำเนินงานที่มีความยืดหยุ่น คล่องตัว ไม่ยึดติดกับโครงสร้างองค์การและระบบราชการแบบเดิม

3) ปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณให้มีลักษณะแบบยืดหยุ่นศาสตร์และเป้าหมายร่วมเป็นหลัก เพื่อให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศและการบริหารงานแบบบูรณาการ

4) พัฒนารูปแบบและวิธีการทำงานของภาครัฐในระดับต่างๆ (Multi-Level Governance) ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการยึดพื้นที่เป็นหลัก เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ประสานสัมพันธ์กันในส่วนในการปฏิบัติงานและการใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าและไม่เกิดความซ้ำซ้อน และปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณ ให้เป็นแบบยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area-based Approach) รวมทั้งวางเงื่อนไขการจัดสรร งบประมาณให้กระทรวง/กรม ต้องสนับสนุน การขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ในสัดส่วนวงเงินงบประมาณที่เหมาะสม

2.2 แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแบบบูรณาการ

2.2.1 ความหมายและความสำคัญของการบริหารงานภาครัฐแบบบูรณาการ

จากคู่มือแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 (สำนักงาน ก.พ.ร.) ได้นิยามความหมายของการบริหารราชการแบบบูรณาการ หมายถึง การร่วมมือกันระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน หรือมีแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ภารกิจที่สำคัญของรัฐในแต่ละด้านเกิดสำเร็จ เป็นประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวมและมีความประหยัดโดยใช้ทรัพยากรร่วมกันได้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งสามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการให้เกิดความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพจากการร่วมมือปฏิบัติงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ได้กำหนดแนวทางไว้ตาม มาตรา 10 ดังนี้

“ในกรณีที่ภารกิจใดมีความเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการหรือเป็นภารกิจที่ใกล้เคียงหรือต่อเนื่องกัน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้นกำหนดแนวทางปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารราชการแบบบูรณาการร่วมกันโดยมุ่งเน้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ให้ส่วนราชการมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติราชการแบบบูรณาการในจังหวัดหรือหัวหน้าคณะผู้แทนในต่างประเทศ เพื่อให้การบริหารราชการแบบบูรณาการในจังหวัด หรือในต่างประเทศแล้วแต่กรณี สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายได้ครบถ้วนตามความจำเป็นและบริหารราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

สรุปได้ว่า “การบริหารราชการแบบบูรณาการ” คือ การบริหารที่ทุกหน่วยงานทำงานแบบมุ่งเน้นผล (Result) ตามยุทธศาสตร์เป็นหลัก เป็นการทำงานหลายหน่วยงานโดยอาศัยความเชี่ยวชาญและความชำนาญการของแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกันเฉพาะด้านทำงานภายใต้เป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักของยุทธศาสตร์เดียวกัน โดยร่วมกันคิดร่วมกันทำงาน โดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ มุ่งสู่ผลสำเร็จและเป้าหมายของงานร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดความประหยัด เสริมสร้าง ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินงานเป็นหลัก ทั้งในลักษณะของการทำงานข้ามกระทรวง กระทรวงเดียวกันแต่ต่างกรม หรือกรมเดียวกันแต่ต่างกอง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมในการทำงานกับภาครัฐในระบบเครือข่าย (Network) สำหรับการบริหารราชการในปัจจุบันจะต้องมีการปรับโครงสร้างองค์กรให้เป็นแบบการยึดภารกิจเป็นพื้นฐาน (Agenda based) คือ การจัดหน่วยงานที่ทำภารกิจเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันให้อยู่เดียวกัน เพื่อให้การบริหารงานสามารถตอบสนองการทำงานแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ได้เป็นผลสำเร็จ

2.2.2 เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีการบริหารราชการแบบบูรณาการ

ในปัจจุบัน ปัญหาบ้านเมืองที่เกิดขึ้นมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะจากหลายสาขาวิชาาร่วมกัน ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาโดยส่วนราชการใดส่วนราชการหนึ่งได้ รวมทั้งการบริหารงานตามภารกิจ (Function) ไม่สามารถแก้ปัญหาบางอย่างได้ เพราะการจัดแบ่งโครงสร้างขององค์กรภาครัฐในปัจจุบันแต่ละองค์กรจะมีพันธกิจ (Mission) ขององค์กรอยู่ ซึ่งจะทำให้แต่ละองค์กรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน ข้อดีของการจัดแบ่งโครงสร้างในลักษณะนี้ทำให้มีความชัดเจนในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านขององค์กร แต่ข้อเสียที่เกิดขึ้น คือ การไม่ประสานกันในการทำงาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีอีกรูปแบบหนึ่งของการทำงานเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น นั่นคือ การบูรณาการในการทำงาน การบูรณาการการทำงานจะช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการทำงานของแต่ละหน่วยงานได้เป็นการขจัดความซ้ำซ้อนของงานที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานตามยุทธศาสตร์ที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

รัฐบาลมีนโยบายที่ต้องการแก้ปัญหาที่สำคัญซึ่งเป็นวาระแห่งชาติให้เกิดผลโดยเร็วโดยที่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นเพื่อมารับผิดชอบได้โดยตรง จึงจำเป็นต้องให้หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการปรับตัวเองเพื่อให้สามารถรองรับกับนโยบายในการแก้ปัญหาของรัฐบาลให้ได้ ต้องมีการปรับระบบการบริหารจัดการให้สามารถก้าวข้ามผ่านให้พ้นความเป็นระบบราชการ (Beyond Bureaucracy) เกิดการทำงานที่เน้นความรวดเร็ว เพื่อให้สามารถแข่งขัน (Economy of speed) ต้องมีการคิดเชิงยุทธศาสตร์ มาตรการกำหนดเป้าหมายในการทำงานโดยมองการเปลี่ยนแปลงอนาคตเป็นตัวประกอบ (future-oriented) และเปิดมุมมองในการทำงานให้กว้าง (Outside-in Approach) โดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก รวมทั้งต้องยึดหลักบูรณาการการทำงานในการแก้ปัญหาเร่งด่วนให้เกิดผลสำเร็จได้ต้องพยายามลดขอบเขตการทำงานของแต่ละหน่วยงานให้น้อยลง ยึดหลักการทำงานแบบไร้พรมแดนของหน่วยงาน (Boundary Less) โดยหน่วยงานภาครัฐต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวง ระหว่างหน่วยงานขึ้น เพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้โดยเร็ว เช่น การแก้ปัญหาหายาเสพติด เป็นต้น

2.2.3 รูปแบบและแนวทางการบริหารราชการแบบบูรณาการ

การบริหารราชการแบบบูรณาการมีองค์ประกอบที่สำคัญที่จะต้องพิจารณา 4 ประการ คือ

1) โครงสร้างส่วนราชการ

ในการปัจจุบันส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน จำเป็นที่จะต้องนำหลักการการบริหารแบบบูรณาการมาใช้ในการทำงานมากยิ่งขึ้น มีการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดผลสำเร็จตามนโยบายและให้เห็นผลที่ประชาชนได้รับจากรัฐบาล เป็นการมุ่งเน้นให้เกิดการใช้จ่ายงบประมาณ โดยคำนึงถึงความประหยัด ความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และมีความคุ้มค่าต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศจากเหตุผล และหลักการดังกล่าว การดำเนินงานจะต้องมีความสอดคล้องกับภารกิจตามโครงสร้างส่วนราชการใหม่โดยมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์หลักของการพัฒนาประเทศของรัฐบาลหรือยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งประกอบด้วย 8 ยุทธศาสตร์ คือ

- (1) ยุทธศาสตร์การจัดความยากจน
- (2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสังคมที่มีคุณภาพ
- (3) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้
- (4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (5) ยุทธศาสตร์การต่างประเทศและดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ

- (6) ยุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมายและส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
- (7) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม
- (8) ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงของรัฐ

2) ลักษณะขององค์กร

ลักษณะขององค์กรตามแนวคิดของการบริหารราชการแบบบูรณาการควรมี 2 ระดับ คือ

- (1) องค์กรในระดับบน ซึ่งจะมีการทำงานแบบยุทธศาสตร์ (agenda) ค่อนข้างสูง
- (2) องค์กรในระดับย่อยลงมา ยิ่งหน่วยย่อยลงมาเท่าไร การทำงานตามสายงาน/โครงสร้าง (Functionai) จะค่อนข้างมาก การทำงานตามยุทธศาสตร์ (Agenda) จะมีเพียงบางส่วนที่ต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ยกตัวอย่างเช่น นายกรัฐมนตรีจะทำงานโดยดูภาพรวมทั้งหมดของนโยบายรัฐบาล ซึ่งจะมุ่งเน้นยุทธศาสตร์ (Agenda) เกือบทั้งหมด อาจมีลักษณะการทำงานตามโครงสร้าง/กระทรวง (Functionai) เพียงเล็กน้อยในเรื่องที่สำคัญ และได้มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีดูแลในแต่ละประเด็น ยุทธศาสตร์ ดังนั้น ในแต่ละยุทธศาสตร์ (Agenda) จะถูกแบ่งแยกตามความรับผิดชอบของแต่ละรองนายกรัฐมนตรี สำหรับในระดับรัฐมนตรี การทำงานตามโครงสร้าง (Functionai) จะยิ่งมากขึ้น เพราะได้รับมอบหมายให้มีการดูแลเป็นกระทรวง แต่มีประเด็นด้านยุทธศาสตร์ ที่ต้องทำงานร่วมกับคนอื่น ยิ่งลงมาถึงระดับกรม การทำงานตามโครงสร้าง (Functionai) จะยิ่งเพิ่มสูงขึ้น

สิ่งสำคัญที่สุด คือ วิธีการที่จำให้แต่ละกระทรวง/กรม มีการทำงานต่อเนื่องกัน แบบยุทธศาสตร์ให้ได้ความเข้าใจของคนทำงานเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด คนต้องมีความเข้าใจว่าการทำงานตามโครงสร้าง (Functionai) กับ การทำงานตามยุทธศาสตร์ (Agenda) นั้น ไม่ใช่การเลือกทำงานอันใดอันหนึ่ง แต่มันเป็นความต่อเนื่องที่ต้องเชื่อมต่อกันให้ได้ เมื่อเรารู้ว่าต้องเชื่อมต่อกัน จะต้องมีการปรับโครงสร้าง/การทำงานขององค์กรให้สอดคล้องตามหาคนที่มีความเหมาะสมในการทำงานแบบบูรณาการ เพื่อให้การทำงานสามารถต่อเนื่องกันได้ เพื่อให้ทั้งในเรื่องโครงสร้างและเรื่องพฤติกรรมจะเข้าไปสู่แนวทางเดียวกัน

3) การบูรณาการโครงสร้างหน่วยงาน

คู่มือคำอธิบายแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้ให้คำอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารราชการแบบบูรณาการ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

(1) การบูรณาการระหว่างส่วนราชการ ได้กำหนดว่า ในกรณีที่มีภารกิจใดมีความเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการ หรือเป็นภารกิจที่ใกล้เคียง หรือต่อเนื่องกัน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้นกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการ เพื่อให้เกิดการบริหารราชการแบบบูรณาการร่วมกัน โดยมีการบริหารจัดการทั้งในด้านการวางแผน การใช้ทรัพยากร และการดำเนินงานร่วมกัน โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในภารกิจนั้นเป็นเอกภาพเดียวกันในการดำเนินการ และเพื่อให้เกิดการบูรณาการดังกล่าว อาจเริ่มมาจากนโยบายของรัฐบาลโดยตรง ซึ่งกรณีเช่นนี้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลนั้น จะต้องร่วมมือดำเนินการโดยประสานอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการเข้าด้วยกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายให้มีความสำเร็จเกิดขึ้น

(2) การบูรณาการในจังหวัดและในต่างประเทศ การบูรณาการในจังหวัดและต่างประเทศ ได้กำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล คือให้มีการบริหารราชการแบบบูรณาการในจังหวัดและในต่างประเทศ โดยในระดับจังหวัด ให้ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยระบบการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ.2546 และในต่างประเทศ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ดังนั้น จึงเห็นควรให้ส่วนราชการทุกแห่งมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติราชการของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือหัวหน้าคณะผู้แทนในต่างประเทศ เพื่อให้การบริหารราชการเป็นผลสำเร็จ ทั้งในเรื่องการบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ และการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติราชการแบบบูรณาการระหว่างส่วนราชการจะทำได้ใน

2 ระดับ คือ

- ภายในกระทรวงเดียวกัน คือ การบูรณาการการทำงานระหว่างกรมในกระทรวงเดียวกันโดยการให้กรมที่ปฏิบัติภารกิจด้านต่างๆ ที่มีเป้าหมายสนับสนุนภารกิจของกระทรวง (เดียวกัน) สามารถดำเนินการให้สำเร็จผลตามเป้าหมายหลักของกระทรวง ในหลักการการบริหารงานแนวใหม่นั้น กระทรวงจะต้องเป็นหน่วยงานหลักที่จะทำให้แต่ละกรมประสานความร่วมมือเพื่อให้งานเกิดผลสัมฤทธิ์ สอดคล้องตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 19/1 ที่กำหนดให้ ปลัดกระทรวง หัวหน้ากลุ่มภารกิจหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมต้องวางแผนและประสานกิจกรรมของ กระทรวงร่วมกัน การจัดเก็บภาษี เป็นเรื่องนโยบายระดับประเทศ ในการพิจารณาและตัดสินใจจำเป็นต้องใช้ ข้อมูลทางด้านภาษีในภาพรวม เช่น ข้อมูลภาษี (tax informationsystem) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ หน่วยงานหลัก 3 กรม คือ กรมสรรพากร กรมศุลกากรและกรมสรรพสามิต

- ระหว่างกระทรวง คือ นอกจากการบริหารงานให้เกิดบูรณาการในกระทรวงเดียวกัน แล้ว ยังต้องมีความร่วมมือระหว่างกระทรวงในกรณีที่มีภารกิจเกี่ยวเนื่องกันหลายกระทรวง กระทรวงที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในผลปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจะต้องประสานกับกระทรวงอื่นๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน มิให้เกิดความซ้ำซ้อน และเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ เรื่องการเปิดเสรีทางการค้า FTA กับประเทศต่างๆ การปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น

4) การบูรณาการระบบการบริหารจัดการ

นอกจากการบูรณาการโครงสร้างหน่วยงานที่ระดับกระทรวง กรม จังหวัด และ ในต่างประเทศแล้ว ระบบบริหารจัดการก็เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องบูรณาการวิธีการบริหารราชการแนวใหม่ด้วย ดังจะเห็นได้จากเรื่องการมอบความรับผิดชอบของนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีให้แก่นายกรัฐมนตรี 8 คน บทบาทของ รองนายกรัฐมนตรีที่ผ่านมามีความรับผิดชอบดูแลการปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีในกระทรวงต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งบางครั้งกระทรวงที่ได้รับมอบหมายก็จะมีเกี่ยวข้องกัน แต่บางครั้งกระทรวงที่ได้รับมอบหมายก็ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกัน แต่มาในยุคปัจจุบัน รัฐบาลเห็นว่าเป็นเรื่องที่ต้องการความชำนาญการ เฉพาะด้านที่แตกต่างกันซึ่งไม่ใช่บุคลากรของภาครัฐไม่มีความสามารถ แต่บางเรื่องความสามารถของคนมีความ แตกต่างกัน ต่างคนต่างเก่งไม่เหมือนกัน จนบางครั้งไม่ประสานการทำงานกันในระดับกรมหรือระดับกระทรวง ความสามารถนั้นก็ไม่มีประโยชน์ โดยที่ทุกหน่วยงานต่างก็มีความตั้งใจที่จะร่วมมือกันดำเนินงาน แต่ลักษณะโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการมีลักษณะเป็นแบบแบ่ง ต่างหน่วยต่างทำงาน ความร่วมมือกันจึงเป็น ความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ คือ เชิง Informal หรือเป็นลักษณะความร่วมมืออันเนื่องมาจากต้องช่วยกัน แต่ไม่มีความชัดเจนในระดับโครงสร้างจึงเห็นว่าการบูรณาการเชิงโครงสร้างอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องมีการ บูรณาการระบบการบริหารจัดการ ด้วย

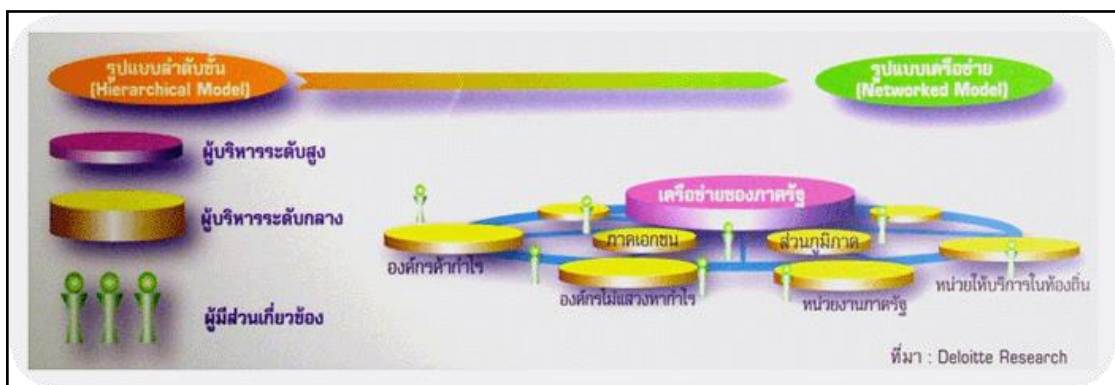
การปฏิรูประบบราชการที่ผ่านมามีได้ดำเนินการไปแล้วในขั้นตอนนี้ คือ การพัฒนาระบบ ราชการที่ต้องปรับเปลี่ยนระบบการจัดการภาครัฐ ซึ่งในส่วนนี้เราจะต้องสร้างสมดุล (Balance) ของการ บริหารงานราชการ คือ การทำงานเชิงโครงการ ตามภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ (Function) ก็ยังคงต้อง ดำเนินการต่อไป ในขณะที่ต้องมีความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) เพิ่มมากขึ้นที่เรียกว่าการทำงาน เชิงประเด็นยุทธศาสตร์หรือวาระแห่งชาติ (Aganda) ซึ่งจะเป็นภารกิจที่มีความจำเป็นอย่างเฉพาะ และเมื่อจะดำเนิน ภารกิจนั้นให้บรรลุผลก็ต้องมีการบริหารจัดการทำงานร่วมกันของหลายๆ ฝ่าย หลายภารกิจมารวมกัน เช่น เรื่อง OTOP เป็นเรื่องที่ต้องการความร่วมมือของกระทรวงมหาดไทยในการเข้าไปสู่ชุมชนในระดับพื้นที่ แต่ก็ต้องเอาเรื่องของความรู้ความเข้าใจในเชิงการผลิตจากกระทรวงอุตสาหกรรมความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ตลาดจากกระทรวงพาณิชย์เข้าไปผสมผสานกัน เป็นต้น

ฉะนั้น ในรัฐบาลปัจจุบัน ถึงแม้จะมีการปฏิรูปในเชิงโครงสร้าง โดยแบ่งส่วนราชการทั้งหมด 20 กระทรวงแล้วนั้น เห็นได้ว่า ถ้าพิจารณาในระดับของระดับกระทรวงขึ้นไป นายกรัฐมนตรีจะปฏิบัติตนเหมือน CEO โดยที่มีผู้ช่วยลำดับรองลงมา คือ รองนายกรัฐมนตรี จะดูแลในส่วนของประเด็นยุทธศาสตร์ (agenda) ในแต่ละด้าน

2.3 แนวคิดการบริหารงานแบบเครือข่ายภาครัฐ

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของการบริหารงานแบบเครือข่าย

แนวคิดการบริหารงานแบบเครือข่ายในภาครัฐ หรือ Network Governance ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้ เช่น ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2556) ได้ให้คำนิยามของคำว่า เครือข่าย ว่าหมายถึง โครงสร้างของสายสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานในระบบสังคม โดยบุคคลหรือหน่วยงานดังกล่าวอาจหมายถึงความรวมถึง ปัจเจบุคคล องค์กร อุตสาหกรรม หรือรัฐ โดยสายสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีพื้นฐานจากการสนทนา มิตรภาพ ความรัก ความเป็นเครือญาติ อำนาจหน้าที่ การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนสารสนเทศ และสิ่งอื่นในรูปแบบของความสัมพันธ์ (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2556, หน้า 434) โดยที่มาของแนวคิดความสำคัญ และวัตถุประสงค์ ของการบริหารงานแบบเครือข่ายในภาครัฐ หรือ Network Governance นั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ หรือ ก.พ.ร. และสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) (2551) ได้อธิบายว่า การบริหารงานแบบเครือข่ายนั้น คือการสร้างความสัมพันธ์ การผสมผสาน และเชื่อมโยงการทำงานของหลายองค์กรเข้าด้วยกัน เป็นรูปแบบของการสร้างเครือข่ายของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในระดับต่างๆ ซึ่งรูปแบบเครือข่ายนี้ต้องพึ่งพา ติดต่อประสานงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความหลากหลาย ความสะดวก รวดเร็ว ในการให้บริการประชาชน รวมทั้งตอบสนองต่อสถานการณ์ ตลอดจนความต้องการต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551)

ภาพที่ 2-1 รูปแบบโครงสร้างการทำงานและการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551)

ในประเด็นของแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการเข้าสู่ยุคของการบริหารจัดการภาครัฐโดยอาศัยระบบเครือข่ายนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2548) ได้อธิบายถึงมูลเหตุของการเกิดรูปแบบดังกล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า การบริหารจัดการภาครัฐโดยอาศัยระบบเครือข่าย หรือ Network Governance นั้น เกิดขึ้นได้โดยอาศัยการผสมผสานของแนวโน้ม (Trend) ในการดำเนินงานใน 3 แนวทางเข้าด้วยกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2548) ดังนี้

1) ความนิยมในการจ้างเหมา (Outsourcing) โดยในปัจจุบัน ภาครัฐมีแนวโน้มที่จะหันมาจ้างเหมาบุคลากรจากภายนอก เช่น บริษัทเอกชน หรือ องค์กรที่ไม่ได้แสวงหาผลกำไรมากขึ้น แทนการใช้บุคลากรในภาครัฐ เพื่อให้บริการแก่สาธารณะและดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวนี้ในวันจะมีเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านปริมาณ ขอบเขต และความถี่ของการจ้างงาน ยกตัวอย่างเช่น รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ใช้เงินมากกว่า 100 ล้านเหรียญสหรัฐโดยประมาณในการจ้างเหมาบุคลากรจากภายนอก ในส่วนของประเทศอังกฤษก็มีสัดส่วนของการให้บริการด้านสังคมโดยบริษัทเอกชนหรือองค์กรอาสาสมัครต่างๆ เพิ่มขึ้นจากเกือบจะไม่มีเลยเมื่อ 20 ปีที่แล้ว แต่ในปัจจุบันมีถึงร้อยละ 40 ของการให้บริการด้านสังคมทั้งหมด

2) การให้บริการแก่สาธารณะร่วมกันของหน่วยงานต่างๆของภาครัฐ มีจุดประสงค์ของแนวทางนี้คือการเชื่อมโยงและผสมผสานการให้บริการต่างๆให้กับประชาชนเข้าด้วยกันโดยการปรับปรุงขั้นตอนต่างๆในการดำเนินงานเพื่อการเผยแพร่ข่าวสารและการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐที่ดีขึ้น

3) การเข้าสู่โลกดิจิทัล โดยระบบอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีต่างๆ ได้ช่วยให้การติดต่อสื่อสารและการทำงานประสานกันระหว่างผู้ร่วมงานที่อยู่ต่างองค์กรมีประสิทธิภาพดีขึ้น รวดเร็วขึ้นและมีราคาถูกลงอีกด้วย อันส่งผลให้ขนาดของการประสานงานระหว่างกันของผู้ร่วมงานที่อยู่ต่างองค์กรมีวงกว้างมากขึ้นและบ่อยครั้งยิ่งขึ้น

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารภาครัฐโดยอาศัยเครือข่ายนั้น จะการผสมผสานและเชื่อมโยงการทำงานของหลายองค์กรในหลายระดับเข้าด้วยกัน ทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคที่ไม่แสวงหาผลกำไร โดยอาศัยผสมผสานแนวทางในการดำเนินงาน 3 ด้านเข้าด้วยกันดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งคุณลักษณะของการดำเนินงานการบริหารภาครัฐโดยอาศัยเครือข่ายคือการดำเนินงานที่พึ่งพาการติดต่อประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างองค์กรภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างมาก ในขณะเดียวกันก็มีการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรต่างๆ ในเครือข่ายเพื่อให้เกิดความหลากหลายสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการประชาชนและการตอบสนองต่อสถานการณ์และความต้องการต่างๆด้วยความรวดเร็วขึ้น

2.3.2 รูปแบบของการประสานความร่วมมือแบบเครือข่าย

สำหรับประเด็นด้านประเภทของเครือข่ายการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน หรือ Types of Public-Private Networks ของการบริหารภาครัฐโดยอาศัยเครือข่ายนั้น พบว่าสามารถมีได้ในหลายรูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบต่างก็มีคุณสมบัติต่างกันไปโดยจะขึ้นอยู่กับขอบเขตของการดำเนินงาน ความหลากหลายของการให้บริการ ความซับซ้อนและระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเภทต่างๆได้ ดังนี้ (สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2548)

1) การทำสัญญาในการให้บริการ (Service Contract) ในเครือข่ายการให้บริการ โดยรูปแบบนี้ภาครัฐจะใช้วิธีการทำสัญญาในการจัดระบบเครือข่าย ข้อตกลงการให้บริการ และความสัมพันธ์ของผู้รับจ้างหรือผู้รับจ้างช่วง โดยสร้างการเชื่อมโยงทั้งในแนวดิ่งและแนวระนาบระหว่างสมาชิกในเครือข่าย แทนที่จะเป็นความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งระหว่างรัฐกับผู้รับจ้างเท่านั้น ซึ่งตัวอย่างของเครือข่ายในลักษณะนี้ได้แก่ การสาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ ระบบทะเบียนรถ และระบบการป้องกันประเทศ เป็นต้น

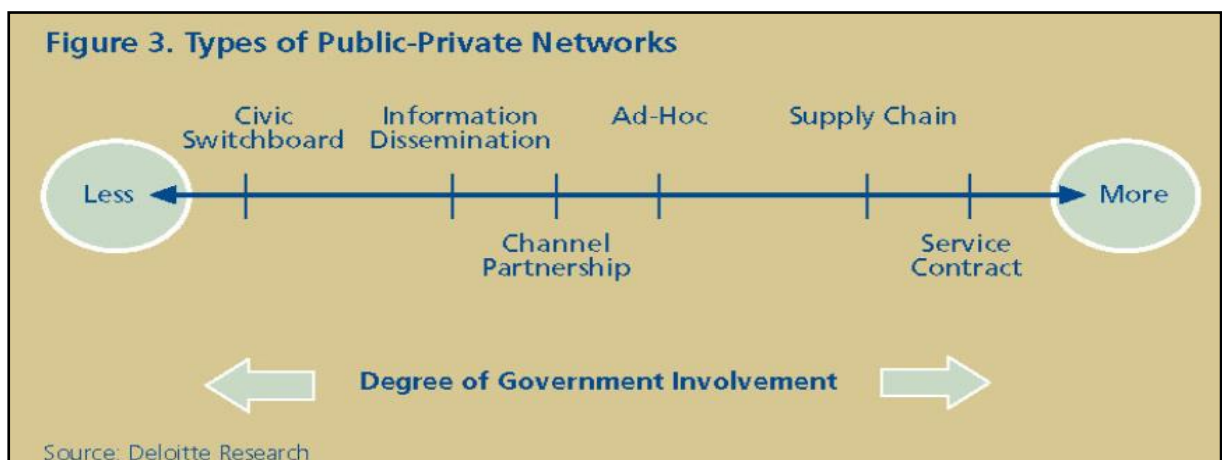
2) ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) โดยระบบห่วงโซ่อุปทานนี้เกิดขึ้นเพื่อที่จะส่งมอบงานที่ซับซ้อนให้กับภาครัฐ อาทิ เครื่องบินขับไล่ หรือ โครงการการคมนาคม เป็นต้น โดยปกติแล้วระบบห่วงโซ่อุปทานมักจะไม่น่าปรากฏในภาครัฐเท่าไร เพราะงานส่วนใหญ่ของรัฐมักจะอยู่ในลักษณะของการให้บริการเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยตัวอย่างของเครือข่ายในลักษณะนี้ในภาครัฐ ได้แก่ ระบบป้องกันประเทศและระบบการขนส่ง เป็นต้น

3) เครือข่ายเฉพาะกิจ (Ad hoc) ปกติแล้วภาครัฐมักจะจัดหน่วยเฉพาะกิจขึ้นเพื่อรองรับสถานการณ์พิเศษ ซึ่งมักจะเป็นเหตุการณ์ฉุกเฉิน ตัวอย่างของเครือข่ายในลักษณะนี้ได้แก่ เครือข่ายเฉพาะกิจของโรงพยาบาล หมอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และตำรวจที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อป้องกันการแพร่ขยายของไวรัสร้ายแรงที่ติดต่อกันได้ หรือถูกจัดตั้งขึ้นในกรณีเกิดธรรมชาติพิบัติต่างๆ อาทิ แผ่นดินไหว หรือน้ำท่วม เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันสถานการณ์พิเศษอาจจะรวมถึงการโจมตีเสถียรภาพของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้ไม่หวังดีด้วย

4) ตัวแทนการให้บริการ (Channel Partnership) โดยเป็นการบริการในรูปแบบที่บริษัทเอกชนหรือองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไรมีการให้บริการในฐานะตัวแทนในการให้บริการของภาครัฐ คล้ายๆ กับร้านค้าปลีกที่ทำหน้าที่ตัวแทนจัดจำหน่ายสินค้าของผู้ผลิตสินค้า ตัวอย่างเช่น บริษัทที่จำหน่ายรถยนต์ช่วยดำเนินการจัดทำทะเบียนรถให้กับผู้ซื้อรถ ร้านขายอุปกรณ์ตกปลาจะทำหน้าที่ออกใบอนุญาตจับปลาด้วย หรือซอฟต์แวร์ที่ช่วยในการจัดทำเอกสารเสียภาษีจะมีบริการเสริมที่จะช่วยนำส่งเอกสารภาษีให้กับกรมสรรพากรผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ จากความแพร่หลายของระบบอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน การขยายช่องทางการให้บริการของภาครัฐจะทำได้ง่ายขึ้นเพราะ ตัวแทนการให้บริการสามารถรวบรวมบริการต่างๆ ของภาครัฐที่สามารถกระทำผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้มาอยู่รวมกันภายใต้เว็บไซต์ของตัวแทนการให้บริการนั้น

5) การเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะ (Information Dissemination) คือ การที่หน่วยงานภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนหรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรในการเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะให้กับประชาชน ซึ่งตัวอย่างของเครือข่ายในลักษณะนี้ได้แก่ เว็บไซต์ โลก 911(Earth 911) ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่เผยแพร่ข้อมูลที่ล่าสุดและข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งเว็บไซต์นี้ได้ทำการเชื่อมโยงข้อมูลกับฐานข้อมูลจากรัฐบาลกลางกว่า 50 หน่วยงานในมลรัฐและมากกว่า 1000 หน่วยงานในระดับท้องถิ่น ชุมชนต่างๆทั่วประเทศ และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ซึ่งการเชื่อมโยงเหล่านี้เปรียบเสมือนการสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา

6) ชุมสายในการเชื่อมโยงองค์กรต่างๆ (Civic Switchboard) โดยหน่วยงานภาครัฐสามารถอาศัยความกว้างขวางขององค์กรเป็นตัวเชื่อมโยงให้องค์กรต่างๆที่สามารถร่วมมือกันแล้วก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม หน่วยงานภาครัฐจึงมีความเหมาะสมในการเป็นตัวกลางคอยเชื่อมโยงระหว่างองค์กรที่ให้บริการแต่ขาดทรัพยากรในการดำเนินการกับองค์กรที่มีทรัพยากรแต่ไม่มีช่องทางในการให้บริการ

ภาพที่ 2-2 ประเภทของเครือข่ายการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน (สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2548)

ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นภาพแสดงของระบบการบริหารงานแบบเครือข่ายในภาครัฐ (Network Governance) ที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้หยิบยกรูปแบบการทำงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ประสบความสำเร็จ เพราะได้อาศัยยุทธศาสตร์การระดมพลังทางสังคม และการบริหารการจัดการแบบใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการด้วยองค์กรขนาดเล็ก มาทำหน้าที่เป็น น้ำมันหล่อลื่น การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีหรือเครือข่ายต่างๆ ที่มีเป้าหมายการทำงานเดียวกันจากทุกภาคส่วนสังคม โดยให้การสนับสนุนทุนและงบประมาณที่จำเป็นในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และมีจุดเน้นที่การตรวจสอบผลลัพธ์ภายใต้อุดมการณ์สร้างเสริมสุขภาพ สสส. (สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551) ดังสามารถสรุปภาคีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของ สสส. ได้ภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2-3 แนวคิดการทำงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551)

โดยจากข้อมูลภายใต้การดำเนินโครงการสำคัญโครงการหนึ่งของ สสส. คือ โครงการรณรงค์เพื่อการลดอุบัติเหตุที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของแผนการสร้างเสริมสุขภาพของคนไทย ซึ่งจากประสบการณ์ในการรณรงค์แผนงานลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสำนักงานเครือข่ายลดอุบัติเหตุ (สคอ.) ภายใต้การสนับสนุนของ สสส. นั้น พบว่า เครือข่ายการประสานงานที่ดีจะสามารถช่วยให้เกิดเรื่องต่างๆ (สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551) ดังนี้ (1) ลดข้อจำกัดเรื่องคนไม่พอ เงินไม่พอ งานมากเกินไป (2) ลดข้อจำกัดเรื่องระยะทาง และระยะเวลาในการทำงาน (3) ไม่ต้องฝ่าวิฤตอย่างโดดเดี่ยว โดยอยู่แบบมีพวก ตายแบบมีเพื่อน (4) เปลี่ยนเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย (5) ทำเรื่องร้ายให้เป็นเรื่องดี (6) สร้างมิตรไมตรี สร้างความสุนทรีย์ ทำงานให้เกิดความสุข และ (7) เป็นช่องทางสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ต้นทุนต่ำ ไร้ขอบเขต

นอกเหนือจากการทำงานภายใต้ภาคีเครือข่ายของ สสส. ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ยังมีตัวอย่างการบริหารงานภาครัฐโดยใช้ระบบเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. ที่เป็นองค์กรประชาชนที่ มุ่งสร้างความเข้มแข็งของสังคมจากฐานรากด้วยพลังองค์กรชุมชนและประชาสังคม สำหรับแนวทางสำคัญในการดำเนินงานของ พอช. คือ การเชื่อมโยงเครือข่ายขององค์กรชุมชนในทุกระดับและการเน้นองค์กรชุมชนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน รวมทั้งการพัฒนาที่เน้นการประสานความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย (สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551) กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่นำไปสู่

ความสำเร็จของการทำงานภาคีเครือข่ายของ พอช. นั้น คือ การดำเนินงานที่เกิดจากความเข้าใจร่วมกัน และจะต้องประกาศเป็นนโยบายขององค์กรให้ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องของความโปร่งใส ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นหน่วยงานต่างๆ ต้องกลับไปทบทวนระเบียบข้อบังคับของตน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการปรับใช้กับทุกพื้นที่ ตามที่จะสามารถสรุปขั้นตอนต่างๆที่นำไปสู่ความสำเร็จของการสร้างภาคีเครือข่ายของ พอช. ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2-4 ขั้นตอนต่างๆ เพื่อความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551)

2.3.3 กรอบ ทิศทาง และกระบวนการออกแบบ การประสานความร่วมมือแบบเครือข่าย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการจึงได้ทำการสรุปถึงหลักการ แนวคิด และเทคนิคปฏิบัติที่สำคัญ 4 ประการ (สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551) ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานแบบเครือข่ายในภาครัฐ ดังนี้

1) การออกแบบเครือข่าย : ความสำเร็จของการบริหารงานแบบเครือข่ายมักขึ้นอยู่กับ การออกแบบเครือข่ายตั้งแต่ตอนเริ่มต้น เมื่อกำหนดแนวทางและโครงสร้างการบริหารเครือข่ายแล้ว โครงสร้างดังกล่าวต้องสามารถสนับสนุนการไหลเวียนของข้อมูล และทรัพยากรระหว่างหน่วยงานต่างๆ ภายในเครือข่ายได้ การออกแบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพเปรียบเหมือนการมีแผนที่การเดินทางที่ดี ซึ่งจะช่วยให้ภาครัฐ ดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายได้

2) การประสานงานในเครือข่าย: เพื่อให้การบริหารงานแบบเครือข่ายประสบความสำเร็จ หน่วยงานต่างๆ ต้องสามารถเชื่อมต่อกันได้ในหลากหลายระดับ ซึ่งเทคโนโลยีอาจเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วย เชื่อมต่อการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ในเครือข่ายเข้าด้วยกัน เป็นใบเบิกทางให้สมาชิกในเครือข่ายได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ร่วมดำเนินงาน ช่วยกันตัดสินใจ แบ่งปันข้อมูลของผู้ใช้บริการร่วมกัน

3) การติดตามผล: ระบบการวัดผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง หากขาดข้อมูลด้านผลงานที่เชื่อถือได้ การที่จะทราบว่าสมาชิกในเครือข่ายได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ ครบถ้วนหรือไม่ และประชาชนผู้รับบริการพอใจในบริการที่ได้รับหรือไม่ ย่อมเป็นไปได้ ด้วยเหตุนี้ ระบบการ วัดและติดตามผลจึงเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นในระบบการบริหารงานแบบเครือข่าย

4) การเสริมสร้างประสิทธิภาพ: การทำงานของภาครัฐในรูปแบบเครือข่ายจำเป็นต้องอาศัยความสามารถและทักษะในการทำงานที่แตกต่างไปจากเดิม นอกเหนือไปจากความรู้ในด้านการวางแผน การจัดทำงบประมาณ การจัดหาบุคลากร และการกิจโดยทั่วไปที่เคยปฏิบัติกันมา การบริหารแบบระบบเครือข่ายยังต้องอาศัยความชำนาญในด้านอื่นๆ ด้วย อาทิ การฝึกสอน การเป็นคนกลางประสานงาน การเจรจาต่อรอง การวิเคราะห์ความเสี่ยง การจัดการด้านสัญญา ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ไม่เป็นไปตามแบบแผน การคิดเรื่องกลยุทธ์ การสื่อสารระหว่างบุคคล การจัดโครงการและธุรกิจ และการสร้างทีม เป็นต้น

ภาพที่ 2-5 ปัจจัยในการสร้างเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ
(สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551)

โดยเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และครอบคลุมในการศึกษาถึงแนวคิดการบริหารงานแบบเครือข่ายในภาครัฐ (Network Governance) มากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้หยิบยกประเด็นสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักคิดเรื่องการบริหารงานแบบเครือข่ายในภาครัฐ จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 - พ.ศ.2561) ซึ่งจัดทำโดยสำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เพื่อเป็นกรอบและทิศทางที่จะกำหนดกลยุทธ์และมาตรการให้ระบบราชการไทยพร้อมรับการขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายและดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน และเพื่อการปรับสมดุลในการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นอย่างมีคุณภาพ มีการทำงานแบบบูรณาการด้วยการใช้ยุทธศาสตร์ประเทศเป็นตัวนำ ภายใต้การที่มีภูมิคุ้มกันที่ดีสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในทุกๆ สถานการณ์ได้ (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ (พ.ศ. 2556 - 2561), หน้า 1) สำหรับยุทธศาสตร์สำคัญ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2561) มีเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ คือ “สร้างความเชื่อใจไว้วางใจ พัฒนาสุขภาวะ และมุ่งสู่ความยั่งยืน” และได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไว้เป็น 3 หัวข้อหลัก รวม 7 ประเด็น (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ (พ.ศ. 2556 - 2561), หน้า 1) คือ

1) การยกระดับองค์การสู่ความเป็นเลิศ โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ (1) การสร้างความเป็นเลิศในการให้บริการประชาชน (2) การพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ (3) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุด (4) การวางระบบการบริหารงานราชการแบบบูรณาการ

2) การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ (1) การส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชน (2) การยกระดับความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน

3) การก้าวสู่สากล โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การสร้างความพร้อมของระบบราชการไทยเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

ทั้งนี้ ในส่วนของ ยุทธศาสตร์หลักที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการบริหารงานแบบเครือข่ายในภาครัฐ(Network Governance) นั้น คือ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 ในด้านการส่งเสริมระบบการบริการกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่มีเป้าหมายหลัก เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานราชการทบทวนบทบาทและภารกิจของตนให้มีความเหมาะสม โดยให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับ ภาคส่วนอื่น การถ่ายโอนภารกิจบางอย่างที่ภาครัฐไม่จำเป็นต้องดำเนินงานเองให้ภาคส่วนอื่น รวมทั้ง การสร้างความร่วมมือหรือความเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2561), หน้า 42-43) ภายใต้กลยุทธ์สำคัญต่างๆ ดังนี้

1) การส่งเสริมการสร้างความร่วมมือในรูปภาคีหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน (Public-Private- Partnership : PPP) โดยเพื่อให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะในด้านต่างๆ ที่จำเป็นของประเทศที่ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก และภาครัฐยังไม่สามารถดำเนินการได้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน การสนับสนุนกลไกการดำเนินการแบบร่วมลงทุนกับภาคเอกชนด้วยความชัดเจน โปร่งใส และเกิดการบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ให้มีการลงทุนที่ซ้ำซ้อน มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการลงทุนของเอกชนร่วมในกิจการของรัฐ ตลอดจนให้มีหน่วยงาน รับผิดชอบกำหนดมาตรฐาน ส่งเสริม สนับสนุนการร่วมลงทุนเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อ ความมั่นคงทางการเงินและการคลังของประเทศในระยะยาว

2) การเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถเข้ามาแข่งขันกันเพื่อจัดทำบริการสาธารณะแทนภาครัฐ(Contestability) ในภารกิจของภาครัฐที่ภาครัฐไม่จำเป็นต้องดำเนินการเองและภาคเอกชน สามารถดำเนินการแทนได้ โดยสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีผ่านกลไกตลาด เพื่อให้ภาคเอกชนสามารถเข้ามาแข่งขันได้โดยง่าย รวมทั้งป้องกันและลดปัญหาการผูกขาดในระยะยาว ตลอดจนทำให้ภาครัฐสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทของตนให้เป็นผู้กำหนดมาตรฐานและ ระดับการให้บริการ รวมทั้งติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของภาคเอกชนให้เป็นไปตาม เงื่อนไขที่วางไว้ได้อย่างแท้จริง

3) การเปิดให้องค์กรภาคประชาสังคมและชุมชนสามารถเข้ามาเป็นผู้จัดบริการสาธารณะแทนภาครัฐโดยอาศัยการจัดทำข้อตกลงร่วม (Compact) ในรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะหุ้นส่วน ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมและชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายของข้อตกลงอยู่ที่การร่วมกัน ดำเนินภารกิจจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชนให้บรรลุผลสัมฤทธิ์

4) การพัฒนารูปแบบและแนวทางการบริหารงานแบบเครือข่าย (Networked Governance) โดยการ ปรับเปลี่ยนบทบาท โครงสร้าง และกระบวนการทำงานขององค์กรภาครัฐให้สามารถเชื่อมโยง การทำงานและทรัพยากรต่างๆ ของหน่วยงาน ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้เกิดการพึ่งพากันในรูปแบบพันธมิตร มีการบริหารงานแบบยืดหยุ่น เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ มีการตัดสินใจที่รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ เชื่อมโยงระบบการทำงานระหว่างองค์กรได้ ด้วยความสะดวกและรวดเร็ว เป็นต้น

2.4 แนวคิดการประเมินผล

2.4.1 แนวคิดสำคัญของการประเมินผล

เมื่อกล่าวถึง “การประเมินผลงาน” มีแนวคิดที่สำคัญ 2 ประการที่เกี่ยวข้องด้วย นั่นคือการติดตาม (Monitoring or Follow up) และการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งแนวคิดทั้งสองนี้ มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการบริหารองค์การหรือโครงการให้ประสบผลสำเร็จ ปัจจุบันยังเป็นที่ถกเถียงกันว่าเป็นคนละแนวคิดกันหรือไม่ หรือเป็นแนวคิดเดียวกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การติดตามและประเมินผล ต่างก็มีแนวคิดและหลักการของตนเอง และในขณะเดียวกันก็เป็นแนวคิดที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสนับสนุนกัน และกัน ซึ่งสามารถสรุปความหมาย หลักการ วัตถุประสงค์ ของแต่ละแนวคิดได้ดังนี้ (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2562, หน้า 293-296)

ด้านความหมาย จะพบว่า การติดตาม (Monitoring) เป็นแนวคิดที่สนใจเรื่อง การสังเกตติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรมตามแผนงานอย่างเป็นระบบ ด้วยการรวบรวมและบันทึกข้อมูลการดำเนินงาน กิจกรรมความเปลี่ยนแปลง และ/หรือการใช้จ่ายงบประมาณ ฯลฯ เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ส่วนการประเมินผล (Evaluation) เป็นแนวคิดที่สนใจเรื่อง กระบวนการตัดสินคุณค่าของกิจกรรมหรือโครงการ โดยใช้ฐานข้อมูลจากการติดตามงานและมุ่งหาคำตอบว่ากิจกรรมหรือโครงการที่ทำนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่และมีประสิทธิผลและผลกระทบอย่างไร

ด้านวัตถุประสงค์ จะพบว่า การติดตาม (Monitoring) เป็นแนวคิดที่สนใจเรื่อง เครื่องมือในการตรวจสอบความก้าวหน้าและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องตามแผนงานที่กำหนดไว้ ส่วนการประเมินผล (Evaluation) เป็นแนวคิดที่สนใจเรื่อง (1) การระบุข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ ตลอดทั้งกำหนดแนวทางการป้องกัน แก้ไขการดำเนินงานในอนาคต (2) ตรวจสอบความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร (งบประมาณ ทรัพยากร บุคคล) กับการบรรลุวัตถุประสงค์ (3) สังเคราะห์บทเรียนจากการทำงานเพื่อนำไปเป็นแนวทางสำหรับการ วางแผนทำกิจกรรมหรือโครงการอื่นต่อไป และ (4) บอกระดับความสำเร็จของการดำเนินงานเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ด้านประโยชน์ จะพบว่า การติดตาม (Monitoring) เกิดประโยชน์ในเรื่อง (1) การวิเคราะห์สถานการณ์การทำงานที่เกิดขึ้น (2) ช่วยในการพิจารณาว่ามีการใช้ทรัพยากรในการดำเนินกิจกรรมเหมาะสมหรือไม่ (3) ช่วยในการระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข (4) ช่วยในการติดตามการดำเนินกิจกรรม ว่ามีความเหมาะสม และตรงเวลาหรือไม่ และ (5) ช่วยในการวิเคราะห์ว่ากิจกรรมหรือโครงการที่ทำเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ ส่วน การประเมินผล (Evaluation) เกิดประโยชน์ในเรื่อง (1) ช่วยในการตัดสินว่าการดำเนินงานที่ผ่านมานั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (2) ช่วยในการตัดสินว่าทรัพยากร (งบ งบประมาณ และเวลาที่เสียไปของพนักงาน) ที่ใช้นั้นมีความคุ้มค่าหรือไม่ (3) ช่วยในการตัดสินว่าการดำเนินงาน ดังกล่าวมีคุณภาพ และคุณค่าพอที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ยื่นได้หรือไม่

ด้านระยะเวลา จะพบว่า การติดตาม (Monitoring) มีการติดตามผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ส่วนการประเมินผล (Evaluation) สามารถดำเนินการติดตามผลได้ตลอดการทำงานทั้ง (1) ก่อนดำเนินโครงการ/กิจกรรม เพื่อ ศึกษาความเป็นไปได้ และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น (2) ระหว่างดำเนินโครงการ/กิจกรรม เพื่อศึกษาแนวโน้มความสำเร็จ นำไปสู่การปรับปรุงยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น (3) หลังดำเนินโครงการ/กิจกรรมเพื่อ ทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมามาตั้งแต่ขั้น การวางแผน การดำเนินงาน และผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อันจะนำไปสู่การระบุข้อจำกัดและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย ตามลำดับ

ด้านผู้รับผิดชอบ จะพบว่า การติดตาม (Monitoring) มักดำเนินการโดยบุคลากรในองค์กร หรือ เจ้าหน้าที่โครงการ ส่วนการประเมินผล (Evaluation) สามารถทำได้ทั้งคนภายในและภายนอกหรือร่วมกันทำทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินผล กล่าวคือ (1) การประเมินภายใน หรือการประเมินอย่างมีส่วนร่วม (internal or Participatory Evaluations) มักดำเนินการโดยผู้จัดการโครงการหรือหน่วยงาน/องค์กร มีข้อดีตรงที่ไม่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานกดดัน และผลการประเมินได้รับการนำไปใช้เพื่อการบริหารจัดการจริง ประกอบกับเป็นวิธีการที่มีค่าใช้จ่ายน้อย (2) การประเมินภายนอก (External Evaluations) ดำเนินการโดยบุคคลภายนอก ซึ่งข้อดี คือ ความเป็นกลาง ปราศจากอคติ ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือ (3) การประเมินร่วมกันระหว่างภายในและภายนอก (Mixed Internal/ External Evaluation) ดำเนินการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก และผู้จัดการโครงการ/หน่วยงาน โดยข้อดี คือ ข้อดีลดจุดอ่อนของทั้ง 2 วิธีการก่อนหน้านี้ที่กล่าวมาข้างต้น

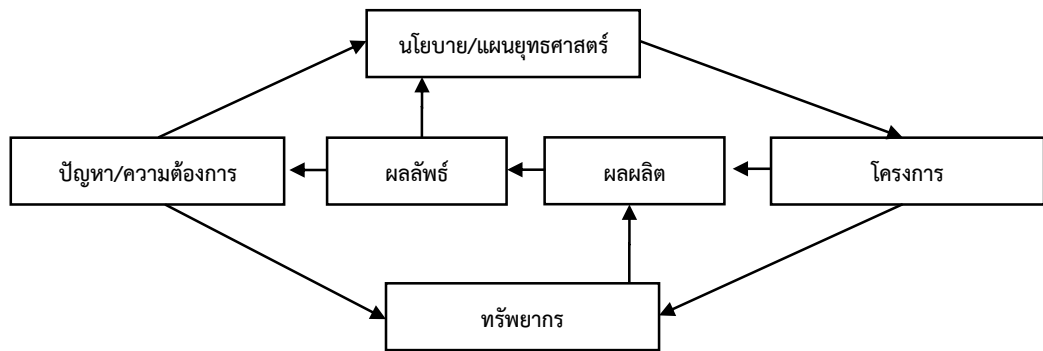
กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวคิดการติดตามและประเมินผลเป็นแนวคิดที่ต้องดำเนินการควบคู่กัน โดยการติดตามเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลที่จะให้ข้อมูลเบื้องต้นของสถานภาพการดำเนินงานตามเป้าหมายเป็นระยะ ในขณะที่การประเมินผลจะบอกถึงระดับและคุณภาพของการดำเนินงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และผลกระทบที่ คาดหมายไว้หรือไม่ และอย่างไร

2.4.2 ความหมายของการประเมินผล

กล่าวโดยทั่วไป ความหมายของการประเมินผล (Evaluation) สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การประเมินในความหมายของการวัดผล (Measurement) และการประเมินในความหมายของการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) (สุวิมล ติรภานันท์, 2547) สำหรับการนิยามการประเมินผลในการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการนิยามการประเมินผลในแง่ของ “โครงการ” เป็นสำคัญซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับแผนงานบูรณาข้ามศาสตร์ที่จัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำรชาการ 1 ครัวเรือนยากจน” ในครั้งนี้ สำหรับความหมายของการประเมินผลที่เน้นที่โครงการนั้นมีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย เช่น Robert E. Stake ให้ความหมายของการประเมินผลว่า เป็นการบรรยายตัดสินคุณค่าของโปรแกรมการศึกษาซึ่งเน้นเรื่องการบรรยายสิ่งที่ถูกประเมินโดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่า สุพร เสียนลาย ก็ได้กล่าวว่า การประเมินผลคือกระบวนการในการวัดผลสัมฤทธิ์และเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารหรือข้อสนเทศเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของโครงการ เพื่อนำข้อสนเทศที่ได้ไปตัดสินคุณค่าของกิจกรรม กระบวนการหรือโครงการโดยรวมต่อไป หรือสมชาย ดุรงค์เดช ที่อธิบายว่า การประเมินผลโครงการ คือกระบวนการในการพิจารณา กำหนดคุณค่าหรือระดับความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ในโครงการ ซึ่งจะต้องมีการวิเคราะห์และการให้คุณค่าอย่างเป็นระบบ โดยเกี่ยวข้องกับซึ่งจะต้องมีตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน มีเกณฑ์เปรียบเทียบ เพื่อให้คุณค่า (Robert E. Stake, 2001; สุพร เสียนลาย, 2547; สมชาย ดุรงค์เดช, 2542 อ้างถึงใน ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2562, หน้า 297)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การประเมินผลโครงการหมายถึง การตรวจสอบ การวัด และวิเคราะห์ เพื่อกำหนดคุณค่าและความสำเร็จของโครงการ โดยต้องอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จึงเห็นได้ว่าการประเมินผลโครงการนั้นมิได้กระทำขึ้นบนสุญญากาศ แต่จะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักการ และเหตุผลและนำข้อมูลที่ได้มานั้นเพื่อทำการสรุปผลโครงการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนิน โครงการนั้นๆ และโครงการอื่นๆ ต่อไป ในการประเมินผลโครงการนั้นมีกิจกรรมที่สำคัญมากอีกประการหนึ่ง คือ การติดตามผล โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากกิจกรรมที่ดำเนินการไปแล้วตรงกับความคาดหวังเพียงใด เป็นเรื่องของการเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้ากับความก้าวหน้าของการดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการบริหาร

โครงการหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการติดตามผล ว่าได้มีการนำทรัพยากร มาใช้ได้อย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และได้ดำเนินกิจกรรมตรงต่อเวลาที่กำหนดไว้ ภายใต้การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร การติดตามผลเป็นเรื่องของการรวบรวมข้อมูลจากกิจกรรมที่ดำเนินการตามแผนงาน ในการบริหารโครงการว่า ได้ผลตรงตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ปกติการติดตามผลจะสนใจในเรื่อง คุณภาพของปัจจัยนำเข้าและความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาว่าทรัพยากรซึ่งเป็น ปัจจัยนำเข้าถูกใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และได้ผลผลิต (Outputs) และ ผลลัพธ์ (Outcomes) อย่างไร ตรงตามเวลาที่กำหนด ภายใต้การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ อาจพิจารณา ว่ากิจกรรมนั้นได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2562, หน้า 297)

ภาพที่ 2-6 องค์ประกอบไปพิจารณาการประเมินผลโครงการ
(ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2562, หน้า 298)

2.4.3 วัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการ

วัตถุประสงค์ในการประเมินผลโครงการจะมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทของการประเมินผล แต่โดยทั่วไปแล้วการประเมินผลโครงการมุ่งนำไปใช้ในการปรับปรุงการบริหาร “โครงการให้ดีขึ้น (better than)” หรือแก้ไข้ปัญหาและอุปสรรคสำหรับการดำเนินการตามโครงการ เพื่อให้เกิดผลหรือแนวทางที่เป็นรูปธรรม มิใช่ประเมินผลว่าดีหรือไม่ดีเท่านั้น แต่ไม่สามารถนำข้อมูลมาปรับปรุงวิธีการดำเนินการหรือเป็นบทเรียนสำหรับการดำเนินโครงการอื่นๆ ต่อไป โดยในการประเมินผลโครงการมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อตัดสินคุณค่าหรือคุณภาพของ โครงการ หรือการพิจารณาและลงความเห็นว่างิจกรรม กระบวนการต่างๆ ในโครงการโดยรวม ดีหรือไม่ มีคุณภาพเพียงพอหรือไม่และจะนำไปใช้กับโครงการอื่นๆ อย่างไร กล่าวโดยสรุปแล้ว วัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการตามทัศนะของ Weiss (ประชุมสัมมนา 2529, หน้า 20 อ้างถึงใน ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2562, หน้า 299) เห็นว่าควรเป็นไปเพื่อการต่างๆ ดังนี้

1) เพื่อความเข้าใจและชัดเจนของโครงการ เนื่องจากในการประเมินผลโครงการจะมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เหล่านี้อาจจะต้องการทราบสาเหตุหรือผลการดำเนินการ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น รวมถึงความก้าวหน้าของการดำเนินการตามโครงการ ซึ่งจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และทำให้เกิดความเข้าใจ ต่อผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ที่นำไปใช้ในด้านต่างๆ อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจก็คือผลกระทบที่เกิด ขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย

2) เพื่อความโปร่งใสของการดำเนินงาน ตามหลักการการจัดการสมัยใหม่ (New Public Management) ซึ่งจะต้องมีลักษณะที่เรียกว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ควรจะต้องทำให้เกิดความโปร่งใส (Transparency) ตรวจสอบได้ ผู้ดำเนินการโครงการควรจะมีการรายงาน เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้วยการบริหารโครงการก็เช่นเดียวกันจะต้องมีการดำเนินการและพัฒนาระบบบริหารโครงการให้เกิดความโปร่งใส อย่างเป็นระบบและมีความชัดเจนอีกด้วย โดยปัจจุบันพบว่าประเด็นเกี่ยวกับเรื่องความโปร่งใสเป็นเรื่องที่มีการ เรียกร้องและสนใจมากในปัจจุบัน บ่อยครั้งในหลายหน่วยงานอ้างว่าเป็นความลับหรือเป็นเรื่องปกปิด เนื่องจาก ผลการดำเนินงานอาจจะไม่ประสบความสำเร็จ มีการใช้งบประมาณไม่ตรงตามที่กำหนดและไม่สามารถระบุ ที่มาได้อย่างมีเหตุผล มีการใช้ทรัพยากรไปเพื่อผลประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง หรืออาจจะมีการ ประเมินผลแต่ไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ผู้เกี่ยวข้องต้องการตรวจสอบ ซึ่งตาม ปรัชญา ในการบริหารภาครัฐที่ใช้จ่ายตามงบประมาณนั้นมาจากภาษีของประชาชน ดังนั้นประชาชน ผู้เป็นเจ้าของเงินและเจ้าของประเทศก็น่าจะมีส่วนในการตรวจสอบการดำเนินการของภาครัฐอย่าง ครอบคลุม และทั่วถึง

3) เพื่อการปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการ จุดประสงค์หลักในการประเมินผล โครงการประการหนึ่งก็คือ การให้ได้ข้อมูลหรือสารสนเทศมาใช้ในการปรับปรุงการ บริหารโครงการให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น การตัดสินใจจะถูกต้องหรือไม่ปัจจัย สำคัญประการหนึ่งก็คือ ข้อมูล เช่น วัตถุประสงค์ของโครงการ ตัวชี้วัด เกณฑ์ มาตรฐาน นโยบาย งบประมาณ เป็นต้น กล่าวคือ ถ้าหากมีการ เบี่ยงเบนไปจากที่ต้องการจะได้มีการปรับปรุงแผนและการดำเนินการตามแผนให้สอดคล้องกับบริบทต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโครงการ ทั้งนี้ ในการการปรับปรุงการบริหารโครงการนั้นจะต้องมีการติดตามตรวจสอบ ผลการดำเนินการอยู่ตลอดเวลา เพื่อมิให้เกิดการเบี่ยงเบนไปจากสภาพที่พึงปรารถนา เนื่องจากจะทำให้ หน่วยงานเสียโอกาสในการดำเนินการและเป็นต้นทุนที่ทำให้เพิ่มมากขึ้น อันจะนำมาซึ่งชื่อเสียงขององค์การได้ ในที่สุด ข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือเรื่องข้อมูลหรือสารสนเทศซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อผู้บริหาร ทุกระดับใน การประเมินผลโครงการ โดยข้อมูลหรือสารสนเทศนั้นจะต้องมีการผ่านการประมวลผล อันจะทำให้การ ตัดสินใจในการบริหารโครงการประสบความสำเร็จ และสามารถดำเนินการภายใต้บริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ อย่างสอดคล้องและเหมาะสมในโลกยุคโลกาภิวัตน์

4) เพื่อการจัดทำแผนการดำเนินงาน จุดมุ่งเน้นผลที่สำคัญสำหรับในข้อนี้คือสิ่งที่ได้จาก การประเมินผลโครงการเพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการจัดทำแผนการดำเนินการสำหรับโครงการอื่นๆ ต่อไป เนื่องจากในการวางแผนดำเนินการนั้นจะต้องมี การพยากรณ์หรือทำนายเหตุการณ์ในอนาคต ดังนั้น โอกาสที่จะเกิดข้อผิดพลาดย่อมเป็นไปได้เช่นเดียวกัน ในอนาคตนั้นเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน มีความผันแปรอยู่ บ่อยครั้งและบางครั้งก็นอกเหนือการคาดการณ์อีกด้วย การพิจารณาเหตุการณ์ในอนาคตจะขึ้นอยู่กับ สมมุติฐาน เช่น ไม่มีสงคราม ไม่มี การเปลี่ยนแปลงนโยบายหลัก อัตราความเจริญเติบโตก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เป็นไปตามที่คาดหวัง เป็นต้น ดังนั้นเมื่อสมมุติฐานที่กำหนดไว้ไม่ตรงหรือสอดคล้องกับที่ตั้งไว้ ก็ย่อมที่จะทำให้เกิด ความ เบี่ยงเบนและผิดพลาดได้ ตามหลักการในการเรียนรู้ประการหนึ่งของมนุษย์จะอาศัยประสบการณ์ที่ สะสมมาสร้าง สรรค์วิธีการต่างๆ มีการ "ลองผิด ลองถูก" และอาศัยประสบการณ์ดังกล่าวเป็นบทเรียนอันมี คุณค่าต่อการบริหารการวางแผน ในการดำเนินโครงการอาจจะมีข้อผิดพลาดเป็นเรื่องที่เป็นไปได้แม้ว่าในขั้น การวางแผนดำเนินการจะกระทำอย่างสมบูรณ์ครบถ้วนแล้วก็ตาม แต่เมื่อสภาพการณ์และเหตุผล มีการเปลี่ยนแปลงไปก็อาจจะทำให้ขั้นการดำเนินการโครงการเกิดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งบทเรียนต่างจากอดีตถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อองค์การ อันจะนำมาใช้ในการบริหารโครงการด้านอื่นๆ

ที่จะเกิดขึ้นอีกต่อไปในอนาคต บทเรียนเหล่านี้ถือว่าเป็นองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ที่องค์การได้เสียค่าใช้จ่ายไปแล้ว ดังนั้นองค์การควรจะเก็บรวบรวมข้อมูลและบทเรียนเหล่านี้ไว้เพื่อแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ อันเป็นไปตามหลักการบริหารที่เรียกว่า “การจัดการความรู้ (Knowledge Management)”

5) เพื่อดำเนินการตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ขององค์กรนั้นๆ ในองค์กรขนาดใหญ่ เช่น ระบบราชการ ก็จะมีกฎระเบียบต่างๆ เนื่องจากมีบุคลากรจำนวนมากจึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบต่างๆ ในการดำเนินการ ในการประเมินผลโครงการก็เช่นเดียวกัน ก็จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ให้มีการประเมินผลโครงการ โดยเฉพาะในปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลในลักษณะต่างๆ ได้รับความนิยมและเห็นคุณค่าต่อการผลักดันให้เกิดผลงานที่มีค่ายิ่งต่อองค์กร นอกจากนี้แล้ว ในการประเมินผลโครงการก็จะต้องอาศัยกฎระเบียบต่างๆ เช่น ระเบียบทางการเงินและพัสดุ เป็นต้น โดยเฉพาะการดำเนินการให้หน่วยงานภายนอกรับผิดชอบในการประเมินผลโครงการก็จะต้องอาศัยกฎระเบียบทางด้านพัสดุในการจัดซื้อจัดจ้างซึ่งผู้รับผิดชอบจะต้องศึกษาในเรื่องกฎระเบียบให้แม่นยำ การดำเนินการตามกฎระเบียบก็จะทำให้ผู้รับผิดชอบมีความมั่นใจในการป้องกันปัญหาในการคอร์รัปชัน การดำเนินการตามกฎระเบียบก็จะช่วยในการกำหนด “ผู้รับผิดชอบ” หรือ “เจ้าภาพ” ดังนั้นเมื่อเกิดความผิดพลาดเกิดขึ้นก็จะช่วยในการระบุผู้กระทำความผิดได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามพึงระลึกไว้เสมอว่า กฎระเบียบเป็นเพียงเครื่องมือที่จะทำให้การประเมินผลโครงการประสบความสำเร็จเท่านั้น มิใช่ “เป้าหมาย” ในการปฏิบัติงาน (Goal Displacement) ที่บ่อยครั้งผู้ปฏิบัติงานจะยึดแน่นกับกฎระเบียบจนมีการละเลยในเรื่องผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้รับ บริการ อันมีลักษณะเน้นกฎระเบียบ หรือ “Formalism” จนทำให้การปฏิบัติงานเกิดปัญหาในขั้นการปฏิบัติงานกับกลุ่มเป้าหมายได้

2.4.4 ความสำคัญของการประเมินผลโครงการ

การประเมินผลโครงการโดยทั่วไปนั้นมีความต้องการที่จะนำผลการประเมินผลดังกล่าวมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในประเด็นต่างๆ ดังนี้ (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2562, หน้า 305-306)

1) ช่วยตัดสินใจให้มีแผนและโครงการต่อไปหรือจะยุติ การประเมินผลความสำเร็จโครงการจะทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทราบถึงผลผลิต และผลกระทบของโครงการด้วย ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารที่จะตัดสินใจในเรื่อง โครงการดังกล่าวว่าควรจะมีการดำเนินการต่อไปหรือควรจะยุติ กล่าวคือ ถ้าหากเห็นว่ามีความคุ้มค่า ก็ควรที่จะดำเนินการต่อไป แต่ถ้าพิจารณาแล้วว่าไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการก็ควรที่จะยุติการดำเนิน โครงการ

2) ช่วยปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานและแนวทางให้ก้าวหน้า การประเมินผลโครงการจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารและทีมงานโครงการ ข้อมูลที่ได้มานำมาใช้ในการ ปรับปรุงการปฏิบัติงาน อันจะทำให้ได้ทราบปัญหาเกี่ยวกับกฎระเบียบ วิธีการปฏิบัติ และแนวทาง การดำเนินการต่างๆ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างราบรื่นจึงจำเป็นต้องมีการปรับ แต่ง (Adjust) หรือพัฒนา (Develop) แนวทางการดำเนินโครงการ

3) ช่วยตัดสินใจในการเพิ่มหรือตัดออกหรือการปรับกลยุทธ์และเทคนิคของโครงการ ในกรณีที่โครงการเกิดปัญหาขัดข้อง อาจจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงกลยุทธ์ เช่น การใช้ เทคนิคหรือกลยุทธ์ใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ดังกล่าวได้จะต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมินผลโครงการ

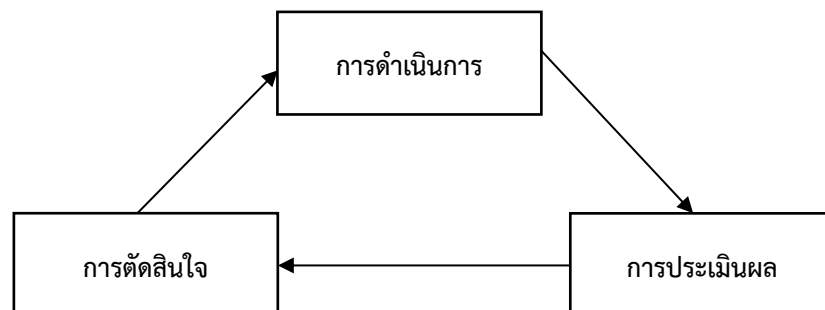
4) ช่วยในการพิจารณาขยายแผนหรือโครงการไปยังหน่วยงานอื่นๆ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลโครงการจะช่วยเป็นฐานเบื้องต้นหรือบทเรียนในการนำไปใช้ในการดำเนินโครงการ อื่นๆ ซึ่งความรู้จากการดำเนินโครงการหนึ่งควรจะมีการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนไปอีกโครงการหนึ่ง ดังนั้นในองค์การควรมีการดำเนินการจัดการความรู้เพื่อช่วยในการประหยัดค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการในเรื่องต่างๆ

5) ช่วยจัดสรรทรัพยากรระหว่างโครงการที่เลือกแล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด กล่าว คือในองค์การจะมีข้อจำกัดในเรื่องทรัพยากร ไม่สามารถจัดสรรให้ได้ทุกโครงการที่มีการเสนอขอ งบประมาณ จึงต้องมีการเลือกหรือคัดสรรโครงการที่มีประโยชน์ต่อสาธารณชนมากกว่า และจัดสรรทรัพยากรให้กับโครงการดังกล่าว การประเมินผลโครงการก็จะช่วยในการตอบคำถามเรื่องการจัดสรรทรัพยากรได้เช่นเดียวกัน

6) ช่วยในการตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธเทคนิคหรือทฤษฎีที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ทฤษฎีหรือเทคนิคต่างๆ ที่มีการนำเสนอจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การนำไปใช้หรือสามารถที่จะอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้ ทฤษฎีหรือเทคนิคที่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ย่อมเหมือนขยะที่ไม่เป็นประโยชน์ แต่อย่างไร การประเมินผลช่วยทำให้ทราบว่าทฤษฎีหรือเทคนิคใดมีประโยชน์หรือนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้หรือไม่ มากน้อยแค่ไหน

2.4.5 ตัวแบบการประเมินผลโครงการเชิงระบบแบบ CIPP Model

ตัวแบบการประเมินผลโครงการเชิงระบบมีหลายชนิด แต่ตัวแบบประเมินผลโครงการที่เป็นที่นิยม ได้แก่ ตัวแบบ CIPP Model โดยตัวแบบนี้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1971 โดยสตัฟเฟิลบีม (D.L. Stufflebeam) และคณะที่ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมินผลชื่อ "Educational Evaluation and Decision Making" เป็นหนังสือที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในประเทศไทย โดยได้ให้แนวคิดและวิธีการวัดและการประเมินผลการศึกษาไว้อย่างน่าสนใจและทันสมัย สตัฟเฟิลบีมได้นิยามคำว่า "การประเมินผล" ไว้ หมายถึง กระบวนการของการระบุหรือ วิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ ซึ่งการระบุ และวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจะรวมถึงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและกระบวนการทางข้อมูลด้วย (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2562, หน้า 315)

ภาพที่ 2-7 ตัวแบบพื้นฐานของการประเมินผลของ Stufflebeam (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2562, หน้า 315)

การประเมินแบบ CIPP Model เป็นแบบจำลองการประเมินผลที่ไม่เพียงแต่ประเมินว่าผลการดำเนินโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังประเมินรายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย ผู้ประเมินจะได้รับทราบถึงข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการได้อย่างดี องค์ประกอบในการประเมินตามแบบจำลอง CIPP จะประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ 4 ส่วน คือ การประเมินผลสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation: P) และการประเมินผลผลผลิต (Product Evaluation: P) การประเมินแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้ (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2562, หน้า 317)

1) การประเมินผลสถานะแวดล้อมหรือบริบท

เป็นการประเมินผลที่มุ่งเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ทำให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินผลในขั้นนี้เพื่อกำหนดหลักการและเหตุผล รวมถึงพิจารณาความจำเป็น เพื่อจัดทำโครงการ มีการระบุประเด็นปัญหา ตลอดจนวัตถุประสงค์และจัดลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของโครงการ

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า

เป็นการศึกษาหาข้อมูลเพื่อพิจารณาตีความเหมาะสมของโครงการ โดยพิจารณาว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินผลในด้านต่างๆ คือ (1) ความสามารถของหน่วยงานในการจัดการโครงการหรือองค์การ (2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ (3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น งบประมาณ อาคาร สถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เวลา เป็นต้น

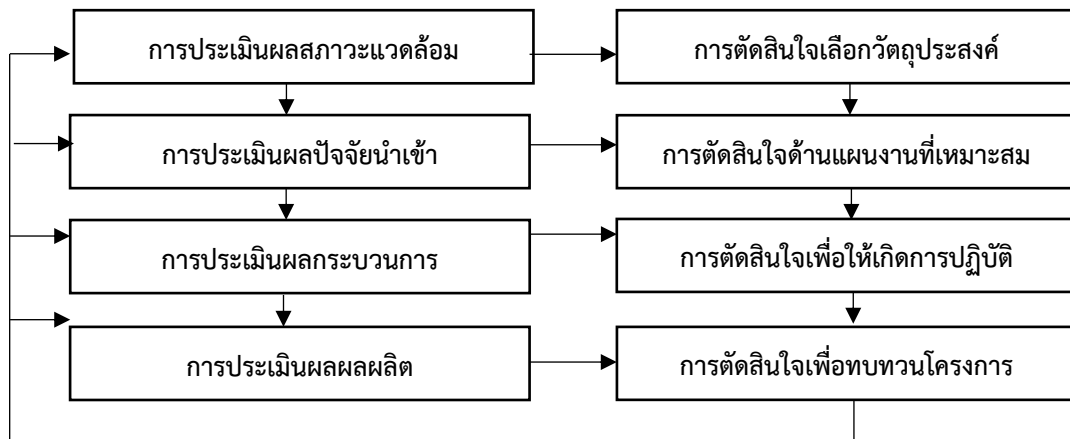
3) การประเมินผลกระบวนการ

เป็นการศึกษาหาข้อมูลเมื่อเริ่มลงมือดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น โดยที่ในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ (1) ค้นหาและทำนาย ข้อบกพร่องของการดำเนินการ (2) หาข้อมูลและสารสนเทศประกอบการตัดสินใจสั่งการ (3) บันทึกและ รายงานภาวะของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ การประเมินผลกระบวนการนี้มีหัวใจสำคัญ อยู่ 4 ประการ คือ (1) จัดหานักประเมินผลกระบวนการเต็มเวลา (2) เครื่องมือเป็นสื่อกลางในการนำเสนอ กระบวนการ (3) การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้ประเมินผลและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (4) มีการปรับปรุง การประเมินผลอยู่เสมอ

4) การประเมินผลผลผลิต

เป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จของ โครงการ อาจจะโดยการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ แล้วนำมาตัดสินใจในการพิจารณาว่าจะยุบ ยกเลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

ทั้งนี้ สิ่งที่ควบคู่กับการประเมินผลทั้ง 4 ด้านคือ การตัดสินใจเพื่อดำเนินการใดๆ ซึ่งสามารถแบ่ง ได้ 4 ระดับด้วยกัน

ภาพที่ 2-8 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและการประเมินผลตามตัวแบบ CIPP (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2562, หน้า 317)

จากภาพคือการประเมินผลสถานะแวดล้อมมุ่งที่จะนำมาใช้เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผน การประเมินผลปัจจัยนำเข้าต้องการให้มีการกำหนดโครงสร้างของแผนและขั้นตอนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ทางด้านการประเมินผลกระบวนการมีจุดมุ่งหมายเพื่อการควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแผน และเพื่อการปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้ได้ผลดีที่สุด ส่วนการประเมินผลผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการยุติ ยุบเลิก หรือปรับปรุงขยายโครงการ

2.5 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความยากจน

2.5.1 ความหมายและความสำคัญของความยากจน

คำว่า “ความยากจน” มาจากภาษาฝรั่งเศสว่า “Poverty” หรือ ภาษาละตินว่า “paupertas” พจนานุกรมภาษาอังกฤษออกฟอร์ด ให้ความหมายไว้ว่า “สถานะความยากจนขั้นแค้นและสถานะความด้อยคุณภาพหรือขอาแคลน” (Oxford Dictionary Online 2023) ทั้งนี้ เมื่อกล่าวถึงความยากจน (poverty) คนส่วนใหญ่จะนึกถึงความยากจนทางเศรษฐกิจที่พิจารณาถึงรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลว่ามีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพตามมาตรฐานขั้นต่ำหรือมีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในแต่ละสังคม (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2546)

ความยากจน คือ ปัญหาสำคัญที่ส่งผลในแง่ลบต่อการพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของมนุษย์เนื่องจากส่งผลกระทบต่อความสามารถในการซื้อสินค้าและบริการขั้นพื้นฐานที่เพียงพอต่อการดำรงชีพซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ คนจนจะเป็นภาระต่อสังคมเนื่องจากภาครัฐต้องแก้ปัญหา เลี้ยงดูและให้ความช่วยเหลือ ทำให้เพนอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ ความยากจนจะทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมาหลายประการ เช่น การไร้แรงงานเด็ก การด้อยโอกาสในการศึกษา และปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น การแก้ปัญหา ความยากจนจึงเป็นเป้าหมายสำคัญทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ โดยมีหน่วยงานของรัฐที่ตั้งขึ้นเพื่อศึกษาและหาหนทางแก้ปัญหาความยากจนโดยเฉพาะหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงองค์กรอิสระอีกหลายแห่ง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2546)

ความยากจนในความเข้าใจโดยทั่ววันนี้อาจเรียกได้ว่าเป็น “ความยากจนสัมบูรณ์ (absolute poverty)” ทั้งนี้ ยังมีความยากจนอีกมิติหนึ่งซึ่งมีความสำคัญไม่แพ้กัน นั่นคือ “ความยากจนสัมพัทธ์” หรือ “ความยากจนเชิงเปรียบเทียบ (relative poverty)” ซึ่งเป็นการวัดความยากจนโดยใช้การเปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานการดำรงชีพของครัวเรือน กับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของสังคมโดยเฉลี่ย โดย “ความยากจนเชิงเปรียบเทียบ” หมายถึง ความเหลื่อมล้ำของรายได้ (income inequality) และ “ความเหลื่อมล้ำของรายได้” หรือบางครั้งเรียกว่า “ความไม่เท่าเทียมในการกระจายรายได้” หมายถึง การที่รายได้รวมของประเทศถูกจัดสรรไปยังประชาชนกลุ่มต่างๆ ในประเทศอย่างไม่เป็นธรรม นั่นคือการที่รายได้ไปกระจุกตัวอยู่ที่ประชาชนเพียงบางกลุ่มหรือประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งสวน ใหญ่แล้วมักเปนกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2546) ทั้งนี้ ความเหลื่อมล้ำของรายได้เปนแรงกดดันที่ทำให้เกิดความยากจนรุนแรงขึ้นเนื่องจากความเหลื่อมล้ำของรายได้จะเปนปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างชนในสังคมและยอมเกิดปัญหาสังคมตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (World Bank, 2008)

2.5.2 ที่มาและประเภทของความยากจน

โดยธนาคารโลก (World Bank) ได้กำหนดนิยามของความยากจน โดยมีความหมายครอบคลุมถึง (1) การขาดแคลนที่อยู่อาศัย (2) การขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข (3) การขาดโอกาสด้านการศึกษา (4) การไม่มีงานทำ (5) การไร้ซึ่งอำนาจ ตลอดจน (6) การตกอยู่ในความเสี่ยงและความหวาดกลัว (World Bank, 2008) โดยที่มาของปัญหาความยากจนนั้นอาจมาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้ (Ellis, 2000; Haughhtin @ Khandker, 2009)

สภาพพื้นที่ เป็นสาเหตุของความยากจน เช่น สภาพพื้นที่นอกชลประทานไม่มีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกพืช ปริมาณน้ำฝนต่อปีลดลง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ไม่มีเครื่องมือใช้ในการเกษตร

ชุมชน เป็นสาเหตุของความยากจน เช่น ชุมชนที่มีผู้นำไม่เข้มแข็ง ชุมชนที่ไม่เคยจัดให้มีการระดมความคิดเห็นในเรื่องการสร้างงานสร้างอาชีพ ชุมชนที่มีการซื้อขายยาเสพติด มีการเล่นการพนัน ชุมชนที่มีระดับการตื่นตัวในการพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ ชุมชนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มผู้ที่มีอิทธิพล

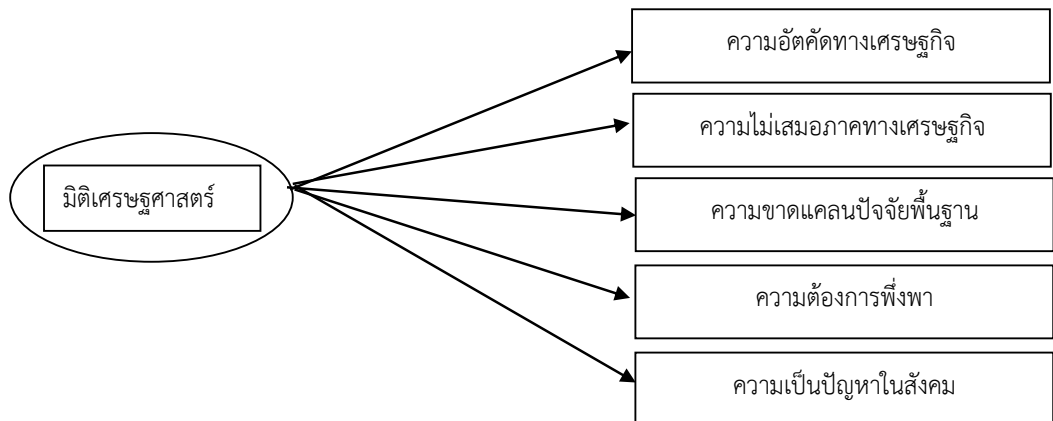
ครัวเรือน เป็นสาเหตุของความยากจน เช่น ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนอายุมาก มีการเพิ่มขึ้นของสมาชิกในครอบครัวในระดับการดูแลสมาชิกในครัวเรือนค่อนข้างสูง เช่น ในสมาชิกในครอบครัวเป็นคนพิการ เป็นผู้ป่วยติดเตียง ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นสตรีที่ขาดภาวะความเป็นผู้นำ ครัวเรือนที่มีหนี้สิน รายรับลดลง รายจ่ายเพิ่มขึ้น

บุคคล เป็นสาเหตุของความยากจน เช่น การมีสภาพพื้นที่ที่ไม่เอื้ออำนวย แห้งแล้ง ขาดแคลนความอุดมสมบูรณ์ ชุมชนที่มีผู้นำไม่เข้มแข็ง ชุมชนที่หนาแน่นด้วยยาเสพติด การพนัน สมาชิกในครัวเรือนไม่มีงานทำอันเนื่องมาจากการมีระดับการศึกษาต่ำ มีอาชีพที่ไม่นำไปสู่รายได้ที่สูง และการมีพฤติกรรมเกียจคร้าน ไม่ประหยัคต่อออม มีหนี้สิน รวมทั้งการดำเนินการในการกำหนดนโยบายของรัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพ มีการทุจริตคอร์ปชั่น ทำให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนสังคมนเมือง จึงทำให้ระดับความยากจนยังคงมีอยู่ในสังคม

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการที่ได้จำแนกมุมมองของความยากจนในหลายมิติหลายมุมมอง ดังนี้

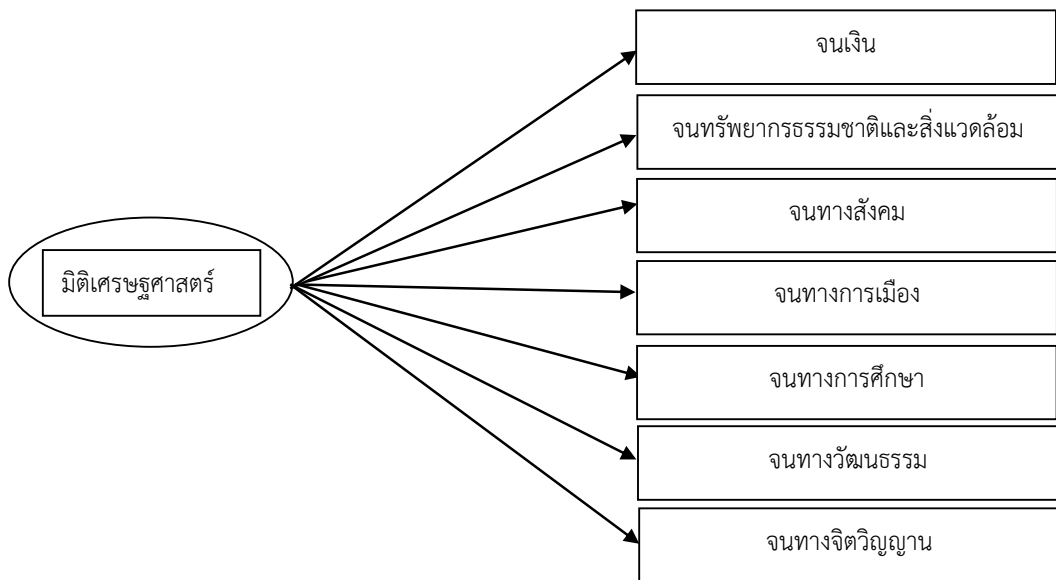
1) มิติความยากจนทางเศรษฐศาสตร์

นักเศรษฐศาสตร์นิยามความหมายยากจน 5 ความหมาย คือ ความอึดคัดทางเศรษฐกิจ (Economic Insufficiency) ซึ่งมี 2 นัย คือ ความอึดคัดในการยังชีพหรือในการประทั้งชีวิต และความอึดคัดในการครองชีพ ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ ความขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน ความต้องการพึ่งพา และความเป็นปัญหาในสังคม

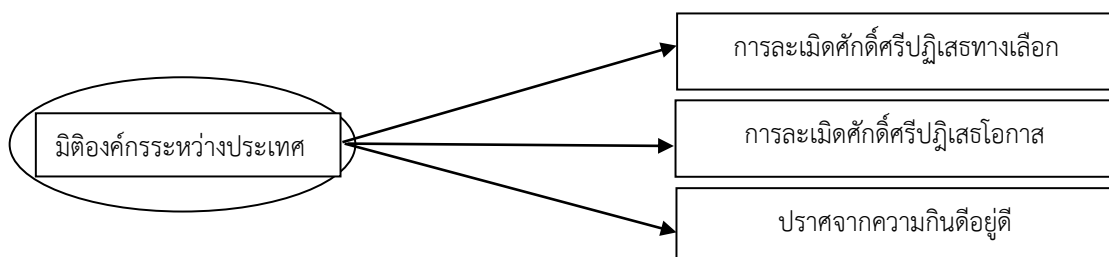
2) มิติความจนขององค์กรภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายการแก้ปัญหาความยากจน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ให้ความหมายคนยากจน คือ บุคคลที่มีความเสี่ยงต่อการมีภาวะทุพโภชนา เนื่องจากคนมีรายได้น้อยเพียงพอที่จะบริโภคให้ได้ตามมาตรฐานภาวะโภชนาการโดยคำนวณจำนวนคนจนของประเทศไทยตามหลักวิชาการของนักเศรษฐศาสตร์ที่กำหนดให้คนจน คือ ผู้ที่มีรายได้น้อยกว่าระดับเส้นความยากจนซึ่งเป็นเกณฑ์ชี้วัดความยากจน โดยประมาณการจากต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของแต่ละคนในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าจำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำและเส้นความยากจนนี้ปรับเปลี่ยนตามสภาวะค่าครองชีพแต่ละช่วงเวลา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) กำหนดมิติความยากจน 74 มิติ ได้แก่ เงิน จนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนทางสังคม จนทางการเมือง จนทางการศึกษา จนทางวัฒนธรรม จนทางจิตวิญญาณ

3) มิติความยากจนขององค์กรระหว่างประเทศ

องค์การสหประชาชาติ (UN) นิยาม “poverty” ว่าเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยวิธีปฏิเสธทางเลือกและโอกาสแก่มนุษย์ และธนาคารโลก World Bank ให้ความหมายไว้ว่า ความยากจน คือภาวะปราศจากความกินดีอยู่ดีและรวมถึงปัจจัยมากมาย (World Bank, 2000) คนจนจึงมีภาวะความเป็นอยู่ลำบาก อันเนื่องมาจากการมีรายได้น้อย ไม่สามารถเลือกซื้อสินค้าและบริการพื้นฐานเพื่อตนได้ ความจนทำให้คนจนมีสุขอนามัยต่ำและมีการศึกษาต่ำ ไม่มีน้ำดื่มที่สะอาด ไม่มีสาธารณูปโภคที่จำเป็น ไม่มีความปลอดภัยในชีวิต ไม่มีสิทธิ์มีเสียง ไม่มีความสามารถและโอกาสในการทำให้ชีวิตของตนดีขึ้น

2.5.3 การประเมินความยากจน

การประเมินความยากจนมีความสำคัญเพราะจะทำให้ได้ตัวชี้วัด เพื่อประเมินว่าใครจนและจนกันเพียงใด (Sumner, 2004) รวมถึงช่วยในการกำหนดประเภทต่างๆ ของความยากจน (Haughton, J. and S.R. Khandker, 2009) ซึ่งการวัดความยากจนนั้นมีจำนวนมาก เช่น การวัดความยากจนจากเส้นความยากจน (สัดส่วนของประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน) และดัชนีความไม่เท่าเทียมของ Gini รวมถึงดัชนีชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองทั่วโลกของธนาคารโลก Worldwde Governance Indicators of World Bank (WGI) ใน 6 ด้านประกอบด้วย เสียงเรียกร้องและความรับผิดชอบ (Voice and Accountability) ความไร้ประสิทธิภาพและความรุนแรง (Political Stability and Violence) ความมีประสิทธิภาพของรัฐบาล (Government Effectiveness) หลักนิติธรรม (Rule of Law) คุณภาพของกฎระเบียบ (Regulatory Quality) และการควบคุมการทุจริตคอร์รัปชัน (Contril of Corruption) (Vora-Sittha, 2012) ซึ่งแน่นอนว่าหากรัฐบาลมีการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลย่อมแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีแนวทางในการพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจน แต่ตรงกันข้าม เมื่อรัฐบาลไม่ได้ดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลย่อมแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลกำลังประสบความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาความยากจน

2.5.4 เส้นความยากจนและระดับความเหลื่อมล้ำของความยากจน

เส้นความยากจน (poverty line) คือ เส้นที่สะท้อนมาตรฐานการครองชีพขั้นต่ำ (minimum standard of living) ของประชาชนในประเทศ โดยแสดงระดับรายได้หรือรายจ่ายขั้นต่ำซึ่งเพียงพอต่อการซื้อหาสินค้าและบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน ดังนั้น คนจน จึงหมายถึง คนที่มีระดับรายได้หรือระดับรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจนนั่นเอง สำหรับประเทศไทย หน่วยงานที่ทำหน้าที่คำนวณเส้นความยากจน คือ สำนักพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนและการกระจายรายได้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้ ในการคำนวณหาเส้นความยากจนของประเทศไทย จะอาศัยข้อมูลจาก การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มาเป็นฐานในการคำนวณ โดยจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ “เส้นความยากจนด้านอาหาร” ซึ่งคำนวณจากจำนวนเงินที่ครัวเรือนต้องใช้ในการซื้อหาอาหารเพื่อให้ได้รับสารอาหารขั้นต่ำที่จำเป็นสำหรับสมาชิกในครัวเรือน และ “เส้นความยากจนในหมวดสินค้าที่ไม่ใช่อาหาร” ซึ่งใช้วิธีการคำนวณเทียบเคียงโดยมีสมมติฐานว่าการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคอาหาร คิดเป็นร้อยละ 60 ของค่าใช้จ่ายรวม และเมื่อคำนวณเส้นความยากจนทั้ง 2 ส่วนได้แล้วก็จะสามารถคำนวณเส้นความยากจนรวมได้ สำหรับประเทศไทยมีการคำนวณเส้นความยากจนทุกๆ 2 ปี โดยเริ่มครั้งแรกในปี พ.ศ. 2531 และล่าสุดคือปี พ.ศ. 2549 นอกจากนี้จะวัดความยากจนด้วยเส้นความยากจนแล้ว ยังมีตัวชี้วัดอื่นๆ อีก เช่น ดัชนีชี้วัดความจนและความหิวโหยของ Gordon ซึ่งศึกษาและนำเสนอต่อสหประชาชาติ โดยวัดความยากจนสัมบูรณ์จากความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ 7 ประการ ได้แก่ อาหาร น้ำดื่มสะอาด สุขาที่ถูกสุขลักษณะ บริการทางการแพทย์ ที่อยู่อาศัย การศึกษา และข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ โดยบุคคลจะถือว่าเป็นคนจน โดยสัมบูรณ์หากไม่ได้รับความจำเป็นพื้นฐานข้างต้น 2 ประการขึ้นไป อย่างไรก็ตามในการพิจารณาความยากจนในประเทศไทยจะใช้เส้นความยากจนเท่านั้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2547)

ความเหลื่อมล้ำของรายได้ หมายถึง ความยากจนสัมพัทธ์ ซึ่งสามารถวัดได้หลายวิธี ได้แก่ การใช้ค่าความแปรปรวนของรายได้ การใช้ค่าสัดส่วนของรายได้และรายจ่ายของประชากรแต่ละกลุ่มต่อรายได้และรายจ่ายของประชากรทั้งหมด หรือการใช้ดัชนี Theil เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้วิธีการวัดความเหลื่อมล้ำของรายได้จะมีหลายวิธีดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่สำหรับประเทศไทยจะนิยมใช้สัดส่วนของรายได้และรายจ่ายของประชากรแต่ละกลุ่มต่อรายได้และรายจ่ายของประชากรทั้งหมดรวมทั้งค่าสัมประสิทธิ์จีเนียสของรายจ่าย

เพื่อการอุปโภคบริโภคและรายได้ของประชากรมากกว่าวิธีอื่นๆ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการวัดความเหลื่อมล้ำของรายได้ในประเทศไทยคือ สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ โดยได้ทำการแบ่งประชากรออกเป็น 5 กลุ่ม จำแนกตามระดับ รายได้ของประชากร จากนั้นทำการศึกษาความเหลื่อมล้ำของรายได้ของประชากรโดยพิจารณาจาก 2 ด้าน ได้แก่ รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชากร และรายได้ของประชากร โดยดูจากความแตกต่างของสัดส่วนของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคและรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงที่สุดและกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุด นั่นเอง นอกจากนี้ ยังนำมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จินีซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเหลื่อมล้ำของรายได้ของประชากรซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 ยิ่งค่าเข้าใกล้ 1 มากเท่าใด แสดงว่าความเหลื่อมล้ำของรายได้ยิ่งมีมาก (สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้, 2550)

2.5.5 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย

จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551) พบว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ได้แก่

1) ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น โอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงิน การมีวัฒนธรรมการบริโภคที่เน้นค่านิยมด้านวัตถุนำไปสู่การมีหนี้สินล้นพ้นตัว ตลอดจนการมีนิสัยหรือทัศนคติที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง เช่น นิสัยเกียจคร้าน พุ่มพวย รักความสบาย

2) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ เช่น นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่สมดุลของภาครัฐที่เน้นพัฒนาภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรมทั้งที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคเกษตรกรรมจะเห็นได้จากการที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (gross domestic product) หรือ GDP ต่อแรงงาน 1 คนในปี พ.ศ.2549 ของภาคเกษตรกรรมซึ่งมีกำลังแรงงานถึง 14.2 ล้านคน มีมูลค่าเพียง 25,488.36 บาท ต่อคนต่อปี ในขณะที่ของนอกภาคเกษตรกรรมซึ่งมีกำลังแรงงาน 21.5 ล้านคน มีมูลค่าสูงถึง 171,546.34 บาทต่อคนต่อปี นอกจากนี้ ภาครัฐยังเน้นการพัฒนาเมืองมากกว่าชนบททั้งที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในชนบท เน้นการผลิตเพื่อการค้ามากกว่าการผลิตเพื่อการยังชีพรวมทั้งการลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้เกิดปัญหาความยากจนในเขตชนบทและภาคเกษตรกรรม

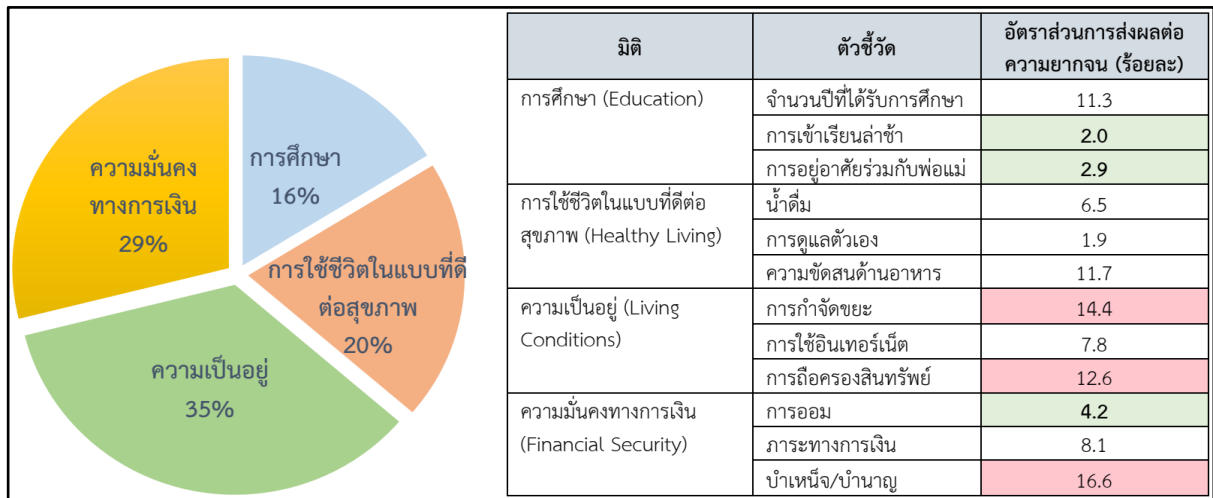
3) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ กลไกทางกฎหมายและระเบียบปฏิบัติยังเป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาความยากจน ทำให้คนจนยังขาดโอกาสในการครอบครองทรัพย์สินและอำนาจต่อรอง การแก้ปัญหาความยากจนในเมืองและชนบทมีลักษณะแยกส่วน ทำให้งบประมาณในการแก้ปัญหาไม่สามารถจัดสรรได้อย่างทั่วถึง การที่ภาครัฐมุ่งแก้ปัญหาความยากจนโดยการให้การสงเคราะห์และสวัสดิการแก่คนจน เช่น โครงการเช็คช่วยชาติ ซึ่งสำนักงานประกันสังคมได้มอบเช็คเงินสดจำนวน 2,000 บาท ให้แก่ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวนกว่า 8 ล้านฉบับ มากกว่ามุ่งแก้ปัญหาพื้นฐานทางโครงสร้างที่ทำให้เกิดความยากจน ตลอดจน นโยบายของภาครัฐที่เอื้อประโยชน์ต่อนักลงทุนรายใหญ่และผู้มีอิทธิพลทำให้ทรัพยากรในการผลิต เช่น ที่ดินตกเป็นของกลุ่มคนดังกล่าวแทนที่คนจนจะได้ไปเป็นที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน

4) ปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ ความแปรปรวนของสภาพดินฟ้าอากาศ ภัยธรรมชาติ ความทรุดโทรมของแหล่งทรัพยากร และความผันผวนของเศรษฐกิจโลก สำหรับสาเหตุของความเหลื่อมล้ำของรายได้จะแตกต่างไปจากสาเหตุของความยากจน ทั้งนี้ สาเหตุของความเหลื่อมล้ำของรายได้นั้นจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงนโยบายของภาครัฐมากกว่าปัจจัยเชิงบุคคล เนื่องจากความเหลื่อมล้ำของรายได้คือ การพิจารณาความยากจนในเชิงสัมพัทธ์หรือเชิงเปรียบเทียบ ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งไม่ได้อยู่ในฐานะคนจนสัมบูรณ์อาจเป็นคนจนสัมพัทธ์ได้เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆ ซึ่งมีรายได้สูงกว่าหรืออีกนัยหนึ่งคือบุคคลซึ่งมีรายได้น้อยกว่ายอมถือว่าเป็นคนจนเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีรายได้มากกว่าแม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ได้ถือเป็นคนจนก็ตาม โดยตราบได้ที่ยังมีช่องว่างของรายได้หรือรายจ่ายระหว่างคนจนและคนรวยก็ยังคงถือว่ามีความเหลื่อมล้ำของรายได้เกิดขึ้นนั่นเอง

2.5.6 สถานการณ์ความยากจนของประเทศไทย

สถานการณ์ความยากจนจำแนกตามความรุนแรงและพื้นที่ จากรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565) ชี้ว่า ประเทศไทยมี “คนจนมาก” ที่ถือเป็นกลุ่มคนที่มีปัญหาความยากจนด้านเงินที่สูงสุด จำนวน 1.36 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.95 ของประชากรทั้งหมด ขณะที่มี “คนจนน้อย” จำนวน 3.05 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.37 ของประชากรทั้งหมด และ “คนเกือบจน” ที่จัดเป็นกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงที่จะเป็นคนจนได้ง่าย มีจำนวน 4.82 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.91 ของประชากรทั้งหมด สำหรับภูมิภาคที่มีปัญหาความยากจนรุนแรงที่สุด คือ ภาคใต้ แต่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนคนจนมากที่สุด โดยภาคใต้มีส่วนคนจนสูงสุดที่ร้อยละ 10.94 รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือที่ร้อยละ 6.77 และร้อยละ 10.20 ตามลำดับ สาเหตุที่ภาคใต้มีปัญหาความยากจนสูงที่สุดเนื่องมาจากสถานการณ์ความรุนแรงจากพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน ประกอบกับภาคใต้พึ่งพารายได้จากภาคการท่องเที่ยวเป็นหลักมาโดยตลอดทำให้ในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2564 ที่ประเทศไทยและทั่วโลกเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากจำนวนคนจนพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีจำนวนคนจนสูงสุด รองลงมาเป็นภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ สำหรับจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุด 10 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2564 ได้แก่ ปัตตานี กาฬสินธุ์ แม่ฮ่องสอน นครราชสีมา ระนอง ยะลา นราธิวาส พะเยา หนองบัวลำภู และศรีสะเกษ ตามลำดับ โดยจังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดเดียวที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุด 10 อันดับแรกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปี พ.ศ. 2564 (16 ปี ติดต่อกัน) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัญหาความยากจนในแต่ละจังหวัดกับรายได้ของประชากรพบว่า จังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรต่ำมีโอกาสที่จะมีปัญหาความยากจนมากกว่าจังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวสูง สะท้อนถึงการพัฒนาของพื้นที่ที่มีผลสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน

เมื่อพิจารณาความยากจนหลายมิติ จากรายงานความยากจนหลายมิติของประเทศไทย (2564) พบว่า คนไทยมีความยากจนหลายมิติในภาพรวมจำนวน 8.10 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.6 ของประชากรทั้งประเทศ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความยากจนหลายมิติสูงสุด ได้แก่ มิติด้านความเป็นอยู่ ร้อยละ 34.8 รองลงมาเป็นมิติด้านความมั่นคงทางการเงิน มิติการใช้ชีวิตในแบบที่ดีต่อสุขภาพ และมิติด้านการศึกษา ตามลำดับ ขณะที่ตัวชี้วัดที่นำมาใช้แต่ละมิติจะสะท้อนการพัฒนาที่สำคัญในด้านนั้น กล่าวคือ มิติด้านการศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงการได้รับการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ที่สำคัญตามช่วงวัย โดยมีองค์ประกอบ 3 ตัวชี้วัด คือ 1) จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา 2) การเข้าเรียนล่าช้า และ 3) การอยู่อาศัยร่วมกับพ่อแม่ สำหรับมิติด้านการใช้ชีวิตในแบบที่ดีต่อสุขภาพ จะสะท้อนถึงพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ 1) การเข้าถึงน้ำดื่มที่สะอาด 2) ความสามารถในการดูแล และ 3) ความชดเชยด้านอาหาร ขณะที่มิติด้านความเป็นอยู่สะท้อนคุณภาพชีวิตจากการอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมี 3 ตัวชี้วัด คือ 1) การกำจัดขยะภายในครัวเรือน 2) การใช้อินเทอร์เน็ต และ 3) การถือครองทรัพย์สิน และ มิติด้านความมั่นคงทางการเงิน สะท้อนสถานะทางการเงินในปัจจุบันและอนาคตที่จะเอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมี 3 ตัวชี้วัด คือ 1) การออม 2) ภาระทางการเงิน และ 3) การมีบำนาญ บำนาญ

ภาพที่ 2-9 อัตราส่วนความยากจนของแต่ละมิติและตัวชี้วัด
(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

ผลการศึกษาในระดับตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อความยากจนหลายมิติมากที่สุด คือ การมีบำนาญบำนาญที่ร้อยละ 16.6 รองลงมาเป็นการกำจัดขยะร้อยละ 14.4 และการถือครองทรัพย์สินร้อยละ 12.6 เมื่อพิจารณาความยากจนหลายมิติตามระดับความรุนแรง พบว่า คนยากจนหลายมิติระดับรุนแรง (มีความขัดสนอย่างน้อย 2 จาก 4 มิติ) มีร้อยละ 10.7 คนจนหลายมิติระดับต้น (มีความขัดสน 4 ตัวชี้วัด) มีร้อยละ 62.3 เมื่อพิจารณาคนจนหลายมิติตามลักษณะต่างๆ พบว่า คริวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีความยากจนมากกว่าในเขตเทศบาลและมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความยากจนความแตกต่างกันด้วย กล่าวคือ มิติด้านการเงินส่งผลกระทบต่อความยากจนหลายมิติของคริวเรือนเขตเทศบาล ส่วนมิติความเป็นอยู่ส่งผลกระทบต่อความยากจนของคริวเรือนนอกเขตเทศบาล เมื่อพิจารณาความยากจนหลายมิติรายภาค พบว่า 5 จังหวัดที่มีปัญหาความยากจนหลายมิติมากที่สุด คือ จังหวัดนครราชสีมา นราธิวาส ศรีสะเกษ อุทัยธานี และแม่ฮ่องสอน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความยากจนหลายมิติ และจำแนกตามมิติ พบว่า มิติด้านการศึกษาปรับตัวดีขึ้นแต่ยังมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ 3 อันดับแรก คือ 1) คริวเรือนรายได้น้อยมีแนวโน้มเป็นคนจนหลายมิติที่ขัดสนด้านจำนวนปีที่ได้รับการศึกษามากกว่ากลุ่มอื่น 2) องค์ความรู้ของผู้ปกครองมีผลต่อการเข้าเรียนล่าช้าของเด็ก 3) เด็กในคริวเรือนรายได้น้อยไม่ได้อยู่อาศัยร่วมกับพ่อแม่มากกว่าคริวเรือนรายได้สูง สำหรับมิติด้านการใช้ชีวิตในแบบที่ดีต่อสุขภาพ พบว่า 1) ปัจจัยเชิงพื้นที่มีผลต่อการเข้าถึงแหล่งน้ำสะอาด 2) ต้องให้ความสำคัญกับระบบการลำเลียงน้ำไปยังคริวเรือนด้วย 3) คนจนหลายมิติที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ส่วนใหญ่เป็นคนพิการ สำหรับมิติด้านความเป็นอยู่พบว่า มีปัญหาที่ลดลงในทุกตัวชี้วัดโดยตัวชี้วัดที่ปรับตัวดีขึ้นมากคือ การใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งสาเหตุมาจากการที่รัฐมีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาในช่วง COVID-19 ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต แต่มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ 1) ยังมีคนจนหลายมิติกว่า 2.8 ล้านคน ที่ไม่มีอินเทอร์เน็ต 2) รายได้เป็นข้อจำกัดสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเข้าถึงอินเทอร์เน็ต 3) คนจนหลายมิติกว่าครึ่งมีความขัดสนด้านการถือครองทรัพย์สินเนื่องจากมีรายได้น้อย และสถานการณ์ความยากจนในมิติด้านความมั่นคงทางการเงิน พบว่า ภาพรวมสัดส่วนคนจนหลายมิติที่ขัดสนในด้านความมั่นคงทางการเงินมีแนวโน้มดีขึ้นเฉพาะการมีบำนาญบำนาญ ขณะที่คริวเรือนยากจนหลายมิติมีภาระทางการเงินมากขึ้น โดยมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 2.9 เป็นร้อยละ 4.2 จากผลกระทบของ COVID-19 ที่ทำให้คริวเรือนขาดรายได้และมีปัญหาทางการเงินมากขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

2.5.7 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565) จำแนกความเหลื่อมล้ำออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านรายได้ ด้านรายจ่าย ด้านความมั่งคั่ง ด้านการศึกษา ด้านบริการสาธารณสุข ด้านสวัสดิการสังคม ด้านการเข้าถึงที่ดิน แหล่งเงินทุน และโครงสร้างพื้นฐาน และด้านกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยผลการวิเคราะห์ในปี พ.ศ. 2564 พบว่า สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี พ.ศ. 2562 กลุ่มคนที่มีเศรษฐกิจดีที่สุดมีส่วนแบ่งรายได้เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 33.17 ในปี พ.ศ. 2562 เป็นร้อยละ 33.43 ในปี พ.ศ. 2564 หรือสูงกว่ากลุ่มที่มีเศรษฐกิจต่ำที่สุดถึง 16.4 เท่า เมื่อพิจารณาโครงสร้างแหล่งที่มาของรายได้ที่เป็นตัวเงินในแต่ละกลุ่มรายได้ พบว่า โครงสร้างรายได้ของประชากรกลุ่มที่มีเศรษฐกิจดีที่สุดและกลุ่มที่มีเศรษฐกิจต่ำที่สุดแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยครึ่งหนึ่งของรายได้ในกลุ่มที่มีเศรษฐกิจต่ำที่สุดมาจากเงินโอนซึ่งเป็นเงินช่วยเหลือจากภาครัฐมากถึงร้อยละ 30 และเงินช่วยเหลือจากบุคคลอื่นร้อยละ 21 ขณะที่รายได้จากการทำงานอยู่ที่ร้อยละ 48.50 ตรงข้ามกับกลุ่มคนที่มีเศรษฐกิจดีที่สุดที่มีรายได้หลักมาจากการทำงานร้อยละ 83.1 สะท้อนให้เห็นถึงความไม่แน่นอนของรายได้ในกลุ่มประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำที่พึ่งพิงรายได้จากเงินโอนในระดับสูง ส่วนสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่าย พบว่า โดยรวมมีแนวโน้มคงที่ โดยช่องว่างของความแตกต่างของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยของกลุ่มคนที่มีเศรษฐกิจดีที่สุดกับกลุ่มที่มีเศรษฐกิจต่ำที่สุดลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งพบว่าถึงแม้กลุ่มประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมีส่วนแบ่งรายจ่ายเพิ่มขึ้นแต่ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายทางด้านอาหารเป็นหลักทำให้ขาดความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจ่ายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่ง พบว่า แม้ความเหลื่อมล้ำในการถือครองทรัพย์สินรวมจะปรับตัวลดลงเล็กน้อยแต่ยังคงอยู่ในระดับสูง โดยความเหลื่อมล้ำในการถือครองสิ่งปลูกสร้างเพื่อธุรกิจและทรัพย์สินทางการเงินยังคงสูงกว่าทรัพย์สินประเภทอื่นอย่างมีนัยสำคัญ และอาจส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ เนื่องจากทรัพย์สินทั้งสองประเภทเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญที่สามารถสร้างผลตอบแทนที่มีอัตราการตอบแทนสูง และเชื่อมโยงกับกระบวนการสะสมความมั่งคั่งและเอื้อให้ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้เพิ่มขึ้น

สำหรับ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพและการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา พบว่า ยังคงมีอยู่ในหลายมิติ คุณภาพการศึกษามีความเชื่อมโยงกับขนาดโรงเรียน ที่ตั้ง และภูมิภาค โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาลงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีคะแนนผลการทดสอบสูงกว่าภูมิภาคอื่น สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากนโยบาย ของรัฐทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร จัดสรรตามขนาดโรงเรียน จึงเอื้อต่อโรงเรียนขนาดใหญ่มากกว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ในส่วนของ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา พบว่า มีทิศทางที่ดีขึ้นในเกือบ โดยกลุ่มเด็กที่มีเศรษฐกิจดีที่สุดมีอัตราการเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 80.9 สูงกว่ากลุ่มเด็กที่มีเศรษฐกิจต่ำที่สุด ประมาณ 1.6 เท่า แม้ว่าจะมีทิศทางที่ดีแต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้มีนักเรียนตกหล่น/ออกกลางคันจำนวน 28,793 คน โดยอยู่ในระดับอนุบาล-ประถมศึกษาร้อยละ 49.0 และอยู่ในระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 51.1 นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดปัญหา ภาวะสูญเสียการเรียนรู้ (Learning Loss) โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็ก ทั้งนี้ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านหลักประกันสุขภาพพบว่า ปัจจุบันมีความครอบคลุมประชากรมากกว่าร้อยละ 99 แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพบริการระหว่างพื้นที่จากการกระจุกตัวของบุคลากรทางการแพทย์ในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ ส่วนสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม พบว่า เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเบี้ยยังชีพผู้พิการ มีความครอบคลุมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

ได้รับประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง สอดคล้องกับสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่พบว่า การเข้าถึงบริการไฟฟ้าและน้ำประปาครอบคลุมครัวเรือนเกือบทั้งประเทศ โดยครัวเรือนกลุ่มที่เศรษฐกิจต่ำที่สุดสามารถเข้าถึงน้ำประปา อยู่ที่ร้อยละ 90.27 ส่วนการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของกลุ่มครัวเรือนที่เศรษฐกิจต่ำที่สุดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมา อยู่ที่ร้อยละ 68.29 ในปี พ.ศ. 2564 จากร้อยละ 53.92 ในปี พ.ศ. 2563 และสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม พบว่า สัดส่วนการอนุมัติให้ความช่วยเหลือผ่านกองทุนยุติธรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 39.88 ในปี พ.ศ. 2563 เป็นร้อยละ 53.71 ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งมีสัดส่วนสูงสุดในรอบ 10 ปี และเป็นทิศทางที่ดีในการ เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยตามลำดับ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

2.5.8 การดำเนินนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย

จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2564 ชี้ว่า ภาครัฐไทยดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจนและความเหลื่อมล้ำส่วนใหญ่ด้วยมาตรการที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนในกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นหลัก รวมถึงการดำเนินนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศ อย่างไรก็ตาม ภายใต้การดำเนินการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นช่องว่างเชิงนโยบาย (policy gaps) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564, 2565) ได้แก่

1) เงินช่วยเหลือจากภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการรักษาระดับความเป็นอยู่ให้กับกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย แต่เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุและไม่ยั่งยืน โดยรายได้ที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มที่มีรายได้น้อยเป็นการเพิ่มขึ้นของเงินช่วยเหลือจากภาครัฐและบุคคลอื่นไม่ได้มาจากผลิตภาพของแรงงาน

2) การให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจควบคู่กันไปด้วย ส่งผลให้เด็กจากครัวเรือนยากจนไม่สามารถก้าวข้ามกับดักความยากจนข้ามรุ่นได้ ดังนั้นควรพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพรวมถึงปรับระบบการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนและทำงานได้ควบคู่กับการให้เงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษ

3) การจัดสรรงบประมาณของรัฐให้แก่สถานศึกษาแบบเดิมไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านคะแนนผลทดสอบทางการศึกษา (O-NET) สะท้อนชัดถึงความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

4) การให้บริการสาธารณสุขยังขาดมาตรฐานกลางระหว่างหลักประกันสุขภาพทั้ง 3 ระบบ ที่ควรมีเพื่อเป็นหลักประกันว่าประชาชนทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่ในระบบใดก็จะได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพขั้นพื้นฐานที่เพียงพอต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

5) การออกแบบระบบการจัดการรายได้ยามชราของภาครัฐยังขาดการบูรณาการและความยืดหยุ่น โดยกองทุนบำเหน็จบำนาญต่างๆ ยังมีลักษณะแยกส่วนได้รับการออกแบบเสมือนว่ากลุ่มแรงงานในแต่ละระบบจะอยู่ในระบบเดิมตลอดช่วงชีวิตการทำงาน ไม่สามารถย้ายโอนสิทธิระหว่าง กองทุนบำเหน็จบำนาญต่างๆ ได้ ทำให้แรงงานที่มีการโยกย้ายระหว่างระบบต้องเริ่มสมทบกับกองทุนฯ ใหม่

6) การกระจายอำนาจของไทยไม่ได้ถ่ายโอนไปสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยยังไม่มีชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะว่าภารกิจใดที่เป็นของรัฐบาลหรือส่วนราชการ ภารกิจใดเป็นของ อปท. และภารกิจใดที่จะต้องร่วมทำกัน ทำให้เกิดความซับซ้อนในการดำเนินงาน

7) ระบบภาษีของไทยยังขาดความเป็นธรรม และมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ไม่สามารถมีบทบาทในการส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้ส่งผลให้รัฐสูญเสียรายได้จำนวนมาก

8) การขาดยุทธศาสตร์การคุ้มครองทางสังคมในภาพรวมของประเทศ โดยมีการดำเนินงานแยกส่วนกัน ขาดหน่วยงานเจ้าภาพที่ดูแลนโยบายการคุ้มครองทางสังคมในภาพรวมใหญ่ ทำให้เกิดความทับซ้อนระหว่างโครงการ/มาตรการ

9) การขาดการบูรณาการฐานข้อมูล เนื่องจากข้อมูลจำนวนมากมีความซับซ้อน ถูกจัดเก็บอยู่ในหลายหน่วยงานที่มีมาตรฐานต่างกัน และมีกฎระเบียบที่จำกัดต่อการบูรณาการฐานข้อมูลในเชิงปฏิบัติ และยังขาดการรวบรวมข้อมูลสิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนไว้ที่เว็บไซต์เดียวกัน (single portal) ซึ่งจะช่วยให้เห็นความซ้ำซ้อน และช่องว่างของสวัสดิการได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และ

10) การขาดการประเมินผลกระทบของนโยบายส่งผลให้รัฐไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ผ่านมารัฐบาลได้ดำเนินนโยบายเพื่อลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่มีการประเมินว่าโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อักษรศรี พานิชสาส์น (2565) ศึกษาเรื่อง ถอดบทเรียนแก้จนแบบจีนด้วยแนวทาง 2D 3M มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์นโยบายและมาตรการในการขจัดความยากจนของจีนและถอดบทเรียนจากประสบการณ์แก้จนในยุคสี่จีนผิง (ปี 2013-2020) ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จของการขจัดความยากจนของประเทศจีนประกอบไปด้วย 1. ด้านการผลิต 2. ด้านการย้ายถิ่นฐาน 3. ด้านการพัฒนาระบบนิเวศ 4. ด้านการพัฒนาการศึกษา และ 5. ด้านประกันสังคม โดยมีปัจจัยความสำเร็จของนโยบาย '2D 3M' ประกอบด้วย 1. Direction ผู้นำดี มีทิศทางชัดเจน และทุ่มเทจริงจัง 2. Data มีการสำรวจข้อมูลผู้ยากไร้ทั่วประเทศเพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุของความยากจนอย่างถูกต้องแม่นยำและมีการจัดการฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ 3. Man การมอบหมายและจัดส่งบุคลากรไปแก้ปัญหาในชนบทกว่า 3 ล้านคน สามารถตรวจชี้วัดผลงานได้จริงตั้งแต่ระดับ มณฑล เมือง อำเภอ ไปจนถึงหมู่บ้าน 4. Money การใช้งบประมาณไปแก้ปัญหาอย่างตรงจุดและโปร่งใส เพื่อขจัดความยากจนในรูปแบบต่างๆ เช่น การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อผู้ยากไร้ในชนบท สร้างถนนสะพาน ตลอดจนสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นต่างๆ 5. Materials การจัดสรรทรัพยากรจากทุกภาคส่วนไปรวมกันแก้ปัญหา ไม่ได้มีเพียงภาครัฐเท่านั้นแต่ยังมีภาคเอกชนจีนและประชาชนทั่วไปก็เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสำคัญนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำเสนอแนวทางการขจัดความยากจนของประเทศไทย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. นโยบายระดับประเทศ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการขจัดความยากจนระดับชาติฯ (คจพ.) และศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนฯ ในระดับต่างๆ (ศจพ.) 2. ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลสำมะโนครัวเรือนยากจน สำรวจข้อมูลพื้นฐาน ผ่านทางบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) โดยใช้ข้อมูล TPMAP 5 มิติ ได้แก่ มิติด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ ด้านรายได้ ด้านการศึกษา และการเข้าถึงบริการภาครัฐ 3. วิเคราะห์ปัญหาเชิงพื้นที่ โดยมีเจ้าหน้าที่รัฐ และอภส. เพื่อดูแลระดับครัวเรือนที่ยากไร้และเพื่อศึกษาปัญหามาเขียนโครงการเพื่อของบประมาณ รวมทั้งการส่งนักศึกษาและทีมอาจารย์ไปลงพื้นที่ที่สามารถบรรจุเป็นวิชาเลือกนับหน่วยกิตได้ 4. สร้างกลไกให้ภาคธุรกิจเข้ามา มีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนโครงการ และ 5. ติดตามประเมินผล โดยใช้กลไกคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อรายงานรายได้และสัดส่วนคนยากจนในพื้นที่ต่อคณะกรรมการระดับชาติผ่านรายงานประจำปี (The Poverty Monitoring Report)

วิชชุดา วงศ์พานิชย์ (2565) ศึกษาเรื่อง การถ่ายทอดกระบวนการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านหนองแค ตำบลหนองแค อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการถ่ายทอดกระบวนการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาคความยากจนของชุมชนอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมภายใน พบว่า ด้านจุดแข็ง คือ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีผู้นำกลุ่มชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีการประกอบอาชีพอิสระที่หลากหลาย เป็นแหล่งเศรษฐกิจชุมชนมีทั้งธุรกิจของชุมชนและธุรกิจที่เป็นของเอกชน สภาพชุมชนปรับเปลี่ยนเป็นจากชุมชนเกษตรกรรม เป็นชุมชนเมืองที่ได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น ส่วน ด้านจุดอ่อน คือ สภาพชุมชนถูกปรับเปลี่ยนทำให้สังคมมีความหลากหลาย อบรมมุขเพิ่มมากขึ้นขาดแหล่งทำกิน และแหล่งเงินทุน ส่วนใหญ่มีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ ระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ มีอาชีพและรายได้ที่ไม่แน่นอน ขาดอำนาจในการต่อรอง ยังไม่เข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ด้านโอกาส ชุมชนมีพลังกลุ่มภาคีจากภาครัฐและเอกชน เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ มีพรรคการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญและสนับสนุน ส่วน ด้านข้อจำกัด ชาวบ้านในชุมชนยังเข้าไม่ถึงแหล่งกักขังและสวัสดิการของรัฐ ไม่ได้รับการส่งเสริมด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพจากหน่วยงานของภาครัฐ ไม่ได้รับการคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการด้านสังคม นโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาคความยากจนไม่เอื้อต่อการบริหารงานภายในชุมชนท้องถิ่น และไม่มีโอกาสเผยแพร่ภูมิปัญญา

การดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืนเชิงพื้นที่ พบว่า การดำเนินการประกอบไปด้วยชุดดำเนินการ 6 ชุดด้วยกันคือ ชุดที่ 1 คณะกรรมการจังหวัด ชุดที่ 2 ผู้ประสานงานระดับอำเภอ ชุดที่ 3 คณะกรรมการตำบล ชุดที่ 4 คณะวิทยากร ชุดที่ 5 คณะทีมพี่เลี้ยงตำบล และชุดที่ 6 คณะอาสาสมัครในการจัดเก็บข้อมูล โดยขับเคลื่อนกระบวนการการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืนโดยใช้กิจกรรมการจัดเวทีนำเสนอและทำการประชาพิจารณ์ การดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาคความยากจนเชิงประเด็น พบว่า 1. ปัญหาการเป็นหนี้สิน วิธีการในการแก้ไขปัญหาค คือ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และจัดหาวัตถุดิบในการผลิต โดยใช้มาตรการส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มอาชีพ 2. ปัญหาการว่างงานของคนชุมชน วิธีการในการแก้ไขปัญหาค คือ ทอผ้าพื้นเมืองเชิงอุตสาหกรรมชุมชน โดยใช้มาตรการสร้างเครือข่ายการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองให้ครอบคลุมและเป็นไปตามความต้องการของตลาด และ 3. ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ วิธีการในการแก้ไขปัญหาค คือ ทำเกษตรอินทรีย์ครบวงจร โดยใช้มาตรการจัดตั้งกลุ่มทุนเพื่อส่งเสริมด้านการตลาดและให้ความรู้ในการทำเกษตรปลอดภัยในชุมชน สำหรับ การติดตามและประเมินผลกระบวนการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืน พบว่า ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมประชุมติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานทั้งในภาพรวม และระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และควรมีการประเมินผลตามตัวชี้วัดก่อนและหลังการพัฒนา ทำให้คณะทำงาน และกลุ่มเป้าหมายได้ทราบสถานการณ์และความเคลื่อนไหว การดำเนินงานนำไปสู่การวางแผนพัฒนาถ่ายทอดขยายผล การส่งเสริมภาคีส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืนตามความต้องการของชุมชนโดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นต้น

ศศิวิมล อੰณา (2565) ศึกษาเรื่อง การน่านโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจนในมิติด้านรายได้ของศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการน่านโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเอกสาร การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกร่วมกัน

ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์อำนวยการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ มีผลการดำเนินงานไปปฏิบัติทั้งในด้านผลสำเร็จและอุปสรรคในการดำเนินการ ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างองค์การ พบว่า มีทีมพี่เลี้ยงที่ประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำในชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่และรายครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านสถานที่การดำเนินการมีความสะดวก พบว่า เอื้อต่อการทำกิจกรรมของเจ้าหน้าที่และครัวเรือนเป้าหมาย 3) ด้านบุคลากร พบว่า บางส่วนมีความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมในการปฏิบัติงาน แต่การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องยังไม่เพียงพอต่อการขับเคลื่อนศพ.อำเภอในภาพรวม 4) ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ พบว่า มีระบบ TPMAP ที่ยังมีข้อบกพร่องในเกณฑ์ตัวชี้วัดบางรายการ และอุปกรณ์ในการส่งเสริมการประกอบอาชีพยังไม่ตรงต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และ 5) ด้านงบประมาณ พบว่า ศพ.อำเภอไม่มีงบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้โดยตรง ต้องอาศัยความร่วมมือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่แทน ต้องวางแผนการดำเนินการร่วมกันเพื่อขอรับงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งเครื่องมือการส่งเสริมการประกอบอาชีพยังไม่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของครัวเรือน

ประอรรัตน์ รอดบำรุงโชติสิน, และธรรณัฐา โรจนตระกูล (2565) ศึกษาเรื่อง ทีมพี่เลี้ยง : บทบาทที่สำคัญในการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทที่สำคัญของทีมพี่เลี้ยงในการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ทีมพี่เลี้ยงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการตามหลัก 4 ท ดังนี้ (1) ทศนคติ ต่อชีวิตต่อการทำงานต่อสภาพปัญหา (2) ทักษะฝีมือทักษะอาชีพ (3) ทูนในครอบครัว (ศักยภาพของครัวเรือน) และทูนชุมชน (4) การหาทางออกโดยเข้าไปดำเนินการกับให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มเป้าหมายโดยทีมพี่เลี้ยงลงพื้นที่เชิงรุกรายครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกับครัวเรือนเป้าหมายจัดทำแผนพัฒนาครัวเรือนเพื่อแก้ไขปัญหาครัวเรือนที่ตกเกณฑ์รายมิติต่างๆ ให้ตรงกับความต้องการของครัวเรือนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำมาจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนซึ่งทีมพี่เลี้ยงมีบทบาทสำคัญในการลดปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำพัฒนาและกระตุ้นระบบเศรษฐกิจในระดับฐานรากให้พื้นตัวมีความมั่นคงและเสริมศักยภาพ ชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

Li Xinghong , รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์, ฟารุง มีอุตร และนพรัตน์ รัตนประทุม (2565) ศึกษาเรื่อง ถอดบทเรียนความสำเร็จของนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจนในชนบทของจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จของนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจนของประเทศจีนในด้านการใช้กลยุทธ์การจัดการปัญหาคความยากจน ผลการศึกษา พบว่า ความสำเร็จในการแก้ปัญหาคความยากจนได้ประกอบไปด้วย 1) การสร้างความมั่นคงทางอาหาร 2) การสร้างอาชีพและรายได้โดยใช้เกษตรสมัยใหม่ 3) การขยายการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ 4) การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานและลดความเหลื่อมล้ำ 5) การจัดสวัสดิการและพัฒนาระบบประกันสุขภาพ และ 6) การปรับปรุงกลไกการแก้ไขปัญหาคความยากจนให้ตรงจุด โดยควรจัดการปัญหาคความยากจนด้วยนโยบายที่กล่าวมานี้ อย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลจีนได้มีการปรับเปลี่ยนกลไกและวิธีการในการแก้ไขปัญหาคให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละช่วงเวลา งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะคือ (1) ตัวแสดงหรือรัฐในฐานะฝ่ายกำหนดนโยบายควรส่งเสริมให้ประชาชนที่ยากจนมีทุนการดำรงชีพมากขึ้น (2) รัฐควรใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ควบคู่กับวิธีทางสังคมศาสตร์ด้วย เช่น การประยุกต์ศาสตร์พัฒนาสังคม โดยเฉพาะมนทัศน์การดำรงชีพอย่างยั่งยืนไปศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพราะการวัดความยากจนด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์อาจไม่เพียงพอสำหรับปัญหาคความยากจนสัมพัทธ์ในอนาคต

นิรุต หัตถะผะสุ (2564) ศึกษาเรื่อง กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์การภาครัฐ เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา กระทรวงมหาดไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานและวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของกระทรวงมหาดไทย ในเป้าหมายด้านการกำจัดความยากจนและเป้าหมายด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ และศึกษาถึงปัจจัยและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ปฏิบัติงานส่วนกลางและพื้นที่จังหวัด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายด้านการกำจัดความยากจนและด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติไปปฏิบัติ ได้แก่ นโยบายมีความชัดเจนและสอดคล้องกับแผนระดับชาติ นโยบายได้รับความสำคัญจากฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหาร การนำระบบเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม มีความเพียงพอของทรัพยากร หน่วยงานมีความพร้อมและมีการมอบหมายงานที่ชัดเจน บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่องาน แต่ยังมีขาดความรู้เรื่องความยั่งยืน และการใช้กลไกคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานเป็นหลัก รวมทั้งพบว่า การดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กร (Cooperation) ด้วยการมีกระบวนการประสานการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานที่ดีผ่านเครื่องมือคณะกรรมการ หนังสือราชการ และสื่อออนไลน์ และบุคลากรส่วนใหญ่มีความเข้าใจและเข้าถึงประชาชนเป็นอย่างดี ส่งผลดีต่อพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยยังได้สร้างกลไกต่างๆ เข้ามาช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยเฉพาะการจัดทำแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Roadmap) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของกระทรวงมหาดไทยได้

กาญจนากร แก้วทิพย์, พระสุธีรัตนบัณฑิต สุทธิชัย, และโกนิญฐ์ ศรีทอง (2563) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการขจัดความยากจนเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการขจัดความยากจนของชุมชนในจังหวัดเชียงราย ศึกษาการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขจัดความยากจนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และเสนอรูปแบบการขจัดความยากจนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในจังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการขจัดความยากจนของชุมชนในจังหวัดเชียงราย มี 5 ประการ คือ 1) ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ 2) การมีกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย 3) การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก 4) การดำเนินชีวิตที่มีสภาพวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่ดี และ 5) ผู้นำชุมชนมีความน่าเชื่อถือสามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่คนในชุมชนได้ โดยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขจัดความยากจนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในจังหวัดเชียงราย พบว่า มี 5 กระบวนการ คือ 1) การสร้างแรงผลักดัน 2) การปรับเปลี่ยนเรียนรู้ 3) การจัดทำแผนชุมชนสู่นาคต 4) การนำหลักการหรือแผนการไปขับเคลื่อนการปฏิบัติอย่างจริงจังทั้งเชิงลึกและเชิงกว้าง และ 5) การปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนรูปแบบการขจัดความยากจนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในจังหวัด ได้พบที่เรียกว่า “CMPAC MODEL” ประกอบด้วย 1) C = Create Motivation การสร้างแรงผลักดันจากภายใน 2) M = Modify Learning การปรับเปลี่ยนเรียนรู้ 3) P = Plan Together การวางแผนอนาคตชุมชน 4) A = Applied Implementation การประยุกต์วิธีการและปฏิบัติจริง และ 5) C = Change for Sustainable Development การปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

อนกพล เกื้อมา, อุ๋นเรื่อน เล็กน้อย, และพิชญา สุรพลชัย (2556) ศึกษาเรื่อง ความยากจนและความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้ของประชาชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาขนาดของปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ของประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ ใช้การทบทวนเอกสาร ข้อมูลทางสถิติ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีขนาดความยากจนในระดับสูง โดยพบว่าเส้นความยากจนของจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และสตูล อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจนของภูมิภาคและทั่วราชอาณาจักร ทั้งนี้จำนวนคนจนรวมใน 5 จังหวัดชายแดนใต้ยังมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 14 ของคนจนทั่วราชอาณาจักร และมากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนคนจนทั้งหมดในภาคใต้ โดยจังหวัดนราธิวาส และ ปัตตานี เป็นสองจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนมากที่สุด และมีระดับรายได้ต่อครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนต่ำที่สุด ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะหลังปี พ.ศ. 2550 นราธิวาสและปัตตานี เริ่มมีช่องว่างทางรายได้ที่ กว้างขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นในกลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ ในขณะที่ความไม่เทียมทางด้านรายได้ในระดับจังหวัดของกลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ ในปี พ.ศ. 2550 มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น จากปีก่อน แต่หลังจากปี พ.ศ. 2550 กลับพบว่านราธิวาส และยะลา มีแนวโน้มการกระจาย รายได้ที่ดีขึ้น แต่จังหวัดปัตตานี สงขลา และสตูล มีแนวโน้มการเติบโตของความไม่เสมอภาคทางรายได้ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ สถานการณ์ความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ อาจได้รับอิทธิพลประกอบจาก เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ โดยพบว่าในปี พ.ศ. 2550 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นมากที่สุด โดยเฉพาะใน พื้นที่นราธิวาสและปัตตานี ซึ่งเป็นจังหวัดที่ประสบปัญหาทางรายได้และความยากจนมากที่สุด เช่นเดียวกัน แต่ความไม่เสมอภาคทางรายได้ของกลุ่มจังหวัดชายแดนใต้กลับไม่สามารถอธิบายถึงความเชื่อมโยงกับการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ได้ แต่ก็อาจเป็นปัจจัยสนับสนุนร่วมกับความเหลื่อมล้ำ ด้านอื่นที่อาจนำมาซึ่งสถานการณ์ความรุนแรงได้เช่นกัน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับนโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำทั้ง ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนให้มากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ เจริญสุข (2554) ศึกษาเรื่อง ความยากจนและความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้ของประชาชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไปและสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่กลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ 5 จังหวัด เป็นการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะความยากจนและการกระจายรายได้จากค่าสัมประสิทธิ์จิ้นีและ Income Quintile (ความแตกต่างระหว่างชั้นรายได้) รวมไปถึงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสังคม สถานการณ์ความไม่สงบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่และความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่มีผลต่อความยากจนและความไม่เท่าเทียม กันด้านรายได้ของประชาชนสำหรับผลการศึกษา พบว่า สถานการณ์แนวโน้มความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจกลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ 5 จังหวัด จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของประชากรทั้งประเทศ ปี พ.ศ. 2547 ถึงปี พ.ศ. 2552 โดยจำแนกกลุ่มประชากรตามลำดับรายได้ (Quintile by Income) แบ่งเป็น 5 กลุ่มโดยไล่จากกลุ่มที่ 1 (จนที่สุด) ไปจนถึงกลุ่มที่ 5 (รวยที่สุด) โดยเรียงลำดับจากรายได้ประจำเฉลี่ยและรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ย จากนั้นน้อยไปมาก โดยจากข้อมูลปี พ.ศ. 2547 จนถึงปี พ.ศ. 2552 พบว่า รายได้ประจำเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 (จนที่สุด) ไปจนถึงกลุ่มที่ 5 (รวยที่สุด) มีรายได้ประจำเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกปี สอดคล้องกับข้อมูลรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปีตามลำดับ ส่วนข้อมูลสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ของรายได้ ข้อมูลปี พ.ศ. 2552 พบว่าความไม่เท่าเทียมของรายได้ทั่วประเทศลดลงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค ของรายได้ อยู่ที่ 0.49 ลดลงจากปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2550 ส่วนภาคใต้ พบว่าความไม่เท่าเทียมของรายได้ทั่วประเทศเพิ่มมากขึ้นโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ อยู่ที่ 0.48 เพิ่มมากขึ้นจากปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2550 โดยเมื่อเปรียบเทียบข้อมูลพบค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค ของรายได้ในปี พ.ศ. 2552 ของภาคใต้ กรุงเทพมหานครและค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคในเขตเมืองมีค่าใกล้เคียงกัน สำหรับสถานการณ์ความยากจนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพิจารณาจากเส้นความยากจนจำนวนคนจนและสัดส่วนคนจนที่คิดเป็นร้อยละ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543

ถึงปี พ.ศ. 2552 โดยพบว่าในปี พ.ศ. 2552 จังหวัดสงขลามีเส้นความยากจนอยู่ที่ 1,591 สัดส่วนคนจนคิดเป็นร้อยละ 0.23 จำนวนคนจนเท่ากับ 3,200 คน จังหวัดสตูลมีเส้นความยากจนอยู่ที่ 1,515 สัดส่วนคนจนคิดเป็นร้อยละ 1.26 จำนวนคนจนเท่ากับ 3,600 คน จังหวัดยะลามีเส้นความยากจนอยู่ที่ 1,572 สัดส่วนคนจนคิดเป็นร้อยละ 13.01 จำนวนคนจนเท่ากับ 62,200 คน จังหวัดปัตตานีมีเส้นความยากจนอยู่ที่ 1,455 สัดส่วนคนจนคิดเป็นร้อยละ 19.6 จำนวนคนจนเท่ากับ 128,300 คน จังหวัดนราธิวาสมีเส้นความยากจนอยู่ที่ 1,447 สัดส่วนคนจนคิดเป็นร้อยละ 22.85 Chulalongkorn University Social Research Institute จำนวนคนจนเท่ากับ 173,900 คน ส่วนภาพโดยรวมทั้ง 5 จังหวัด พบว่ามีเส้นความยากจนอยู่ที่ 1,516 สัดส่วนคนจนคิดเป็นร้อยละ 11.36 จำนวนคนจนเท่ากับ 74,240 คน สรุปแนวโน้มความเหลื่อมล้ำจากข้อมูลข้างต้นพิจารณาได้ว่าจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนมากที่สุด คือจังหวัดนราธิวาส รองลงมา คือ จังหวัดปัตตานี โดยมีสัดส่วนคนจนคิดเป็นร้อยละ 22.85 และ ร้อยละ 19.46 ตามลำดับ โดยจังหวัดสงขลามีสัดส่วนคนจนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 0.23 ส่วนเส้นความยากจนพบว่าใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สงขลามีเส้นความยากจนสูงที่สุด คือ 1,591 (บาท/คน/เดือน) รองลงมา คือจังหวัดยะลา คือ 1,572 (บาท/คน/เดือน) ส่วนจังหวัดปัตตานีมีเส้นความยากจนต่ำที่สุดใน 5 จังหวัด คือ 1,455 (บาท/คน/เดือน)

อนันต์ ลิขิตประเสริฐ (2548) การศึกษางานวิจัยที่มีคุณภาพ 22 เรื่องในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นในด้านต่างๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน/ท้องถิ่น การบรรเทาความยากจน และการส่งเสริมอาชีพในหลายจังหวัดของประเทศไทย ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และฟอรัมชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและคิดค้นวิธีแก้ไข โดยมุ่งเน้นที่การดำเนินการร่วมมือกันในการส่งเสริมอาชีพและโตเมนอื่นๆ ทั้งทั้ง 7 จังหวัด โครงการนี้เน้นการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อระดมความคิดในการแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาอาชีพ และการทำความเข้าใจบริบทของชุมชน พื้นที่เฉพาะเช่นจังหวัดสุรินทร์และพระนครศรีอยุธยาได้รับการเน้นย้ำถึงแนวทางที่เป็นเอกลักษณ์ในการแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาอาชีพ และการวางแผนแม่บทของชุมชน ที่มวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่งได้สำรวจชุดองค์ความรู้ในการดำเนินโครงการวิจัยองค์ความรู้ที่หลากหลาย เช่น องค์ความรู้วิสาหกิจชุมชนและองค์ความรู้ด้านอาชีพในด้านต่างๆ เช่น การประมง การเลี้ยงเป็ด การทำรูป การทอผ้า และการเลี้ยงโค การศึกษาเหล่านี้ยังเจาะลึกถึงการจัดการกลุ่ม องค์กร และการระดมทุน การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ชุมชนและบูรณาการความรู้เข้ากับการสอนและการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ของการศึกษา นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังนำไปประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ เช่น การวางแผน การจัดทำงบประมาณ การส่งเสริมวิชาชีพ และการร่วมทุนขององค์กรท้องถิ่น ซึ่งอาจช่วยในการแก้ไขปัญหาความยากจนและส่งเสริมการพัฒนาและความร่วมมือของชุมชน

สรุป จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น เมื่อสังเคราะห์แล้วพบว่า มีแนวทางที่เหมาะสมและสามารถนำมาใช้ปรับเปลี่ยนได้ ซึ่งต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับพื้นที่หรือภายในท้องถิ่น ซึ่งการได้รับข้อมูลจากทุกมิติทั้งในและนอกพื้นที่ และต้องได้รับความร่วมมือ หรือการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน ถือเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจน รวมทั้งการเชื่อมโยงกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจ การพัฒนาที่ยั่งยืน และความเท่าเทียมทางสังคมภายในโครงสร้างการกำกับดูแล และความเป็นผู้นำที่แข็งแกร่ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและการนำกรอบการแก้ไขปัญหาความยากจนที่มีประสิทธิภาพไปใช้ ดังนั้น ความสามารถในการปรับเปลี่ยนของกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อใช้ในบริบททางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนากรอบการขจัดความยากจนในทุกๆ พื้นที่ ทั้งที่เป็นระดับโลกหรือระดับประเทศ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 คริวเรือนยากจน” ของ ศอ.บต. เป็นการประเมินผลโครงการเชิงระบบแบบ CIPP Model ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินผลการดำเนินงานในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานที่ได้รับความนิยม เพื่อช่วยในการตัดสินใจ โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์สิ่งที่จะประเมินอย่างครอบคลุมในประเด็นของบริษัท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ทั้งนี้การประเมินผลดังกล่าวเริ่มจากการปรับรูปแบบการเขียนโครงการเป็นแบบเชิงเหตุผล (หรือแบบเชิงตรรกวิทยาที่มักเรียกสั้นๆ ว่า Log Frame) ซึ่งเป็นการเขียนโครงการที่มีวัตถุประสงค์ที่ดีที่สุดเพียงวัตถุประสงค์เดียวและเป็นโครงการที่มีเหตุผลต่อเนื่องกันตลอด สามารถประเมินผลภายในตัวเองรายละเอียดของโครงการง่ายต่อความเข้าใจ ง่ายต่อการวิเคราะห์ และง่ายต่อการประเมินว่า โครงการมีวัตถุประสงค์อะไร จะดำเนินการอย่างไร มีปัจจัยสำคัญอะไรที่มีผลกระทบต่อโครงการ นอกจากนี้ ยังระบุให้เห็นว่าผลงานและความสำเร็จของโครงการจะวัดได้อย่างไร ข้อมูลได้มาจากที่ไหน และด้วยวิธีการอย่างไร สำหรับการศึกษาคั้งนี้จะดำเนินการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพหลังจากที่ได้เริ่มนำโครงการไปปฏิบัติแล้วผ่านการประเมินใน 4 มิติ ประกอบด้วย (Aziz, 2018)

1) การประเมินผลสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C)

ศึกษาประเมินเหตุผล ปัจจัยและเงื่อนไขสนับสนุนโครงการ ซึ่งจะช่วยให้การออกแบบโครงการมีความเหมาะสม เช่น สภาพพื้นที่ สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ทั้งข้อจำกัดและจุดเด่น โอกาสที่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น นโยบายรัฐบาลยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ สภาวะเศรษฐกิจ กลไกแก่งจนในพื้นที่ ทุนเดิม รูปแบบ หรือกลไกทางสังคมที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน

2) การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I)

ศึกษาประเมินปัจจัยนำเข้าว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และมีคุณภาพเพียงพอเหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่การเลือกโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การนำความหมาย แนวคิดหลักเกณฑ์ มาช่วยในการออกแบบการดำเนินโครงการให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น บทบาทของ ศอ.บต. ในการทำงานกับกลุ่มเป้าหมายและกลไกภาคีทุกระดับ โครงสร้าง กลไก กระบวนการและแผนการทำงาน การเชื่อมโยงระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับจังหวัด (PPPCONNECT) ความพร้อมและความสอดคล้องของความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และระบบการตลาด ที่นำมาปรับใช้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและกลไกภาคี รวมถึงทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการ

3) การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation: P)

ศึกษากระบวนการการดำเนินโครงการ ว่าเป็นไปตามขั้นตอน แผนงาน โครงการหรือไม่ ปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน การจัดการแก้ไขปัญหา อาทิ กรอบการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระบวนการสื่อสารและสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานและคนจนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P)

ศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่กำหนด คือ ประชากรทั้งหมดที่มีความยากจนทั้ง 5 มิติ ได้แก่ มิติด้านรายได้ มิติด้านความเป็นอยู่ มิติด้านการศึกษา มิติด้านสาธารณสุข และมิติด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ ซึ่งแต่ละมิติมีเกณฑ์ตัวชี้วัดย่อยกำกับ เช่น มิติด้านรายได้ กลุ่มเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 20 มีศักยภาพ โอกาสทางเลือกเพิ่มมากขึ้นในการประกอบอาชีพ

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการศึกษา 2 รูปแบบ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิเคราะห์สถิติเบื้องต้น และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ร่วมกับการสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและกรอบการดำเนินงานแก่นัก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคัดเลือกจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมกว่า 200 คน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่ ข้าราชการ ศอ.บต. นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เสมียนตราอำเภอ ตัวแทนจากสภาสันติสุขตำบล ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนสถาบันการศึกษา บัณฑิตอาสาพัฒนาภาคภูมิ ประธานชมรมบัณฑิตอาสาพัฒนาภาคภูมิมระดับอำเภอ และตัวแทนครัวเรือนยากจน เป็นต้น แล้วทำการแบ่งกลุ่มแบบคลัสเตอร์ตามพื้นที่ จำนวน 5 กลุ่ม และแบ่งกลุ่มแบบตามบทบาทหน้าที่อีกจำนวน 6 กลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึกในแต่ละบทบาทหน้าที่ สำหรับวิธีที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม คือ กำหนดกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่มและกำหนดหัวข้อสนทนา รวมทั้งมีการวางแผน กำหนดทีมรวบรวมข้อมูล ซึ่งการสนทนากลุ่มจะเป็นการนั่งสนทนาร่วมกัน 20 คน โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นการสนทนาและซักถามซักจูงให้บุคคลผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลกว้างขวาง และความละเอียดเท่าที่จะเป็นไปได้ รวมทั้งเปิดกว้างที่จะให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแต่ละคนวิพากษ์วิจารณ์ หรือมีข้อสงสัยถามผู้เข้าร่วมสนทนาคนอื่นๆ หรือตอบข้อวิพากษ์เหล่านั้นได้ ซึ่งเป็นการยกระดับของการสรุปสภาพความคิดเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview form) แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 การถอดบทเรียนการบูรณาการขจัดความยากจนฯ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือนยากจน” โดยใช้กรอบ CIPP และ ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะภาพรวม ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือนยากจน” มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 การถอดบทเรียนการบูรณาการขจัดความยากจนฯ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือนยากจน” โดยใช้กรอบ CIPP Model มีข้อความถามจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

1) การประเมินด้านบริบท (Context) มีข้อความถาม ได้แก่

ข้อที่ 1 สภาพปัญหาความยากจนและสาเหตุความยากจนที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร

ข้อที่ 2 ความต้องการแก้ไขสภาพความยากจนของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คืออะไร

ข้อที่ 3 ปัจจุบันภาครัฐมีรูปแบบในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

ข้อที่ 4 หลักการและแนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการตามมติ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) สามารถตอบโจทย์ประชาชนในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไรบ้าง

ข้อที่ 5 การบูรณาการขจัดความยากจน ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 คริวเรือนยากจน” ควรดำเนินการโดยหน่วยงานใด

2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีข้อคำถาม ได้แก่

ข้อที่ 1 ฐานข้อมูลที่ใช้ในการคัดเลือกครัวเรือนยากจนเหมาะสมหรือไม่

ข้อที่ 2 ทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อดำเนินกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจน เหมาะสม หรือไม่ (เช่น คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์)

ข้อที่ 3 การที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้รับผิดชอบหลักของโครงการเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ข้อที่ 4 ชำราชากรผู้ที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้การสนับสนุนความช่วยเหลือแก่ครัวเรือนยากจนเพื่อให้ครัวเรือนสามารถหลุดพ้นจากความยากจนจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไร

3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process) มีข้อคำถาม ได้แก่

ข้อที่ 1 กระบวนการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ เช่น กระบวนการในการคัดเลือกครัวเรือนยากจน เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร มีข้อย่อย ได้แก่ (ข้อที่ 1.1) กระบวนการคัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายนำร่อง (ข้อที่ 1.2) การเชื่อมโยงบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ (ข้อที่ 1.3) กระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ครัวเรือนยากจนในมิติต่างๆ (ข้อที่ 1.4) กระบวนการถ่ายทอด/ต่อยอดองค์ความรู้ให้แก่ครัวเรือนยากจน

ข้อที่ 2 กลไกในการทำงานมีปัญหา/อุปสรรคหรือไม่ อย่างไร มีข้อย่อย ได้แก่ (ข้อที่ 2.1) ชำราชากรศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ข้อที่ 2.2) บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ (ข้อที่ 2.3) พัฒนาการตำบล (ข้อที่ 2.4) สภาสันติสุขตำบล (ข้อที่ 2.5) เสมียนตราอำเภอ (ข้อที่ 2.6) นายอำเภอ และ (ข้อที่ 2.7) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) การประเมินด้านผลผลิต (Product) มีข้อคำถาม ได้แก่

ข้อที่ 1 ผลผลิตที่คาดหวังจากโครงการการบูรณาการขจัดความยากจน คืออะไร

ข้อที่ 2 โครงการจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ สามารถสร้างความยั่งยืนในพื้นที่หรือแก้ไขปัญหาความยากจนระยะยาวได้หรือไม่

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะภาพรวม ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 คริวเรือนยากจน” มีลักษณะของข้อคำถามแบบปลายเปิดข้อเสนอแนะภาพรวมของโครงการก่อนที่จะไปวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายสถานการณ์ความยากจนและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการประเมินผลโครงการด้วยการใช้เทคนิค CIPP Model เพื่อรวบรวมข้อมูลสำคัญเพื่อประกอบการประเมิน ทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การประเมินผลสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation: P) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) จากนั้นทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดด้วย

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งแยกให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบเหล่านั้น จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์แยกแยะรายละเอียดของเหตุการณ์ จัดหมวดหมู่ของส่วนประกอบ ศึกษาการเชื่อมโยงของส่วนประกอบ แล้วจึงสรุปผลเพื่อแสดงสาระสำคัญที่เป็นข้อค้นพบจากการศึกษาต่อไป

3.4 สรุปผล อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาดำเนินการสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาด้วยความเรียงและแสดงกลไกในการขับเคลื่อนภารกิจการจัดความยากจน และกระบวนการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนตามกรอบการบูรณาการฯ รวมทั้งแสดงการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนฯ ระยะที่ 1 และข้อเสนอเชิงนโยบายของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนฯ จัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 ครัวเรือนยากจน” และค้นหาตัวแบบ (MODEL) ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่เพื่อขยายผลให้ครอบคลุมเต็มพื้นที่ในระยะต่อไป และผู้ศึกษาดำเนินการอภิปรายผลของการศึกษา สุดท้ายผู้ศึกษานำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้และเพื่อการพัฒนาต่อไป

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชาการ 1 ครั้วเรือนยากจน” ของ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์สถิติเบื้องต้น และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ร่วมกับการสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่ออธิบายและวิเคราะห์ผลการศึกษาโดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการนำเสนอผลการศึกษาเพื่อมุ่งตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์กรอบการบูรณาการ กระบวนการ และกลไก ในการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชาการ 1 ครั้วเรือนยากจน” ระยะที่ 1 โดยเน้น โครงสร้าง กลไก การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาความยากจนตามมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.)

ส่วนที่ 2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชาการ 1 ครั้วเรือนยากจน” ระยะที่ 1 เป็นการวิเคราะห์การนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติ และปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชาการ 1 ครั้วเรือนยากจน” และค้นหาตัวแบบ (MODEL) ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่ เพื่อขยายผลให้ครอบคลุมเต็มพื้นที่ในระยะต่อไป เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีต่อกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชาการ 1 ครั้วเรือนยากจน” ทั้งในภาพปัจจุบันและอนาคต

4.1 ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์กรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชาการ 1 ครั้วเรือนยากจน”

ที่มาและความสำคัญของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนตามมติ กพต.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ระยะที่ 2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 จำแนกกลยุทธ์ได้เป็น 13 มุขหมาย โดยมุขหมายที่ 9 กำหนดให้มีกลยุทธ์การสร้างให้ประเทศไทย “มีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม” ซึ่งเกี่ยวข้องเชื่อมโยงโดยตรงและเป็นจุดตั้งต้นของการจัดทำกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชาการ

1 คริวเรือนยากจน” โดยมุดหมายที่ 9 มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สภาพความเป็นมาและสถานการณ์ความยากจนข้ามรุ่นซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เรื้อรังมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้นในอนาคตอย่างมีนัยยะสำคัญ มุดหมายที่ 9 มุ่งตอบสนองต่อเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 จำนวน 2 เป้าหมาย ได้แก่ (1) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรมโดยการสนับสนุนให้กลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสในการเลื่อนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น รวมทั้ง (2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ในด้านการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมเพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงในชีวิต

นอกจากนี้ มุดหมายที่ 9 ยังมีความสอดคล้องกับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติใน 2 ด้าน ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และ (2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และใน 2 ประเด็นเป้าหมาย คือ สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ สำหรับกลยุทธ์ของมุดหมายที่ 9 ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงโดยตรงและเป็นจุดตั้งต้นของกรอบงานการบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยากจน” คือ กลยุทธ์ข้อที่ 1 การแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นแบบมุ่งเป้าให้คริวเรือนหลุดพ้นความยากจนอย่างยั่งยืน ในกลยุทธ์ย่อย 1.2 การพัฒนากลไกการแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นในระดับพื้นที่ ซึ่งมุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพและเพิ่มบทบาทของหน่วยงานส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาความยากจนข้ามรุ่นพร้อมทั้งบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนกลยุทธ์การพัฒนา โดยใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการระบุคริวเรือนยากจนข้ามรุ่น จากระบบฐานข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) เป็นกลุ่มเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา และยกระดับการพัฒนาให้หลุดพ้นเกณฑ์ความยากจน

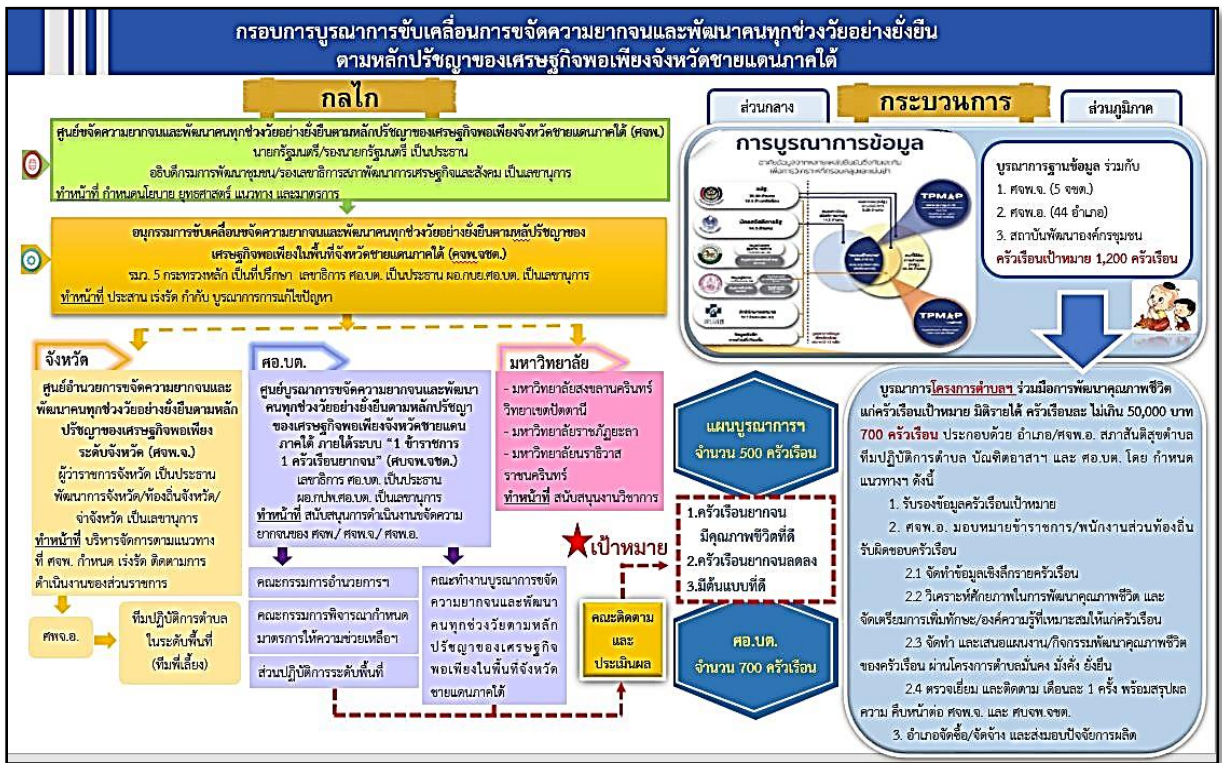
ศอ.บต. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 เป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะที่ไม่สังกัดกระทรวง มีสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่จัดทำยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่กำหนด เสนอแนะและบูรณาการแผนงาน และโครงการด้านการพัฒนาของกระทรวง กรม และหน่วยงานอื่นของรัฐที่ดำเนินการในพื้นที่ รวมทั้งกำกับ เร่งรัด และติดตามการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ ฝ่ายพลเรือนให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ จากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 และคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 19/2564 ลงวันที่ 29 กันยายน 2564 เรื่อง การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแปลงนโยบายให้สามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยในระดับแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในมิติด้านความมั่นคง และ ศอ.บต. เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในมิติด้านการพัฒนา โดยให้ทั้งสองหน่วยงานร่วมกันจัดทำ ขับเคลื่อนงานและบูรณาการแผนปฏิบัติการ แผนงาน และโครงการของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ และในระดับหน่วยปฏิบัติ ให้ กอ.รมน. โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน. ภาค 4 สน.) เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการบูรณาการและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งปวงในพื้นที่ และให้ ศอ.บต. จัดให้มีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนหน้า (ศอ.บต. สน.) เพื่อปฏิบัติงานร่วมกับ กอ.รมน. ภาค 4 สน.

จากกรอบภารกิจงานดังกล่าว ศอ.บต. ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาความยากจนของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ความไม่สงบอย่างมีนัยสำคัญ จึงได้เสนอกรอบแนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ ภายใต้โครงการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน เพื่อให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) ซึ่งเป็นคณะกรรมการ ที่กำหนดตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 พิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบการบูรณาการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ในคราวการประชุม กพต. ครั้งที่ 3/2564 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2564 โดยมีมติเห็นชอบและมอบหมายให้ ศอ.บต. เป็นหน่วยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาความยากจนให้แก่ประชาชนในพื้นที่ มีกรอบระยะเวลาดำเนินการ 2 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ดำเนินการนำร่องผ่านโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ตำบล “ตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ภายใต้แผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และระยะที่ 2 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 - 2570 ขยายผลผ่านแผนงาน/โครงการของหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานตามภารกิจหน้าที่ (FUNCTION) เช่น กระทรวง กรม หน่วยงานเชิงพื้นที่ (AREA) เช่น จังหวัด อำเภอ และหน่วยงานที่มีภารกิจเฉพาะ (AGENDA) ได้แก่ หน่วยงานภายใต้แผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมียุทธศาสตร์พระราชทานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นปรัชญาและกรอบแนวคิดหลักในการขับเคลื่อนภารกิจร่วมกับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด (ศจพ.จ.) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจพ.อ.) และหน่วยงาน ที่รับผิดชอบ ตามกรอบแนวทางที่ กพต. ได้ให้ความเห็นชอบ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายให้พ้นเกณฑ์ความยากจนทั้ง 5 มิติ ได้แก่ มิติด้านรายได้ มิติด้านสุขภาพ มิติด้านความเป็นอยู่ มิติด้านการศึกษา และมิติด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ โดยในระบายนำร่องปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ศอ.บต. ได้มีการบูรณาการพื้นที่เป้าหมายร่วมกับ กอ.รมน. ภาค 4 สน. กำหนดดำเนินการในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย 282 ตำบล ในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาสปัตตานี ยะลา และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย) จำนวนครัวเรือนเป้าหมายนำร่อง 410 ครัวเรือน และได้มีการมอบหมายภารกิจให้ข้าราชการ พนักงาน บุคลากร ในสังกัด ศอ.บต. รับผิดชอบร่วมกับทีมตำบลในการดูแลครัวเรือนเป้าหมายในทุกขั้นตอนจนเสร็จสิ้นภารกิจ ภายใต้แนวคิด “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” และขยายผลการดำเนินงานขจัดปัญหาความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผ่านแผนงาน/โครงการของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 - 2570 ให้ครอบคลุมครัวเรือนยากจนในพื้นที่ ตามฐานข้อมูล TPMAP ปี 2565 จำนวน 52.117 ครัวเรือน ประชากร 107.356 คน

กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ศอ.บต. ได้บูรณาการขับเคลื่อนการขจัดความยากจนฯ ร่วมกับ ศจพ.จ. และ ศจพ.อ. และหน่วยงานต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ภาคเอกชน องค์กรมหาชน และมหาวิทยาลัยทุกมหาวิทยาลัยในพื้นที่โดยการจัดให้มีกลไกขับเคลื่อนภารกิจ 2 ระดับ ดังนี้

1) ระดับนโยบาย กพต. ได้มีคำสั่งที่ 2/2565 ลงวันที่ 25 มกราคม 2565 แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คจพ.จชต.) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นที่ปรึกษา โดยมี เลขาธิการ ศอ.บต. เป็นประธานอนุกรรมการ มีผู้แทนหน่วยงานทั้งส่วนกลางและภูมิภาคเป็นอนุกรรมการมีอำนาจหน้าที่ประสาน กำกับดูแล และติดตามการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นไปตามกรอบการบูรณาการการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ตามที่ กพต. ได้ให้ความเห็นชอบ สนับสนุนให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการ มีการแลกเปลี่ยนและการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน จากฐานข้อมูลระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนของหน่วยงานรัฐและหน่วยงานอื่นๆ

2) ในระดับพื้นที่ ศอ.บต. ได้จัดตั้งศูนย์บูรณาการขับเคลื่อนภารกิจขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” (คจพ.จชต.) ตามคำสั่ง ที่ 453/2564 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2564 โดยมี เลขาธิการ ศอ.บต. เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ รองผู้ว่าราชการจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดทุกส่วนราชการ ที่รับผิดชอบการขจัดความยากจนฯ ทั้ง 5 ด้าน ผู้แทนมหาวิทยาลัยในพื้นที่ทุกแห่ง เป็นคณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่บูรณาการ หนุนเสริมการดำเนินงานของ คจพ.จ. และ คจพ.อ. บูรณาการแผนงาน โครงการและกิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบ และได้มอบหมายให้ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ ของ ศอ.บต. รับผิดชอบดูแลคริวเรือนยากจนเป้าหมายนำร่องจำนวน 410 คริวเรือน โดยให้จัดทำรายละเอียดข้อมูลของคริวเรือนและแผนการให้ความช่วยเหลือคริวเรือนยากจนร่วมกับทีมปฏิบัติการตำบลเป็นรายคริวเรือน ตามแบบฟอร์มสรุปข้อมูลสำคัญฯ และร่างแบบฟอร์มเสนอแผนการให้ความช่วยเหลือคริวเรือนยากจน และเพื่อให้มีการบูรณาการในการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศอ.บต. ได้มีการจัดประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการ คจพ.จชต. ผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่รับผิดชอบการขจัดความยากจนฯ ทั้ง 5 ด้าน ผู้แทนมหาวิทยาลัยในพื้นที่ และจัดประชุมทีมปฏิบัติการตำบล ประกอบด้วย ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล พัฒนาการผู้รับผิดชอบประจำตำบล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เกษตรตำบล ประธานสภาสันติสุขตำบล (ก้านัน) แยกรายจังหวัดเพื่อรับทราบนโยบายและแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ ตามกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ รายละเอียดตามภาพ 4-1

ภาพที่ 4-1 กรอบการบูรณาการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการจัดกลไกการบริหารจัดการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครึ่งเรือนยากจน” เน้นการทำงานแบบบูรณาการเชื่อมโยงทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในพื้นที่ โดยในระดับนโยบายได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คจพ.จชต.) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นที่ปรึกษา มีหน้าที่บูรณาการงานของทุกกระทรวง กรม ในการขจัดความยากจนให้เป็นไปตามกรอบแนวทางที่ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) กำหนด รวมทั้งมีหน้าที่ประสานอำนาจการ ให้หน่วยงานทั้งในระดับกระทรวง กรม และหน่วยงานในระดับพื้นที่สามารถปฏิบัติการกิจได้สำเร็จ ลุล่วง กลไกอำนวยการในระดับพื้นที่ที่กำหนดให้มี ศจพ.จชต. โดยมี เลขานุการ คอ.บต. เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ รองผู้ว่าราชการจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดทุกส่วนราชการ ที่รับผิดชอบการจัดความยากจนฯ ทั้ง 5 ด้าน ผู้แทนมหาวิทยาลัยในพื้นที่ทุกแห่งเป็นคณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่บูรณาการงานด้านการขจัดความยากจนร่วมกับ ศจพ.จ. และ ศจพ.อ. ในทุกขั้นตอนตั้งแต่การค้นหาครัวเรือนยากจนเป้าหมาย การจัดทำข้อมูลรายละเอียดครัวเรือน การวิเคราะห์ต้นทุนครัวเรือนยากจน ทั้ง 5 ด้าน การกำหนดแผนการให้ความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน การปฏิบัติการการให้ความช่วยเหลือ โดยการบูรณาการแผนงาน โครงการและกิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการติดตามประเมินผลภายหลังเสร็จสิ้นโครงการ

กระบวนการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนตามกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 ครัวเรือนยากจน” มีการดำเนินการ 6 กระบวนงาน คือ

กระบวนงานที่ 1 การค้นหาข้อมูลครัวเรือนยากจน (Fact Finding or Social Study) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ มีความจำเป็น ที่จะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนแรกก่อนการให้ความช่วยเหลือ โดย ศอ.บต. ได้มอบหมายให้ชำราชากรในสังกัด ศอ.บต. ผู้รับผิดชอบครัวเรือนยากจน ตามกรอบการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 ครัวเรือนยากจน” ร่วมกับทีมปฏิบัติการตำบล ซึ่งประกอบด้วย ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล เป็นหัวหน้าทีมตำบล พัฒนาการผู้รับผิดชอบประจำตำบล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยผู้รับผิดชอบพื้นที่ เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่ประมงจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย ประธานสภาสันติสุขตำบล (กำนัน) บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ ดำเนินการตรวจสอบ/สอบทานครัวเรือนยากจนอย่างละเอียด ลึกซึ้ง ก่อนการวินิจฉัยและวางแผนการให้ความช่วยเหลือจากทีมสหวิชาชีพ ในแต่ละมิติที่เกี่ยวข้องซึ่งการศึกษาข้อมูลรวมถึง การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การสำรวจสถานะแวดล้อมของครัวเรือนยากจน โดยการนำข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform) หรือ “TPMAP” ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อยอดจากระบบบริหารจัดการข้อมูลคนจนแบบชี้เป้า (Thai Poverty Map and Analytics Platform) มาใช้กำหนดบุคคลเป้าหมายเพื่อเข้าสู่กระบวนการให้ความช่วยเหลือ โดยในการจัดทำข้อมูลครัวเรือนยากจน ศอ.บต. ได้จัดทำคู่มือบันทึกข้อมูลจำนวน 2 แบบ ประกอบด้วย (1) คู่มือบันทึกข้อมูลครัวเรือนเป้าหมาย สำหรับทีมปฏิบัติการแก่งจน ที่รับผิดชอบครัวเรือนและ (2) คู่มือบันทึกข้อมูลครัวเรือน สำหรับครัวเรือนเป้าหมาย ที่จะต้องบันทึกรายละเอียดการแก้ไขปัญหาของทีมปฏิบัติการแก่งจนในทุกระยะ

ตารางที่ 4-1 การสำรวจสภาพปัญหาของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย

รายด้าน	รายละเอียด
ด้านที่อยู่อาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย 2) สภาพที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสมต่อการพักอาศัย 3) ไม่มีที่อยู่อาศัย 4) เร่วอน
ด้านสุขภาพอนามัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) ติดเชื้อเอดส์ (HIV)/ป่วยด้วยโรคเอดส์ 2) ได้รับผลกระทบจากเชื้อเอดส์/ป่วยด้วยโรคเอดส์ 3) หลงลืมชราภาพ 4) ติดยาเสพติด 5) ป่วยเป็นโรคร้ายแรง 6) เจ็บป่วยเรื้อรัง 7) โรคซึมเศร้า 8) ผู้ป่วยทางจิต 9) ไม่ได้รับการรักษายาบาลหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ 10) ขาดแคลนกายอุปกรณ์/ไม่มีเครื่องช่วยความพิการ 11) ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในชีวิตประจำวัน

รายด้าน	รายประเด็น
ด้านการศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1) ขาดโอกาสทางการศึกษา 2) ไม่มีทุนการศึกษา
ด้านการมีงานทำ	<ol style="list-style-type: none"> 1) ขอด่าน 2) ไม่มีอาชีพ 3) ไม่มีงานทำ 4) ไม่มีทุนประกอบอาชีพ 5) ไม่มีรายได้ 6) ไม่มีที่ดินทำกิน 7) รายได้ไม่แน่นอน 8) รายได้ไม่พอใช้จ่าย 9) มีหนี้สิน 10) ขาดทักษะในการประกอบอาชีพ 11) ยากจน/ไร้ที่พึ่ง 12) ไม่มีการออม 13) ถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบ 14) ถูกเลิกจ้าง/ว่างงาน
ด้านครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> 1) กำพร้า 2) ครอบครัวแตกแยก/พ่อแม่แยกทาง 3) ครอบครัวอุปถัมภ์ 4) ได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม 5) ได้รับผลกระทบจากการที่คนในครอบครัวต้องโทษจำคุก 6) ต้องดูแลบุคคลในครอบครัว 7) ต้องรับภาระหน้าที่ในครอบครัวเกินวัย/เกินความสามารถสติปัญญา 8) ตั้งครรภ์นอกสมรส 9) ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตร 10) ถูกทอดทิ้ง 11) อยู่ตามลำพังไม่มีผู้ดูแล และมีปัญหาในการดำรงชีวิต 12) ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม 13) ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูให้ 14) พ่อแม่ที่ต้องเลี้ยงดูบุตรตามลำพัง/พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว 15) แม่แม่ที่ต้องเลี้ยงดูบุตรตามลำพัง/แม่เลี้ยงเดี่ยว 16) ไม่มีผู้ดูแลในตอนกลางวัน ผู้ดูแลต้องออกไปทำงานนอกบ้าน 17) ไม่มีผู้ดูแลในตอนกลางคืน ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน 18) ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ 19) ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ด้านร่างกาย 20) ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ด้านจิตใจ 21) ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ด้านเพศ

รายด้าน	รายละเอียด
	22) ครอบครัวมีหนี้สิน 23) ครอบครัวมีภาระเลี้ยงดูผู้ประสบปัญหา (อาทิ เด็กคนพิการ ผู้ติดเชื่อเอดส์ ผู้ติดยาเสพติด) 24) ผู้อุปการะมีฐานะยากจน/ขาดแคลน 25) ครอบครัวยากจน
ด้านความรุนแรงในครอบครัว/สังคม	1) เป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อผู้อื่น 2) ทารุณกรรมทางร่างกาย 3) ทารุณกรรมทางจิตใจ 4) ทารุณกรรมทางเพศ
ด้านการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	1) ตกเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์อื่นๆ 2) ถูกทารุณกรรม/กักขัง/หน่วงเหนี่ยว 3) ถูกบังคับขอราน 4) ถูกบังคับค้าประเวณี 5) ถูกล่อลวง 6) ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ 7) เป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อผู้อื่น 8) ถูกบังคับใช้แรงงาน 9) ถูกบังคับให้ประพฤติดิถีกฎหมาย
ด้านการเข้าถึงสิทธิและความเป็นธรรมในสังคม	1) ไม่มีค่าพาหนะเดินทางกลับภูมิลำเนา 2) ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ 3) ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและความเป็นธรรมในสังคม 4) ไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการ 5) ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร 6) การถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ 7) การขอบุตรบุญธรรม 8) การถูกรังเกียจเหยียดหยาม 9) การเคยต้องโทษ/ประสบปัญหาการใช้ชีวิตในสังคม 10) การถูกละเมิดทางเพศ 11) ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง 12) ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนภาคใต้ 13) ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติภัยแล้ง/ภัยหนาว/วาตภัย/อุทกภัย/อัคคีภัย/แผ่นดินไหว 14) ได้รับผลกระทบจากมลภาวะ/สภาพแวดล้อม
ด้านสภาพปัญหาสังคมอื่นๆ	1) ประพฤติตนไม่เหมาะสม 2) เสี่ยงต่อการกระทำผิด 3) ไม่ทราบวิธีการปฏิบัติตนหรือการปรับตัวที่เหมาะสม 4) การอพยพ/หลบหนีเข้าเมือง

กระบวนการที่ 2 การวินิจฉัยหรือประเมินปัญหา (Assessment) หลังจากได้ศึกษาข้อมูลอย่างครบถ้วนแล้ว ทีมปฏิบัติการแก้จนที่ได้รับมอบภารกิจแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการได้ดำเนินการนำข้อมูลนั้นเข้าสู่กระบวนการประเมินและวินิจฉัยในด้านจิตใจและสังคม (Psycho and Social Assessment) โดยการวินิจฉัยปัญหาทางด้านจิตใจ (Psycho) ต้องมีการประเมินบุคลิกภาพของครัวเรือนยากจนซึ่งอาจจะเป็นบุคลิกภาพเฉพาะของบุคคลของกลุ่มและชุมชนในแง่ต่างๆ เช่น ความสามารถของบุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชนในการแก้ไขปัญหของเขา พฤติกรรม หรือ การทำหน้าที่ของบุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชนทั้งที่ปกติและไม่ปกติ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบุคคล ครอบครัวและชุมชนกับสิ่งแวดล้อมและระบบอื่นๆ โดยสรุปเป็นการประเมินสถานการณ์ หรือ สิ่งแวดล้อมของบุคคล ครอบครัว กลุ่ม ชุมชน (People's Situation) ว่ามีสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงมากหรือน้อยเพียงใด การประเมินความสัมพันธ์ของครัวเรือนยากจนที่มีต่อระบบต่างๆ ในสภาวะแวดล้อมของเขา บทบาทของครัวเรือนยากจนที่มีต่อสภาวะแวดล้อมรอบตัว เอกลักษณ์ประจำตัวของบุคคล กลุ่ม ชุมชนนั้นๆ รวมทั้ง ความรับผิดชอบของบุคคล ครอบครัว กลุ่ม ชุมชนในขอบข่ายทางสังคมที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ด้วย

ในกระบวนการวินิจฉัยและประเมินปัญหานี้ ทีมปฏิบัติการแก้จนได้ใช้ “แบบสอบถามข้อมูลรายครัวเรือน” ที่เป็นแบบรวบรวมข้อมูลสำคัญของบุคคลและครัวเรือนยากจนเพื่อนำมาวินิจฉัยและประเมินปัญหาที่จะนำไปสู่การวางแผนการช่วยเหลือต่อไป โดยผลการจัดจำแนกประเภทของความต้องการขอรับความช่วยเหลือ จำแนกได้ 22 ประเด็น ดังนี้

- (1) ผู้ตกทุกข์ได้ยากที่ขอให้ช่วยเหลือส่งกลับภูมิลำเนาเดิม
- (2) ผู้ประสบปัญหาทางสังคมกรณีฉุกเฉิน
- (3) ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยที่ประสบความเดือดร้อนหรือผู้ไร้ที่พึ่ง
- (4) ครอบครัวคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการและประสบปัญหาความเดือดร้อน
- (5) สตรีหรือครอบครัวที่ประสบปัญหาทางสังคม
- (6) ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนและมีความจำเป็นในเรื่องต่างๆ
- (7) ผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง
- (8) สตรีที่เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ติดเชื้อหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ และมีผู้อยู่ในอุปการะ
- (9) สตรีที่เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ไม่ได้ติดเชื้อหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ แต่ต้องอุปการะคนในครอบครัวที่ติดเชื้อหรือป่วยด้วยโรคเอดส์
- (10) สตรีที่ติดเชื้อหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ที่ไม่มีผู้อยู่ในอุปการะเลี้ยงดู
- (11) สตรีที่สามีป่วย หรือเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ แต่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว
- (12) ครอบครัวที่เป็นหัวหน้าครอบครัวติดเชื้อหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ และมีผู้อยู่ในอุปการะ
- (13) ครอบครัวที่เป็นหัวหน้าครอบครัวไม่ได้ติดเชื้อหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ แต่ต้องอุปการะสมาชิกในครอบครัวที่ติดเชื้อหรือป่วยด้วยโรคเอดส์
- (14) ครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวถึงแก่กรรมด้วยโรคเอดส์
- (15) ผู้ติดเชื้อหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ที่ไม่มีผู้อยู่ในอุปการะเลี้ยงดู
- (16) ราษฎรบนพื้นที่สูง ซึ่งเป็นชาวเขาประสบปัญหาความเดือดร้อน
- (17) ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 1 ด้านสุขภาพ
- (18) ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 2 ด้านความเป็นอยู่
- (19) ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 3 ด้านการศึกษา

- (20) ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 4 ด้านรายได้
 (21) ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 5 ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ
 (23) ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 6 ด้านความเป็นธรรม

กระบวนการที่ 3 การวางแผนให้ความช่วยเหลือ (Planning for Intervention)

ทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ หลังจากได้ข้อมูลจากการสำรวจและวิเคราะห์อย่างถูกต้องแล้วในกระบวนการก่อนหน้านี้ ต้องดำเนินการวางแผนและลงมือให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม โดยการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาความยากจนด้วยฐานทุน 5 ด้าน ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ และทุนสังคม ซึ่งจากการวิเคราะห์ฐานทุน 5 ด้าน ของครัวเรือนเป้าหมาย นำร่อง 410 ครัวเรือน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4-2 สถานการณ์ปัญหาความยากจนด้วยฐานทุน 5 ด้าน

จังหวัด	จำนวนครัวเรือนเป้าหมาย	สถานการณ์ความยากจนฐานทุน 5 ด้าน				
		ทุนมนุษย์	ทุนกายภาพ	ทุนการเงิน	ทุนธรรมชาติ	ทุนสังคม
ยะลา	144	67 (ร้อยละ 47)	140 (ร้อยละ 97)	122 (ร้อยละ 85)	24 (ร้อยละ 16)	124 (ร้อยละ 86)
ปัตตานี	109	74 (ร้อยละ 68)	59 (ร้อยละ 54)	41 (ร้อยละ 38)	45 (ร้อยละ 41)	41 (ร้อยละ 38)
นราธิวาส	83	83 (ร้อยละ 100)	56 (ร้อยละ 67)	46 (ร้อยละ 55)	22 (ร้อยละ 27)	36 (ร้อยละ 43)
สตูล	38	21 (ร้อยละ 55)	21 (ร้อยละ 55)	36 (ร้อยละ 95)	11 (ร้อยละ 29)	15 (ร้อยละ 39)
สงขลา (4 อำเภอ)	36	17 (ร้อยละ 47)	19 (ร้อยละ 53)	32 (ร้อยละ 89)	16 (ร้อยละ 44)	13 (ร้อยละ 36)
รวม	410	262 (ร้อยละ 64)	295 (ร้อยละ 72)	277 (ร้อยละ 68)	118 (ร้อยละ 29)	229 (ร้อยละ 56)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจนนำร่อง 410 ครัวเรือน มีรายละเอียด ดังนี้

ลำดับที่ 1 ปัญหาด้านทุนกายภาพ พบว่า มีครัวเรือนประสบปัญหาสูงเป็นลำดับที่ 1 จำนวน 295 ครัวเรือน หรือร้อยละ 72 ส่วนใหญ่ประสบปัญหาไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่คงทนถาวร ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และปัญหาการไม่มีเทคโนโลยีดิจิทัลในการขอรับสวัสดิการจากภาครัฐ โดยจังหวัดยะลามีครัวเรือนประสบปัญหาด้านทุนกายภาพสูงที่สุด จำนวน 140 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 97 รองลงมา ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 56 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 67 จังหวัดสตูล จำนวน 21 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55 จังหวัดปัตตานี จำนวน 59 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 54 จังหวัด และจังหวัดสงขลา (4อำเภอ) จำนวน 19 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53 ตามลำดับ

ลำดับที่ 2 ปัญหาด้านทุนการเงิน พบว่า คริวเรือนเป้าหมายประสบปัญหาด้านทุนการเงิน คือ ไม่มีเงินทุนสำหรับประกอบอาชีพ มีปัญหาหนี้สิน และไม่มีการออมเงิน จำนวน 277 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 68 เมื่อจำแนกรายจังหวัด ตามความรุนแรงของปัญหา พบว่า จังหวัดสตูล มีจำนวน 36 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 95 รองลงมาได้แก่ จังหวัดสงขลา (4 อำเภอ) จำนวน 32 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 89 จังหวัดยะลา 122 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 85 จังหวัดนราธิวาส จำนวน 46 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55 และจังหวัดปัตตานี จำนวน 41 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 38 ตามลำดับ

ลำดับที่ 3 ปัญหาด้านทุนมนุษย์ พบว่า คริวเรือนยากจนนำร่อง ประสบปัญหาด้านทุนมนุษย์ ประกอบด้วย การขาดทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ การเข้าไม่ถึงระบบการศึกษา เด็กอายุ 0-8 ปี ที่เข้าไม่ถึงสวัสดิการและโครงการช่วยเหลือของภาครัฐ รวมทั้งผู้สูงอายุ/ผู้ป่วยติดเตียงที่เข้าไม่ถึงสวัสดิการของรัฐ จำนวน 262 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 64 เมื่อจำแนกรายจังหวัด พบว่า จังหวัดนราธิวาส มีจำนวน 83 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาได้แก่ จังหวัดปัตตานี จำนวน 74 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 68 จังหวัดสตูล จำนวน 21 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55 จังหวัดยะลา 67 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 47 และจังหวัดสงขลา (4อำเภอ) จำนวน 17 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 47 ตามลำดับ

ลำดับที่ 4 ปัญหาด้านสังคม การขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ไม่สามารถไกล่เกลี่ยจัดการปัญหาความขัดแย้งของชุมชน ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันของชุมชน และการไม่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชน พบว่า คริวเรือนยากจนนำร่อง ประสบปัญหาด้านทุนสังคม จำนวน 229 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56 เมื่อจำแนกรายจังหวัด พบว่า จังหวัดยะลา มีจำนวน 124 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 86 รองลงมา ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 36 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 43 จังหวัดสตูล จำนวน 15 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39 จังหวัดปัตตานี จำนวน 41 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 38 และจังหวัดสงขลา (4 อำเภอ) จำนวน 13 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 36 ตามลำดับ

ลำดับที่ 5 ด้านทุนธรรมชาติ พบว่า คริวเรือนยากจนนำร่อง ประสบปัญหาด้านทุนธรรมชาติ ประกอบด้วย มีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติทางธรรมชาติ จำนวน 118 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29 จำแนกรายจังหวัด ตามความรุนแรงของปัญหา ดังนี้ จังหวัดสงขลา (4 อำเภอ) จำนวน 16 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี จำนวน 45 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41 จังหวัดสตูล จำนวน 11 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29 จังหวัดนราธิวาส จำนวน 22 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27 และจังหวัดยะลา จำนวน 24 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ฐานทุน 5 ด้าน ที่มีในบุคคล ครอบครัว กลุ่ม ชุมชนที่คริวเรือนยากจนเป้าหมายมีปฏิสัมพันธ์ รวมถึงการวิเคราะห์ทรัพยากรภายใน (Internal Resource) และทรัพยากรภายนอก (External Resource) ทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการต้องสามารถประสานการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาลให้สำเร็จลุล่วง รวมทั้งการปรับบทบาทของผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการ โดยผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการต้องสำรวจบทบาทของตนเองและทีมงาน และวางแผนบทบาทของตนเองให้เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ไม่ว่าจะมืบทบาทเป็นปากเป็นเสียง (Advocator) เป็นผู้เปลี่ยนแปลงสังคม (Social Broker) เป็นผู้สนับสุนน (Persuader) เป็นตัวแทนของพ่อแม่ (Parent Figure) เป็นผู้นำกลุ่ม (Group Leader) เป็นผู้จัดระเบียบสังคม (Community Organizer) ในการวางแผนการให้ความช่วยเหลือ ทีมปฏิบัติการตำบล จะต้องมืดำเนินการประสาน บูรณาการเชื่อมโยงไปถึงระบบต่างๆ เช่น ระบบในครอบครัว กลุ่มและชุมชน จะต้องมืการประเมินและวินิจฉัยปัญหาต่างๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน และประการสำคัญคริวเรือนยากจนจะต้องยินยอมพร้อมใจที่จะมีส่วนร่วมต่อกระบวนการให้ความช่วยเหลือด้วย เพื่อให้ทีมปฏิบัติการแก้จนสามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือด้วยรูปแบบ/กิจกรรม/โครงการ ตามสภาพปัญหา ความจำเป็นและศักยภาพบุคคล กลุ่มและชุมชน

กระบวนการที่ 4 การลงมือให้ความช่วยเหลือ (Intervention) ที่มปฏิบัติกรให้ความช่วยเหลือตามกรอบการแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการ ดำเนินการภายใต้กรอบการแก้ไขปัญหา 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การให้ความช่วยเหลือในภาวะรีบด่วน หรือ ในภาวะวิกฤติ (Short Term Treatment) เป็นการให้ความช่วยเหลือในระยะสั้น หรือในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยกะทันหัน และเหตุการณ์นั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจอย่างรุนแรง เช่น การลดทอนความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวอย่างรุนแรง การเกิดอุทกภัย ภัยพิบัติตามธรรมชาติ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือในระยะวิกฤตินั้น ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการ จำเป็นจะต้องหามาตรการให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและรวดเร็ว ต้องศึกษาถึงผลกระทบที่ก่อให้เกิดความกังวลต่อบุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชน และต้องประเมินดูว่าครัวเรือนยากจนจะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร สำหรับประเด็นปัญหาที่ได้รับการพิจารณาช่วยเหลือในภาวะรีบด่วนจากคณะกรรมการพิจารณากำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือ ประกอบไปด้วย

1) บุคคล หรือครัวเรือนยากจน ที่มีคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ มีบุคคลที่ติดเชื้อหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ มีผู้อยู่ในอุปการะ มีบุคคลผู้เจ็บป่วยเรื้อรัง มีบุคคลผู้ป่วยทางจิต มีบุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในชีวิตประจำวัน

2) บุคคล หรือครัวเรือนยากจน ที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ. มิติที่ 5 ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ เช่น ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ สิทธิ และความเป็นธรรมในสังคม ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนภาคใต้ และยังไม่ยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวคนพิการ

3) บุคคล หรือครัวเรือนยากจน ที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ. มิติที่ 2 ด้านความเป็นอยู่ เช่น สภาพที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสมต่อการพักอาศัย กำพ้ำ ครอบครัแตกแยก/พ่อแม่แยกทางถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้านร่างกาย จิตใจ หรือ เพศ และครอบครัวยากจนหรือครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติภัยแล้ง/ภัยหนาว/วาตภัย/อุทกภัย/อัคคีภัย/แผ่นดินไหว

ลักษณะที่ 2 การให้ความช่วยเหลือให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว/ระยะยั่งยืน (Long Term Treatment/Sustainable Period) เป็นงานที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตในทางที่ดีขึ้นภายใต้ความรับผิดชอบของผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการ ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการ จะต้องดำเนินการพัฒนาให้บุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชนนั้นๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ รวมทั้ง ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการ จึงต้องมีบทบาทการเป็นปากเป็นเสียงให้ เป็นผู้ประสาน เป็นผู้สอน เป็นผู้ให้การอบรม และเป็นผู้พัฒนาบุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชนอย่างครบถ้วน และบทบาทอื่นๆ ตามสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น สำหรับประเด็นปัญหาที่ได้รับการพิจารณาช่วยเหลือในระยะยาว/ระยะยั่งยืนจากคณะกรรมการพิจารณากำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือ ประกอบไปด้วย

- 1) การให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพ
- 2) การให้ความช่วยเหลือด้านที่ทำกิน
- 3) การให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา

ผลการดำเนินการตามกระบวนการที่ 4 การลงมือให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ครัวเรือนยากจนเป้าหมายนำร่องในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำแนกตามมิติความยากจน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4-3 จำนวนครัวเรือนยากจนเป้าหมายนำร่องในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำแนกตามมิติความยากจน

จังหวัด	จำนวนครัวเรือนเป้าหมาย	จำนวนครัวเรือนแยกตามสภาพปัญหา				
		มิติรายได้	มิติสุขภาพ	มิติความเป็นอยู่	มิติการศึกษา	มิติการเข้าถึงบริการภาครัฐ
ยะลา	144	100	13	29	9	-
ปัตตานี	109	74	4	24	2	-
นราธิวาส	83	95	30	63	35	7
สตูล	38	36	2	19	-	-
สงขลา (4 อำเภอ)	36	32	1	17	9	-
รวม	410	337	50	152	55	7

จากตารางจำนวนครัวเรือนแยกตามสภาพปัญหา พบว่า ในภาพรวมครัวเรือนยากจนได้รับการช่วยเหลือมิติรายได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.20 โดยจังหวัดยะลาได้รับการช่วยเหลือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.67 รองลงมา ได้แก่ นราธิวาส ร้อยละ 28.19 ปัตตานี ร้อยละ 21.96 สตูล ร้อยละ 10.68 และสงขลา (4 อำเภอ) ร้อยละ 9.50 ตามลำดับ ส่วนการให้ความช่วยเหลือในมิติความเป็นอยู่มีมากเป็นอันดับ 2 คิดเป็นร้อยละ 37.07 มิติการศึกษา ร้อยละ 13.41 มิติสุขภาพ ร้อยละ 12.19 และมิติการเข้าถึงบริการภาครัฐ ร้อยละ 1.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-4 ประเภทแผนงาน/กิจกรรมที่ใช้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับกลุ่มเป้าหมาย

จังหวัด	จำนวน ครัวเรือน เป้าหมาย	ประเภทแผนงาน/กิจกรรม										
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
		ขาย อาหาร และ เครื่องมือ	ตัด เย็บ เสื้อผ้า	เกษตร กรรม (พืชผัก)	เกษตร กรรม (ปศุสัตว์)	เกษตรกรรม (ผสมผสาน)	เกษตรกรรม (ประมง)	งาน บริการ ด้าน สุขภาพ	งานหัตถ กรรม/ ฝีมือ	งาน บริการ (ช่าง)	เกษตร กรรม (เลี้ยงผึ้ง)	ผลิตและ จำหน่าย ปุ๋ย
ยะลา	144	22	7	6	59	4	1	1				
ปัตตานี	109	12	5	9	42	10	11		2	4		
นราธิวาส	83	3	1	9	44	12	2		1	2		
สงขลา	38	2		1	23	1	2		1	1	1	
สตูล	36	3		6	8	4	13			1		1
รวม	410	42	13	31	176	31	29	1	4	8	1	1

จากตาราง พบว่า ในภาพรวม แผนงาน/กิจกรรมที่ใช้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 410 ครัวเรือน เน้นที่แผนงาน/กิจกรรมด้านรายได้และการยังชีพเป็นสำคัญ โดยแผนงาน/กิจกรรมที่ใช้ดำเนินการให้กับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด คือ เกษตรกรรม (การเลี้ยงปศุสัตว์) คิดเป็นร้อยละ 42.92 โดยนำไปดำเนินการที่จังหวัด ยะลา นราธิวาส และปัตตานี มากที่สุดตามลำดับ รองลงมาได้แก่ การขายอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 10.24 เกษตรกรรม (พืชผัก) และเกษตรกรรม (ผสมผสาน) เท่ากันที่ร้อยละ 7.56 ส่วนแผนงาน/โครงการที่ได้ดำเนินการน้อยที่สุดเพียงโครงการละแห่ง ได้แก่ งานบริการด้านสุขภาพ เกษตรกรรม (เลี้ยงผึ้ง) และการผลิตและจำหน่ายปุ๋ย

กระบวนการที่ 5 การติดตามและประเมินผล (Follow up and Evaluation) หลังจากผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการได้ดำเนินการช่วยเหลือตามกระบวนการที่กล่าวมาแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่นับว่าสำคัญมาก คือ การติดตามและประเมินผล เพื่อที่จะดูว่าการให้ความช่วยเหลือที่ได้ดำเนินการไปมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของครัวเรือนยากจนหรือไม่และอย่างไร มีปัญหา มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรเกิดขึ้นกับครัวเรือนยากจนอีกหรือไม่ ครัวเรือนยากจนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ หากมีอุปสรรคเกิดขึ้น ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ ต้องร่วมมือกับครัวเรือนยากจนบริหารจัดการปัญหาอุปสรรคร่วมกันอย่างไร เพื่อให้ครัวเรือนยากจนสามารถมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเองซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการทำงานการให้ความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน

ทั้งนี้ อ้างถึง คำสั่งคำสั่งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ 453 /2564 ให้จัดตั้ง “ศบจพ.จชต.” โดยมีเลขาธิการ ศอ.บต. เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน ทั้งรองผู้ว่าราชการ 5 จังหวัดภาคใต้ชายแดน ผู้แทนมหาวิทยาลัยในพื้นที่ พัฒนาการจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด แรงงานจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด โดยมีผู้อำนวยการกองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเลขานุการ ผู้อำนวยการกลุ่มงานอำนวยการและบริหาร กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยอำนาจหน้าที่ (1) บริหารจัดการ กำหนดแนวทาง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามที่ศูนย์จัดความยากจนฯ (ศจพ.) กำหนด โดยใช้ข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) (2) ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานของ ศจพ.จ. และ ศจพ.อ. (3) บูรณาการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการหน่วยงาน ภาคเอกชน และภาคประชาชน และ(4) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการของส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด

กระบวนการที่ 6 การสิ้นสุดการให้ความช่วยเหลือ การสิ้นสุดการให้ความช่วยเหลือมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการให้ความช่วยเหลือของผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ เนื่องจากการเริ่มต้นที่ดีมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานฉับไฉน การสิ้นสุดการให้ความช่วยเหลือย่อมมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานฉับไฉน เพราะระยะการเริ่มต้นเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงสัมพันธภาพระหว่างผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการกับครัวเรือนยากจนว่าจะดำเนินการไปได้ด้วยดีหรือไม่อย่างไร ส่วนระยะการสิ้นสุดการให้ความช่วยเหลือ (Termination) จะเป็นเครื่องกำหนดถึงการที่ครัวเรือนยากจนจะสามารถดำรงรักษาวิธีการให้ความช่วยเหลือไว้ หรือ จะสูญเสียความสามารถนั้นไป หลังสิ้นสุดกระบวนการให้ความช่วยเหลือแล้ว

หลังการประเมินผลการให้ความช่วยเหลือแล้วพบว่า ความต้องการของบุคคล ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนได้รับการตอบสนองแล้ว ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการ ต้องคำนึงถึงถึงสิ้นสุดของการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งจะต้องมีการเตรียมการและวางแผนไว้ล่วงหน้า โดยการค่อยๆ ลดการติดต่อสัมพันธ์กับครัวเรือนยากจนให้น้อยครั้งลง และลดความลึกซึ้งของความสัมพันธ์ให้ค่อยๆ ห่างออกไป การนัดหมายควรห่างออกไป ข้อสำคัญ ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการ ควรบอกครัวเรือนยากจนให้รู้ตัวเป็นการล่วงหน้า และดำเนินการสิ้นสุดความสัมพันธ์แบบค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้ผู้รับบริการมีโอกาสเตรียมตัวและเตรียมใจต่อสถานการณ์ดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในระยะอันใกล้

กระบวนการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนตามแผนบูรณาการฯ

การบริหารจัดการครัวเรือนยากจนตามแผนบูรณาการฯ มีวัตถุประสงค์หลัก ประกอบไปด้วย

1) เพื่อให้การช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งการให้ความช่วยเหลือในระยะวิกฤติและระยะยาว เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้โดยปกติและพึ่งพาตนเองได้

2) เพื่อสร้างกระบวนการประสานและเชื่อมโยงข้อมูลและแนวทางการให้ความช่วยเหลือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา “People's Centre”

3) เพื่อจัดทำแผนที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มุ่งเน้นปฏิบัติการแก้ไขปัญหาคตามฐานความจำเป็น ความต้องการ ต้นทุนทรัพยากรและศักยภาพของบุคคลและครัวเรือนยากจน บนฐานกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์การภาคประชาชนและชุมชนที่เป็นบริบทเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล/ครัวเรือนยากจนโดยตรง

4) ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ “เราจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” โดยทดลองเสนอนำร่องการจัดข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐไปร่วมกันช่วยเหลือและดูแลสารทุกข์ของครัวเรือนยากจน เพื่อให้การช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและนำไปสู่การดูแลช่วยเหลือตนเองและครอบครัวในระยะยาวได้

5) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างต้นแบบแต่ละรูปแบบที่เหมาะสมเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการภายใต้แนวคิด “หนึ่งข้าราชการ รับผิดชอบ หนึ่งครัวเรือนยากจน” และสามารถขยายผลการปฏิบัติไปยังพื้นที่จังหวัดเพื่อให้ความร่วมมือการทำงานในระยะต่อไป

ส่วนแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือนยากจน” ศอ.บต. ได้บูรณาการขับเคลื่อนการขจัดความยากจนฯ ร่วมกับ ศจพ.จ. ศจพ.อ. และหน่วยงานต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ภาคเอกชน องค์กรมหาชน และมหาวิทยาลัยทุกมหาวิทยาลัยในพื้นที่ โดยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ห้วงเดือนตุลาคม 2564 จนถึงปัจจุบัน

กลไกในการขับเคลื่อนภารกิจ

1) ระดับนโยบาย กพต. ได้มีคำสั่งที่ 2/2565 ลงวันที่ 25 มกราคม 2565 แต่งตั้ง ศจพ.จชต. ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นที่ปรึกษา โดยมี เลขานุการ ศอ.บต. เป็นประธานอนุกรรมการ มีผู้แทนหน่วยงานทั้งส่วนกลางและภูมิภาคเป็นอนุกรรมการมีอำนาจหน้าที่ประสาน กำกับดูแล และติดตามการขับเคลื่อนขจัดความยากจน

และพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นไปตามกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ตามที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ให้ความเห็นชอบ สนับสนุนให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการ มีการแลกเปลี่ยนและการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกันจากฐานข้อมูลระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนของหน่วยงานรัฐและหน่วยงานอื่นๆ

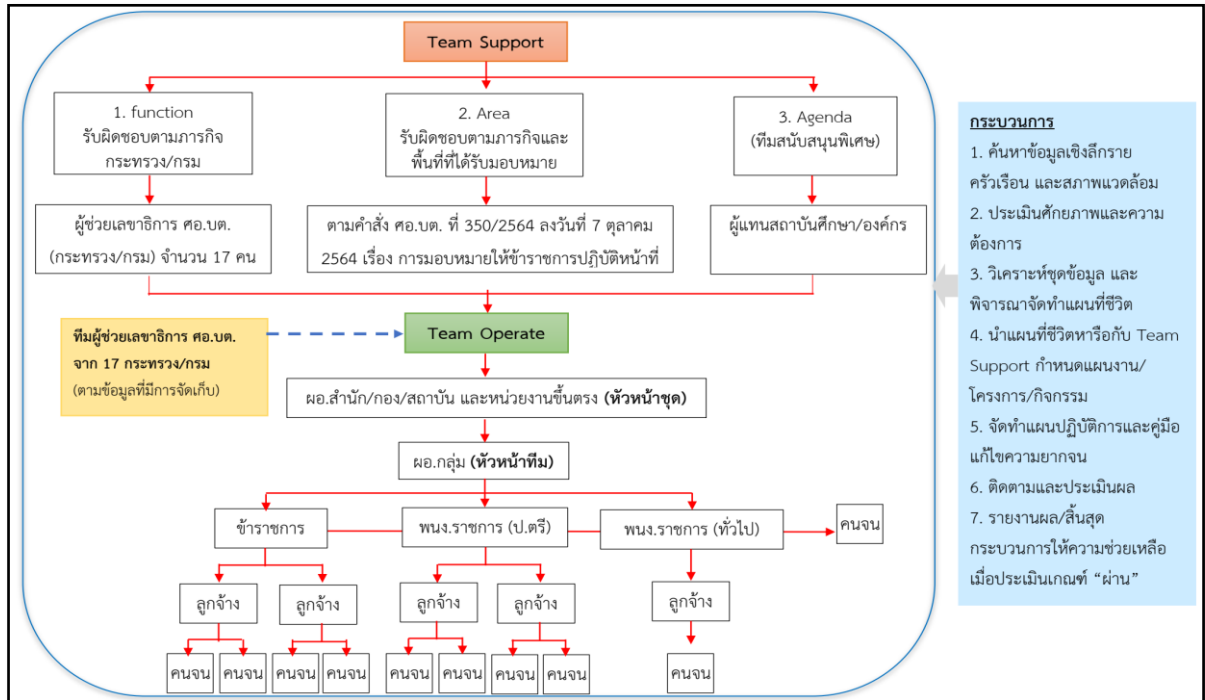
2) ในระดับพื้นที่ ศอ.บต. ได้จัดตั้ง ศบจพ.จชต. ตามคำสั่ง ที่ 453/2564 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2564 โดยมี เลขานุการ ศอ.บต. เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ รองผู้ว่าราชการจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดทุกส่วนราชการ ที่รับผิดชอบการขจัดความยากจนฯ ทั้ง 5 ด้าน ผู้แทนมหาวิทยาลัยในพื้นที่ทุกแห่ง เป็นคณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่บูรณาการ หนุนเสริมการดำเนินงานของ ศบจพ.จ. และ ศบจพ.อ. บูรณาการแผนงาน โครงการและกิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบและได้มอบหมายให้ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ ของ ศอ.บต. รับผิดชอบดูแลคริวเรือนยากจนเป้าหมายนาร่อง จำนวน 379 คริวเรือน โดยให้จัดทำรายละเอียดข้อมูลของคริวเรือนและแผนการให้ความช่วยเหลือคริวเรือนยากจนร่วมกับทีมปฏิบัติการตำบลเป็นรายคริวเรือน ตามแบบฟอร์มสรุปข้อมูลสำคัญฯ และร่างแบบฟอร์มเสนอแผนการให้ความช่วยเหลือคริวเรือนยากจน

การสร้างความเข้าใจและการบูรณาการ

เพื่อให้มีการบูรณาการในการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศอ.บต. ได้มีการจัดประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการ ศบจพ.จชต. ผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด 5 จชต. ที่รับผิดชอบการขจัดความยากจนฯ ทั้ง 5 ด้าน ผู้แทนมหาวิทยาลัยในพื้นที่ และจัดประชุมทีมปฏิบัติการตำบลแยกรายจังหวัด เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลรายคริวเรือนพร้อมกำหนดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ โดยได้กำหนดปรัชญาพื้นฐานในการทำงานแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ ได้แก่ (1) การช่วยเหลือแต่ละคนกลุ่มและชุมชน ให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ (2) มนุษย์ทุกคนมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและพัฒนาได้ (3) การช่วยเหลือต้องเริ่มต้นจากความเป็นอยู่ในสภาพปัจจุบัน และ (4) ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ ต้องมีความรู้ดี เกี่ยวกับบุคคล สังคมและกระบวนการให้ความช่วยเหลือ ภายใต้กรอบแนวคิดและของการทำงาน ได้แก่

- 1) ความเชื่อมั่นในคุณค่า ศักดิ์ศรีและบุรณภาพของมนุษย์
- 2) ความเชื่อมั่นในสิทธิและเสรีภาพภายใต้สังคมประชาธิปไตย
- 3) ความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนในสังคมมีหน้าที่ทางสังคม
- 4) ความเชื่อเรื่องปัญหา ความต้องการของมนุษย์และครอบครัว
- 5) การทำงานโดยยึดถือสภาพที่ผู้ใช้บริการเป็นอยู่ในขณะนั้นเป็นสำคัญ
- 6) หลักการนับถือตนเอง (Self Esteem)
- 7) การตระหนักในตนเองและบทบาททางสังคม
- 8) แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง
- 9) แนวคิดเกี่ยวกับอดีต
- 10) แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมแรงจิตใจ

- 11) แนวคิดเกี่ยวกับความล่งเลใจ
- 12) แนวคิดเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร
- 13) แนวคิด Target Base หรือ Problem Base

ภาพที่ 4-2 กรอบโครงสร้างการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครุวีรเอนยากจน (คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาลจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2565)

แผนภาพด้านบน แสดงถึงการวางกรอบการขับเคลื่อนงานโดย กพต. ที่จัดให้ข้าราชการและบุคลากรของรัฐซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ใน คอ.บต. นำร่องรับผิดชอบการดูแลและให้ความช่วยเหลือครุวีรเอนยากจนแบบบูรณาการตามจำนวนที่กำหนด โดยในการปฏิบัติการแก่จน ระดับพื้นที่ นั้นมีกระบวนการทำงานดังนี้

- 1) ให้ข้าราชการและบุคลากรของ คอ.บต. ไปเป็น “ชุดปฏิบัติการแก่จน” ร่วมกับบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิประจำหมู่บ้าน ประธานสภาสันติสุขระดับตำบล ประธานสภาองค์กรพัฒนาชุมชน และปลัดตำบลผู้เป็นเจ้าของพื้นที่รับผิดชอบ
- 2) ให้ชุดปฏิบัติการแก่จนดำเนินการลงพื้นที่สำรวจเยี่ยมบ้านและแสวงหาข้อมูลอย่างรอบด้านและครบถ้วน ทั้งในส่วนที่เป็นของรายบุคคล/ครุวีรเอนยากจน และทุนทางทรัพยากรที่จำเป็นและสำคัญของพื้นที่นั้นๆ ตลอดจน
- 3) ให้มีการสร้างการปฏิบัติการกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่มีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและสามารถเชื่อมต่อการทำงานร่วมกันได้ เพื่อนำไปสู่การประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญที่นำไปสู่จัดระบบข้อมูลการวางแผนการให้ความช่วยเหลืออย่างถูกต้องและแม่นยำ
- 4) ให้มีกระบวนการจัดข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การวางแผนการให้ความช่วยเหลือที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

5) ให้มีกระบวนการประชุมวางแผนการทำงานกันทั้งในระดับกองและระดับหน่วยงาน โดยจะมีทีมผู้ช่วยเลขาธิการ คอ.บต. ซึ่งมาจากกระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และกรมการปกครอง), กระทรวงพาณิชย์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กระทรวงแรงงาน, กรมประชาสัมพันธ์ ฯลฯ ทำหน้าที่ประสานการทำงานระหว่างผู้รับผิดชอบครัวเรือนยากจนและส่วนราชการในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างประสานและสอดคล้องกัน

สุขภาพ	การศึกษา	ความเป็นอยู่	รายได้	การเข้าถึงบริการภาครัฐ
<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อปท. 	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อปท. 	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพลังงาน กรมพัฒนาชุมชน อปท. 	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การไฟฟ้า อปท.

ภาพที่ 4-3 ผังความเชื่อมโยงการแก้ไขปัญหาครัวเรือนยากจนรายมิติตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาลำดับจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2565)

6) ให้จัดทำข้อมูลการให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมและบรรจุในเนื้อหาเป็นคู่มือการพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือนยากจนอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุด

7) ให้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดเบื้องต้นตามกรอบงบประมาณจาก “โครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จำนวน 15,000,000 บาท (สิบห้าล้านบาทถ้วน) และจะบูรณาการร่วมกับโครงการที่กำหนดตัวชี้วัดสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือนยากจน ทั้งในส่วนของโครงการของหน่วยงานภายใน คอ.บต. และโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

8) ให้ติดตามและเร่งรัดการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนทั้งในรูปแบบการทำงานปกติและกลไกที่ได้รับการแต่งตั้งจาก กพต. ในการประชุม ครั้งที่ 3/2564 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2564

4.2 ส่วนที่ 2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 ครัวเรือนยากจน” ระยะที่ 1

ส่วนนี้เป็นเป็นวิเคราะห์ผลการนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติด้วยการประเมินผลโครงการเชิงระบบแบบ CIPP Model ที่ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพหลังจากที่ได้เริ่มนำโครงการไปปฏิบัติแล้วผ่านการประเมินใน 4 ส่วน คือ การประเมินผลสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation: P) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) มีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 การประเมินด้านบริบท (Context)

การประเมินด้านบริบท (Context) เป็นการประเมินภายใต้คำถามสำคัญที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) สภาพปัญหาความยากจนและสาเหตุความยากจนที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร (2) ความต้องการแก้ไขสภาพความยากจนของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คืออะไร (3) ปัจจุบันภาครัฐมีรูปแบบในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร (4) หลักการและแนวทางการแก้ไขสภาพความยากจนแบบบูรณาการตามมติ กพต. สามารถตอบโจทย์ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไรบ้าง และ (5) การบูรณาการขจัดความยากจน ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” ควรดำเนินการโดยหน่วยงานใด

ผลการศึกษาในภาพรวม สรุปได้ว่า สาเหตุแห่งความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกได้เป็น 4 มิติ ได้แก่

- (1) ด้านเศรษฐกิจ
- (2) ด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา
- (3) ด้านการเมือง ความมั่นคง และบริบทเฉพาะของพื้นที่ และ
- (4) ด้านบริการสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐ

โดยปัญหาด้านเศรษฐกิจเป็นสาเหตุแห่งความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากที่สุด ทั้งนี้ สาเหตุความยากจนจากปัญหาด้านเศรษฐกิจตามระดับความรุนแรง 3 อันดับแรก ประกอบไปด้วย

อันดับที่ 1 สภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ส่งผลกระทบทำให้ระดับค่าครองชีพสูงมากขึ้น ส่งผลให้ราคาสินค้ามีราคาแพงมากขึ้น ซึ่งกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง

อันดับที่ 2 ต้นทุนในการผลิตและวัตถุดิบในการประกอบอาชีพมีราคาสูงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อที่มีระดับสูงมากขึ้น และ

อันดับที่ 3 ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำ เป็นปัจจัยอีกประการที่เป็นผลมาจากความผันผวนของสภาพเศรษฐกิจและดินฟ้าอากาศ ซึ่งส่งผลต่อรายได้และการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่โดยตรง

ในส่วนของ ความต้องการแก้ไขสภาพความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาพรวม ประกอบไปด้วย

ลำดับที่ 1 ความต้องการแก้ปัญหาด้านกายภาพ ได้แก่ ทำกินทางการเกษตร สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต

ลำดับที่ 2 ความต้องการแก้ปัญหาด้านการเงิน ได้แก่ เงินทุนสำหรับประกอบอาชีพ หนี้สิน และการออมเงิน เป็นต้น

ลำดับที่ 3 ความต้องการแก้ปัญหาด้านมนุษย์ ได้แก่ ทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ การเข้าถึงระบบการศึกษา การเข้าถึงสวัสดิการและโครงการของภาครัฐ ผู้สูงอายุและผู้ป่วย

ลำดับที่ 4 ความต้องการแก้ปัญหาด้านสังคม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของชุมชน ระบบการศึกษาและสวัสดิการต่าง ๆ

ลำดับที่ 5 ความต้องการแก้ปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น การหาตลาดหรือช่องทางขาย ช่องทางติดต่อ/เชื่อมธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการ การช่วยประกันราคาผลผลิต การสร้างจิตสำนึกของการช่วยเหลือตนเองก่อน ตลอดจนปัญหาปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่

โดยผลการประเมินด้านบริบท (Context) มีรายละเอียด ดังนี้

1) การประเมินสภาพความยากจนและสาเหตุความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สภาพปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกได้เป็น 5 มิติ ดังนี้

ความยากจนด้านรายได้ พบว่า ปัญหาการว่างงานของประชาชนในพื้นที่ และ ปัญหา รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย/รายจ่ายมากกว่ารายรับ (จากสาเหตุต่างๆ เช่น การที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมาก การขาดอาชีพเสริมหรืออาชีพทางเลือก หรือการที่มีสมาชิกจำนวนน้อยรายที่มีศักยภาพในการหารายได้เข้าครัวเรือน) ล้วนเป็นสภาพความยากจนด้านรายได้หลักที่ปรากฏในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาความยากจนด้านรายได้ในมิติอื่นพบข้อมูลน่าสนใจว่า การขาดอาชีพที่มั่นคง การขาดทักษะในการทำงาน ลักษณะนิสัยส่วนบุคคล(เช่น การเลือกงาน) การขาดความกระตือรือร้น หรือการที่ไม่สามารถหางานทำในพื้นที่ได้(เนื่องจากงานไม่เพียงพอ ตลอดจนวุฒิที่จบไม่ตรงกับงานที่สมัคร) ปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการเกิดภาวะความยากจนด้านรายได้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งสิ้น

ความยากจนด้านความเป็นอยู่ พบว่า ปัญหาการขาดที่ดินเพื่อการประกอบอาชีพและเพื่อการดำรงชีวิตเป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด รองลงมาคือปัญหาสภาพของที่อยู่อาศัยที่ขาดสุขลักษณะที่ดีและขาดความมั่นคงแข็งแรง ปัญหาคุณภาพชีวิตของครอบครัวที่อยู่ระดับต่ำอันเนื่องมาจากขาดความรู้และปัญหาวัฒนธรรมการมีลูกมากของประชาชนในพื้นที่ ล้วนเป็นสภาพความยากจนด้านความเป็นอยู่หลักที่ปรากฏในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาความยากจนด้านความเป็นอยู่ในมิติอื่นพบข้อมูลน่าสนใจว่า ปัญหาการขาดกำลังหลักหรือการขาดหัวหน้าครอบครัวที่ทำหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความยากจนด้านความเป็นอยู่ นอกจากนี้ การอยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล ปัญหาการหย่าร้างในครอบครัว ภาวะทุพโภชนาการ การขาดการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของประชาชนในพื้นที่ ล้วนส่งผลต่อการเกิดภาวะความยากจนด้านสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งสิ้น

ความยากจนด้านสุขภาพ พบว่า ปัญหาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ที่พบมากที่สุดจากกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียงที่อยู่ทั้งที่บ้านและในโรงพยาบาล และกลุ่มผู้พิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งนับเป็นสภาพความยากจนด้านสุขภาพหลักที่ปรากฏในพื้นที่ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความยากจนด้านสุขภาพในมิติอื่นพบข้อมูลน่าสนใจว่า ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านสาธารณสุขหรืออาสาสมัครด้านสาธารณสุขที่ทำหน้าที่ดูแลกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียงดังกล่าว ส่งผลโดยตรงต่อระดับความรุนแรงและปริมาณของความยากจนด้านสุขภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ สภาพความยากจนด้านสุขภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหาการขาดความใส่ใจในสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ การบ่งพร่องของความรู้ทางโภชนาการ สภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ โดยปัญหาเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในพื้นที่และส่งผลกระทบต่อไปสู่ความยากจนมิติอื่นร่วมด้วย เช่น ด้านรายได้ เป็นต้น

ความยากจนด้านการศึกษา พบว่า คุณภาพด้านการศึกษาของประชาชนในพื้นที่บางส่วนอยู่ในระดับต่ำเนื่องจากได้รับการศึกษาแค่ระดับชั้นประถมศึกษา-มัธยมศึกษา รวมทั้งปัญหาการขาดความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเนื่องจากขาดการศึกษา ยังเป็นความยากจนด้านการศึกษาหลักที่ปรากฏในพื้นที่ ทั้งนี้ ปัญหาความยากจนที่ส่งผลทำให้ขาดทุนการศึกษา การอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลที่ยากต่อการเดินทาง ปัญหาการหย่าร้างที่ทำให้เกิดเด็กกำพร้าซึ่งเด็กกำพร้าเหล่านั้นมักจะถูกขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาระดับสูง ปัญหามาตรการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ยังมีปัญหามาในทางปฏิบัติทำให้ผู้ปกครองยังต้องมี

ค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียน การขาดความรู้ในการวางแผนครอบครัวและวัฒนธรรม การมีลูกมากของประชาชนในพื้นที่ทำให้เกิดภาวะยากจนซ้ำซ้อน รวมทั้งปัญหาวัฒนธรรมและสภาพสังคม บางส่วนของพื้นที่ที่ไม่ส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานเรียนหนังสือในระบบการศึกษาแบบปกติ ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับสภาพความยากจนด้านการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งสิ้น

ความยากจนด้านการเข้าถึงบริการรัฐ พบว่า ปัญหาการเข้าไม่ถึงสวัสดิการของภาครัฐ เนื่องจากความยากจนที่ส่งผลทำให้ขาดซึ่งเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตและอุปกรณ์พื้นฐานจำเป็น ที่ใช้รับข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐ) ปัญหาขาดความรู้และความเข้าใจในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเงินทุนของ ภาครัฐเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ปัญหาการเข้าไม่ถึงสวัสดิการด้านสุขภาพและการศึกษาของภาครัฐ เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ห่างไกลยากลำบากทุรกันดาน และปัญหาการขาดการศึกษาในระบบแบบปกติส่งผลทำให้ ขาดซึ่ง ข้อมูล ความรู้ และความเข้าใจในสวัสดิการต่างๆของภาครัฐ เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและ ทางอ้อมต่อสภาพความยากจนด้านการเข้าถึงบริการรัฐในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ ปัญหาการ ตกสำรวจการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับความสนใจจากหน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ภาครัฐจึงควรปรับปรุงระบบการคัดกรอง การเพิ่มฐานข้อมูล การลงพื้นที่สำรวจข้อมูล เชิงประจักษ์ และการสอบถามข้อมูลที่ได้รับมาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้การช่วยประชชนมีความตรงจุด แม่นยำและเชื่อถือได้มากที่สุด

สาเหตุแห่งความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกได้เป็น 4 มิติ ดังนี้

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า ปัญหาด้านเศรษฐกิจเป็นสาเหตุแห่งความยากจนในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้มากที่สุด โดยปัญหาสภาวะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อความ ยากจนมากที่สุดในหลายมิติ เนื่องจากปัญหาสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำเป็นปัจจัยหลักของการเกิดสภาพความ ยากจนด้านรายได้ และยังส่งผลทางอ้อมต่อสภาพความยากจนอื่น เช่น ด้านความเป็นอยู่ ด้านสุขภาพ ด้าน การศึกษา รวมทั้งด้านการเข้าถึงบริการรัฐในระดับที่มากและน้อยแตกต่างกันไปด้วย ทั้งนี้ คณะที่ปรึกษา จำแนกสาเหตุความยากจนจากปัญหาด้านเศรษฐกิจตามระดับความรุนแรง ได้เป็น อันดับที่ 1 สภาวะเศรษฐกิจ ที่ตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อทำให้ระดับค่าครองชีพสูงมากขึ้น ส่งผลทำให้ราคาสินค้ามีราคาแพงมากขึ้น ซึ่งกระทบต่อ ความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง อันดับที่ 2 ต้นทุนในการผลิตและวัตถุดิบในการประกอบอาชีพมีราคาสูง มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ อัตราเงินเฟ้อที่มีระดับสูงมากขึ้น เป็นต้นอันดับ ที่ 3 ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ เป็นปัจจัยอีกประการที่เป็นผลมาจากความผันผวนของสภาพเศรษฐกิจ และดินฟ้าอากาศ ซึ่งส่งผลต่อรายได้และการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่โดยตรงอันดับที่ 4 การขาด ซึ่งแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดข้อมูลและความรู้ด้านแหล่งทุนเพื่อการ ประกอบอาชีพของหน่วยงานรัฐ และอันดับที่ 5 กลไกราคา ตลาด และระบบพ่อค้าคนกลาง ทำให้ผู้ประกอบการ บางประเภทประสบกับปัญหาการถูกกดราคานำไปสู่การขาดทุนและการขาดความสามารถในการ แข่งขันได้ของผู้ประกอบการในพื้นที่

ปัญหาด้านด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา พบว่า ปัญหาวัฒนธรรมการมีลูกมากและ ลักษณะของครอบครัวที่สมาชิกมีจำนวนมาก ปัญหาคุณภาพทางการศึกษา ปัญหาการเกิดสังคมผู้สูงอายุ ปัญหาสภาพความเจ็บป่วยและพิการ รวมทั้งปัญหายาเสพติด อาชญากรรม และอบายมุข ของประชาชนใน พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดสภาพความยากจนด้านรายได้ ด้านความเป็นอยู่ ด้าน สุขภาพ และด้านการศึกษา ผสานผสมกันทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ ปัญหาการหย่าร้างใน ครอบครัว ปัญหาหลักสูตรการศึกษาที่ไม่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และปัญหาวัฒนธรรมของสังคมบางพื้นที่ ที่ไม่สนับสนุนให้บุตรหลานได้เรียนหนังสือในระบบการศึกษาแบบปกติ ล้วนเป็นปัจจัยเสริมที่มีส่วนช่วย ยกกระดับความรุนแรงของปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มากยิ่งขึ้นด้วย

ปัญหาด้านการเมือง ความมั่นคง และบริบทเฉพาะของพื้นที่ พบว่า ปัญหาความวุ่นวายของการเมืองระดับชาติที่เกิดขึ้นมากกว่า 2 ทศวรรษส่งผลกระทบต่อการหยุดชะงักของการพัฒนาและยังมีส่วนทำให้เกิดสภาพความยากจนในพื้นที่ร่วมด้วย ผสมผสานกับสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังคงเกิดขึ้นโดยตลอดจนทำให้ผู้ประกอบการหรือนักลงทุนที่สนใจจะเข้ามาประกอบธุรกิจชะลอตัวหรือต้องใช้ความระมัดระวังเพื่อพิจารณาลงทุนในพื้นที่ในระดับที่มากกว่าปกติ ส่งผลโดยตรงต่อการเสียโอกาสในการจ้างงาน จำนวนของเม็ดเงินลงทุนที่จะไหลเข้ามา และมูลค่าทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่อย่างมาก

ด้านบริการสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐ พบว่า ระบบสวัสดิการสังคมบางประการของภาครัฐยังคงบกพร่องในการให้บริการอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะประเด็นของการเข้าถึงสวัสดิการด้านสุขภาพและการศึกษาของประชาชนเนื่องจากอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลยากลำบากทุรกันดาน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประกอบด้วยป่าไม้และภูเขาจำนวนมากทั้งยังมีข้อจำกัดในเรื่องเส้นทางคมนาคมที่ไม่สะดวกในพื้นที่ร่วมด้วย จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนบางพื้นที่เข้าถึงสวัสดิการของภาครัฐได้ ทั้งนี้ ประเด็นปัญหาด้านบริการสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐดังกล่าวพบว่าส่งผลกระทบต่อความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่บ้าง เช่นในเรื่องของความครอบคลุมและความทั่วถึงของระบบบริการสาธารณะ แต่ภาครัฐสามารถปรับปรุงแก้ไขด้วยการวิจัยและพัฒนาตลอดจนการประเมินผลนโยบายเป็นระยะๆ เพื่อการออกแบบนโยบาย แผนงาน โครงการ ที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

ทั้งนี้ ประเด็นเรื่อง “ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า” หรือ “TPMAP” ที่สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ(สวทช.) โดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) ร่วมมือกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยได้มีการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) หลายแห่งมาประมวลผลร่วมกันเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการพัฒนาคนแบบชี้เป้า และทางศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ได้นำมาปรับใช้เพื่อการบริหารจัดการคนจนแบบชี้เป้านั้น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติพบว่ายังมีปัญหาอยู่บ้างบางประการ เช่น ความถูกต้องของข้อมูลคนจนในฐานข้อมูลกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ การชี้เป้ากลุ่มคนจนบางประเภทที่ยังมีความคลาดเคลื่อน และปัญหาการปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เป็นต้น ซึ่งยังต้องมีการติดตามตรวจสอบแก้ไขกันต่อไป

2) ความต้องการแก้ไขสภาพความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ความต้องการแก้ไขสภาพความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกได้ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ความต้องการด้านกายภาพ (ที่ดิน แหล่งทุน และอุปกรณ์ เพื่อการประกอบอาชีพ) พบว่า ความต้องการที่ดิน แหล่งทุน และอุปกรณ์ เพื่อการประกอบอาชีพ เป็นประเด็นสำคัญที่มีส่วนช่วยในแก้ไขสภาพความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดีมากที่สุดอันดับสาม ภายใต้ประเด็นสำคัญนี้มี ข้อเสนอแนะ/ความต้องการ ได้แก่

(1) การจัดสรรงบประมาณของภาครัฐในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

(2) การมี/เพิ่มช่องทางในการเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพที่ง่าย สะดวก เท่าเทียม และทั่วถึง

(3) การสร้างองค์ความรู้ของภาครัฐด้านแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพช่องทางต่างๆ

(4) จัดสรรที่ดินเพื่อทำกินแก่ผู้ยากไร้

(5) การส่งเสริมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

กลุ่มที่ 2 ความต้องการด้านเศรษฐกิจ-การเงิน (แก้ไขปัญหา/ยกระดับ สภาพเศรษฐกิจระดับครัวเรือน) พบว่า ความต้องการแก้ไขปัญหา/ยกระดับสภาพเศรษฐกิจระดับครัวเรือนเป็นประเด็นสำคัญที่มีส่วนช่วยในแก้ไขสภาพความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุดอันดับสอง ภายใต้อันดับสำคัญนี้มี ข้อเสนอแนะ/ความต้องการ ได้แก่

(1) การมีรายได้เฉลี่ยรวมระดับครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น เช่น การส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีงานทำ การสร้างอาชีพที่เหมาะสมกับคนทุกวัย

(2) การมีอาชีพเสริมทางเลือก/อาชีพเสริม นอกจากเหนือจากอาชีพหลัก

(3) การเร่งกระตุ้นและฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่

(4) การมีอาชีพที่มีรายได้แน่นอน/มั่นคง สามารถเลี้ยงครอบครัวได้

(5) การสร้างงาน/สร้างอาชีพในพื้นที่ทั้งจากภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้น

อย่างต่อเนื่อง

(6) การสร้างงาน/สร้างอาชีพที่สอดคล้องหรือเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

(7) การสร้างงาน/สร้างอาชีพที่เข้าถึงกลุ่มผู้ยากไร้ คนจน คนพิการ และผู้สูงอายุ

อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

(8) การสร้าง/พัฒนาสาธารณูปโภคที่ช่วยให้เกิดการสร้างงาน เช่น การพัฒนาสถานี

รถไฟให้เป็นสถานที่แหล่งซื้อขายของชุมชน เป็นต้น

ลำดับที่ 3 ความต้องการแก้ปัญหาด้านมนุษย์ (ความต้องการฝึกอบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้และการส่งเสริมความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพ) พบว่า ความต้องการฝึกอบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้และการส่งเสริมความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพ เป็นประเด็นสำคัญที่มีส่วนช่วยในแก้ไขสภาพความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุดอันดับแรก ภายใต้อันดับสำคัญนี้มี ข้อเสนอแนะ/ความต้องการ ได้แก่

(1) การได้รับการปรับปรุงและต่อยอดองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ เช่น การต่อยอดองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นและการทบทวนตรวจสอบความถูกต้องขององค์ความรู้ในการประกอบอาชีพเดิมที่มี (Upskill & Reskill) การได้รับการส่งเสริมอาชีพใหม่ๆที่เป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบัน

(2) การได้รับสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพที่อ้างอิงกับความถนัดและประสบการณ์ของประชาชนในพื้นที่เป็นที่ตั้ง (Experience-Base Skill Developed)

(3) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

(4) การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการของประชาชน/ชุมชน

(5) การยกระดับภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อต่อยอดในการสร้างอาชีพ/ยกระดับรายได้

(6) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่สร้างความมั่นคงระดับครัวเรือนได้

(7) การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ (Mind Set) ใหม่ในการสร้างอาชีพ ตามลำดับ

กลุ่มที่ 4 ความต้องการด้านสังคม

4.1 สวัสดิการจากภาครัฐอย่าง เท่าเทียม ทัวถึง และยุติธรรม พบว่า ความต้องการที่ดิน แหล่งทุน และอุปกรณ์ เพื่อการประกอบอาชีพ เป็นประเด็นสำคัญที่มีส่วนช่วยในแก้ไขสภาพความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ภายใต้ประเด็นสำคัญนี้มี ข้อเสนอแนะ/ความต้องการ ได้แก่

(1) ประชาชนในพื้นที่ควรเข้าถึงสวัสดิการของภาครัฐได้อย่าง เท่าเทียม ทัวถึง และยุติธรรม

(2) การจัดสวัสดิการของภาครัฐต่างๆต้องมี มาตรฐาน เทียบตรง และเชื่อถือได้

(3) ภาครัฐควรจัดสวัสดิการที่ส่งเสริมกลุ่มประชากรเปราะบาง ขาดโอกาส และอยู่ในพื้นที่ห่างไกลด้วย

(4) ภาครัฐควรจัดสวัสดิการหรือหาแนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตระดับครัวเรือน

(5) ภาครัฐควรจัดสวัสดิการหรือหาแนวทางแก้ไขอาคารบ้านเรือนและชุมชน มีลักษณะไม่ถูกสุขอนามัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตครัวเรือนและชุมชน

4.2 ความต้องการส่งเสริมการศึกษา พบว่า ความต้องการส่งเสริมการศึกษา เป็นประเด็นสำคัญที่มีส่วนช่วยในแก้ไขสภาพความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ภายใต้ประเด็นสำคัญนี้มี ข้อเสนอแนะ/ความต้องการ ได้แก่

(1) ควรส่งเสริม/เพิ่มการศึกษาที่อ้างอิงกับบริบทของพื้นที่

(2) ควรส่งเสริม/เพิ่มการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิต

(3) ควรปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้เน้นกระบวนการคิดมากกว่าความฉลาดเพียงอย่างเดียว

(4) ควรส่งเสริม/เพิ่มการศึกษาที่เกี่ยวข้องการวางแผนครอบครัว (โดยเฉพาะด้านการวางแผนการมีบุตร) ซึ่งเป็นปัญหาเชิงสังคมที่พบมากในพื้นที่

กลุ่มที่ 5 ความต้องการด้านอื่น พบประเด็นสำคัญเพิ่มเติมอื่นที่มีส่วนช่วยในแก้ไขสภาพความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ การช่วยหาตลาดหรือช่องทางขายผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น การช่วยสร้างช่องทางติดต่อ/เชื่อมธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการ (Business Matching) การช่วยประกันราคาผลผลิตทางการเกษตรโดยภาครัฐ การส่งเสริมการแปรรูปทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าและช่องทางการขาย การมีพื้นที่ส่วนกลางเพื่อการแสดงความคิดเห็นของชุมชน/พื้นที่การระดมพลังความคิดของชุมชน และการสร้างจิตสำนึกของการช่วยเหลือตนเองก่อนพึ่งพาความช่วยเหลือจากภาครัฐ ตลอดจนปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่ด้วย

3) รูปแบบเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

รูปแบบเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันภาครัฐใช้วิธีการหลายแบบทั้งในระดับประเทศและในระดับพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ดังนี้ การให้เงินและโครงการสวัสดิการภาครัฐผ่านส่วนงานต่างๆ เช่น โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการเงินสงเคราะห์บุตร โครงการคนละครึ่ง การสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย การอบรมเพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพ เช่น โครงการสร้างอาชีพให้กับประชาชนและครัวเรือน สนับสนุนการศึกษา สนับสนุนทุนและอุปกรณ์เพื่อประกอบอาชีพ เบื้องต้น เช่น การแจกเมล็ดพันธุ์พืช การจัดซื้อสัตว์ ประเภทต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ การส่งเสริมการตลาด และช่องทางการขาย เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การเพิ่มมูลค่าผลผลิต การช่วยประชาสัมพันธ์การส่งเสริม

วิสาหกิจชุมชน เช่น การสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมเพื่อชุมชน การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนการสร้างเครือข่าย ประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความยากจนโดยประชาชน การลงพื้นที่ติดตามตรวจสอบอย่างใกล้ชิดร่วมกับ ประชาชนของข้าราชการภาครัฐ เช่น ติดตาม ประเมินผล ถอดบทเรียน การจัดตั้งหน่วยงานหรือศูนย์แก้ไข ปัญหาความยากจนในระดับต่างๆ เช่น จังหวัด อำเภอ ตำบล ผ่าน การสนับสนุนงบประมาณ ปัจจัยการ ประกอบอาชีพ สนับสนุนทางด้านกำลังแรงงาน การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ทุกภาพส่วนแก้ไขความยากจนรายครอบครัว และการใช้ระบบ TPMAP มาเป็นเครื่องมือเพื่อการวิเคราะห์และ การเข้าไปความความยากจนในพื้นที่

4) หลักการและแนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ มีดังนี้

การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ จำแนกได้ ดังนี้

ความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ พบว่า หลักการและ แนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัด ชายแดนภาคใต้ (กพต.) จะสำเร็จและเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติขึ้นอยู่กับ

(1) หน่วยงานราชการทุกหน่วยงานและข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ในทุกระดับ มีความรัก ความตั้งใจ และการมองเห็นถึงความเร่งด่วนและความจำเป็น ในการที่จะช่วยเหลือ ประชาชนและชุมชนหลุดพ้นจากปัญหาความยากจนได้ในท้ายที่สุด

(2) หน่วยงานราชการทุกหน่วยงานและข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ในทุกระดับ ร่วมกันขับเคลื่อน ร่วมกันติดตาม ร่วมกันแก้ไขปัญหา ของโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน อย่างสุดความสามารถตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง

(3) ความเข้าใจปัญหาของประชาชนและบริบทพื้นที่อย่างถ่องแท้ลึกซึ้ง งบประมาณ ที่เพียงพอ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อนและรวดเร็ว ความรู้ความเข้าใจของ ผู้ปฏิบัติงาน การบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงาน การทำความเข้าใจและการปรับปรุงฐานข้อมูลที่ใช้ ซึ่เป้า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ

(4) โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนต้องเป็นโครงการที่คิดและวางแผนการทำงาน อย่างมีความรอบในทุกมิติ ต้องเป็นโครงการที่เป้าหมายเพื่อแก้ไขความยากจนที่อ้างอิงกับบริบทของพื้นที่เป็น หลักมิใช่อ้างอิงกับแนวทางและกฎระเบียบของหน่วยงานภาครัฐเป็นสำคัญ และต้องมีการนำเอาปัญหาของการ ขับเคลื่อนโครงการในอดีตมาเป็นบทเรียนของการวางแผนโครงการต่อไปในอนาคต

(5) ผลลัพธ์และเป้าหมายสุดท้ายของโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนของ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การสร้างและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนยากจน ซึ่งส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นประชาชนและการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของประเทศชาติในปีนปลาย

ความล้มเหลวของการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ พบว่า หลักการ และแนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการล้มเหลวในทางปฏิบัติ เพราะ

(1) ระบบฐานข้อมูลที่ใช้ชี้เป้าประชาชนยากจนที่ถูกต้อง ไม่ทันสมัย

(2) การขาดการตรวจสอบข้อมูลชี้ระหว่างข้อมูลที่ได้จากระบบฐานข้อมูลกับ ข้อเท็จจริงในพื้นที่ โดยการตรวจสอบซ้ำควรต้องทำการตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ตั้งแต่ 2 แหล่งขึ้นไป

(3) หน่วยงานราชการและข้าราชการที่เกี่ยวข้องขาดความตั้งใจจริง มองไม่เห็น ถึงความเร่งด่วนและความสำคัญของปัญหา

(4) ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ตลอดจนทักษะด้านการเขียนโครงการและ/หรืองานเอกสารที่จำเป็นต่อการริเริ่มจัดทำโครงการให้กับประชาชน

(5) ภาวะเปียบที่เกี่ยวข้อทั้งด้านครุภัณฑ์และเงื่อนไขด้านงบประมาณ ส่งผลต่อการจัดซื้อจัดจ้างและตัวเลือกในการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมายโครงการ

(6) ความเข้าใจปัญหาของประชาชนและบริบทพื้นที่อย่างถ่องแท้ลึกซึ้ง งบประมาณที่เพียงพอ ภาวะเปียบที่เกี่ยวข้อ

(7) ขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อนและรวดเร็ว ความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงาน การทำความเข้าใจและการปรับปรุงฐานข้อมูลที่ใช้ชี้เป้าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการเช่นกัน

(8) การขาดกรอบเวลาการติดตามผลการดำเนินงานที่ชัดเจน และการขาดคณะทำงานเพื่อเข้ามาติดตาม ช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขปัญหา จากภาคส่วนต่างๆ

(9) การขาดระบบที่เลี้ยงให้กับครอบครัวยากจนในพื้นที่

5) ด้านการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน”

การดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” จำแนกได้ ดังนี้

หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการบูรณาการความร่วมมือ พบว่า คอ.บต. ยังควรเป็นผู้มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนและ/หรือประสานความร่วมมือในการขับเคลื่อนโครงการ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” รวมทั้งแนวนโยบายที่มีเป้าประสงค์เพื่อการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคต เนื่องจาก คอ.บต. ได้กำหนดภารกิจที่ชัดเจนในการอำนวยการและการบริหารจัดการ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการภาครัฐ และความมั่นคง ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกมิติ ทั้งยังทำหน้าที่ประสานความร่วมมือ เชื่อมต่อช่องว่าง ส่งเสริมความต่อเนื่อง เร่งรัด และผลักดันการดำเนินงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ประชาชนและพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศได้อย่าง “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” แท้จริง แม้ว่า คอ.บต. จะมีความเข้าใจและเข้าถึงการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการภาครัฐ ความมั่นคง ตลอดจนในมิติที่มีปัญหาและความสำคัญมากอย่างการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นับเป็นมิติย่อยเรื่องหนึ่งของการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจได้ก็ตาม แต่ในการขับเคลื่อน นโยบาย แผนงาน และโครงการไปสู่การปฏิบัติ กลับพบปัญหาสำคัญหลายประการตามที่รายงานฉบับจะได้นำเสนอในหลายประเด็นต่อไป ทั้งนี้ ผลการถอดบทเรียนได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า คอ.บต. ควรมีการประสานความร่วมมืออย่างเข้มข้นในทางปฏิบัติมากขึ้นกับหน่วยงานภาครัฐอีกหลายหน่วยงาน ถึงขนาดมีข้อเสนอแนะที่มีการปรับเปลี่ยนผู้ขับเคลื่อนหลักของโครงการ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” เป็นหน่วยงานอื่นในพื้นที่แทน โดยผู้วิจัยได้ทำการสรุปข้อเสนอแนะด้านหน่วยงานที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่ (1) หน่วยงานราชการกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) หน่วยงานราชการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (3) หน่วยงานราชการอื่นที่ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น (4) หน่วยงานภาคประชาสังคมและภาคีเครือข่ายต่างๆ เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (5) การบูรณาการทำงานรูปแบบพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดน เช่น สภาสันติสุขตำบล โครงการ (6) หน่วยงานภาคเอกชน (ในฐานะที่ปรึกษา) และ (7) หน่วยงานภาควิชาการ (ในฐานะที่ปรึกษา)

บทบาทการทำงานเมื่อจำแนกตามหน่วยงานและหน้าที่ พบว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนโครงการฯ ทุกหน่วยงานควรเข้ามามีบทบาทที่ชัดเจนตามภารกิจหลักของตนเอง เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น ศอ.บต. อาจกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ ด้านรูปแบบการทำงาน ขอบเขตการทำงาน อำนาจหน้าที่ และจัดสรรงบประมาณ เพื่อประสานการทำงานและความมือกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการอื่น เช่น กรมมหาดไทย (จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น โดยกระจายความรับผิดชอบกันตามหัวข้อของภารกิจหลักภายใต้โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งมีความยากในการขับเคลื่อนการปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ โดยลำพังแค่เพียงหน่วยงานเดียว ผลการถอดบทเรียนบทบาทการทำงานเมื่อจำแนกตามหน้าที่ พบข้อเสนอแนะที่หน้าสนใจหลายประการ เช่น การเปลี่ยนผู้ขับเคลื่อนโครงการฯหลักในอนาคต (เจ้าภาพหลัก) จาก ศอ.บต. มาเป็นหน่วยงานราชการกระทรวงมหาดไทย (จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) แทนบนฐานคิดที่ว่าคาดว่าจะช่วยปัญหาที่เกิดขึ้นของการขับเคลื่อนนโยบาย แผนงาน โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนดีขึ้น เนื่องจากหน่วยงานราชการกระทรวงมหาดไทยเป็นส่วนงานระดับพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและชุมชนที่ประชาชนอยู่ จึงน่าจะเข้าใจและขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวได้สะดวก รวดเร็ว และแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้ง่ายกว่า ข้อเสนอแนะประการต่อมา คือ การให้ ศอ.บต. ทำหน้าที่ผู้ขับเคลื่อนโครงการฯหลักต่อไป แต่ควรต้องมีการทบทวนและเรียนรู้บทเรียนของการขับเคลื่อนโครงการในอดีตเพื่อปรับปรุงการทำงานให้ชัดเจนและดีมากขึ้นในอนาคต เช่น การทำหน้าที่กำกับในภาพรวมและกระจายอำนาจและงบประมาณให้กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตามหน้าที่มากขึ้น การพิจารณาเลือกผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ที่รอบคอบและมีความเกี่ยวข้องตลอดจนมีความรู้จริงในการปฏิบัติและการแก้ไขปัญหาได้ การเพิ่มบทบาทการเป็นผู้ประสานความร่วมมือทั้งกับส่วนงานระดับพื้นที่และระดับชาติ สำหรับการติดตาม การแก้ไข การส่งต่อข้อมูล หรือการสร้างฐานข้อมูลประชากรหรือครัวเรือนยากจนที่มีความถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทั้ง ศอ.บต. ในกรณีที่ตนเองต้องผู้ขับเคลื่อนหลักของโครงการอนาคต เป็นประโยชน์ต่อส่วนราชการอื่นที่ต้องใช้ข้อมูลดังกล่าวในการประสานความร่วมมือหรือขับเคลื่อนโครงการลักษณะดังกล่าวด้วยตนเองในอนาคต และเป็นประโยชน์ต่อประเทศในการนำมาใช้เป็นตัวแบบหรือกรณีศึกษาเพื่อนำไปจริงในพื้นที่อื่นของประเทศต่อไป

ในประเด็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ที่ต้องมีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนเบื้องต้น การลงพื้นที่เยี่ยมช้ การติดตามผลการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ผลการถอดบทเรียนชี้ว่ายังมีความท้าทายในการปฏิบัติอยู่มาก อาทิ (1) โดยการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนเบื้องต้นนั้น ควรดำเนินการโดยข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถ เข้าใจบริบทพื้นที่ เข้าใจความต้องการประชาชน สามารถสื่อสารกับประชาชนได้อย่างชัดเจน และมีความสามารถในด้านการเอกสารที่เกี่ยวข้องโครงการทั้งเขียนและข้อกำหนดรายละเอียดต่างๆ (2) กำหนดกรอบเวลาการติดตามผลการดำเนินงานที่ชัดเจน และควรดำเนินการในรูปของคณะทำงานของข้าราชการจากภาคส่วนต่างๆ โดยผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต้องมีความเข้าใจและชัดเจนในบทบาทและหน้าที่ตนเองในการเข้ามาติดตาม ช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขปัญหา และอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการแก้ไขความยากจนในระยะยาว (3) การทำการจัดตั้งคณะทำงานระดับพื้นที่ที่มีการกำหนดบทบาท อำนาจ และงบประมาณอย่างชัดเจน โดยบทบาทที่ชัดเจนประการแรก เช่น การสร้างระบบพี่เลี้ยงให้กับครอบครัวยากจนในพื้นที่ ซึ่งคณะทำงานระดับพื้นที่ดังกล่าวต้องส่วนในการขับเคลื่อนโครงการตั้งแต่เริ่มจนจบเพื่อความสำเร็จของโครงการในระยะยาว

4.2.2 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการประเมินภายใต้คำถามสำคัญที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) ฐานข้อมูลที่ใช้ในการคัดเลือกครัวเรือนยากจนเหมาะสมหรือไม่ (2) ทรัพยากรที่ได้รับ การสนับสนุนเพื่อดำเนินกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนเหมาะสมหรือไม่ และ (3) ข้าราชการ ผู้ที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบดูแล ให้การสนับสนุน ความช่วยเหลือแก่ครัวเรือนยากจน เพื่อให้ ครัวเรือนสามารถหลุดพ้นจากความยากจน จะต้องมีความสัมพันธ์อย่างไร มีผลการศึกษา ดังนี้

1) ด้านฐานข้อมูลที่ใช้ในการคัดเลือกครัวเรือนยากจน พบว่า รูปแบบกระบวนการ พิจารณาคัดเลือกมีการตรวจสอบผ่านเวทีสภาสันติสุขระดับตำบล ร่วมกับบัณฑิตอาสา และผู้นำชุมชน เพื่อเป็นการยืนยันเป็นครัวเรือนยากจนตามข้อมูลซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกต้อง ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติยังพบปัญหา อยู่บางประการ เช่น

(1) ปัญหาระบบฐานข้อมูลครัวเรือนที่ไม่ทันสมัยทำให้พบข้อผิดพลาดหรือตกหล่น ของครัวเรือนยากจนที่แท้จริง

(2) ปัญหาการให้คำนิยามหรือการระบุครัวเรือนยากจนจากหน่วยงานระดับชาติที่ทำให้ มีปัญหาในทางปฏิบัติ

(3) ปัญหาความซ้ำซ้อนของฐานข้อมูลซึ่งบางครั้งพบว่าบางครัวเรือนยากจนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นแล้ว

(4) ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงของชุมชนในการคัดเลือกครัวเรือนยากจน

(5) ปัญหากรอบระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกครัวเรือนยากจนที่สั้นเกินไป

(6) ปัญหาการขาดการจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มเป้าหมายหรือครัวเรือนยากจน ที่เข้าร่วมโครงการ

(7) ปัญหาการสื่อสารของหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่างๆที่ขาดความทั่วถึงและ ความชัดเจนในทางปฏิบัติ

ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยนำเข้าที่แผนงานบูรณาการฯควรเร่งดำเนินการแก้ไขต่อไป

2) ด้านปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากร (มิติด้านคน)

ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจน พบว่า บุคลากรมีจำนวน ไม่เพียงพอทำให้ขาดความต่อเนื่องในการลงพื้นที่ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลควรต้องมีความ ทันสมัยเพื่อการวัดผลที่แม่นยำมากขึ้น ต่อมาด้านทรัพยากร (มิติด้านงบประมาณ) ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน การแก้ไขปัญหาความยากจน พบว่า เงินจำนวน 100,000 บาท สามารถสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาความ ยากจนได้จริง แต่ต้องมีวิธีการพิจารณาการสนับสนุนอาชีพที่ตรงกับกับความต้องการและเหมาะสมกับบริบท ของครัวเรือนยากจนร่วมด้วย ทั้งนี้ ปัญหาระเบียบราชการด้านครุภัณฑ์ส่งผลกระทบต่อการจัดซื้อ วัสดุที่ใช้แก้ไขปัญหาความยากจนในหลายกรณีจึงควรเร่งหาแนวทางแก้ไขในอนาคตต่อไป สำหรับด้าน ทรัพยากร (มิติด้านวัสดุอุปกรณ์) ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจน พบว่า ในบางกรณี พบปัญหาการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ได้ไม่ตรงตามความต้องการของครัวเรือนยากจนเนื่องจากติดขัดระเบียบ ราชการ เช่น จักรตัดเย็บเสื้อผ้า อุปกรณ์การทำขนม หรือการเลี้ยงแพะ-แกะ เป็นต้น

3) ด้านคุณสมบัติของข้าราชการหรือผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้ความช่วยเหลือแก่ครัวเรือนยากจน

เพื่อให้ครัวเรือนสามารถหลุดพ้นจากความยากจน พบว่า (1) ควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องพื้นที่และความต้องการของชุมชนเป็นอย่างดีรวมทั้งสามารถเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี (2) ควรเป็นบุคคลที่มีธรรมาภิบาล คือ มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีมุ่งมั่นอุทิศตน มีความยุติธรรม และมีความรับผิดชอบ (3) ควรมีทักษะความรู้เฉพาะด้านที่จำเป็นต่อการการแก้ไขปัญหาความยากจน เช่น ความสามารถในการวิเคราะห์ครัวเรือน การวิเคราะห์พื้นที่ การวิเคราะห์การตลาด การติดตามประเมินผล การแก้ไขปัญหา มีความคิดทางธุรกิจ มีความรู้เท่าทันโลกที่เปลี่ยนแปลง เป็นต้น (4) มีความเป็นผู้นำและพร้อมรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาของครัวเรือนยากจน (5) ควรมีจิตวิทยาและมีทัศนคติที่ดีต่อการให้ความช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งมีทักษะในการสื่อสารการใช้ภาษาและคำพูดที่ดี เป็นต้น

4.2.3 ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process)

การประเมินด้านกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินภายใต้คำถามสำคัญที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) กระบวนการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และ (2) กลไกในการทำงานมีปัญหา/อุปสรรคหรือไม่ อย่างไร (หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง) มีผลการศึกษาดังนี้

1) ด้านกระบวนการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ แบ่งออกเป็น 4 กระบวนการย่อย ดังนี้

ด้านกระบวนการคัดเลือกครัวเรือนเป้าหมาย พบว่า เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของประสิทธิภาพและความสำเร็จของโครงการ โดยมีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะสำคัญบางประการที่ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือก อาทิเช่น

(1) กระบวนการคัดเลือกยังขาดขั้นตอนการพิจารณาในลักษณะของการสร้าง “เวทีประชาคม” เพื่อพิจารณากลับกรองขั้นสุดท้ายเพื่อให้ครอบครัวที่ถูกเลือกมีความสอดคล้องและเหมาะสมมากที่สุด ขั้นตอนนี้จะช่วยลดปัญหาความคลาดเคลื่อนในการคัดเลือกจากฐานข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน ลดความสับสนของการคัดเลือกจากเงื่อนไขความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการพิจารณาร่วมกันถึงแนวทางในการช่วยเหลือครัวเรือนที่ถูกเลือกในมิติที่เหมาะสม รวมทั้งการพิจารณาความเป็นไปได้และศักยภาพของครัวเรือนที่จะเข้าร่วมโครงการให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะโครงการส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้

(2) การขาดขั้นตอนการทวนสอบความถูกต้องของข้อมูลจากฐานข้อมูลกลาง (ฐานข้อมูล TPMAP) เพื่อการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยโดยหน่วยงานในพื้นที่ หรือการขาดระบบการป้อนกลับข้อมูลที่ถูกต้องไปยัง ศอ.บต. โดยส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการกำหนดระยะเวลาในการคัดเลือกครัวเรือนที่สั้นเกินไป

(3) กระบวนการคัดเลือกยังขาดข้อกำหนดที่ชัดเจน ในการพิจารณาครัวเรือนยากจนจากมิติต่าง ๆ ในสัดส่วนที่เหมาะสม ส่งผลให้การคัดเลือกเกิดความคลาดเคลื่อน และไม่เชื่อมโยงกับกระบวนการให้ความช่วยเหลือ เช่น ครัวเรือนยากจนที่มีรายได้น้อยจากมิติด้านรายได้ ถูกพิจารณาร่วมกับมิติด้านสุขภาพหรือสภาพความเป็นอยู่ ทำให้แนวทางในการส่งเสริมอาชีพเกิดข้อจำกัดจากสภาพความพิการของร่างกาย หรือข้อจำกัดจากการขาดที่ดินหรือพื้นที่ในการประกอบอาชีพ หรือการให้ความสำคัญกับมิติด้านการศึกษามากกว่ามิติด้านรายได้ ทำให้ครัวเรือนที่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำแต่มีรายได้ที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดได้รับการพิจารณาคัดเลือก

ด้านกระบวนการเชื่อมโยงบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงาน พบว่า ยังมี ความไม่เหมาะสมในประเด็นหลัก เช่น การกำหนดทิศทางในการบูรณาการยังไม่ชัดเจน หรือไม่ไปใน ทิศทางเดียวกัน การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ ยังไม่ชัดเจน อาจก่อให้เกิดปัญหา ความขัดแย้งกันระหว่างหน่วยงานหรือ การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ยังไม่มีความชัดเจน เช่น หน่วยงานหลัก (ศอ.บต.) กับหน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เชื่อมโยงการทำงาน ร่วมกัน เช่น บัณฑิตอาสา และ พัฒนาการระดับตำบลหรืออำเภอ ในส่วนของประเด็นความไม่ชัดเจน เช่น การกำหนดกรอบเวลาของโครงการหรือกิจกรรม

ด้านกระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ครัวเรือนยากจนในมิติต่างๆ พบว่า ประกอบ ไปด้วยกระบวนการย่อย 4 กระบวนการ โดย

(1) กระบวนการจัดทำโครงการ พบว่า การจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพ บางโครงการขาดการมีส่วนร่วมของครัวเรือนยากจนทำให้การกำหนดโครงการขาดการพิจารณาในประเด็น ที่สำคัญ เช่น โครงการที่สามารถต่อยอดจากอาชีพเดิมของครัวเรือนได้ โครงการที่ครัวเรือนมีความถนัดหรือ มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน และโครงการที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่ครัวเรือนตั้งอยู่ การจัดทำ โครงการส่งเสริมอาชีพบางโครงการยังขาดการประเมินกรอบเวลาการดำเนินงานที่เหมาะสมในแต่ละครัวเรือน ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในประเด็นความพร้อม เช่น การเตรียมพื้นที่ หรือ การจัดทำโครงการยังไม่สอดคล้อง กับหลักการเขียนโครงการที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นสาเหตุให้องค์ประกอบที่สำคัญต่าง ๆ ไม่ครบถ้วน ส่งผลให้เกิดความ ยากต่อการนำเสนอและพิจารณา

(2) กระบวนการเสนอโครงการ พบว่า การนำเสนอโครงการโดยสภาสันติสุขตำบล ยังมีข้อจำกัดของการเข้าใจในรายละเอียดของโครงการอย่างชัดเจน เนื่องจากอาจจะไม่ได้มีส่วนร่วมในการ จัดทำข้อเสนอโครงการตั้งแต่เริ่มต้น

(3) กระบวนการตรวจสอบและการพิจารณาโครงการและงบประมาณ พบว่า การตรวจสอบพิจารณาอนุมัติโครงการ และงบประมาณของ ยังมีความล่าช้า ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความ ไม่ต่อเนื่อง

(4) สำหรับมิติด้านสุขภาพ การศึกษา และสภาพความเป็นอยู่ จะมีกระบวนการ เพิ่มเติม คือ กระบวนการส่งต่อครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายให้กับหน่วยงานตามภารกิจ โดยพบว่า กระบวนการ ส่งต่อครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายให้กับหน่วยงานตามภารกิจมีความเหมาะสมและสอดคล้องตามมิตินั้นๆ โดยเฉพาะมิติด้านสุขภาพ และสภาพความเป็นอยู่ ที่สามารถส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม เช่น โรงพยาบาล หรือ หน่วยงานทางด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งนี้ต้องเกิดจากความเข้าใจของตัวแทนพื้นที่ในการ ประเมินครัวเรือน และเข้าใจแนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสม

ด้านกระบวนการถ่ายทอด และต่อยอดความรู้ให้แก่ครัวเรือนยากจน พบว่า

(1) การถ่ายทอดความรู้ยังขาดขั้นตอนการปรับทัศนคติ ให้ครัวเรือนยากจนมีความ มุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้เพื่อการช่วยเหลือตัวเองให้ได้อย่างเต็มที่ ระยะเวลาในการให้ความรู้ยังไม่มากพอ รวมทั้งการให้ความรู้ยังขาดความต่อเนื่องตามกรอบเวลาที่เหมาะสม เช่น การให้ความรู้ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ เพื่อการเตรียมความพร้อม การให้ความรู้ระหว่างดำเนินโครงการเพื่อการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น และการให้ ความรู้หลังการดำเนินโครงการเพื่อการต่อยอดที่ยั่งยืน

(2) การให้ความรู้ยังเน้นความรู้ทางด้านทฤษฎีแบบเดิม ซึ่งยังขาดส่วนของการปฏิบัติ เช่น การลงพื้นที่และเข้าร่วมในศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความรู้ใหม่ๆ ที่หลากหลาย เช่น การตลาด การส่งเสริมการขาย การจัดการทางการเงิน และการจัดทำบัญชี เป็นต้น

(3) การขาดการสร้างช่องทางการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น การมีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพ รวมทั้งช่องทางการติดต่อเพื่อขอคำปรึกษาเฉพาะกรณีเมื่อประสบปัญหาต่อผู้มีผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพที่สามารถลงพื้นที่ให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

2) กลไกการทำงานเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา

สามารถจำได้ตามภารกิจและหน้าที่ของแต่ละส่วนงาน ดังนี้

ข้าราชการของ ศอ.บต. พบว่า ในบางกรณียังขาดการประสานงานและการส่งมอบงานที่ชัดเจน ที่จะสามารถยืนยันได้ว่าแต่ละกลไกขับเคลื่อนได้รับและเข้าใจข้อมูลต่างๆ อย่างทั่วถึงและถูกต้อง โดยเฉพาะเมื่อมีการปรับเปลี่ยนข้อมูล รวมถึงยังมีความล่าช้าในการประสานงาน และส่งมอบงานที่มีระยะเวลา กระชั้นชิดจนเกินไป รวมทั้งยังมีข้อจำกัดในการลงพื้นที่และติดตามผลของโครงการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากอยู่ต่างพื้นที่กับครัวเรือนยากจน ซึ่งทำให้ขาดข้อมูลเชิงลึกของพื้นที่ที่รับผิดชอบ

บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ พบว่า ในบางกรณีบัณฑิตอาสายังขาดบทบาทของการเป็นตัวประสานระหว่างพื้นที่กับหน่วยงานร่วมความมือหลักหลัก เช่น ศอ.บต. สภาสันติสุขตำบล และพัฒนากรตำบล

พัฒนากรตำบล พบว่า ในบางกรณียังขาดบทบาทสำคัญในการสนับสนุนหน่วยงานความร่วมมือหลัก เช่น บัณฑิตอาสา และ สภาสันติสุขตำบล

สภาสันติสุขตำบล พบว่า ในบางกรณียังขาดความเข้าใจบริบทของระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือนยากจน” อย่างถ่องแท้ อาจเป็นต้นเหตุทำให้การดำเนินกระบวนการต่างๆ เกิดความคลาดเคลื่อนจากเป้าหมายที่แท้จริงของระบบ โดยเฉพาะกระบวนการคัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายเพื่อการช่วยเหลือตามมติความยากจนที่มีความแตกต่างกัน ตลอดจนสภาสันติสุขตำบลยังขาดมุมมองในภาพรวมที่จะสามารถนำกระบวนการต่างๆ ไปบูรณาการร่วมกับแนวทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนของหน่วยงานอื่นๆ (เช่น ศอ.พ.อ. หรือ ศอ.พ.จ.)

เสมียนตราอำเภอ พบว่า ยังขาดบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่สอดคล้องตามความต้องการให้มากที่สุด และการเข้าถึงเพื่อขอรับความช่วยเหลือในการทำโครงการยังเป็นไปโดยยาก

นายอำเภอ พบว่า การเข้าถึงเพื่อขอรับความช่วยเหลือในการทำโครงการยังเป็นไปโดยยาก

ด้านอื่นๆ พบว่า ทุกหน่วยงานข้างต้นยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งยังขาดแผนการทำงานที่จะสามารถทำให้เกิดความเข้าใจในกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันด้วย

4.2.4 ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product)

การประเมินด้านผลผลิต (Product) เป็นการประเมินภายใต้คำถามสำคัญที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) ผลผลิตที่คาดหวังจากการดำเนินงานบูรณาการขจัดความยากจนฯ ของ ศอ.บต. คืออะไร (2) โครงการจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ สามารถสร้างความยั่งยืนในพื้นที่หรือแก้ไขปัญหาความยากจนระยะยาวได้หรือไม่ และ (3) องค์ประกอบของการประเมินและวัดผล แบบจัดเก็บข้อมูลการรายงาน และสรุปผลการดำเนินงาน มีผลการศึกษา ดังนี้

1) ด้านผลผลิตที่คาดหวังจากการดำเนินแผนงานบูรณาการ พบว่า

- (1) เกิดการสร้างอาชีพการหลักที่มั่นคง หรืออาชีพเสริมที่สามารถต่อยอดหรือบูรณาการกับอาชีพหลักได้
- (2) เกิดการเพิ่มทักษะและสร้างกระบวนการการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังสมาชิกในครอบครัวในรุ่นต่อไปหรือถ่ายทอดให้แก่สมาชิกในชุมชน
- (3) คริวเรือนยากจนสามารถหลุดพ้นจากความยากจน สามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- (4) เกิดเครือข่ายตลาดหรือกลุ่มองค์กรวิสาหกิจที่เข้มแข็งในพื้นที่ชุมชน/ตำบลที่สามารถส่งเสริมและผลักดันสินค้าคริวเรือนไปสู่สินค้า OTOP ในอนาคตได้
- (5) เป็นการลดช่องว่างระหว่างภาครัฐและประชาชน เกิดความสามัคคี รวมทั้งเกิดความมั่นคงภายในพื้นที่
- (6) ได้รับบทเรียนการแก้จน เกิดนวัตกรรมการแก้จนเชิงปฏิบัติ เช่น การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และเกิดนวัตกรรมการแก้จนเชิงนโยบาย ซึ่งสามารถเกิดจากแนวทางหรือระเบียบปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น นวัตกรรมเชิงกระบวนการในการสนับสนุนเครื่องมือประกอบอาชีพเหล่านี้ ล้วนเป็นผลผลิตที่คาดหวังจากการดำเนินแผนงานบูรณาการฯ ทั้งสิ้น

2) ด้านการจัดการคริวเรือนยากจนแบบบูรณาการ การสร้างความยั่งยืนในพื้นที่หรือแก้ไขปัญหาความยากจนระยะยาว พบว่าประเด็นที่ช่วยส่งเสริมความยั่งยืน ประกอบไปด้วย

- (1) การดำเนินงานโดยใช้องค์ความรู้ทางการจัดการสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ และการตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- (2) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องผ่านการลงพื้นที่จริง
- (3) การบูรณาการร่วมกับองค์กรธุรกิจ หรือวิสาหกิจชุมชน ตลอดทั้งโซ่อุปทาน (ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ)
- (4) การดำเนินโครงการที่เกิดจากความต้องการของคริวเรือนอย่างแท้จริง ส่วน ประเด็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดที่ไม่เอื้อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบไปด้วย
 - (4.1) ข้อจำกัดของบริบทพื้นที่และคริวเรือน รวมทั้งทัศนคติที่ดีในเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
 - (4.2) การขาดเป้าหมายและทิศทางการขับเคลื่อนที่ชัดเจนในระยะยาว และการขาดวิสัยทัศน์ของผู้นำชุมชน และเครือข่ายทำงาน
 - (4.3) การบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบ ขาดความยืดหยุ่นและความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และขาดแผนการดำเนินงานกรณีฉุกเฉิน หรือแนวทางปฏิบัติเมื่อไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้
 - (4.4) การจัดสรรทรัพยากรให้กับคริวเรือนยากจนไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง
 - (4.5) ขาดการต่อยอดโครงการเดิม เนื่องจากภายในระยะเวลาที่จำกัด บางครั้งโครงการยังไม่บรรลุเป้าหมายในการขจัดความยากจนได้ นำไปสู่การจัดการที่ไม่ยั่งยืน

(4.6) ปัจจัยอื่นที่เป็นอุปสรรคในการสานต่อโครงการของครัวเรือนเป้าหมาย เช่น ปัญหาสุขภาพของคนในครอบครัว โดยเฉพาะหัวหน้าครอบครัว และสถานที่หรือพื้นที่ไม่เอื้อต่อการทำอาชีพ

(4.7) ข้อจำกัดด้านระเบียบในการจัดซื้อจัดจ้างครุภัณฑ์ ส่งผลให้การสนับสนุนไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของครัวเรือนเป้าหมาย

3) ด้านการประเมินและวัดผลผลิต มีผลการศึกษา ดังนี้

ด้านรูปแบบการจัดเก็บข้อมูล พบว่า การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มเป้าหมาย ควรพิจารณาผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง โดยการกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนและจำนวนครั้งที่เหมาะสม และกำหนดทีมลงพื้นที่จากหน่วยงานต่างๆ ในเครือข่ายทำงานอย่างบูรณาการร่วมกับระหว่างหน่วยงานภาครัฐและผู้ประเมินจากองค์การภายนอก เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในแต่ละด้านตามโครงการที่ดำเนินงาน ส่วนการจัดเก็บข้อมูลควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และควรมีการประเมินด้านความพึงพอใจของครัวเรือน และส่วนงานต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งการประเมินผลลัพธ์ด้านความยั่งยืน และคุณภาพชีวิต โดยการเก็บข้อมูลในรูปแบบการสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถามหรือแบบประเมิน ควรมีทั้งแบบประเมินทั้งแบบ online และ onsite ที่ดำเนินการโดยนักวิชาการ รวมทั้ง ควรมีการรายงานความคืบหน้าของโครงการ โดยรูปแบบออนไลน์ที่ดำเนินการโดยบัณฑิตอาสา

ด้านการรายงานผลการดำเนินงาน พบว่า การรายงานผลควรใช้ผลจากวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดเดียวกัน เช่น ปริมาณผลผลิต และรายได้ครัวเรือน รวมทั้งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อรายงานผลต้องเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน ดำเนินการโดยบัณฑิตอาสา และผ่านการตรวจสอบพิจารณาโดยสภาสันติสุขตำบล ก่อนรายงานให้กับ ศอ.บต. รวมทั้งควรมีการร่วมกันถอดบทเรียนและผลการประเมินต้องสะท้อนกลับไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของครัวเรือนยากจนนั้นเพื่อประเมินตนเองอีกด้วย

ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า ควรมีการสรุปผลการดำเนินงานในรูปแบบของการถอดบทเรียนที่ครอบคลุมทั้งเวทีระดับพื้นที่หรือท้องถิ่นที่ดำเนินการโดยสภาสันติสุขตำบล และเวทีกลางที่ดำเนินการโดย ศอ.บต. ควรมีระบบรายงานผลควรมีทั้งแบบ online และ onsite โดย ศอ.บต. ออกแบบระบบ และบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิเป็นผู้บันทึกรายงาน และควรมีนโยบายมอบรางวัลหรือประกาศนียบัตรหรือรางวัลให้กับโครงการที่มีผลดำเนินงานที่เป็นเลิศเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจของผู้เข้าร่วมโครงการต่อไป

สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการรวบรวมจากกระบวนการระดมความคิดเห็น (Focus Group) เป็นรายกลุ่ม โดยจำแนกตามกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กลุ่มต่างๆ เพื่อสะท้อนข้อมูลในเชิงลึกและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา และขับเคลื่อนโครงการ 1 ชำราชการ 1 ครัวเรือนยากจนในอนาคต โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

1) กลุ่มข้าราชการ และผู้ปฏิบัติงานภาครัฐในพื้นที่

กลุ่มข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานภาครัฐในพื้นที่ เป็นกลไกสำคัญสำหรับโครงการ 1 ชำราชการ 1 ครัวเรือนยากจน เนื่องจากต้องทำหน้าที่ร่วมกับบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในการพัฒนาศักยภาพ คัดกรอง ร่วมเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน รวมถึงการทำหน้าที่ตามภารกิจในการร่วมแก้ไขปัญหาความยากจน ทุกรูปแบบ จากการดำเนินงานร่วมกับ ศอ.บต. คณะทำงานกลุ่มนี้มีข้อติดขัดที่เป็นปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขดังนี้

ตารางที่ 4-5 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของกลุ่มข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
-การสื่อสารไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง	มีการประชุมสื่อสารเป็นรายจังหวัด และทุกระดับ ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล
-การขาดการสั่งการ -การขาดการสื่อสารที่ชัดเจน -ไม่มีคู่มือ/แนวทางปฏิบัติ	กำหนดเป้าหมาย พัฒนาคู่มือแนวทางการดำเนินงาน และมีหนังสือสั่งการที่ชัดเจน
-การลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ คอ.บต.ไม่สม่ำเสมอ และจริงจัง -การลงพื้นที่โดยไม่แจ้งล่วงหน้า --มาตรฐานการคัดเลือกครัวเรือนยากจน -การบูรณาการการทำงานในระดับพื้นที่	หารือร่วมกับเครือข่ายมากขึ้นเพื่อระบุเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่ควรยึดเพียงฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เนื่องจากข้อมูลมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา
-การขาดการวางแผนที่ดี -การเร่งนำส่งข้อมูลและงาน -การขาดความรัดกุมในการทำงาน	ควรกำหนดปฏิทินการทำงานล่วงหน้า โดยสื่อสารและหารือกับหน่วยงานภาคีต่างๆ ก่อน เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันได้ และคุ้มค่ากับการลงพื้นที่ รวมถึงงบประมาณที่ใช้จ่าย

นอกจากนี้ กลุ่มข้าราชการ และผู้ปฏิบัติงานภาครัฐในพื้นที่ที่ยังสะท้อนบทบาทในอนาคตที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของ คอ.บต. เพื่อร่วมเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนได้ โดยการปรับปรุงเชิงโครงสร้าง โดยควรเพิ่มการบรรจุข้าราชการ คอ.บต. เข้าไปในโครงสร้างการแก้ไขความยากจนในระดับต่างๆ ในจังหวัด โดยให้ระดับผู้อำนวยการสำนัก/กอง ของ คอ.บต. เป็นเลขาฯร่วมในคณะกรรมการ ศจพ.จ. ส่วนระดับอำเภอ ศจพ.อ. ควรให้ระดับผู้อำนวยการกลุ่มงานของ คอ.บต. เป็นเลขาฯร่วมส่วนในระดับตำบล ข้าราชการ คอ.บต. ควรร่วมเป็นทีมปฏิบัติการระดับตำบลร่วมกับสภาสันติสุขตำบลเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น และปฏิบัติงานร่วมกัน ส่วนกลไกในระดับหมู่บ้าน ข้าราชการ คอ.บต. ควรร่วมเป็นพี่เลี้ยงระดับหมู่บ้าน ร่วมกับกลุ่มสตรี อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) และบัณฑิตอาสา และการจัดสรรค่าตอบแทนสำหรับผู้ปฏิบัติงาน และแรงจูงใจสำหรับครอบครัวที่ยากจนที่แก้ไขปัญหา หรือมีการพัฒนาเพื่อหลุดพ้นจากความยากจนได้ โดยจัดเป็นระดับ หรือให้เกรด โดยสนับสนุนเงินเป็นแรงจูงใจ

2) สภาสันติสุขตำบล

สภาสันติสุขตำบล นับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เนื่องจากถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดกับครัวเรือนเป้าหมาย เนื่องจากมีองค์ประกอบ 5 ภาคส่วนที่เอื้ออำนวยต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินศักยภาพของครัวเรือนยากจนตามเป้าหมาย โดยประกอบด้วย 1) ผู้ปกครองท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ปกครองท้องถื่น ประธานสภา และสมาชิกท้องถื่น 3) ผู้นำศาสนา โต๊ะอิหม่าม 4) ส่วนราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำบลนั้นๆ อาทิ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการศูนย์อนามัย ปลัดตำบล เกษตรตำบล และ 5) เครือข่ายภาคประชาสังคม กลุ่มสตรี กลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งคณะทำงานในแต่ละพื้นที่จะมีเจ้าหน้าที่ปกครองและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่

ในตำบลที่รับผิดชอบเพื่อประสานประสานดำเนินงานขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน และมีบทบาทหน้าที่ในการลงพื้นที่ติดตามรับฟัง ข้อเสนอแนะ ปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดพื้นที่สันติสุข อย่างไรก็ตาม สภาสันติสุขตำบลได้สะท้อนปัญหาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในโครงการ 1 ชำราชการ 1 คริวเรือนยาจน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-6 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของสภาสันติสุขตำบล

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
กรอบระยะเวลาในการดำเนินงานไม่ชัดเจน	- คอ.บต.ควรมีข้อมูลที่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาสำหรับโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ อย่างละเอียด ที่จะสามารถนำไปสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจนและทันเวลา
-โครงการที่กำหนดไม่มีความยืดหยุ่นให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของพื้นที่ทั้งในส่วนจากรูปแบบโครงการ (เมนูอาชีพ) และรายชื่อครัวเรือนยาจน	- ควรเปิดให้สภาสันติสุขมีอำนาจในการปรับเปลี่ยนรายละเอียดที่สำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม - ควรเปิดให้สภาสันติสุขมีอำนาจในการยืนยัน ชี้แจง และรับรองแทนหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที เช่น กรณีสัตว์เลี้ยงในโครงการเลี้ยงสัตว์ส่งเสริมอาชีพ ตาย ต้องรอการยืนยันจากหน่วยงานปศุสัตว์ ซึ่งใช้ระยะเวลา และเพิ่มภาระให้ส่วนราชการ
การจำกัดในการจัดซื้อครุภัณฑ์ตามระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง	- ควรเปิดให้สภาสันติสุขมีอำนาจในการควบคุมดูแลและติดตามรายการครุภัณฑ์ที่ใช้สำหรับโครงการ โดยอาศัยผู้นำในท้องถิ่น เช่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน
ขาดแผนการทำงานระยะยาว	- ควรมีข้อมูลแผนงานระยะยาวจาก คอ.บต. เพื่อที่จะนำมาแปลงเป็นแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องที่สามารถถ่ายทอดให้สมาชิกสภาฯ สามารถวางแผนการทำงานของแต่ละพื้นที่ได้
โครงสร้างการทำงานของสภาฯ ที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งความไม่ชัดเจนของบทบาทและอำนาจของสมาชิกสภาฯ ในแต่ละส่วน (เช่น บทบาทที่เหมือนหรือต่างกันของสภาสันติสุขและสภาประชาธิปไตย)	- คอ.บต. ควรปรับปรุงโครงสร้างสภาฯ ที่เหมาะสมตามบริบทการพัฒนาพื้นที่ตามพันธกิจ และให้สมาชิกสภาฯ มีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้างการทำงานและบทบาทความร่วมมือ

นอกจากนี้ ผู้แทนสภาสันติสุขตำบลยังสะท้อนบทบาทในอนาคตที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของ คอ.บต. เพื่อร่วมเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนได้ เช่น บทบาทในการพิจารณา/ปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือโครงการให้ถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ บทบาทในการเป็นตัวแทนกลุ่มพื้นที่ในการพัฒนาโครงการต่างๆ เชิงบูรณาการร่วมกับพันธกิจอื่นๆ ภายในตำบลหรือพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง และเป็นการดำเนินงานภายใต้แผนการทำงานระยะยาว

3) กลุ่มประธานชมรมบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิระดับอำเภอ

ประธานชมรมบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิระดับอำเภอ ถือเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างการเชื่อมโยงระหว่างบัณฑิตอาสาสมัครกับคนในหมู่บ้าน โดยทำหน้าที่ประสานงาน และเป็นตัวแทนในการสื่อสารระหว่าง ศอ.บต.กับชุมชน ตลอดจนเป็นผู้ขับเคลื่อนการทำงานทั้งในเชิงวิชาการ และธุรการเพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ของ ศอ.บต.เป็นไปอย่างราบรื่นและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการต่างๆ ทั้งนี้ผู้แทนในกลุ่มประธานชมรมบัณฑิตอาสา ได้สะท้อนปัญหาและข้อเสนอในการดำเนินงานโครงการ 1 ชำราชากร 1 คริวเรือนยากจน โดยสรุปดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-7 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของประธานชมรมบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิระดับอำเภอ

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
- บัณฑิตอาสาเป็นเจ้าของพื้นที่ ร่วมทำงานมาตั้งแต่ต้น เป็นผู้ร่างโครงการ แต่เมื่อได้รับงบประมาณแล้วหน้าที่ของบัณฑิตก็สิ้นสุดลง ขั้นตอนระหว่างนั้นไม่ได้มีส่วนร่วมหรืออำนาจใด ๆ และไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ เพราะเลขาฯ โครงการคือ สภาสันติสุขตำบล	- หน่วยงานแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตัวเองในโครงการให้ชัดเจน ด้วยการสื่อสารของ ศอ.บต. ที่เป็นระบบ
- การบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น - การบูรณาการระหว่างสภาสันติสุขกับหน่วยงานต่าง ๆ ศอ.บต.และบัณฑิตอาสา ควรให้ขับเคลื่อนไปด้วยกัน ไม่ควรผลักภาระให้บัณฑิตอาสารับผิดชอบเองทั้งหมด - กระบวนการทำงานต้องประสานหลายหน่วยงาน เช่น หน่วยงานด้านเกษตร ปศุสัตว์ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ นี้ - เสมียนตรา ไม่ทราบบทบาท ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง ไม่สามารถให้ข้อมูลได้	- ศอ.บต. ควรเป็นตัวหลักในการอบรมชี้แจง เพราะที่ผ่านมามีเจ้าภาพคือ อำเภอ ซึ่งอำเภอไม่ทราบข้อมูลอย่างแท้จริง รู้ข้อมูลเพียงผิวเผิน ส่งผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนในการขับเคลื่อนโครงการ
- การรับทราบข้อมูล ขั้นตอนเกี่ยวกับโครงการฯ น้อยมาก และส่วนใหญ่ไม่ทราบบทบาทของตนเอง เช่น หน่วยงานในบางระดับที่สูงกว่าไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ เพราะศอ.บต.เรียกประชุมเพียงในระดับครัวเรือนเท่านั้น	- ควรชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับโครงการให้เข้าใจตรงกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกกระดับ เช่น บัณฑิตตำบลและอำเภอด้วย
- ปัญหาเกี่ยวกับการลงนามอนุมัติโครงการ ไม่มีราคากลาง และมาตรฐานการตรวจสอบภายใน เช่น ราคาสินค้า 3 เดือนก็ขึ้นราคา หรือบางสถานที่ราคาไม่เท่ากัน	- ศอ.บต. ควรกำหนดให้มีราคากลาง/ราคามาตรฐาน โดยต้องคำนึงบริบทของพื้นที่ในบางพื้นที่ที่อาจมีราคาสินค้าแตกต่างกัน เช่น เกาะหลีเป๊ะ ราคาสินค้าจะมีราคาสูงกว่า

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
- ปัญหาการประสานงานกันระหว่างบัณฑิตอาสา กับ สภาสันติสุขตำบล เนื่องจากสภาสันติสุขยังไม่เข้าใจ บทบาทของตนเอง ทำให้บัณฑิตอาสาตรวจรับการจัดซื้อพัสดุเองแทนที่จะเป็นสภาสันติสุขตำบล เนื่องจากสภาสันติสุขตำบลเพิ่งถูกตั้ง และยังไม่ทราบบทบาทของตนเองที่ชัดเจน	*เฉพาะในกรณีจ.สตูลที่เพิ่งมีการแต่งตั้งสภาสันติสุขตำบล

นอกจากนี้ เครือข่ายประสานชมรมบัณฑิตอาสา ยังสะท้อนบทบาทในอนาคตที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของ ศอ.บต. เพื่อร่วมเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน ในอนาคตคือ บัณฑิตอาสาเป็นผู้ปฏิบัติงานที่ดีให้ ศอ.บต.ได้ แต่ต้องถูกฝึกให้ทำงานเป็น มีความรอบรู้ ต้องเข้าใจในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การเขียนโครงการ ประสานงานในฐานะคนกลางระหว่างหน่วยงานกับครัวเรือน เป้าหมายได้ สามารถเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นปัญหาในพื้นที่ได้ จึงจะสามารถมีส่วนร่วมช่วยในโครงการฯ นี้ได้ อย่างเต็มที่ และ ควรเพิ่มศักยภาพของบัณฑิตอาสาเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเขียนโครงการ การทำแผนชุมชน การใช้ IT การทำเอกสารทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับโครงการ (ยกเว้นที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เสียมียนตราควรจะเป็นผู้จัดทำ)

4) กลุ่มบัณฑิตอาสา

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นปีที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำจนกระทั่งถึงปัจจุบัน บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิถือเป็นผู้ขับเคลื่อนเป้าหมายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืนและแก้ไขปัญหาการว่างงาน โดย ศอ.บต. มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในพื้นที่โดยการจ้างบัณฑิตใหม่ที่จบการศึกษาปริญญาตรี แต่ยังไม่ว่างงาน และเป็นคนในพื้นที่หมู่บ้านนั้นๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครอบคลุม 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลามาทำหน้าที่บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ ด้วยหลักการคนในหมู่บ้านทำงานเพื่อหมู่บ้าน บัณฑิตอาสาจะได้ทำงานเพื่อหมู่บ้าน ช่วยให้มี ความคล่องตัวในการเขียนโครงการ การเสนอของบประมาณ การขับเคลื่อนงานในระดับหมู่บ้านการที่ได้ทำงานในพื้นที่บ้านตัวเอง ซึ่งบทบาทดังกล่าวสอดคล้องกับการทำหน้าที่ในกลไกของ 1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือนยากจน ไร่ ไร่ก็ได้ บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิสะท้อนภาพของปัญหาและแนวทางเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-8 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของบัณฑิตอาสา

ปัญหา	แนวทางการแก้ปัญหา
รายชื่อของครัวเรือนยากจนไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายในโครงการ เนื่องจากการใช้ฐานข้อมูลเก่า ส่งผลให้ข้อมูลไม่ตรงกับข้อมูลในปัจจุบัน	- ควรมีการ Update ข้อมูล และสำรวจให้เป็นข้อมูลปัจจุบัน
ศอ.บต.ควรมีหลักฐานหรือเอกสารที่ชัดเจนที่ออกจากหน่วยงานภาครัฐ ให้กับบัณฑิตอาสาเพื่อ สามารถนำหลักฐานของโครงการไปประสานงานหรือดำเนินการต่อไปกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการบูรณาการร่วมกัน เนื่องจากการประสานงานระหว่างหน่วยงานส่งผลให้หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ทราบเรื่อง และปฏิเสธการพูดคุยในขั้นต้น	- ควรมีหนังสือรับรองจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ออกหนังสือจากทางราชการชัดเจน เพื่อการประสานงานและการบูรณาการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆต่อไป

ปัญหา	แนวทางการแก้ปัญหา
ความกระชั้นชิดในการดำเนินโครงการ (ระยะเวลาสั้นเกินไปในการดำเนินการ)	- ควรมีแผนการดำเนินการที่ระบุวัน- เวลา ในกระบวนการวางแผนให้ชัดเจน เพื่อที่บัณฑิตอาสาสามารถทราบแผนการดำเนินงานล่วงหน้า
ขาดความร่วมมือและการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงาน	- การเตรียมการโครงการ การติดตามและการประเมินผลควรมีการบูรณาการจากทุกหน่วยงานในการขับเคลื่อนพร้อมกันและบูรณาการภายใต้ระยะเวลาที่กำหนดร่วมกัน
คร่ำเรื้อนขาดความพร้อม เนื่องจากความไม่ถนัดในการประกอบอาชีพ	- ควรกำหนดกฎเกณฑ์ของการเข้าร่วมในโครงการ / ข้อตกลงสัญญาและกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินงานระหว่างคร่ำเรื้อนให้ชัดเจน - ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริงในด้านการประกอบอาชีพ - ลดข้อจำกัดของระเบียบโครงการ ในเรื่องครุภัณฑ์ เช่น การซื้อวัสดุ ควรยืดหยุ่นให้มีการจัดซื้อได้
ขาดความรู้/ทักษะการประกอบอาชีพ	- ก่อนส่งเสริมอาชีพ ควรมีการเพิ่มความรู้ / ทักษะในด้านนั้นๆ ก่อนลงมือปฏิบัติงาน
การจัดซื้ออุปกรณ์/ครุภัณฑ์	- เปิดกรอบหรือหาแนวทางในการซื้ออุปกรณ์ได้
บางอำเภอมีภาระงานของบัณฑิตมากเกินไปในกรณีเบิกจ่ายซึ่งไม่ใช่หน้าที่ของบัณฑิต เอกสารการเบิกจ่าย การเบิกและการรวบรวมหลักฐานต่างๆ	- ควรมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ ควรลงมาดำเนินงานด้วยตัวเอง
การประชุม Conference ส่วนใหญ่จะมีบัณฑิตเข้ามาแต่ขาดการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นๆ ทำให้การสื่อสารและความเข้าใจไม่ตรงกัน	- ยกเลิกการประชุม Conference และจัดทำประชุมตามวาระที่มีการกำหนดที่ชัดเจน หรือการจัดประชุมสัญจรที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมโดยพร้อมเพรียงกัน
การกระจายโครงการไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่	- ควรมีโครงการ 1 ชำราชากร 1 คร่ำเรื้อน ยากจนทุกหมู่บ้าน

นอกจากนี้ เครือข่ายผู้แทนบัณฑิตอาสา ยังสะท้อนบทบาทในอนาคตที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของ ศอ.บต. เพื่อร่วมเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในอนาคต คือ (1) การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ควรมีระบบรองรับในการดำเนินงาน (2) บัณฑิตอาสาควรมีบทบาทในการคัดกรองกลุ่มเป้าหมายมีระเบียบในการแต่งตั้งหนังสืออย่างชัดเจน (3) บัณฑิตอาสาที่มีภาระงานมาก และ

ต้องการให้ ศอ.บต.วางกรอบการทำงานของบัณฑิตอาสาให้ชัดเจน นอกจากการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย (4) ควรกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานในทางปฏิบัติให้บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิด้วย เนื่องจากถือเป็นด้านหน้าของ ศอ.บต. และลดแรงเสียดทานในพื้นที่ หาก ศอ.บต. ยังเน้นการทำงานที่สั่งการแบบเร่งด่วน ขาดแผน ไม่ลงพื้นที่เพียงพอ และไม่คำนึงถึงกลไกการขับเคลื่อนอย่างรอบคอบ จะทำให้งานขาดประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความเสียหายที่ต้องมาแก้ไขทีหลังทุกครั้ง ทั้งนี้ มองว่าบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิต้องทำทุกหน้าที่ ซึ่งอาจมากเกินภาระที่พึงกระทำ

5) กลุ่มผู้แทนหน่วยงานราชการระดับจังหวัดและอำเภอ

กลุ่มผู้แทนหน่วยงานราชการระดับจังหวัดและอำเภอสะท้อนภาพของปัญหา และแนวทางเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-9 สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของผู้แทนหน่วยงานราชการระดับจังหวัดและอำเภอ

ปัญหา	แนวทางการแก้ปัญหา
ประเด็นปัญหา ได้แก่ ข้อมูล/คุณสมบัติของผู้ร่วมโครงการไม่เป็นปัจจุบัน และทางหน่วยงานไม่ได้รับการประสานอย่างเป็นรูปธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการตรวจสอบข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการว่ามีคุณสมบัติสอดคล้องกับเกณฑ์หรือไม่ และควรเน้นการตรวจสอบการ Recheck / Review เพื่อความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นข้อมูลปัจจุบันมากที่สุด - ควรมีการประสานงานทางอำเภอ และทำงานร่วมกัน โดยกระบวนการคัดเลือกควรเน้นบทบาทของสภาสันติสุขในการกระบวนการคัดเลือก
ขาดการวางแผนให้แก่ครัวเรือนในการจัดทำโครงการ การจัดทำโครงการบางโครงการไม่ตรงต่อความต้องการของครัวเรือน และการจัดทำโครงการขาดต่อระเบียบการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการเพิ่มกระบวนการก่อนการจัดทำและส่งโครงการของแต่ละครัวเรือน กล่าวคือ การสัมภาษณ์ การนำเสนอโครงร่างโครงการของครัวเรือนพร้อมร่างงบประมาณ เพื่อพิจารณาตรวจสอบข้อมูล รายละเอียด ความเหมาะสมของกิจกรรม และนำไปสู่การพิจารณางบประมาณให้สอดคล้องในแต่ละโครงการ - ควรมีการจัดตั้งทีมจัดทำโครงการ โดยการบูรณาการกับหลายฝ่าย ไม่ใช่เพียงให้บัณฑิตเพียงฝ่ายเดียว - ควรส่งเสริม/จัดอบรมทักษะในเก็บข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูลแก่ทีมจัดทำโครงการ ก่อนการจัดทำโครงการจริง
ผู้เขียนโครงการขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบและที่มาของโครงการ ขาดการตรวจสอบข้อมูลในการจัดซื้อจัดจ้างที่ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมกับโครงการ และ ระยะเวลารวมทั้งช่วงเวลาของการจัดทำโครงการเร่งด่วนเกินไป	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการตรวจสอบข้อมูลและที่มาของราคากลางตามความเป็นจริง - ควรมีการอบรมให้ความรู้ในการระเบียบการจัดซื้อ-จัดจ้าง รวมทั้งการเขียน และพัฒนาคู่มือ

ปัญหา	แนวทางการแก้ปัญหา
ขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลในโครงการ และขาดการติดต่อตรงกับหน่วยงานอย่างเป็นทางการ เช่น หนังสือราชการ	- ควรมีการประชุมชี้แจงผ่าน Online ทุกอำเภอ เป้าหมาย เป็นการ KICK OFF โครงการ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ช่วงระยะเวลาการดำเนินการ ช่วงเวลาไม่เหมาะสม ในการจัดทำโครงการ	- ควรมีจัดทำปฏิทินการดำเนินการ Timeline พร้อมระบุช่วงเวลาของกิจกรรมสำคัญ ตลอดโครงการ - ตัวอย่างไตรมาสที่เหมาะสมสำหรับการจัดซื้อ กล่าวคือ ไตรมาสที่ 1 เขียนโครงการ ไตรมาสที่ 2 การโอนเงิน ไตรมาสที่ 3 การจัดซื้อ-จัดจ้าง
ปัญหาอื่นๆ ในภาพรวม	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการจัดทำแบบฟอร์มนำร่องที่เกี่ยวกับการจัดทำโครงการ - การจัดซื้อจัดจ้าง ควรมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของ สภาสันติสุขตำบล เช่นเดิม ก่อนปี 62 - การสื่อสาร สามารถใช้ช่องทาง ออนไลน์ได้ แต่ต้องมีหนังสือสั่งการ (หนังสือราชการ) ด้วย - ก่อนการจัดโครงการ การคัดเลือก ควรมีการนำเสนอโครงการ กรรมการพิจารณาร่วมพิจารณาความพร้อม ความเหมาะสมของครุเรือน รวมทั้งศักยภาพในการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาร่วมและส่งเสริมทักษะให้เหมาะสม และได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด - 1 หมู่บ้านอาจมีมากกว่า 1 ราย ควรมีการจัดลำดับความสำคัญ ความเหมาะสม ในการคัดเลือก ร่วมกับการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับบริบทของครุเรือน

นอกจากนี้ ผู้แทนในระดับจังหวัดและอำเภอ ยังสะท้อนบทบาทในอนาคตที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของ ศอ.บต. เพื่อร่วมเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในอนาคต คือ (1) พัฒนาชุมชนอำเภอ สามารถสนับสนุนการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2) เสนอโครงการสามารถช่วยเหลือในกระบวนการเบิกจ่าย จัดซื้อ จัดจ้าง รวมทั้งให้คำแนะนำปรึกษาที่เกี่ยวข้องการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งที่มาของราคากลาง (3) ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสนับสนุนด้านข้อมูลของครุเรือนจากการลงพื้นที่จริง การติดตาม รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

6) ตัวแทนครัวเรือนยากจนที่เข้าร่วมโครงการ “1 ชำราชากร 1 ครัวเรือนยากจน”

ข้อมูลดังต่อไปนี้ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ครัวเรือนยากจนที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งได้สะท้อนภาพกระบวนการทำงาน และข้อเสนอแนะเชิงรูปธรรมที่มุ่งหวังให้เกิดการขับเคลื่อนโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีพลังในการทำงานของ คอ.บต.ในระดับพื้นที่ และระดับครัวเรือน

(1) ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ “1 ชำราชากร 1 ครัวเรือนยากจน” ตัวแทนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ “1 ชำราชากร 1 ครัวเรือนยากจน” มีจำนวน 4 ครัวเรือน จาก 4 ภูมิภาค และได้รับการส่งเสริมใน 4 ประเภทอาชีพ ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนเพศหญิง จาก จ.ยะลา ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ ค้าขายของชำ ตัวแทนครัวเรือนเพศชาย จาก จ.ปัตตานี ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ เลี้ยงปลาตุ๊ก ตัวแทนครัวเรือนเพศชาย จาก จ.ปัตตานี ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ ซ่อมรถจักรยานยนต์ และตัวแทนครัวเรือนเพศชาย จาก จ.นราธิวาส ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ เลี้ยงไก่

(2) ข้อมูลการเข้าร่วมโครงการ การเลือกอาชีพ พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพตรงตามความต้องการ มีเพียงตัวแทนครัวเรือนเพศชาย จาก จ.นราธิวาส มีความต้องการรับการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงวัว แต่ไม่เข้าใจเงื่อนไขด้านการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบครุภัณฑ์ จึงได้รับการเสนอทางเลือกอาชีพเลี้ยงไก่แทน ส่วนตัวแทนครัวเรือนเพศหญิง จาก จ.ยะลา ที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ ค้าขายของชำ ได้เคยแจ้งความประสงค์ขอรับการสนับสนุนเครื่องอุปกรณ์ในการทำเบเกอรี่เพื่อจำหน่าย แต่ไม่เข้าใจเงื่อนไขด้านการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบครุภัณฑ์จึงไม่ได้รับการจัดสรร โดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เสนอว่าให้นำผลกำไรที่ได้จากการค้าขายมาทำการซื้อเครื่องอุปกรณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการต่อยอดธุรกิจต่อไป และครัวเรือนยากจนส่วนใหญ่เลือกรับการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามประสบการณ์หรือองค์ความรู้หรือลักษณะอาชีพเดิมที่ตนเองหรือครัวเรือนญาติพี่น้องมีหรือสั่งสมไว้เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

7) การเขียนโครงการ พบว่า บุคคลผู้ที่ดำเนินการเขียนข้อเสนอเพื่อเข้าร่วมโครงการ คือ บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ และบุคลากรของสภาสันติสุขตำบล (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน) โดยไม่มีข้าราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการในขั้นตอนนี้เลย

8) การอนุมัติโครงการ พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพทั้งหมดมีระยะเวลาในการรอโครงการอนุมัติประมาณ 6 เดือน

9) การส่งมอบครุภัณฑ์ พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ ค้าขายของชำ รอส่งมอบครุภัณฑ์หลังโครงการอนุมัติ ประมาณ 2 เดือน ได้รับส่งมอบครุภัณฑ์แล้ว 2 ครั้ง คงค้างอีก 1 ครั้ง โดยได้รับ สินค้าของชำทั่วไป ส่วนตัวแทนครัวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ เลี้ยงปลาตุ๊ก รอส่งมอบครุภัณฑ์หลังโครงการอนุมัติ ประมาณ 1 เดือน ได้รับส่งมอบครุภัณฑ์ครบแล้ว โดยได้รับ ลูกพันธ์ปลาตุ๊ก+อาหารปลาตุ๊ก ส่วนตัวแทนครัวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ ซ่อมรถจักรยานยนต์ รอส่งมอบครุภัณฑ์หลังโครงการอนุมัติ ประมาณ 15 วัน ได้รับส่งมอบครุภัณฑ์ครบแล้ว โดยได้รับ อะไหล่รถจักรยานยนต์ จำนวนหนึ่ง ส่วนตัวแทนครัวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ เลี้ยงไก่ รอส่งมอบครุภัณฑ์หลังโครงการอนุมัติ ประมาณ 1 เดือน ได้รับส่งมอบครุภัณฑ์ครบแล้ว ได้รับ แม่พันธุ์ไก่ไข่ 15 ตัว อาหารไก่ และอุปกรณ์สำหรับสร้างเล้าไก่มีเพียงตัวแทนครัวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ เลี้ยงไก่ ครัวเรือนเดียวได้รับใบแจ้งรายการสินค้าและมูลค่าของสินค้าทั้งแยกประเภทและมูลค่ารวมทั้งหมด (เป็นภาพถ่ายจากโทรศัพท์)

10) **สิ่งที่ภาครัฐเรียกร้องจากผู้เข้าร่วมโครงการ** พบว่า ภาครัฐเรียกร้องสิ่งเดียวจากผู้เข้าร่วมโครงการ 1 ข้าราชการ 1 ครวเรือนยากจน คือ “การต่อยอดธุรกิจของตนเองและการพึ่งพาตนเองให้ได้” ตัวแทนครวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ ค้าขายของชำ ภาครัฐเรียกร้อง ผลกำไรและการต่อยอดธุรกิจ ตัวแทนครวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ เลี้ยงปลาตุ๊ก ภาครัฐเรียกร้อง ผลกำไรและการต่อยอดธุรกิจ (สถานะปัจจุบัน: อาหารปลาไม่มีเพียงพอ และกำลังรอจับปลาตุ๊กเพื่อนำไปจำหน่าย) ตัวแทนครวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ ซ่อมรถจักรยานยนต์ ภาครัฐเรียกร้อง ผลกำไรและการต่อยอดธุรกิจ ตัวแทนครวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพ เลี้ยงไก่ ภาครัฐเรียกร้อง ผลกำไรและการต่อยอดธุรกิจ (สถานะปัจจุบัน: อาหารไก่ไม่มีเพียงพอ)

11) **การติดตามผลและการแก้ไขปัญหา** พบว่า ตัวแทนครวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพไม่เคยได้รับการติดต่อ การลงพื้นที่เยี่ยมซ้ำ การติดตามผลการปฏิบัติงาน/การประกอบอาชีพจากข้าราชการใดๆ เลย ไม่เคยมีการติดตามผลโดยทีมหรือคณะผู้เชี่ยวชาญจากส่วนงานใดๆ เลย ในกรณีที่เกิดปัญหาขึ้น ที่พึ่งเดียวของครวเรือนที่เข้าร่วมโครงการคือ เจ้าหน้าที่บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ

ผลเบื้องต้นที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ

เนื่องจากตัวแทนครวเรือนที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 4 ครวเรือนได้รับมอบครุภัณฑ์เพื่อการยังชีพแค่เพียง 1-2 เดือน ผลลัพธ์เบื้องต้นของโครงการจึงยังไม่ชัดเจน

ข้อสรุป/ข้อเรียกร้องเบื้องต้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ

โครงการ “1 ข้าราชการ 1 ครวเรือนยากจน” เป็นโครงการที่ดี ช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนได้ตรงจุด ควรดำเนินการต่อไปโครงการ “1 ข้าราชการ 1 ครวเรือนยากจน” สามารถช่วยให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งสิ่งนี้คือความปรารถนาสูงสุดของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการโครงการ ไม่มีการประสานงานติดตาม ช่วยเหลือครวเรือนของผู้เข้าร่วมโครงการ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ลงพื้นที่มาสำรวจครวเรือนยากจนเพียง 1 ครั้ง หรือไม่เคยมาลงพื้นที่เลย เจ้าหน้าที่ผู้ขับเคลื่อนโครงการ ในพื้นที่ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันคือ บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ (ส่วนใหญ่) และบุคลากรของสภาสันติสุขตำบล (บางส่วน) พบข้อเท็จจริงในการชี้เป้า/การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการว่า มีครวเรือนที่ประสบความยากจนในมิติต่างๆ มากกว่าครวเรือนที่เข้าร่วมโครงการแต่กลับไม่ถูกชี้เป้าหรือได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำโครงการในปีต่อไป

ครวเรือนที่เข้าร่วมโครงการอยากทราบถึงแนวทางการประกอบอาชีพที่รัฐให้การส่งเสริมได้หรือไม่ได้ ครุภัณฑ์ที่รัฐจัดซื้อจัดจ้างจัดหาให้ได้หรือไม่ได้ ดังนั้น

- ควรจัดทำรายการอาชีพ รายการสินค้า หรือคำชี้แจงรายละเอียดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

- ควรเพิ่มการฝึกอบรมพัฒนาต่อยอดทักษะอาชีพโดยผู้เชี่ยวชาญให้กับผู้เข้าร่วมโครงการโครงการควรจัดตั้งคณะทำงานที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ข้าราชการ(จริงๆ) จากส่วนงานราชการต่างๆ ที่สามารถมีส่วนเกี่ยวข้องในมิติต่างๆ เช่น หน่วยงานราชการกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานราชการอื่นที่ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น เพื่อลงพื้นที่ติดตาม ช่วยเหลือ ให้ความรู้ และให้คำแนะนำครวเรือนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อการต่อยอดธุรกิจและสร้างภูมิคุ้มกัน

- สิ่งที่ครัวเรือนยากจนต้องการมากที่สุดนอกเหนือไปจากอุปสรรคเพื่อการประกอบอาชีพ คือ การสร้างองค์ความรู้เพื่อให้ตนเองสามารถต่อยอดประกอบอาชีพได้ในระยะยาว เป้าหมายสูงสุดของครัวเรือนยากจนที่เข้าร่วมโครงการไม่ใช่การขอรับช่วยเหลือตลอดไปแต่เป็นการยืนหยัดด้วยตนเองโดยภาครัฐไม่ต้องมาช่วยเหลือตลอดเวลา

- ครัวเรือนยากจนที่เข้าร่วมโครงการในปี 2565 ยอมรับได้ถ้าตนเองจะไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐต่อในระยะที่ 2 แต่ขอให้ภาครัฐมาต่อยอดองค์ความรู้ให้พวกเขา ก่อน เพื่อให้พวกเขาพึ่งตนเองได้

- งบประมาณ 100,000 ต่อของ 1 ชำราชากร 1 ครัวเรือนยากจน ในปี 2565 ควรมีการปรับเปลี่ยนให้เหลือครัวเรือนละ 50,000 บาท แต่ให้เกิดการกระจายไปสู่ครัวเรือนยากจนอย่างทั่วถึงเท่าเทียม และยุติธรรมในการคัดเลือกอย่างแท้จริง

4.3 ส่วนที่ 3 ข้อเสนอเชิงนโยบายของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ ระบบ “1 ชำราชากร 1 ครัวเรือนยากจน” และค้นหาตัวแบบ (MODEL) ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่เพื่อขยายผลให้ครอบคลุมเต็มพื้นที่ในระยะต่อไป

ส่วนนี้เป็นเป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีต่อแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ ระบบ “1 ชำราชากร 1 ครัวเรือนยากจน” ทั้งในภาพปัจจุบันและอนาคต ดังการนำเสนอต่อไปนี้

ปัจจัยเชิงบวก

ปัจจัยเชิงบวกที่ส่งผลต่อแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 ครัวเรือนยากจน” พบว่า

(1) หน่วยงานราชการและชำราชากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับต้องมีความรัก ความตั้งใจ และการมองเห็นถึงความเร่งด่วนและความจำเป็นในการที่จะช่วยเหลือประชาชนและชุมชนให้หลุดพ้นจากปัญหาความยากจน

(2) หน่วยงานราชการและชำราชากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับต้อง ร่วมขับเคลื่อน ร่วมติดตาม ร่วมแก้ไขปัญหา อย่างสุดความสามารถตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง

(3) แผนงานบูรณาการฯ ต้องเป็นโครงการที่คิดและวางแผนการทำงานอย่างมีความรอบคอบในทุกมิติ ต้องเป็นโครงการที่เป้าหมายเพื่อแก้ไขความยากจนที่อ้างอิงกับบริบทของพื้นที่เป็นหลักมิใช่อ้างอิงกับแนวทางและกฎระเบียบของหน่วยงานภาครัฐเป็นสำคัญ และต้องมีการนำเอาปัญหาของการขับเคลื่อนโครงการในอดีตมาเป็นบทเรียนของการวางแผนโครงการต่อไปในอนาคต

(4) ความเข้าใจปัญหาของประชาชนและบริบทพื้นที่อย่างถ่องแท้ลึกซึ้ง

(5) การมีงบประมาณที่เพียงพอให้ขับเคลื่อนโครงการทั้งในภาพปัจจุบันและอนาคต และการมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการให้การให้หรือการแจกจ่ายสิ่งของ(Hard Power) และการให้หรือการแจกจ่ายองค์ความรู้ (Soft Power)

(6) การมีกฎระเบียบและขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อน รวดเร็ว ปรับเปลี่ยนได้ง่าย โดยยังคงแก่นความสำคัญของเดิมอยู่

(7) การทำความเข้าใจและการปรับปรุงฐานข้อมูลที่ใช้ชี้เป้าครอบครัวเรื้อนยากจน

ปัจจัยเชิงลบ

ส่วนปัจจัยเชิงลบที่ส่งผลต่อแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัย อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ ระบบ “1 ชำราชาการ 1 คริวเรื้อนยากจน”

(1) ระบบฐานข้อมูลที่ใช้ชี้เป้าประชาชนยากจนที่ถูกต้อง ไม่ทันสมัย

(2) การขาดการตรวจสอบข้อมูลซ้ำระหว่างข้อมูลที่ได้จากระบบฐานข้อมูลกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ โดยการตรวจสอบซ้ำควรต้องทำการตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ตั้งแต่ 2 แหล่งขึ้นไป

(3) หน่วยงานราชการและข้าราชการที่เกี่ยวข้องขาดความตั้งใจจริง มองไม่เห็นถึงความเร่งด่วน และความสำคัญของปัญหา

(4) ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ตลอดจนทักษะด้านการเขียนโครงการและ/หรืองานเอกสารที่จำเป็นต่อการริเริ่มจัดทำโครงการให้กับประชาชน

(5) กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งด้านครุภัณฑ์และเงื่อนไขด้านงบประมาณ ส่งผลต่อการจัดซื้อจัดจ้าง และตัวเลือกในการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมายโครงการ

(6) ความเข้าใจปัญหาของประชาชนและบริบทพื้นที่อย่างถ่องแท้ลึกซึ้ง งบประมาณที่เพียงพอ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(7) ขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อนและรวดเร็ว ความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน การบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงาน การทำความเข้าใจและการปรับปรุงฐานข้อมูลที่ใช้ชี้เป้า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการเช่นกัน

(8) การขาดกรอบเวลาการติดตามผลการดำเนินงานที่ชัดเจน และการขาดคณะทำงานเพื่อเข้ามาติดตาม ช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขปัญหา จากภาคส่วนต่างๆ

(9) การขาดระบบพี่เลี้ยงให้กับครอบครัวยากจนในพื้นที่

4.4 ข้อเสนอเชิงนโยบายของแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ ระบบ “1 ชำราชาการ 1 คริวเรื้อนยากจน” ในปี พ.ศ. 2567

ในปี พ.ศ. 2567 แผนงานบูรณาการฯ ควรมีขั้นตอนการคัดเลือกครัวเรือนยากจนให้ตรงกับเป้าหมายอย่างแท้จริง กลุ่มเป้าหมายควรได้รับการคัดเลือกที่ถูกต้องและเป็นธรรม โดยการปรับปรุงระบบข้อมูล TMAP ให้สามารถเป็นข้อมูลที่ update ที่สุด เพื่อให้ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการมีความพร้อมในการพัฒนา ยกระดับ และพัฒนาศักยภาพของครัวเรือนได้เป็นอย่างดี และสามารถอยู่ในสังคมได้ยั่งยืน นอกจากนี้ควรมีการขยายหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายของโครงการฯ ให้มีความหลากหลายเพื่อให้สามารถรองรับครัวเรือนที่ยากจนได้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีการต่อยอดและส่งเสริมครัวเรือนเป้าหมายเดิมให้มีความยั่งยืน และยังมีประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ

ควรมีการบูรณาการและการสร้างความรับรู้ร่วมกัน ตั้งแต่เริ่มต้นของทุกภาคส่วน โดยมี ศอ.บต. เป็นหน่วยงานกลางคอยเชื่อมประสานและชี้แจงหน่วยงานในทุกระดับให้มากขึ้น รวมไปถึงมีการดำเนินการของโครงการร่วมกับทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น สนับสนุนให้ครัวเรือนเข้ามาเขียนโครงการร่วมกับเจ้าหน้าที่

ควรให้หน่วยงานในพื้นที่เป็นผู้ดูแลหลักของโครงการ เช่น ฝ่ายปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บัณฑิตอาสาพัฒนาภาคภูมิ เนื่องจากอยู่ในท้องที่และมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านมากกว่า

ควรระบุความชัดเจนและขอบเขตอำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น เสนอขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดซื้อจัดจ้าง อาจมีการปรับบทบาทในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น ให้สภาสันติสุขตำบลเป็นผู้จัดซื้อจัดจ้าง โดยอำเภอเป็นผู้รับรอง

ควรมีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์และข้อจำกัดด้านการจัดซื้อครุภัณฑ์บางประการ ให้สามารถจัดซื้อครุภัณฑ์ได้ เพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถและบริบทของพื้นที่ได้จริง ซึ่งถือเป็นการตอบสนองความต้องการของครัวเรือนยากจนได้อย่างแท้จริง

ควรมีการแต่งตั้งพี่เลี้ยงครัวเรือนในการติดตามและประเมินผล เช่น ประชาชนชาวบ้าน เจ้าหน้าที่โครงการ บัณฑิตอาสาพัฒนาภาคภูมิ หรือครัวเรือนข้างเคียง เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ และมีการแบ่งกลุ่มเป็นระยะ แบ่งเกรดกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ในการลงพื้นที่ประเมินควรให้ผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมลงพื้นที่ในการติดตามคุณภาพชีวิตครัวเรือนเป้าหมายพร้อมกันเพื่อได้รับทราบปัญหาพร้อมกัน

ควรปรับใช้เทคโนโลยีระบบสารสนเทศ เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการโครงการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นได้ และสามารถนำไปใช้ในการติดตามประเมินผลได้อีกด้วย เช่น การ upload รูปภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลติดตามความก้าวหน้าของโครงการ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

กลไกในการขับเคลื่อนภารกิจการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” มี 2 ระดับ ประกอบด้วย

(1) ระดับนโยบาย เริ่มต้นจากคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) ได้มีคำสั่งที่ 2/2565 ลงวันที่ 25 มกราคม 2565 แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คจพ.จชต.) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นที่ปรึกษา โดยมี เลขานุการ คอ.บต. เป็นประธานอนุกรรมการ มีผู้แทนหน่วยงานทั้งส่วนกลางและภูมิภาคเป็นอนุกรรมการมีอำนาจหน้าที่ประสาน กำกับดูแล และติดตามการขับเคลื่อนจัดความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นไปตามกรอบการบูรณาการการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” เน้นรูปแบบการทำงานแบบบูรณาการที่มีการแลกเปลี่ยนและการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกันจากฐานข้อมูลระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนของหน่วยงานรัฐ

(2) ระดับพื้นที่ คอ.บต. ได้จัดตั้งศูนย์บูรณาการขับเคลื่อนภารกิจการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” (ศบจพ.จชต.) ขึ้นตามคำสั่ง ที่ 453/2564 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2564 โดยมี เลขานุการ คอ.บต. เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ รองผู้ว่าราชการจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดทุกส่วนราชการ ที่รับผิดชอบการจัดความยากจนทั้ง 5 ด้าน ผู้แทนมหาวิทยาลัยในพื้นที่ทุกแห่ง เป็นคณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่บูรณาการ หนุนเสริมการดำเนินงานของศูนย์อำนวยความสะดวกความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด (ศจพ.จ.) และศูนย์อำนวยความสะดวกความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ (ศจพ.อ.) บูรณาการแผนงาน โครงการและกิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบ และได้มอบหมายให้ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ ของ คอ.บต. รับผิดชอบดูแลคริวเรือนยากจนเป้าหมายนำร่อง จำนวน 410 คริวเรือน โดยให้จัดทำรายละเอียดข้อมูลของคริวเรือนและแผนการให้ความช่วยเหลือคริวเรือนยากจนร่วมกับทีมปฏิบัติการตำบลเป็นรายคริวเรือน ตามแบบฟอร์มสรุปข้อมูลสำคัญฯ และร่างแบบฟอร์มเสนอแผนการให้ความช่วยเหลือคริวเรือนยากจน

และเพื่อให้มีการบูรณาการในการจัดความยากจน คอ.บต.ได้มีการจัดประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการศูนย์บูรณาการขับเคลื่อนภารกิจการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” (ศบจพ.จชต.) ผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่รับผิดชอบการจัดความยากจนฯ ทั้ง 5 ด้าน ผู้แทนมหาวิทยาลัยในพื้นที่ และจัดประชุมทีมปฏิบัติการตำบล

ประกอบด้วย ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล พัฒนาการผู้รับผิดชอบประจำตำบล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เกษตรตำบล ประธานสภาสันติสุขตำบล (กำนัน) แยกรายจังหวัดเพื่อรับทราบนโยบายและแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ ในส่วนของขั้นตอนการขับเคลื่อนการภารกิจการนั้น ศอ.บต. ได้มอบหมายให้ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ ของ ศอ.บต. รับผิดชอบดูแลครัวเรือนยากจนเป้าหมายนำร่อง จำนวน 410 ครัวเรือน ร่วมกับทีมปฏิบัติการตำบล

กระบวนการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนตามกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือนยากจน” มี 6 กระบวนงาน ประกอบด้วย

กระบวนงานที่ 1 การค้นหาข้อมูลครัวเรือนยากจน (Fact Finding or Social Study) เป็นขั้นตอนแรกก่อนการให้ความช่วยเหลือ โดย ศอ.บต. ได้มอบหมายให้ข้าราชการในสังกัด ศอ.บต. ผู้รับผิดชอบร่วมกับทีมปฏิบัติการตำบล ประกอบด้วย ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล เป็นหัวหน้าทีมตำบล พัฒนาการผู้รับผิดชอบประจำตำบล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยผู้รับผิดชอบพื้นที่ เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่ประมงจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย ประธานสภาสันติสุขตำบล (กำนัน) บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ ดำเนินการตรวจสอบ/สอบถามครัวเรือนยากจนอย่างละเอียดก่อนการวินิจฉัยและวางแผนการให้ความช่วยเหลือจากทีมสหวิชาชีพในแต่ละมิติที่เกี่ยวข้องซึ่งการศึกษาข้อมูลรวมถึง การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การสำรวจสถานะแวดล้อมของครัวเรือนยากจน โดยการนำข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform) หรือ “TPMAP” ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อยอดจากระบบบริหารจัดการข้อมูลคนจนแบบชี้เป้า (Thai Poverty Map and Analytics Platform) มาใช้กำหนดบุคคลเป้าหมายเพื่อเข้าสู่กระบวนการให้ความช่วยเหลือ โดยในการจัดทำข้อมูลครัวเรือนยากจน ศอ.บต. ได้จัดทำคู่มือบันทึกข้อมูล จำนวน 2 แบบ ประกอบด้วย (1) คู่มือบันทึกข้อมูลครัวเรือนเป้าหมาย สำหรับทีมปฏิบัติการแก่งจนที่รับผิดชอบครัวเรือนและ (2) คู่มือบันทึกข้อมูลครัวเรือน สำหรับครัวเรือนเป้าหมาย ที่จะต้องบันทึกรายละเอียดการแก้ไขปัญหาของทีมปฏิบัติการแก่งจนในทุกระยะ

กระบวนงานที่ 2 การวินิจฉัยหรือประเมินปัญหา (Assessment) หลังจากได้ศึกษาข้อมูลอย่างครบถ้วนแล้ว ทีมปฏิบัติการแก่งจนจะดำเนินการนำข้อมูลนั้นเข้าสู่กระบวนการประเมินและวินิจฉัยในด้านจิตใจและสังคมที่ต้องมีการประเมินบุคลิกภาพของครัวเรือนยากจน เช่น ความสามารถของบุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชนในการแก้ไขปัญหาของเขา พฤติกรรม หรือ การทำหน้าที่ของบุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชน ทั้งที่ปกติและไม่ปกติ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบุคคล ครอบครัวและชุมชนกับสิ่งแวดล้อมและระบบอื่น

กระบวนงานที่ 3 การวางแผนให้ความช่วยเหลือ (Planning for Intervention) ทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ หลังจากได้ข้อมูลจากการสำรวจและวิเคราะห์อย่างถูกต้องแล้ว ในกระบวนงานก่อนหน้านี้ ต้องดำเนินการวางแผนและลงมือให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม โดยการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาความยากจนด้านฐานทุน 5 ด้าน ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ และทุนสังคม

กระบวนการที่ 4 การลงมือให้ความช่วยเหลือ (Intervention) ทิมปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือตามกรอบการแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการ ดำเนินการภายใต้กรอบการแก้ไขปัญหา 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 การให้ความช่วยเหลือในภาวะริบด่วน หรือ ในภาวะวิกฤติ เป็นการให้ความช่วยเหลือในระยะสั้น หรือ ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยกะทันหัน และเหตุการณ์นั้นมีผลกระทบระเทือนต่อจิตใจอย่างรุนแรง เช่น การลดทอนความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวอย่างรุนแรง การเกิดอุทกภัย ภัยพิบัติตามธรรมชาติ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือในระยะวิกฤตินั้น ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการ จำเป็นจะต้องหามาตรการให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและรวดเร็ว ส่วนลักษณะที่ 2 การให้ความช่วยเหลือให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว/ระยะยั่งยืน เป็นงานที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตในทางที่ดีขึ้นภายใต้ความรับผิดชอบของผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการ ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการจะต้องดำเนินการพัฒนาให้บุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชนนั้นๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ รวมทั้งต้องมีบทบาทการเป็นปากเสียงให้ เป็นผู้ประสาน เป็นผู้สอน เป็นผู้ให้การอบรม และเป็นผู้พัฒนาบุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชนอย่างครบถ้วน

กระบวนการที่ 5 การติดตามและประเมินผล (Follow up and Evaluation) หลังจากได้ดำเนินการช่วยเหลือตามกระบวนการที่กล่าวมาแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การติดตามและประเมินผล เพื่อที่จะดูว่าการให้ความช่วยเหลือที่ได้ดำเนินการไปมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของครัวเรือนยากจนหรือไม่และอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรเกิดขึ้นกับครัวเรือนยากจนอีกหรือไม่ ครัวเรือนยากจนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ หากมีอุปสรรคเกิดขึ้น ผู้รับผิดชอบต้องร่วมมือกับครัวเรือนยากจนบริหารจัดการปัญหาอุปสรรคร่วมกันเพื่อให้ครัวเรือนยากจนสามารถมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเองซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการทำงาน

กระบวนการที่ 6 การสิ้นสุดการให้ความช่วยเหลือ การสิ้นสุดการให้ความช่วยเหลือมีความสำคัญเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการที่ครัวเรือนยากจนจะสามารถดำรงรักษาวิธีการให้ความช่วยเหลือไว้ หรือจะสูญเสียความสามารถนั้นไป หลังสิ้นสุดกระบวนการให้ความช่วยเหลือแล้ว หลังการประเมินผลการให้ความช่วยเหลือแล้วพบว่า ความต้องการของบุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชนได้รับการตอบสนองแล้ว ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบบูรณาการต้องคำนึงถึงการเตรียมการและวางแผนโดยการค่อยๆ ลดการติดต่อสัมพันธ์กับครัวเรือนยากจนให้น้อยครั้งลง และลดความถี่ซึ่งของความสัมพันธ์ให้ค่อยห่างออกไป ข้อสำคัญคือ ผู้รับผิดชอบควรบอกครัวเรือนยากจนให้รู้ตัวเป็นการล่วงหน้าเพื่อให้ผู้รับบริการมีโอกาสเตรียมตัวและเตรียมใจต่อสถานการณ์ดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในระยะอันใกล้

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือนยากจน” ระยะที่ 1

ด้านบริบท (Context) ในภาพรวม พบว่า ปัญหาคความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกได้ 4 มิติ ได้แก่ (1) ด้านเศรษฐกิจ (2) ด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา (3) ด้านการเมือง ความมั่นคง และบริบทเฉพาะของพื้นที่ และ (4) ด้านบริการสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐ โดยปัญหาคความยากจนเป็นสาเหตุแห่งความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากที่สุด ทั้งนี้ สาเหตุความยากจนจากปัญหาคด้านเศรษฐกิจตามระดับความรุนแรง 3 อันดับแรก ประกอบไปด้วย อันดับที่ 1 สภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ส่งผลกระทบทำให้ระดับค่าครองชีพสูงมากขึ้น ส่งผลให้ราคาสินค้ามีราคาแพงมากขึ้น ซึ่งกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง อันดับที่ 2 ต้นทุนในการผลิตและวัตถุดิบในการประกอบอาชีพมีราคาสูง

มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากสถานะเศรษฐกิจที่ตกต่ำส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อที่มีระดับสูงมากขึ้น และอันดับที่ 3 ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำ เป็นปัจจัยอีกประการที่เป็นผลมาจากความผันผวนของสภาพเศรษฐกิจและดินฟ้าอากาศ ซึ่งส่งผลต่อรายได้และการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่โดยตรง ในส่วนของความต้องการแก้ไขสภาพความยากจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวม ประกอบไปด้วย ลำดับที่ 1 ความต้องการแก้ปัญหาด้านกายภาพ ได้แก่ ที่ทำกินทางการเกษตร สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต ลำดับที่ 2 ความต้องการแก้ปัญหาด้านการเงิน ได้แก่ เงินทุนสำหรับประกอบอาชีพ หนี้สิน และการออมเงิน เป็นต้น ลำดับที่ 3 ความต้องการแก้ปัญหาด้านมนุษย์ ได้แก่ ทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ การเข้าถึงระบบการศึกษา การเข้าถึงสวัสดิการและโครงการของภาครัฐ ผู้สูงอายุและผู้ป่วย ลำดับที่ 4 ความต้องการแก้ปัญหาด้านสังคม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของชุมชน ระบบการศึกษาและสวัสดิการต่างๆ และลำดับที่ 5 ความต้องการแก้ปัญหาด้านอื่นๆ เช่น การหาตลาดหรือช่องทางขายช่องทางติดต่อ/เชื่อมธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการ การช่วยประกันราคาผลผลิต การสร้างจิตสำนึกของการช่วยเหลือตนเองก่อน ตลอดจนปัญหาปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า เงินจำนวน 100,000 บาท สามารถสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนได้จริง และกระบวนการพิจารณาคัดเลือกครัวเรือนยากจนที่ตรวจสอบข้อมูลผ่านเวทีสภาสันติสุขระดับตำบลร่วมกับบัณฑิตอาสาและผู้นำชุมชนเป็นแนวทางที่ถูกต้อง ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติยังพบปัญหา เช่น ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนที่ไม่ทันสมัยทำให้พบข้อผิดพลาดหรือตกหล่นของครัวเรือนยากจนที่แท้จริง ความซ้ำซ้อนของฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นแล้ว บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอทำให้ขาดความต่อเนื่องในการลงพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลขาดความทันสมัย วิธีสนับสนุนอาชีพที่ต้องตรงกับกับความต้องการและเหมาะสมกับบริบทของครัวเรือนยากจนมากขึ้น หรือการติดขัดจากปัญหาระเบียบราชการด้านครุภัณฑ์ส่งผลกระทบอย่างมากต่อการจัดซื้อวัสดุภัณฑ์ที่ใช้แก้ไขปัญหาความยากจน

ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า กระบวนการคัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดเนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของประสิทธิภาพและความสำเร็จของโครงการ โดยกระบวนการคัดเลือกควรพิจารณาสร้าง “เวทีประชาคม” เพื่อพิจารณากลั่นกรองขั้นสุดท้ายเพื่อให้ครอบครัวที่ถูกเลือกมีความสอดคล้องและเหมาะสมมากที่สุด ด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน พบว่า การกำหนดทิศทางในการบูรณาการยังไม่ชัดเจนหรือไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้านกระบวนการจัดทำโครงการ พบว่า โครงการส่งเสริมอาชีพบางโครงการขาดการต่อยอดอาชีพเดิมของครัวเรือน หรือตามความถนัด หรือความรู้ความสามารถเดิมของครัวเรือน กระบวนการเสนอโครงการ พบว่า บางกรณีสภาสันติสุขตำบลยังมีข้อจำกัดของการเข้าใจในรายละเอียดของโครงการอย่างชัดเจนเนื่องจากอาจจะไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อเสนอโครงการตั้งแต่เริ่มต้น กระบวนการตรวจสอบและพิจารณาโครงการ พบว่า การพิจารณายังมีความล่าช้าส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความไม่ต่อเนื่อง ด้านการถ่ายทอดและต่อยอดความรู้ พบว่า การปรับทัศนคติให้ครัวเรือนยากจนมีความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้เพื่อการช่วยเหลือตัวเองเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ

ด้านผลผลิต (Product) พบว่า (1) เกิดการสร้างอาชีพหลักที่มั่นคงหรืออาชีพเสริมที่ต่อยอดหรือบูรณาการกับอาชีพหลักได้ เกิดการสร้างกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังสมาชิกในครอบครัวในรุ่นต่อไป หรือสมาชิกในชุมชน เกิดเครือข่ายตลาดหรือกลุ่มองค์กรวิสาหกิจที่เข้มแข็งในพื้นที่ และการได้รับบทเรียนการแก้จนเกิดนวัตกรรมการแก้จนเชิงปฏิบัติ ล้วนเป็นผลผลิตที่คาดหวังจากการดำเนินแผนงานบูรณาการฯ ทั้งสิ้น (2) ด้านการจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการและยั่งยืน พบว่า การดำเนินงานโดยใช้องค์ความรู้ทาง

การจัดการสมัยใหม่ การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการร่วมกับองค์การธุรกิจหรือวิสาหกิจชุมชน (ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ) การดำเนินโครงการที่เกิดจากความต้องการของครัวเรือนอย่างแท้จริง เป็นปัจจัยเชิงบวกด้านการจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการและยั่งยืน ส่วนข้อจำกัดของบริบทพื้นที่และครัวเรือน ทัศนคติในเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียง การขาดเป้าหมายและทิศทางการขับเคลื่อนแผนงานที่ชัดเจนในระยะยาว การบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบ การขาดความยืดหยุ่นและความต่อเนื่อง การจัดสรรทรัพยากรให้กับครัวเรือนยากจนไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ข้อจำกัดด้านระเบียบในการจัดซื้อจัดจ้างครุภัณฑ์ เป็นปัจจัยเชิงลบด้านการจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการและยั่งยืน

การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชการ 1 ครัวเรือนยากจน” และค้นหาตัวแบบ (MODEL) ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่เพื่อขยายผลให้ครอบคลุมเต็มพื้นที่ในระยะต่อไป

สรุปปัจจัยความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความยากจน

(1) หน่วยงานราชการและข้าราชการที่เกี่ยวข้องในทุกกระดับ ควรต้องมี ความรัก ความตั้งใจ และการมองเห็นถึงความเร่งด่วนและความจำเป็น ในการที่จะช่วยเหลือประชาชนและชุมชนให้หลุดพ้นจากปัญหาความยากจน

(2) หน่วยงานราชการและข้าราชการที่เกี่ยวข้องในทุกกระดับ ควรต้อง ร่วมขับเคลื่อน ร่วมติดตาม ร่วมแก้ไขปัญหา อย่างสุดความสามารถตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง

(3) แผนงานบูรณาการฯ ต้องเป็นโครงการที่คิดและวางแผนการทำงานอย่างมีความรอบในทุกระดับ ต้องเป็นโครงการที่เป้าหมายเพื่อแก้ไขความยากจนที่อ้างอิงกับบริบทของพื้นที่เป็นหลักมิใช่อ้างอิงกับแนวทางและกฎระเบียบของหน่วยงานภาครัฐเป็นสำคัญ และต้องมีการนำเอาปัญหาของการขับเคลื่อนโครงการในอดีตมาเป็นบทเรียนของการวางแผนโครงการต่อไปในอนาคต หรือ

(4) ความเข้าใจปัญหาของประชาชนและบริบทพื้นที่อย่างถ่องแท้ลึกซึ้ง

(5) การมีงบประมาณที่เพียงพอให้ขับเคลื่อนโครงการทั้งในภาพปัจจุบันและอนาคต และการมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการให้การให้หรือการแจกจ่ายสิ่งของ(Hard Power) และการให้หรือการแจกจ่ายองค์ความรู้ (Soft Power)

(6) การมีกฎระเบียบและขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อน รวดเร็ว ปรับเปลี่ยนได้ง่ายโดยยังคงแก่นความสำคัญของเดิมอยู่

(7) การทำความเข้าใจและการปรับปรุงฐานข้อมูลที่ใช้ชี้เป้าครอบครัวเรือนยากจน

ข้อเสนอเพื่อการการขับเคลื่อนแผนงานฯ ในปี 2567

(1) แผนงานการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนในปี 2567 ควรคัดเลือกครัวเรือนยากจนให้ตรงกับเป้าหมายอย่างแท้จริง ปรับปรุงหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

(2) แผนงานการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนในปี 2567 ควรสร้างการบูรณาการและการสร้างความรับรู้ร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้นของทุกภาคส่วน และควรให้หน่วยงานราชการในพื้นที่เข้าไปเป็นหน่วยงานผู้ขับเคลื่อนหลัก

(3) แผนงานการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนในปี 2567 ควรปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและข้อจำกัดด้านการจัดซื้อครุภัณฑ์

(4) แผนงานการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนในปี 2567 ควรปรับปรุงระบบการติดตามและประเมินผลใหม่

(5) แผนงานการบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนในปี 2567 ควรปรับใช้เทคโนโลยีระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการโครงการให้มากขึ้น

5.2 อภิปรายผล

การวิเคราะห์แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครั้วเรือนยากจน” ของ ศอ.บต. เป็นการประเมินผลโครงการเชิงระบบแบบ CIPP Model ที่ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพหลังจากที่ได้เริ่มนำโครงการไปปฏิบัติแล้วผ่านการประเมินใน 4 ส่วน คือ การประเมินผลสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation: P) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) ผลการศึกษาพบข้อบ่งชี้สำคัญสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกล่าวคือ เมื่อพิจารณางานเขียนของอักษรศรี พานิชสาส์น (2565) ที่ศึกษานโยบายและมาตรการในการขจัดความยากจนของจีนในยุคสีจิ้นผิงพบว่า มีความสอดคล้องกันของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของแผนงานแก้จนบางประการ เช่น ระบบฐานข้อมูลคนจนทั่วประเทศต้องมีความถูกต้องแม่นยำและมีการจัดการฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสร้างแฟ้มข้อมูลของครอบครัวยากจนตามความเป็นจริงของแต่ละรายที่มีสาเหตุของความยากจนที่แตกต่างกันไปตรงกับกระบวนการบริหารจัดการครั้วเรือนยากจนแบบบูรณาการในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของ ศอ.บต. ที่ค้นหาข้อมูลครั้วเรือนยากจนจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าหรือ TPMAP มาใช้กำหนดบุคคลหรือครั้วเรือนเป้าหมายที่จะเข้าสู่กระบวนการให้ความช่วยเหลือ นอกจากนี้ การมอบหมายและจัดบุคลากรไปแก้ปัญหาความยากจนในชนบทของจีนโดยส่งข้าราชการไปปฏิบัติงานในถิ่นทุรกันดารกว่า 3 ล้านคน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของครั้วเรือน จัดทำแผนการพัฒนา ประสานทรัพยากรการให้ความช่วยเหลือโดยเฉลี่ยใช้เวลาประมาณ 1-3 ปีจนกว่าภารกิจแก้จนจะเสร็จสิ้น ก็สอดคล้องกับแนวคิดระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครั้วเรือนยากจน” ของประเทศไทยที่จัดให้ข้าราชการและบุคลากรของรัฐซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ใน ศอ.บต. นำร่องรับผิดชอบการดูแลและให้ความช่วยเหลือครั้วเรือนยากจนแบบบูรณาการตามจำนวนที่กำหนดและได้จัดทำ “คู่มือการพัฒนารายบุคคล/ครั้วเรือน” รวมทั้งการติดตามการให้ความช่วยเหลือตามกรอบเวลาที่เหมาะสม ทั้งในระยะที่ 1 ปี 2565 และระยะที่ 2 ปี 2567 เพื่อให้กระบวนการทำงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องด้วย ทั้งนี้ งานเขียนของ อักษรศรี พานิชสาส์น ชี้ว่าการจัดสรรทรัพยากรจากทุกภาคส่วนไปร่วมกันแก้ปัญหาความยากจนในประเทศจีนไม่ได้มีเพียงภาครัฐเท่านั้นหากแต่ยังมีภาคเอกชนจีนและประชาชนทั่วไปก็เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสำคัญนี้ เช่น โครงการหมู่บ้านเถาเป่า (Taobao Village) เพื่อช่วยชาวจีนในชนบททางไกลได้นำสินค้าหรือผลผลิตมาวางขายออนไลน์ ตลอดจนสถาบันการเงิน รัฐวิสาหกิจและสถาบันการศึกษาต่างๆ กระจายกันไปช่วยในแต่ละหมู่บ้านยากจน รวมทั้งนักศึกษาอาสาสมัคร และหนุ่มสาวคนจีนรุ่นใหม่ก็ได้มีจิตอาสาช่วยเพื่อนร่วมชาติที่ยากไร้ตลอดจนการจัดให้มีณฑลชายฝั่งมาเป็นพี่เลี้ยงจับคู่ช่วยพื้นที่ยากจนตอนในประเทศของจีนนอกจากนี้ กองทัพจีน คือ People Liberation Army (PLA) ก็ได้มีบทบาทช่วยเหลือผู้ยากไร้ในพื้นที่ชายแดน และพื้นที่เสี่ยงภัยต่อความมั่นคง ก็มีความคล้ายคลึงกับแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้ ระบบ “1 ข้าราชการ 1 ครั้วเรือนยากจน” ที่ให้ข้าราชการไปเป็น

“ชุดปฏิบัติการแก้จน” ร่วมกับบัณฑิตอาสาพัฒนา มาตุภูมิประจำหมู่บ้าน ประธานสภาสันติสุขระดับตำบล ประธานสภาองค์กรพัฒนาชุมชน และปลัดตำบลผู้เป็นเจ้าของพื้นที่รับผิดชอบ หากแต่ยังขาดความร่วมมือของกลุ่มภาคเอกชน ธนาคาร และกลุ่มวิสาหกิจที่สามารถเติมความต้องการในการพึ่งตนเองของประชาชนยากจนในระยะยาวได้ ซึ่งก็คาดหวังว่าแผนงานแก้จนของไทยในระยะยาวอาจดำเนินการดึงภาคีภาคส่วนมาร่วมแก้จนกันได้มากขึ้นได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กรอบเพื่อพิจารณาในระยะสั้น ควรให้ความสำคัญกับ 1) การปรับปรุงหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ครอบคลุม รอบด้าน ทันสมัย 2) การบูรณาการและการสร้างความรับรู้ร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้นของหน่วยงานภาครัฐทุกส่วนและควรให้หน่วยงานราชการในพื้นที่เข้าไปเป็นหน่วยงานผู้ขับเคลื่อนหลัก 3) การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนทั้งระบบ 4) การออกแบบและปรับปรุงระบบการติดตามและประเมินผลโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และ 5) การปรับใช้เทคโนโลยีระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ

กรอบเพื่อพิจารณาในระยะยาว ควรให้ความสำคัญกับ 1) การปรับปรุงระบบการสร้างและต่อยอดองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพเพื่อการแก้จน (Upskill & Reskill) และการส่งเสริมอาชีพแก้จนที่อิงกับความต้องการของตลาดในปัจจุบันและอนาคต 2) การสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพที่อิงกับความถนัดและประสบการณ์ของประชาชนในพื้นที่เป็นที่ตั้ง (Experience-Base Skill Developed) 3) การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ (Mind Set) ใหม่ในการศึกษา การสร้างอาชีพ และสังคมชุมชนของพื้นที่ 4) การสร้างงานและสร้างอาชีพในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งจากภาครัฐและเอกชน 5) การสร้างและพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะที่ช่วยให้เกิดการสร้างงานการสร้างอาชีพระยะยาว และ 6) การสร้างและจัดระบบสวัสดิการของภาครัฐอย่าง เท่าเทียม ทั่วถึง และยุติธรรม ในทุกมิติ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การศึกษานี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการถอดบทเรียนด้วยการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารประกอบกันเป็นสำคัญ อาจมีจุดด้อยบางประการที่ผู้ศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องหรือตัวแปรที่จะศึกษาเป็นอย่างดี มิฉะนั้นแล้วผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจะนำไปสู่การตีความหมายที่ผิดพลาดเพราะความรู้ที่ไม่เพียงพอหรือเพราะรู้ไม่จริงส่งผลให้ผลลัพธ์การศึกษาอาจเกิดการผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ เพื่อเป็นการลดจุดด้อยผู้ศึกษาเห็นควรเสนอให้ใช้การศึกษาแบบผสมผสานด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น จากการศึกษาเชิงคุณภาพ การศึกษาเชิงปริมาณ หรือการศึกษาเชิงทดลอง เพื่อชดเชยข้อผิดพลาดและข้อจำกัดของงานศึกษาแต่ละประเภท

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กาญจนารถ แก้วทิพย์, พระสุธีรัตนบัณฑิต สุทธิชัย, & โคนิณัฐ ศรีทอง. (2563). รูปแบบการจัดความ
ยากจนเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในจังหวัดเชียงราย. วารสารสันติศึกษา
ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 8(1), 336-347.

คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2564, 28 ตุลาคม). (ร่าง)กรอบแนวคิด
การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ. ในการประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์การ
พัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 3/2564. กรุงเทพฯ.

คำสั่งนายกรัฐมนตรี. (2564). การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้. Retrieved from
https://resolution.soc.go.th/PDF_UPLOAD/2564/P_405433_9.pdf

ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์. (2562). การบริหารโครงการ: แนวคิดและกระบวนการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2556). ทฤษฎีองค์การ: มุมมองต่างกระบวนการทัศน์. สมุทรปราการ: ดี.
เค.ปรีนติ้งเวิลด์ จำกัด.

นิรุฒ หัตถะพะสุ. (2564). ศึกษาเรื่อง กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์การภาครัฐเพื่อบรรลุ
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา กระทรวงมหาดไทย [ปริญญาานิพนธ์รัฐ
ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประโยชน์ เจริญสุข. (2554). ความยากจนและความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้ของประชาชนใน 5
จังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา (ฉบับ 1). กรุงเทพฯ:
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประอรรัตน์ รอดบำรุงโชติสิน, & ธนัสภา โรจนตระกูล. (2565). ทีมพี่เลี้ยง: บทบาทที่สำคัญในการ
จัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.
Journal of Modern Learning Development, 8(7), 307-409.

- พีระพจน์ รัตนมาลี. (2561). การพัฒนางานวิชาการเพื่อสนับสนุนภารกิจของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. Retrieved from [https://www.senate.go.th/assets/portals//fileups/229/files/advisor_6\(1\).pdf](https://www.senate.go.th/assets/portals//fileups/229/files/advisor_6(1).pdf)
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2549). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า. (2565). ข้อมูลคนจนประจำปี 2565. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.tpmmap.in.th/2565>.
- รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์, ฟารุ่ง มีอุตร, & นพรัตน์ รัตนประทุม, Li Xinghong. (2565). ถอดบทเรียนความสำเร็จของนโยบายแก้ไขปัญหาคาความยากจนในชนบทของจีน. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, 9(1), 230-248.
- วิชชุดา วงศ์พานิชย์. (2565). การถ่ายทอดกระบวนการแก้ไขปัญหาคาความยากจนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านหนองแค ตำบลหนองแค อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ. Journal of Modern Learning Development, 7(7), 74-92.
- วิบูลย์ รัตนภรณ์วงศ์, วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ, จำเนียร ราชแพทยาคม, & สุภมาส อังศุโชติ. (2563). การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาคาความยากจนของชุมชนในประเทศไทย. Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology, 5(4), 261-280.
- ศศิวิมล อੰนนา. (2565). การนำนโยบายแก้ไขปัญหาคาความยากจนในมิติด้านรายได้ของศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี [ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2537). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2563). ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า. Retrieved from <https://www.tpmmap.in.th/about#>
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2564). รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์โครงการการบริหารจัดการและการพัฒนาการนำข้อมูลขนาดใหญ่มาใช้ในการบริหารราชการ

แผ่นดินในประเด็นการพัฒนาคน ตลอดช่วงชีวิต. Retrieved from http://nscr.nesdc.go.th/nesdc_uat/wpcontent/uploads/2021/04/final-report-TPMAP-V3.pdf

สถาบันพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายพลเรือนจังหวัดชายแดนภาคใต้. (n.d.). นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้. Retrieved from http://csdi.sbpac.go.th/?page_id=2849

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2547). การปรับปรุงเส้นความยากจนทางการ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานความยากจนหลายมิติของประเทศไทย. สืบค้น 23 เมษายน 2566, จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=social>.

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย. สืบค้น 23 เมษายน 2566, จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=social>.

สมคิด พรหมจ้อย. (2550). เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักข่าวอิสระ (ศูนย์ข่าวภาคใต้). (2565). เปรียบเทียบงบประมาณรายหัวจังหวัดชายแดนใต้. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.isranews.org/article/south-news/south-slide/110873-poorprovince.html>.

สำนักข่าวอิสระ (ศูนย์ข่าวภาคใต้). (2565). สัดส่วนคนจนจังหวัดชายแดนใต้. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.isranews.org/article/south-news/south-slide/110873-poorprovince.html>.

สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2551). เวทีปัญญา สัมมนาเวที ครั้งที่ 6 การบริหารงานแบบเครือข่ายในภาครัฐ. สืบค้น 23 เมษายน 2566, จาก http://www.opdc.go.th/content.php?menu_id=5&content_id=1186.

สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ พ.ศ. 2556-2561. สืบค้น 23 เมษายน 2566, จาก http://www.opdc.go.th/lite/file/text_yutasad.pdf.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้. (2550). ข้อมูลความยากจนและการกระจายรายได้ ปี 2531-2549. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). สรุปผลการประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) ครั้งที่ 5/2565. Retrieved from https://resolution.soc.go.th/?page_id=74&find_word=%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%A7%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%88%E0%B8%99&start_date=28%2F10%2F2553&end_date=12%2F10%2F2566&book_number=&page_no=1

สุพิชชา โชติกำจร. (2564). การศึกษาภาวะความยากจนและปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 23(2), 63-72.

สุวิมล ตีรกานันท์. (2547). การประเมินโครงการแนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อเนกพล เกื้อมา, อุ๋นเรื่อน เล็กน้อย, & พิชญ์ สุรพลชัย. (2556). ความยากจนและความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้ของประชาชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา (ฉบับ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อักษรศรี พานิชสาส์น. (2565). ถอดบทเรียนแก่นแบบจิ้นด้วยแนวทาง 2D 3M. วารสารรัฐราษฎร์, 64(1), 74-84.

อนันต์ ลิขิตประเสริฐ. (2548). โครงการบูรณาการการบริหารจัดการงานพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

ภาษาอังกฤษ

Aziz, S. (2018). Implementation of CIPP Model for Quality Evaluation at School Level: A Case Study. *Journal of Education and Educational Development*, 5(1).
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1180614.pdf>

Haughton, J., & Khandker, S. R. (2009). *Handbook on Poverty and Inequality*. The World Bank. https://www.researchgate.net/publication/259999552_Handbook_on_Poverty_and_Inequality/link/54d8cfff0cf2970e4e797bce/download

Kalimullah, N. A. (2012). *New Public Management: Emergence and Principles*. *BUP JOURNAL*, 1(1). https://scsr.pravo.unizg.hr/_download/repository/1-22.pdf

Oxford Advanced Learner's Dictionary. (2023). *Poverty*.
<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/poverty?q=pover ty>

Sumner, A. (2004). *Economic Well-being and Non-economic Well-being*. UNU World Institute for Development Economics Research (UNU-WIDER).

Vora-Sittha, P. (2012). *Governance and poverty reduction in Thailand*. *Modern Economy*, 3(487-497).

World Bank. (2023). *Thailand Poverty & Equity*. Retrieved 7 April 2023, from <https://www.worldbank.org/en/country/thailand/overview#:~:text=Poverty%20is%2C%20however%2C%20projected%20to,phased%20out%20amid%20elevated%20inflation.>

World Bank. (2022). *Thailand Economic Monitor Reports*. Retrieved 7 April 2023, from <https://www.worldbank.org/en/country/thailand/overview#:~:text=Poverty%20is%2C%20however%2C%20projected%20to,phased%20out%20amid%20elevated%20inflation.>

ภาคผนวก

**แบบบันทึกการติดตาม ถอดบทเรียน แผนงานบูรณาการจัดความยากจน
และพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 คริวเรือนยากจน”**

ส่วนที่ 1 การถอดบทเรียนการบูรณาการจัดความยากจนฯ ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 คริวเรือนยากจน” โดยใช้กรอบ CIPP Model

1.การประเมินบริบท (Context)

คำถามหลัก	ข้อคิดเห็น
1. สภาพปัญหาความยากจนและสาเหตุความยากจนที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร	
2.ความต้องการแก้ไขสภาพความยากจนของคนในพื้นที่คืออะไร	
3. ปัจจุบันภาครัฐมีรูปแบบในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างไร	
4.หลักการและแนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการตามมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) สามารถตอบโจทย์ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไรบ้าง	
5. การบูรณาการจัดความยากจน ภายใต้ระบบ “1 ชำราชากร 1 คริวเรือนยากจน” ควรดำเนินการโดยหน่วยงานใด	

2. ปัจจัยนำเข้า (Input)

คำถามหลัก	ข้อคิดเห็น
1. ฐานข้อมูลที่ใช้ในการคัดเลือกครัวเรือนยากจนเหมาะสมหรือไม่	☐ เหมาะสม ☐ ไม่เหมาะสม เพราะอะไร
2. ทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อดำเนินกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจน เหมาะสม หรือไม่ (เช่น คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์)	☐ เหมาะสม ☐ ไม่เหมาะสม เพราะอะไร
3. การที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้รับผิดชอบหลักของโครงการ เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร	☐ เหมาะสม ☐ ไม่เหมาะสม เนื่องจาก
4. ชำราชากรผู้ที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้การสนับสนุนความช่วยเหลือแก่ครัวเรือนยากจนเพื่อให้ครัวเรือนสามารถหลุดพ้นจากความยากจนจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไร	

แบบสอบถามข้อมูลรายครัวเรือน

1. ผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ

1.1 ข้าราชการ/พนักงานราชการ

คำนำหน้าชื่อ (นาย/นาง/นางสาว/อื่นๆ.....) ชื่อ.....

นามสกุล..... ตำแหน่ง.....

กลุ่มงาน..... สำนัก/กอง.....

1.2 ลูกจ้าง

คำนำหน้าชื่อ (นาย/นาง/นางสาว/อื่นๆ.....) ชื่อ.....

นามสกุล..... ตำแหน่ง.....

กลุ่มงาน..... สำนัก/กอง.....

2. ประวัติครัวเรือนยากจน

2.1 หัวหน้าครัวเรือน

คำนำหน้าชื่อ (นาย/นาง/นางสาว/อื่นๆ.....) ชื่อ.....

นามสกุล..... เลขบัตรประจำตัวประชาชน.....

กรณีไม่มีเลขบัตรประจำตัวประชาชน เนื่องจาก.....

วัน/เดือน/ปีเกิด..... อายุ..... ปี เพศ ชาย หญิง

เชื้อชาติ..... สัญชาติ..... ศาสนา.....

สถานภาพ โสด สมรสอยู่ด้วยกัน สมรสแยกกันอยู่ หย่าร้าง

ไม่ได้สมรสแต่อยู่ด้วยกัน หม้าย

(1) ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน

รหัสประจำบ้าน..... บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ.....

..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

(2) ที่อยู่ปัจจุบัน ที่อยู่ปัจจุบันเป็นที่อยู่เดียวกับที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน

(กรณีที่อยู่ที่อยู่เดียวกับที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ขอให้ทำเครื่องหมาย ✓)

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

พิกัด GPS : ละติจูด..... ลองจิจูด.....

(3) ระดับการศึกษาสูงสุด

ไม่ได้รับการศึกษา/ไม่จบชั้น ประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย

มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช.

ปวส./อนุปริญญา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

(4) อาชีพ

ไม่มีอาชีพ/ว่างงาน นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว เกษตรกร

รับจ้าง พนักงานของรัฐ พนักงานบริษัท

อื่น ๆ ระบุ.....

3. ประเภทของความ ต้องการขอรับการช่วยเหลือ

- ผู้ตกทุกข์ได้ยากที่ขอให้ช่วยเหลือสงเคราะห์กลับภูมิลำเนาเดิม
- ผู้ประสบปัญหาทางสังคมกรณีฉุกเฉิน
- ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยที่ประสบความเดือดร้อนหรือผู้ไร้ที่พึ่ง
- ครอบครัวคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการและประสบปัญหาความเดือดร้อน
- สตรีหรือครอบครัวที่ประสบปัญหาทางสังคม
- ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนและมีความจำเป็นในเรื่องต่างๆ
- ผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง
- สตรีที่เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ติดเชืหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ และมีผู้อยู่ในอุปการะ
- สตรีที่เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ไม่ได้ติดเชืหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ แต่ต้องอุปการะคนในครอบครัวที่ติดเชืหรือป่วยด้วยโรคเอดส์
- สตรีที่ติดเชืหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ที่ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู
- สตรีที่สามีป่วย หรือเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ แต่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว
- ครอบครัวที่เป็นหัวหน้าครอบครัวติดเชืหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ และมีผู้อยู่ในอุปการะ
- ครอบครัวที่เป็นหัวหน้าครอบครัวไม่ได้ติดเชืหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ แต่ต้องอุปการะสมาชิกในครอบครัวที่ติดเชืหรือป่วยด้วยโรคเอดส์
- ครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวถึงแก่กรรมด้วยโรคเอดส์
- ผู้ติดเชืหรือป่วยด้วยโรคเอดส์ที่ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู
- ราษฎรบนพื้นที่สูง ซึ่งเป็นชาวเขาประสบปัญหาความเดือดร้อน
- ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 1 ด้านสุขภาพ
- ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 2 ด้านความเป็นอยู่
- ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 3 ด้านการศึกษา
- ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 4 ด้านรายได้
- ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 5 ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ
- ครอบครัวที่มีสมาชิกตกเกณฑ์ตัวชี้วัด จปฐ . มิติที่ 6 ด้านความเป็นธรรม

4. สภาพปัญหาความเดือดร้อนที่พบ

4.1 ด้านที่อยู่อาศัย

- ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย
- สภาพที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสมต่อการพักอาศัย
- ไม่มีที่อยู่อาศัย
- เร่ร่อน

4.2 ด้านสุขภาพอนามัย

- ติดเชื้อเอดส์ (HIV)/ป่วยด้วยโรคเอดส์
- หลงลืมชราภาพ
- ติดยาเสพติด
- ได้รับผลกระทบจากเชื้อเอดส์/ป่วยด้วยโรคเอดส์
- ป่วยเป็นโรคร้ายแรง
- เจ็บป่วยเรื้อรัง
- ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในชีวิตประจำวัน
- โรคซึมเศร้า
- ผู้ป่วยทางจิต
- ไม่ได้รับการรักษาพยาบาลหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ
- อื่นๆ ระบุ
- ขาดแคลนกายอุปกรณ์/ไม่มีเครื่องช่วยความพิการ

4.3 ด้านการศึกษา

- ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่มีทุนการศึกษา

4.4 ด้านการมีงานทำ

☐ ขอดทาน	☐ ไม่มีอาชีพ	☐ ไม่มีงานทำ
☐ ไม่มีทุนประกอบอาชีพ	☐ ไม่มีรายได้	☐ ไม่มีที่ดินทำกิน
☐ รายได้ไม่แน่นอน	☐ รายได้ไม่พอใช้จ่าย	☐ มีหนี้สิน
☐ ขาดทักษะในการประกอบอาชีพ	☐ ยากจน/ไร้ที่พึ่ง	☐ ไม่มีการออม
☐ ถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบ	☐ ถูกเลิกจ้าง/ว่างงาน	
☐ อื่นๆ ระบุ.....		

4.5 ด้านครอบครัว

- กำพร้า
- ครอบครัวแตกแยก/พ่อแม่แยกทาง
- ครอบครัวอุปถัมภ์
- ได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม
- ได้รับผลกระทบจากการที่คนในครอบครัวต้องโทษจำคุก
- ต้องดูแลบุคคลในครอบครัว
- ต้องรับภาระหน้าที่ในครอบครัวเกินวัย/เกินความสามารถสติปัญญา
- ตั้งครรภ์นอกสมรส
- ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตร
- ถูกทอดทิ้ง
- อยู่ตามลำพังไม่มีผู้ดูแล และมีปัญหาในการดำรงชีวิต
- ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม
- ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูให้
- พ่อแม่ที่ต้องเลี้ยงดูบุตรตามลำพัง/พ่อเลี้ยงเดี่ยว
- แม่แม่ที่ต้องเลี้ยงดูบุตรตามลำพัง/แม่เลี้ยงเดี่ยว
- ไม่มีผู้ดูแลในตอนกลางวัน ผู้ดูแลต้องออกไปทำงานนอกบ้าน
- ไม่มีผู้ดูแลในตอนกลางคืน ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน
- ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้
- ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ด้านร่างกาย
- ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ด้านจิตใจ
- ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ด้านเพศ
- ครอบครัวมีหนี้สิน
- ครอบครัวมีภาระเลี้ยงดูผู้ประสบปัญหา (อาทิ เด็กคนพิการ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ติดยาเสพติด)
- ผู้อุปการะมีฐานะยากจน/ขาดแคลน
- ครอบครัวยากจน

4.6 ด้านความรุนแรงในครอบครัว/สังคม

- เป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อผู้อื่น
- ทารุณกรรมทางจิตใจ
- ทารุณกรรมทางร่างกาย
- ทารุณกรรมทางเพศ

4.7 ด้านการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

- ตกเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์อื่นๆ
- ถูกบังคับขอรทาน
- ถูกล่อลวง
- เป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อผู้อื่น
- ถูกบังคับให้ประพฤติดังกฎหมาย
- ถูกทารุณกรรม/กักขัง/หน่วงเหนี่ยว
- ถูกบังคับค้าประเวณี
- ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ
- ถูกบังคับใช้แรงงาน

4.8 ด้านการเข้าไม่ถึงสิทธิและความเป็นธรรมในสังคม

- ไม่มีค่าพาหนะเดินทางกลับภูมิลำเนา
- ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ
- ด้านการเข้าถึงสิทธิและความเป็นธรรมในสังคม
- ยังไม่ยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการ
- ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร
- การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ
- ขอบุตรบุญธรรม
- ถูกรังเกียจเหยียดหยาม
- เคยต้องโทษ/ประสบปัญหาการใช้ชีวิตในสังคม
- ถูกละเมิดทางเพศ
- ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง
- ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนภาคใต้
- ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติภัยแล้ง/ภัยหนาว/วาตภัย/อุทกภัย/อัคคีภัย/แผ่นดินไหว
- ได้รับผลกระทบจากมลภาวะ/สภาพแวดล้อม

4.9 ด้านสภาพปัญหาสังคมอื่นๆ

- ประพฤติตนไม่เหมาะสม
- เสี่ยงต่อการกระทำผิด
- ไม่ทราบวิธีการปฏิบัติตนหรือการปรับตัวที่เหมาะสม
- การอพยพ/หลบหนีเข้าเมือง
- อื่นๆ

5. เรื่องขอรับความช่วยเหลือที่ต้องการ

5.1 ด้านเงิน (ใส่จำนวนเงินด้วย)

- ค่าเลี้ยงดู ค่าพาหนะ สำหรับเด็กบาท
- เกี่ยวกับการศึกษาสำหรับเด็กบาท
- เงินทุนประกอบอาชีพบาท
- ค่ารักษาพยาบาลบาท
- ค่ากายอุปกรณ์แก่เด็กพิการและทุพพลภาพบาท
- อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ช่วยป้องกันและแก้ไขความพิการบาท
- ค่าใช้จ่ายในการส่งตัวผู้ตกทุกข์ได้ยากในประเทศกลับภูมิลำเนาเดิมบาท
- ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลบาท
- เงินอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือ กรณีฉุกเฉินบาท
- ค่าเครื่องอุปโภคบริโภคบาท
- ค่าใช้จ่ายในการครองชีพตามความจำเป็นบาท
- ค่าซ่อมแซมที่อยู่อาศัยบาท
- อื่นๆ ระบุ.....บาท

5.2 ด้านสิ่งของ

- เครื่องอุปโภคและบริโภค เช่น มุ้ง ผ้าห่มนอน แป้ง นม
ระบุรายละเอียด.....
- อุปกรณ์การศึกษา
ระบุรายละเอียด..... นมผง
สำหรับเด็ก
- ระบุรายละเอียด..... ยารักษาโรค
- ระบุรายละเอียด..... อื่นๆ
- ระบุ.....

5.3 ความช่วยเหลืออื่นๆ

- ส่งไปทำกายภาพบำบัด ส่งเข้ารับการรักษาบำบัด ติดตามหาญาติ
- เข้ารับบริการในศูนย์บริการผู้สูงอายุ หรืออยู่ในความอุปการะของสงเคราะห์คนชรา
- แยกผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรมไปพักอาศัยในสถานที่อื่นซึ่งมีความปลอดภัย
- นำผู้สูงอายุไปตรวจสุขภาพ สุขภาพจิต
- แจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดทารุณกรรม
 - ให้คำแนะนำแก่ครอบครัว หรือบุคคลที่ผู้สูงอายุอยู่ด้วย เพื่อทำความเข้าใจให้สามารถดูแลผู้สูงอายุ
มิให้ถูกทารุณกรรมอีก
- ให้คำปรึกษาที่เกี่ยวข้องกับคดีและเรื่องสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ
- ให้การฟื้นฟูสภาพร่างกาย สภาพจิตใจของผู้สูงอายุ ให้กลับไปสู่สภาวะปกติ และสร้างความสัมพันธ์ ระหว่าง
ผู้สูงอายุ กับครอบครัว หรือบุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย
- ส่งกลับภูมิลำเนาเดิม

6. สิทธิสวัสดิการที่เคยได้รับ

- ไม่เคย
- เคย อะไรบ้างในปีงบประมาณ 2565 จำนวน.....ครั้ง รวมเป็นเงิน.....บาท
ได้แก่
- เงินสงเคราะห์
- เงินทุนประกอบอาชีพ
- เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- เบี้ยความพิการ
- เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด
- สวัสดิการที่ได้จากการลงทะเบียนโครงการเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ
- เงินซ่อมแซมบ้าน
- สวัสดิการอื่นจากภาครัฐ ระบุ.....
- สวัสดิการภาคเอกชน
- เงินกู้
- เครื่องช่วยความพิการ
- อื่นๆ ระบุ.....

7. การรับรองข้อมูลส่วนบุคคล

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลข้างต้นถูกต้องตรงตามความเป็นจริงทุกประการ หากข้อมูลข้างต้นไม่ถูกต้องตรงความเป็นจริง ข้าพเจ้าตกลงยินยอมให้ระงับสวัสดิการและประโยชน์อื่นๆ และยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา คุณภาพชีวิตของข้าพเจ้าและครอบครัว

ลงชื่อ.....หัวหน้าครัวเรือน

(.....)

ลงวันที่.....

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่

(.....)

ลงวันที่.....

ผลการเยี่ยมบ้าน

1. รายละเอียดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ

ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง

กลุ่มงาน..... สำนัก/กอง..... 2.

รายละเอียดครัวเรือนยากจน

ชื่อ - สกุล บ้านเลขที่ หมู่ที่

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

สภาพที่อยู่อาศัย.....

.....

.....

.....

.....

สภาพปัญหาความเดือดร้อน.....

.....

.....

ข้อมูล 4 ท เพื่อใช้ในการพัฒนาครัวเรือน.....

.....

.....

ความเห็นของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ.....

.....

.....

.....

ระดับทุนของครัวเรือนยากจน

ระดับที่ 1 อยู่ลำบาก

ระดับที่ 2 อยู่ยาก

ระดับที่ 3 พออยู่ได้

ระดับที่ 4 อยู่ดี

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ
(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงวันที่.....

ส่วนนี้ สำหรับคณะกรรมการพิจารณากำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือฯ เท่านั้น

การพิจารณาให้ความช่วยเหลือ

1. ความเห็นของคณะกรรมการพิจารณากำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือฯ

.....
.....
.....

- ช่วยเหลือเป็นเงิน จำนวน.....บาท หรือ
 ช่วยเหลือเป็นสิ่งของ ระบุ อุปกรณ์การศึกษา อาหาร
 เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค
 นมผงสำหรับเด็ก เครื่องอุปโภคและบริโภค
 อื่นๆ ระบุ.....

มูลค่าสิ่งของ จำนวน.....บาท

ตามระเบียบ/ประกาศ/หนังสือ.....

.....
.....

เงินอุดหนุนประเภท.....

.....
.....

ลงชื่อ.....คณะกรรมการ

(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงวันที่.....

2. ผลการพิจารณาให้ความช่วยเหลือของคณะกรรมการพิจารณากำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือฯ

วันที่ประชุมคณะกรรมการฯ.....ครั้งที่.....

- ทราบ (เร่งด่วน)
 คุณสมบัติครัวเรือนยากจน
 เห็นชอบ
 ไม่เห็นชอบ ระบุเหตุผล.....
 วิธีการให้ความช่วยเหลือ
 เห็นชอบ
 ไม่เห็นชอบ ระบุเหตุผล.....

ความเห็นเพิ่มเติม.....

รายละเอียดสำหรับการจ่ายเงิน เท่านั้น

1. รับผิดชอบเอง/มอบอำนาจรับแทน

- เงินสด เช็ค เลขที่.....ธนาคาร.....
หากมีการรับแทนโปรดระบุ เลขที่บัตรประชาชน.....
ชื่อ - นามสกุล.....ผู้รับแทน
เบอร์โทรติดต่อ.....

2. โอนเข้าบัญชีธนาคาร โอนเข้าบัญชี พร้อมเพย์ (Prompt Pay)

KTB Corporate Online e-Payment

- ชื่อ - นามสกุล ผู้รับเงิน.....
เลขที่บัตรประชาชน.....เบอร์โทรศัพท์.....
เลขที่บัญชี.....ชื่อบัญชี.....
ธนาคาร.....สาขา.....

รายละเอียดสำหรับการรับสิ่งของ

- รับผิดชอบเอง
 ผู้รับแทน เลขที่บัตรประชาชน.....
ชื่อ - นามสกุล

ประสานส่งต่อไปยังหน่วยงาน ชื่อหน่วยงาน.....
จังหวัด.....

- ส่งไปทำกายภาพบำบัด การส่งเข้ารับการรักษา/บำบัด
 ส่งเข้าสถานสงเคราะห์/สถานคุ้มครอง ขอบุตรบุญธรรม/ครอบครัวอุปถัมภ์
 ส่งเข้าฝึกอบรม/อาชีพ จัดหาอาชีพ
 อื่นๆ ระบุ.....

การช่วยเหลือด้านอื่นๆ

- ให้คำปรึกษา/แนะนำ ช่วยเหลือทางด้านกฎหมายคุ้มครองสิทธิ
 ติดตามหาญาติ ที่อยู่อาศัย/ที่ทำกิน
 อื่นๆ ระบุ.....

ระงับความช่วยเหลือ เนื่องจาก.....
.....

การบูรณาการความช่วยเหลือร่วมกับหน่วยอื่น

เหล่ากาชาดอำเภอ/จังหวัด.....
อบต./เทศบาล/อำเภอ.....
มูลนิธิ/องค์กร/เครือข่าย.....
หน่วยงานรัฐในพื้นที่ ระบุ.....
สำนักงานองคมนตรี.....
เงินบริจาค/ช่วยเหลือจากบุคคลทั่วไป.....

แบบคำขอรับความช่วยเหลือกรณีผู้ตกทุกข์ได้ยากกลับภูมิลำเนาเดิม

1. ข้อมูลผู้ขอรับความช่วยเหลือ

ชื่อ - สกุล บ้านเลขที่ หมู่ที่

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

ปัญหาความเดือดร้อน

- เดินทางมาหางานทำ
- ถูกเลิกจ้าง ทำงานแล้วไม่ได้รับค่าจ้าง
- ถูกล่อลวง
- เดินทางมาหาคู่สมรส, ญาติ
- เดินทางมารับการรักษาพยาบาล
- อื่นๆ ระบุ.....

ความต้องการช่วยเหลือเพิ่มเติม เมื่อกลับภูมิลำเนา

- ต้องการฝึกอาชีพ
- ต้องการค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาบุตร
- ต้องการเงินทุนประกอบอาชีพ
- อื่นๆ ระบุ.....

ลงชื่อ.....ผู้ขอรับความช่วยเหลือ

(.....)

โทรศัพท์.....

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับภูมิลำเนา

ค่ารถโดยสารประจำทาง/รถไฟชั้น 3 เป็นเงินบาท

ค่าต่อรถ - บ้านพัก เป็นเงินบาท

ค่าอาหารระหว่างเดินทาง เป็นเงินบาท

ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นเงินบาท

เป็นเงินทั้งสิ้นบาท

ความเห็นของเจ้าหน้าที่

เห็นควรสงเคราะห์ค่าพาหนะและค่าอาหารในการเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิม จังหวัด.....

แก่ (นาย/นาง/นางสาว) เป็นเงินบาท

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่

(.....)

ลงวันที่.....

สมุดบันทึกข้อมูลครัวเรือนเป้าหมาย

ชื่อ-สกุล หัวหน้าครัวเรือน.....

บ้านเลขที่..... ชื่อบ้าน..... หมู่ที่..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... โทรศัพท์.....

พิกัด ละติจูด..... ลองจิจูด.....

ภาพหัวหน้าครัวเรือน หรือรวมภาพคนในครัวเรือน
พร้อมภาพบ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน/ภาพ
สภาพแวดล้อมบริเวณบ้านหรือบริเวณที่ดินทำกิน

โดย

บุคลากร ศอ.บต.

.....

บันทึกการเข้าร่วมโครงการ

.....

ข้าพเจ้า(นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

พร้อมด้วยสมาชิกในครัวเรือนอีกจำนวน.....คนมีความประสงค์เข้าร่วมโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ภายใต้กรอบแนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ ดังนี้

1. ข้าพเจ้าและสมาชิกในครัวเรือนจะบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นประจำทุกวัน
2. ยินดีให้เจ้าหน้าที่เข้ามาร่วมวิเคราะห์ข้อมูลรายรับ-รายจ่ายเพื่อค้นหาปัญหาความยากจน และหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน
3. ยินดีให้เจ้าหน้าที่เข้ามาร่วมวิเคราะห์ยินดีที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน

(ลงชื่อ).....

(.....)

หัวหน้าครัวเรือน/ผู้แทน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

(ลงชื่อ).....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

(ลงชื่อ).....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ข้อมูลครัวเรือน

- ชื่อหัวหน้าครัวเรือน (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....อายุ.....ปี
จบการศึกษาชั้นสูงสุด.....
หมายเลขโทรศัพท์ (บ้าน).....(มือถือ).....
- สภาพและลักษณะที่อยู่อาศัย
 - มีบ้านเป็นของตนเอง ในพื้นที่.....ไร่.....ตารางวา
 - มีความมั่นคงแข็งแรง ไม่มั่นคง
 - ไม่มีบ้านเป็นของตนเอง
 - เช่าบ้าน ในราคา.....บาท/เดือน/ปี
 - อาศัยเพื่อนบ้าน
 - สร้างบ้านพักอาศัยในพื้นที่สาธารณะ
 - อื่นๆ ระบุ.....
- อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน
 - เกษตร ระบุ.....รายได้.....บาท/ ปี
 - รับจ้าง ระบุ.....อัตราค่าจ้าง.....บาท/ ปี
 - ค้าขาย ระบุ.....รายได้.....บาท/ ปี
 - อื่นๆ ระบุ.....รายได้.....บาท/ ปี
- อาชีพรอง ระบุ.....รายได้.....บาท/ ปี
- รายได้รวมของครัวเรือน.....บาท/ปี คิดเฉลี่ยเป็น.....บาท/ปี
- สมาชิกในครัวเรือน จำนวน.....คน เป็นชาย.....คน เป็นหญิง.....คน
- รายชื่อสมาชิกในครัวเรือน
 - ชื่อ-นามสกุล.....ความสัมพันธ์.....อายุ.....ปี
การศึกษา.....
 - มีอาชีพ
 - ไม่มีอาชีพ เพราะ ชรา เจ็บป่วย พิการ อื่น ๆ ระบุ.....
 - ชื่อ-นามสกุล.....ความสัมพันธ์.....อายุ.....ปี
การศึกษา.....
 - มีอาชีพ
 - ไม่มีอาชีพ เพราะ ชรา เจ็บป่วย พิการ อื่น ๆ ระบุ.....
 - ชื่อ-นามสกุล.....ความสัมพันธ์.....อายุ.....ปี
การศึกษา.....
 - มีอาชีพ
 - ไม่มีอาชีพ เพราะ ชรา เจ็บป่วย พิการ อื่น ๆ ระบุ.....

- ๔) ชื่อ-นามสกุล.....ความสัมพันธ์.....อายุ.....ปี
การศึกษา.....
 มีอาชีพ
 ไม่มีอาชีพ เพราะ ชรา เจ็บป่วย พิกการ อื่น ๆ ระบุ.....
- 5) ชื่อ-นามสกุล.....ความสัมพันธ์.....อายุ.....ปี
การศึกษา.....
 มีอาชีพ
 ไม่มีอาชีพ เพราะ ชรา เจ็บป่วย พิกการ อื่น ๆ ระบุ.....
- 6) ชื่อ-นามสกุล.....ความสัมพันธ์.....อายุ.....ปี
การศึกษา.....
 มีอาชีพ
 ไม่มีอาชีพ เพราะ ชรา เจ็บป่วย พิกการ อื่น ๆ ระบุ.....
- 7) ชื่อ-นามสกุล.....ความสัมพันธ์.....อายุ.....ปี
การศึกษา.....
 มีอาชีพ
 ไม่มีอาชีพ เพราะ ชรา เจ็บป่วย พิกการ อื่น ๆ ระบุ.....
- 8) ชื่อ-นามสกุล.....ความสัมพันธ์.....อายุ.....ปี
การศึกษา.....
 มีอาชีพ
 ไม่มีอาชีพ เพราะ ชรา เจ็บป่วย พิกการ อื่น ๆ ระบุ.....
- 9) ชื่อ-นามสกุล.....ความสัมพันธ์.....อายุ.....ปี
การศึกษา.....
 มีอาชีพ
 ไม่มีอาชีพ เพราะ ชรา เจ็บป่วย พิกการ อื่น ๆ ระบุ.....
- 10) ชื่อ-นามสกุล.....ความสัมพันธ์.....อายุ.....ปี
การศึกษา.....
 มีอาชีพ
 ไม่มีอาชีพ เพราะ ชรา เจ็บป่วย พิกการ อื่น ๆ ระบุ.....

8. สภาพความเป็นอยู่ในครัวเรือน

- สมาชิกอาศัยอยู่ด้วยกันทุกคน
 สมาชิกแยกย้ายไปประกอบอาชีพทั้งในและนอกจังหวัด
ระบุ.....

9. สภาพปัญหาหนี้สิน

ไม่มีหนี้

มีหนี้

เป็นหนี้ในระบบ จำนวน.....บาท

หนี้กลุ่มออมทรัพย์.....บาท

หนี้กองทุนหมู่บ้าน.....บาท

สหกรณ์.....บาท

อื่น ๆ ระบุ.....บาท

เป็นหนี้นอกระบบ จำนวน.....บาท

10. สาเหตุของการเป็นหนี้.....

ได้รับการแก้ไขปัญหาโดย ระบุ.....

11. ประเภทครัวเรือน

มีความพร้อม สามารถพัฒนาได้

ต้องให้การสงเคราะห์/ช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว (สูงอายุ/พิการ)

หน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือ.....

ไม่ต้องการรับความช่วยเหลือ

12. ข้อมูล 4 ท เพื่อใช้ในการพัฒนาครัวเรือน

ทักษะ(ฝีมือแรงงาน).....

.....

ทักษะคติ(ต่อชีวิต/การงาน).....

.....

ทรัพยากร(ที่ดิน/ปัจจัยการผลิต).....

.....

ทางออก(แนวทางแก้ไข).....

.....

ผลการดำเนินงาน ซึ่เป้าชีวิตครัวเรือนยากจน (Life Identification)

ทิมปฏิบัติการ ประกอบด้วย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจน

- เป็นครัวเรือนตกเกณฑ์มิติที่ 1 ด้านสุขภาพ ที่พัฒนาได้
- เป็นครัวเรือนตกเกณฑ์มิติที่ 2 ด้านความเป็นอยู่ ที่พัฒนาได้
- เป็นครัวเรือนตกเกณฑ์มิติที่ 3 ด้านการศึกษา ที่พัฒนาได้
- เป็นครัวเรือนตกเกณฑ์มิติที่ 4 ด้านรายได้ ที่พัฒนาได้
- เป็นครัวเรือนตกเกณฑ์มิติที่ 5 ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ ที่พัฒนาได้
- เป็นครัวเรือนตกเกณฑ์มิติที่ 6 ด้านความเป็นธรรม ที่พัฒนาได้

บันทึกผลการดำเนินงาน การจัดทำ “แผนที่ชีวิต” (Life Compass)

ช่องทางให้ความช่วยเหลือ.....

.....

.....

.....

.....

วิธีการ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กำหนดทิศทางการพัฒนาของครัวเรือน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บันทึกผลการดำเนินงาน การบริหารจัดการชีวิต (Life Management)

ครั้วเรื้อนแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยการวางแผน/กำหนดกิจกรรมดำเนินการ โดย

1. แผนการลดรายจ่ายของครั้วเรื้อน

ที่	กิจกรรม	วิธีการแก้ไข (ทำอย่างไร)
1	เรียนรู้รายรับ-รายจ่ายของ ครั้วเรื้อน โดยการจัดทำบัญชี ครั้วเรื้อน
2	การลดรายจ่ายในครั้วเรื้อน - ปลุกพืชผักสวนครั้วเพื่อบริโภค - อื่นๆ ระบุ.....
3	ลดต้นทุนการผลิตในอาชีพหลัก และอาชีพเสริมของครั้วเรื้อน - ลดการใช้สารเคมี - อื่นๆ ระบุ.....
4	การลดรายจ่ายฟุ่มเฟือย/ไม่จำเป็น - ลดการซื้อเครื่องสำอาง - อื่นๆ ระบุ.....
5	การลด ละ เลิกอบายมุข - ลด ละ เลิกสูบบุหรี่ - ลด ละ เลิกดื่มเหล้า/เครื่องดื่ม ที่มีแอลกอฮอล์ - ลด ละ เลิกเล่นการพนัน/หวย - อื่น ๆ ระบุ.....

3. แผนเสริมสร้างความรู้และการเรียนรู้ของครัวเรือน

ที่	กิจกรรม	วิธีการแก้ไข (ทำอย่างไร)
1	การจัดทำแผนชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1.1 การจัดทำบัญชีครัวเรือนของตนเอง โดย..... 1.2 การค้นหาศักยภาพของครัวเรือนตนเอง โดย..... 1.3 การค้นหาปัญหาของครัวเรือน โดย..... 1.4 การกำหนดทิศทางของครัวเรือน โดย..... 1.5 การวางแผนชีวิต โดย..... 1.6 การปฏิบัติตามแผนชีวิต โดย..... 1.7 การประเมินตนเอง โดย.....
2	การพัฒนาศักยภาพตนเองและสมาชิกในครัวเรือน - ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม - เข้าร่วมการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน - ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่ม - เข้าร่วมเวทีประชาคมหมู่บ้าน - อื่นๆ ระบุ.....

บทบาทของชุมชนในการสนับสนุน/ช่วยเหลือครัวเรือนยากจน

- การนำแผนที่ชีวิตของครัวเรือน (แผน/กิจกรรมของครัวเรือน) ไปบรรจุไว้ในแผนชุมชน

- อปท. อำเภอ/จังหวัด ดำเนินการ โดยนำแผนที่ชีวิตที่เกินศักยภาพของครัวเรือนยากจนไปบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อปท. แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัด

- หน่วยงานที่ให้สนับสนุนและช่วยเหลือ
 - หน่วยงาน.....โดย.....
- หน่วยงาน.....โดย.....
 - หน่วยงาน.....โดย.....
 - หน่วยงาน.....โดย.....

- ศอ.บต. ให้สนับสนุนและช่วยเหลือ.....
.....
.....

สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ในแต่ละวันของครัวเรือนเป้าหมาย
 เดือน..... พ.ศ.

วันที่	รายการ	รายรับ(บาท)	รายจ่าย(บาท)	หมายเหตุ
รวมทั้งหมด				

(ครัวเรือนต้องมีการจดบันทึกบัญชีรับ-จ่ายของครัวเรือนทุกวัน)

สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ในแต่ละวันของครัวเรือนเป้าหมาย
เดือน..... พ.ศ.

วันที่	รายการ	รายรับ(บาท)	รายจ่าย(บาท)	หมายเหตุ
	รวมทั้งหมด			

(ครัวเรือนต้องมีการจดบันทึกบัญชีรับ-จ่ายของครัวเรือนทุกวัน)

สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ในแต่ละวันของครัวเรือนเป้าหมาย
เดือน..... พ.ศ.

วันที่	รายการ	รายรับ(บาท)	รายจ่าย(บาท)	หมายเหตุ
รวมทั้งหมด				

(ครัวเรือนต้องมีการจดบันทึกบัญชีรับ-จ่ายของครัวเรือนทุกวัน)

สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ในแต่ละวันของครัวเรือนเป้าหมาย
เดือน..... พ.ศ.

วันที่	รายการ	รายรับ(บาท)	รายจ่าย(บาท)	หมายเหตุ
รวมทั้งหมด				

(ครัวเรือนต้องมีการจดบันทึกบัญชีรับ-จ่ายของครัวเรือนทุกวัน)

บันทึกการปฏิบัติตามแผนของครูเรือนยาจน

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	ประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติ

หมายเหตุ : หัวหน้าครูเรือน หรือผู้แทน เป็นผู้บันทึกข้อมูลว่า “ได้ปฏิบัติตามแผนการลดรายจ่าย, แผนการเพิ่มรายได้, แผนการเสริมสร้างความรู้และการเรียนรู้ และแผนการเพิ่มพูนคุณธรรมและหลักธรรมทางศาสนาของครูเรือน อย่างไร เมื่อดำเนินกิจกรรมตามแผนฯแล้ว ครูเรือนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร

บันทึกการปฏิบัติตามแผนของครุฑเรือนยาจกน

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	ประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติ

หมายเหตุ : หัวหน้าครุฑเรือน หรือผู้แทน เป็นผู้บันทึกข้อมูลว่า “ได้ปฏิบัติตามแผนการลดรายจ่าย, แผนการเพิ่มรายได้, แผนการเสริมสร้างความรู้และการเรียนรู้ และแผนการเพิ่มพูนคุณธรรมและหลักธรรมทางศาสนาของครุฑเรือน อย่างไร เมื่อดำเนินกิจกรรมตามแผนฯแล้ว ครุฑเรือนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร

**สรุปผลการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนเป้าหมาย
ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**

1. ผลการดำเนินการในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564

1. ครัวเรือนมีรายจ่ายลดลง.....บาท/เดือน
2. ครัวเรือนมีรายได้.....บาท/เดือน
3. ครัวเรือนมีเงินออม.....บาท/เดือน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ ศอ.บต.
(.....) (.....)
หัวหน้าครัวเรือน/ผู้แทน ตำแหน่ง.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

๒. ผลการดำเนินการในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564

1. ครัวเรือนมีรายจ่ายลดลง.....บาท/เดือน
2. ครัวเรือนมีรายได้.....บาท/เดือน
3. ครัวเรือนมีเงินออม.....บาท/เดือน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ ศอ.บต.
(.....) (.....)
หัวหน้าครัวเรือน/ผู้แทน ตำแหน่ง.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

3. ผลการดำเนินการในเดือนมกราคม พ.ศ. 2565

1. ครัวเรือนมีรายจ่ายลดลง.....บาท/เดือน
2. ครัวเรือนมีรายได้.....บาท/เดือน
3. ครัวเรือนมีเงินออม.....บาท/เดือน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ ศอ.บต.
(.....) (.....)
หัวหน้าครัวเรือน/ผู้แทน ตำแหน่ง.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

๔. ผลการดำเนินการในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

1. ครัวเรือนมีรายจ่ายลดลง.....บาท/เดือน
2. ครัวเรือนมีรายได้.....บาท/เดือน
3. ครัวเรือนมีเงินออม.....บาท/เดือน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ ศอ.บต.
(.....) (.....)
หัวหน้าครัวเรือน/ผู้แทน ตำแหน่ง.....

๕. ผลการดำเนินการในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2565

1. ครั้วเรือที่มีรายจ่ายลดลง.....บาท/เดือน
2. ครั้วเรือที่มีรายได้.....บาท/เดือน
3. ครั้วเรือที่มีเงินออม.....บาท/เดือน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ ศอ.บต.
(.....) (.....)
หัวหน้าครั้วเรือ/ผู้แทน ตำแหน่ง.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

6. ผลการดำเนินการในเดือนเมษายน พ.ศ. 2565

1. ครั้วเรือที่มีรายจ่ายลดลง.....บาท/เดือน
2. ครั้วเรือที่มีรายได้.....บาท/เดือน
3. ครั้วเรือที่มีเงินออม.....บาท/เดือน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ ศอ.บต.
(.....) (.....)
หัวหน้าครั้วเรือ/ผู้แทน ตำแหน่ง.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

๗. ผลการดำเนินการในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565

1. ครั้วเรือที่มีรายจ่ายลดลง.....บาท/เดือน
2. ครั้วเรือที่มีรายได้.....บาท/เดือน
3. ครั้วเรือที่มีเงินออม.....บาท/เดือน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ ศอ.บต.
(.....) (.....)
หัวหน้าครั้วเรือ/ผู้แทน ตำแหน่ง.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

๘. ผลการดำเนินการในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565

1. ครั้วเรือที่มีรายจ่ายลดลง.....บาท/เดือน
2. ครั้วเรือที่มีรายได้.....บาท/เดือน
3. ครั้วเรือที่มีเงินออม.....บาท/เดือน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ ศอ.บต.
(.....) (.....)
หัวหน้าครั้วเรือ/ผู้แทน ตำแหน่ง.....

๙. ผลการดำเนินการในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565

1. ครั้วเรือนมีรายจ่ายลดลง.....บาท/เดือน
2. ครั้วเรือนมีรายได้.....บาท/เดือน
3. ครั้วเรือนมีเงินออม.....บาท/เดือน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ ศอ.บต.
(.....) (.....)
หัวหน้าครั้วเรือน/ผู้แทน ตำแหน่ง.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

๑๐. ผลการดำเนินการในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565

1. ครั้วเรือนมีรายจ่ายลดลง.....บาท/เดือน
2. ครั้วเรือนมีรายได้.....บาท/เดือน
3. ครั้วเรือนมีเงินออม.....บาท/เดือน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ ศอ.บต.
(.....) (.....)
หัวหน้าครั้วเรือน/ผู้แทน ตำแหน่ง.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

๑๑. ผลการดำเนินการในเดือนกันยายน พ.ศ. 2565

1. ครั้วเรือนมีรายจ่ายลดลง.....บาท/เดือน
2. ครั้วเรือนมีรายได้.....บาท/เดือน
3. ครั้วเรือนมีเงินออม.....บาท/เดือน

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ ศอ.บต.
(.....) (.....)
หัวหน้าครั้วเรือน/ผู้แทน ตำแหน่ง.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

แบบติดตามผลการยกระดับรายได้ครัวเรือนเป้าหมาย ปี.....

ชื่อ - สกุล หัวหน้าครัวเรือน.....สมาชิกในครัวเรือน.....คน
 บ้านเลขที่.....บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด..... รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี จากข้อมูล จปฐ.ปี.....จำนวน.....บาท

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านรายได้

ครั้งที่ 1 รายได้รวมทั้งหมด.....บาท เฉลี่ยต่อคนต่อปี..... ผ่านเกณฑ์ ไม่ผ่านเกณฑ์
 ครั้งที่ 2 รายได้รวมทั้งหมด.....บาท เฉลี่ยต่อคนต่อปี..... ผ่านเกณฑ์ ไม่ผ่านเกณฑ์
 ครั้งที่ 3 รายได้รวมทั้งหมด.....บาท เฉลี่ยต่อคนต่อปี..... ผ่านเกณฑ์ ไม่ผ่านเกณฑ์

ปัจจัยที่สนับสนุนการยกระดับรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากการติดตาม

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
ลง ชื่อ..... (.....)	ลง ชื่อ..... (.....)	ลง ชื่อ..... (.....)
ตำแหน่ง.....	ตำแหน่ง.....	ตำแหน่ง.....
คณะติดตาม	คณะติดตาม	คณะติดตาม
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบจัดเก็บรายได้ครัวเรือนเป้าหมาย

ชื่อ - สกุล หัวหน้าครัวเรือน.....บ้านเลขที่.....บ้าน.....
 หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 สมาชิกในครัวเรือน.....คน

	กิจกรรมสนับสนุน	มูลค่า
	ก. รายได้ด้านการเกษตร ทั้งทำไร่ชาय ทำไร่กิน และหาได้จากธรรมชาติโดย คิดรวมเป็นตัวเงินต่อไป	
	1. ผลผลิตด้านพืช	
	1.1 การทำนา - ปลูกไร่ชาय (รวมทั้งเหลือขายเอาไร่กินเอง) คิดเป็นเงินบาท - ปลูกไร่กินเอง ให้คิดเป็นเงินทั้งหมดบาท	
	1.2 การทำสวน - ปลูกไร่ชาय (รวมทั้งเหลือขายเอาไร่กินเอง) คิดเป็นเงินบาท - ปลูกไร่กินเอง ให้คิดเป็นเงินทั้งหมดบาท	
	1.3 การทำไร่ - ปลูกไร่ชาय (รวมทั้งเหลือขายเอาไร่กินเอง) คิดเป็นเงินบาท - ปลูกไร่กินเอง และการไปหาจากแหล่งธรรมชาติ ให้คิดเป็นเงินทั้งหมดบาท	
	1.4 การทำดอกไม้ประดับ - ปลูกไร่ชาय (รวมทั้งเหลือขายเอาไร่กินเอง) คิดเป็นเงินบาท - ปลูกไร่กินเอง และการไปหาจากแหล่งธรรมชาติ ให้คิดเป็นเงินทั้งหมดบาท	
	2. ผลผลิตด้านสัตว์ (เช่น เป็ด ไก่ หมู วัว ควาย แพะ ไหม และอื่น ๆ) - เลี้ยงไร่ชาय (รวมทั้งเหลือขายเอาไร่กินเอง) คิดเป็นเงินบาท - เลี้ยงไร่กินเอง และการไปหาจากแหล่งธรรมชาติ ให้คิดเป็นเงินทั้งหมดบาท	
	3. ผลผลิตด้านการประมง (เช่น สัตว์น้ำและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำทุกชนิด) - เลี้ยงไร่ชาय (รวมทั้งเหลือขายเอาไร่กินเอง) คิดเป็นเงินบาท - เลี้ยงไร่กินเอง และการไปหาจากแหล่งธรรมชาติ ให้คิดเป็นเงินทั้งหมดบาท	
	4. ผลผลิตจากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (เช่น เป็ด ไก่ หมู วัว ควาย แพะ ไหม และอื่น ๆ) - ทำไร่ชาय (รวมทั้งเหลือขายเอาไร่กินเอง) คิดเป็นเงินบาท - ทำไร่กินเอง และการไปหาจากแหล่งธรรมชาติ ให้คิดเป็นเงินทั้งหมดบาท	

	กิจกรรมสนับสนุน	มูลค่า
ข. รายได้อื่นที่เป็นตัวเงินต่อปี		
	1. รายได้จากเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนบาท
	2. รายได้จากการค้าขายบาท
	3. รายได้จากการประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรมและบริการบาท
	4. รายได้อื่นๆ (เช่น ค่าเช่า ลูกหลานส่งมาให้ ดอกเบี้ยเงินฝาก เป็นต้น)บาท
ค. การได้รับการสนับสนุน/สงเคราะห์จากชุมชน/ส่วนราชการ/ภาคเอกชนให้คิดเป็นเงิน		
	1. เบี้ยยังชีพ/เงินทุนสวัสดิการ/ทุนการศึกษา/เงินทุนประกอบอาชีพฯบาท
	2. ถูยงชีพ/เครื่องนุ่งห่ม/เครื่องนอนบาท
	3. ปัจจัยการผลิต/การประกอบอาชีพ เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และเครื่องมือต่าง ๆบาท
	4. สนับสนุนวัสดุซ่อมแซมบ้านเรือนบาท
	5. สนับสนุนอื่น ๆบาท
	รวมรายได้ทั้งหมดบาท
	รายได้เฉลี่ย/คน/ปีบาท

ผลการประเมินผล

ความสำเร็จการแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนเป้าหมายตามโครงการ

- ครัวเรือนสามารถยกระดับรายได้ผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน 38,000 บาท/คน/ต่อปี
- ครัวเรือนไม่สามารถยกระดับรายได้ผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน 38,000 บาท/คน/ต่อปี

สาเหตุระบุ.....

.....

.....

.....

.....

.....

- ชุมชนมีการจัดสวัสดิการสนับสนุนครัวเรือนเป้าหมาย จำนวน.....ครั้ง
ด้วยการ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ)..... ผู้ประเมิน
(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บันทึก/ภาพกิจกรรม

ภาพกิจกรรมของคร้วเรือน

ภาพกิจกรรมของคร้วเรือน

ภาพกิจกรรมของคร้วเรือน

ภาพกิจกรรมของคร้วเรือน

คำสั่งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่ ๔๕๓ /๒๕๖๔

เรื่อง จัดตั้งศูนย์บูรณาการขีดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “๑ ข้าราชการ ๑ ครีวเรือนยากจน”

ตามมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) ในคราวการประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ ให้ความเห็นชอบกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนขีดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “๑ ข้าราชการ ๑ ครีวเรือนยากจน” โดยเห็นชอบให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นหน่วยบูรณาการร่วมกับจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เร่งรัด ขีดความยากจนให้แก่พี่น้องประชาชน ซึ่งเป็นเงื่อนไขและอุปสรรคสำคัญในการบรรลุเป้าประสงค์ของนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้ฐานข้อมูลคนจน ๕ มิติ จากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) นั้น

เพื่อให้เกิดการพัฒนาและกลไกขับเคลื่อนการขีดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัยในระดับพื้นที่ และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาตรา ๙ (๒) และ (๓) และมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในคราวการประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ให้จัดตั้ง “ศูนย์บูรณาการขีดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “๑ ข้าราชการ ๑ ครีวเรือนยากจน” เรียกโดยย่อว่า “ศบจพ.จต.” โดยมีเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นผู้อำนวยการศูนย์ ซึ่งมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. คณะกรรมการอำนวยการศูนย์บูรณาการขีดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “๑ ข้าราชการ ๑ ครีวเรือนยากจน”

๑.๑ องค์ประกอบ

(๑) เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	ผู้อำนวยการศูนย์
(๒) รองเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	รองผู้อำนวยการศูนย์
(๓) รองผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย	กรรมการ
(๔) รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย	กรรมการ
(๕) รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย	กรรมการ
(๖) รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย	กรรมการ
(๗) รองผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด มอบหมาย	กรรมการ
(๘) ผู้ช่วยเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
(กระทรวง/กรม)	กรรมการ
(๙) ผู้แทนมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	กรรมการ

/(๑๑) ผู้แทน...

(๑๐) ผู้แทนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่	กรรมการ
(๑๑) ผู้แทนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	กรรมการ
(๑๒) ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	กรรมการ
(๑๓) พัฒนาการจังหวัดยะลา	กรรมการ
(๑๔) พัฒนาการจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
(๑๕) พัฒนาการจังหวัดนราธิวาส	กรรมการ
(๑๖) พัฒนาการจังหวัดสงขลา	กรรมการ
(๑๗) พัฒนาการจังหวัดสตูล	กรรมการ
(๑๘) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดยะลา	กรรมการ
(๑๙) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี	กรรมการ
(๒๐) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนราธิวาส	กรรมการ
(๒๑) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา	กรรมการ
(๒๒) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสตูล	กรรมการ
(๒๓) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดยะลา	กรรมการ
(๒๔) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดปัตตานี	กรรมการ
(๒๕) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส	กรรมการ
(๒๖) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา	กรรมการ
(๒๗) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสตูล	กรรมการ
(๒๘) สาธารณสุขจังหวัดยะลา	กรรมการ
(๒๙) สาธารณสุขจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
(๓๐) สาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส	กรรมการ
(๓๑) สาธารณสุขจังหวัดสงขลา	กรรมการ
(๓๒) สาธารณสุขจังหวัดสตูล	กรรมการ
(๓๓) แรงงานจังหวัดยะลา	กรรมการ
(๓๔) แรงงานจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
(๓๕) แรงงานจังหวัดนราธิวาส	กรรมการ
(๓๖) แรงงานจังหวัดสงขลา	กรรมการ
(๓๗) แรงงานจังหวัดสตูล	กรรมการ
(๓๘) ศึกษาธิการจังหวัดยะลา	กรรมการ
(๓๙) ศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
(๔๐) ศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาส	กรรมการ
(๔๑) ศึกษาธิการจังหวัดสงขลา	กรรมการ
(๔๒) ศึกษาธิการจังหวัดสตูล	กรรมการ
(๔๓) หัวหน้าสำนักงานจังหวัดยะลา	กรรมการ
(๔๔) หัวหน้าสำนักงานจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
(๔๕) หัวหน้าสำนักงานจังหวัดนราธิวาส	กรรมการ
(๔๖) หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสงขลา	กรรมการ
(๔๗) หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสตูล	กรรมการ
(๔๘) ท้องถิ่นจังหวัดยะลา	กรรมการ

(๔๙) ท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
(๕๐) ท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส	กรรมการ
(๕๑) ท้องถิ่นจังหวัดสงขลา	กรรมการ
(๕๒) ท้องถิ่นจังหวัดสตูล	กรรมการ
(๕๓) ผู้อำนวยการสำนัก/กอง/ศูนย์/สถาบัน และหน่วยงานขึ้นตรงเลขาธิการ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	กรรมการ
(๕๔) ผู้แทนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔	กรรมการ
(๕๕) ผู้อำนวยการกองประสานและเร่งรัดการพัฒนา พื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้	กรรมการ/เลขานุการ
(๕๖) ผู้อำนวยการกลุ่มงานอำนวยการและบริหาร กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษ จังหวัดชายแดนภาคใต้	กรรมการ/ผู้ช่วยเลขานุการ
(๕๗) นางสาวตรีทิพย์นิภา ทองกระมล นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	กรรมการ/ผู้ช่วยเลขานุการ

๑.๒ อำนาจหน้าที่

(๑) บริหารจัดการ กำหนดแนวทาง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามที่ศูนย์จัดความ
ยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) กำหนด โดยใช้ข้อมูล
จากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP)

(๒) ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานของศูนย์อำนวยการจัดความยากจนและพัฒนา
คนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับจังหวัด (ศจพ.จ.) และศูนย์อำนวยการ
จัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับอำเภอ
(ศจพ.อ.) เพื่อให้มีการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ พร้อมกับการพัฒนาคน
ในทุกช่วงวัย สอดคล้อง เชื่อมโยงกับแนวทางของคณะกรรมการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัย
อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(๓) เร่งรัดการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนและการพัฒนาคนในทุกช่วงวัย
รวมทั้งบูรณาการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ
หน่วยงาน ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำพร้อมกับการพัฒนาคนในช่วงวัย ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(๔) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการของส่วนราชการและองค์กร
ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค ให้ ศจพ. ทราบ
เป็นระยะ

(๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
มอบหมาย

๒. คณะกรรมการพิจารณากำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาคนในทุกช่วงวัย แก่ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย

๒.๑ องค์ประกอบ

- (๑) รองเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประธานกรรมการ (ที่ได้รับมอบหมาย)
- (๒) ผู้ช่วยเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรรมการ (กระทรวง/กรม)
- (๓) พัฒนาการจังหวัดยะลา กรรมการ
- (๔) พัฒนาการจังหวัดปัตตานี กรรมการ
- (๕) พัฒนาการจังหวัดนราธิวาส กรรมการ
- (๖) พัฒนาการจังหวัดสงขลา กรรมการ
- (๗) พัฒนาการจังหวัดสตูล กรรมการ
- (๘) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดยะลา กรรมการ
- (๙) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี กรรมการ
- (๑๐) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนราธิวาส กรรมการ
- (๑๑) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา กรรมการ
- (๑๒) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสตูล กรรมการ
- (๑๓) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดยะลา กรรมการ
- (๑๔) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดปัตตานี กรรมการ
- (๑๕) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส กรรมการ
- (๑๖) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา กรรมการ
- (๑๗) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสตูล กรรมการ
- (๑๘) สาธารณสุขจังหวัดยะลา กรรมการ
- (๑๙) สาธารณสุขจังหวัดปัตตานี กรรมการ
- (๒๐) สาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส กรรมการ
- (๒๑) สาธารณสุขจังหวัดสงขลา กรรมการ
- (๒๒) สาธารณสุขจังหวัดสตูล กรรมการ
- (๒๓) แรงงานจังหวัดยะลา กรรมการ
- (๒๔) แรงงานจังหวัดปัตตานี กรรมการ
- (๒๕) แรงงานจังหวัดนราธิวาส กรรมการ
- (๒๖) แรงงานจังหวัดสงขลา กรรมการ
- (๒๗) แรงงานจังหวัดสตูล กรรมการ
- (๒๘) ศึกษาธิการจังหวัดยะลา กรรมการ
- (๒๙) ศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี กรรมการ
- (๓๐) ศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาส กรรมการ
- (๓๑) ศึกษาธิการจังหวัดสงขลา กรรมการ
- (๓๒) ศึกษาธิการจังหวัดสตูล กรรมการ
- (๓๓) ผู้อำนวยการสำนัก/กอง/ศูนย์/สถาบัน และหน่วยงานขึ้นตรงเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรรมการ

(๓๔) ผู้อำนวยการกองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้	กรรมการและเลขานุการ
(๓๕) ผู้อำนวยการกลุ่มงานผู้อำนวยการและบริหารกองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้	กรรมการ/ผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๖) นางสาวตรีทิพย์นิภา ทองกระมล นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	กรรมการ/ผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๒ อำนาจหน้าที่

(๑) กลั่นกรอง และวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนร่วมกับทีมปฏิบัติการระดับพื้นที่ให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบคลุมทุกมิติ และจัดทำเป็นฐานข้อมูล (Data base) ในการพิจารณากำหนดมาตรการแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจน และพัฒนาคนในทุกช่วงวัย ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(๒) พิจารณากำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาครัวเรือนยากจนจากฐานข้อมูลระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) โดยกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือทั้งในระยะเร่งด่วน ระยะสั้น และระยะยาว จนหลุดพ้นจากความยากจนตามเกณฑ์ที่กำหนด

(๓) ประสานส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาคนในทุกช่วงวัย รวมทั้งบูรณาการแผนงาน โครงการ และกิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำ พร้อมกับการพัฒนาคนในทุกช่วงวัย ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการน้อมนำ หลักการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(๔) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานขจัดความยากจนและพัฒนาคนในทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ พร้อมรายงาน ปัญหา และอุปสรรคให้ ศบจพ.จชต. ทราบในทุกระยะ

(๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ ศบจพ.จชต. มอบหมาย

๓. ส่วนปฏิบัติการในระดับพื้นที่

๓.๑ องค์กรประกอบ

(๑) ผู้ช่วยเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กระทรวง/กรม)	ที่ปรึกษา
(๒) ผู้อำนวยการสำนัก/กอง/ศูนย์/สถาบัน และหน่วยงานขึ้นตรงเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	หัวหน้าชุดปฏิบัติการ
(๓) ผู้อำนวยการกลุ่มงานทุกกลุ่มงานทุกสำนัก/กอง	หัวหน้าทีมปฏิบัติการ
(๔) ข้าราชการทุกประเภท ที่ปฏิบัติงาน ณ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ
(๕) พนักงานราชการ สังกัดศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกสำนัก/กอง	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ
(๖) พนักงานจ้าง ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกสำนัก/กอง	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ

๓.๒ อำนาจหน้าที่

(๑) ค้นหาข้อมูลเชิงลึกกรวยครัวเรือน และสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย (ภาค ผนวก ก.) โดยบันทึกข้อมูลลงในแบบสอบถามข้อมูลกรวยครัวเรือน และสมุดบันทึกข้อมูลครัวเรือน เป้าหมายพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบบูรณาการ

(๒) ประเมินศักยภาพและความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครัวเรือนเป้าหมาย

(๓) วิเคราะห์ชุดข้อมูลของครัวเรือน และจัดทำแผนที่ชีวิต โดยร่วมกันกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้หลุดจากความยากจนอย่างยั่งยืน

(๔) ประชุมหารือร่วมกันภายในทีมปฏิบัติการ จัดทำสรุปข้อมูลและรายงานผลให้คณะกรรมการพิจารณา กำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ พร้อมกับการพัฒนาคนในทุกช่วงวัย เพื่อกำหนดแนวทางมาตรการให้ความช่วยเหลือต่อไป

(๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ ศบจพ.จขต. มอบหมาย

๔. คณะติดตามและประเมินผล

๔.๑ องค์ประกอบ

(๑) ผู้ช่วยเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พข.) ประธานคณะทำงาน

(๒) ผู้ช่วยเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สงป.) คณะทำงาน

(๓) ผู้อำนวยการสำนัก/กอง/ศูนย์/สถาบัน คณะทำงาน

และหน่วยงานขึ้นตรงเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๔) ผู้อำนวยการกองประสานและเร่งรัดการพัฒนา คณะทำงาน

พื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเลขานุการ

(๕) ผู้อำนวยการกลุ่มงานประสานและเร่งรัดการพัฒนา คณะทำงาน

และผู้ช่วยเลขานุการ

(๖) ผู้อำนวยการกลุ่มงานติดตามและประเมินผล คณะทำงาน

และผู้ช่วยเลขานุการ

๔.๒ อำนาจหน้าที่

(๑) กำหนดวิธีการ/รูปแบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

(๒) ตรวจสอบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินงาน

(๓) คอยแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ตลอดจนถึงการคอยติดตามให้การสนับสนุนแก่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนต่างๆ

(๔) รายงานผลการดำเนินงาน เมื่อสิ้นสุดกระบวนการให้ความช่วยเหลือให้กับคณะกรรมการอำนวยการศูนย์บูรณาการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ ศบจพ.จขต. มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

พลเรือตรี

(สมเกียรติ ผลประยูร)

เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

ภาคผนวก ก.

แนบท้ายคำสั่งศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
ที่ ๔๕๓ /๒๕๖๔ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔
เรื่อง จัดตั้งศูนย์บูรณาการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “๑ ข้าราชการ ๑ คริวเรือนยากจน”

การมอบหมายภารกิจ

๑. จังหวัดนราธิวาส

๑.๑ อำเภอจะแนะ

- ๑.๑.๑ ตำบลจะแนะ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๑.๒ ตำบลช้างเผือก ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๑.๓ ตำบลดุขงญอ รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)

๑.๒ อำเภอเจาะไอร้อง

- ๑.๒.๑ ตำบลจวบ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๒.๒ ตำบลมะรือโบออก ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)

๑.๓ อำเภอตากใบ

- ๑.๓.๑ ตำบลโฆมิติ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๓.๒ ตำบลนานาค ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๓.๓ ตำบลบางขุนทอง ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๓.๔ ตำบลไพรวัน ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)

๑.๔ อำเภอบาเจาะ

- ๑.๔.๑ ตำบลกาเยาะมาตี ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๔.๒ ตำบลปาเราะใต้ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)

๑.๕ อำเภอเมืองนราธิวาส

- ๑.๕.๑ ตำบลกะลุวอ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๕.๒ ตำบลกะลุวอเหนือ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๕.๓ ตำบลโคกเคียน ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๕.๔ ตำบลบางปอ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๕.๕ ตำบลลำภู ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)

๑.๖ อำเภอช้าง

- ๑.๖.๑ ตำบลจอบาะ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๖.๒ ตำบลยิงอ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๖.๓ ตำบลลูโบะบายะ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)

๑.๗ อำเภอระแงะ

- ๑.๗.๑ ตำบลตันหยงมัส ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๗.๒ ตำบลตันหยงลิมอ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๗.๓ ตำบลมะรือโบตก ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)

๑.๘ อำเภอศรีเสาะ

- ๑.๘.๑ ตำบลโคกสะอาด ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๘.๒ ตำบลศรีเสาะ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๘.๓ ตำบลลาโละ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๘.๔ ตำบลสามัคคี ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๘.๕ ตำบลสาวอ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)

๑.๙ อำเภอแวง

- ๑.๙.๑ ตำบลแม่ตง ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๙.๒ ตำบลโละจูด ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)

๑.๑๐ อำเภอศรีสาคร

- ๑.๑๐.๑ ตำบลเชิงคีรี ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๑๐.๒ ตำบลตะมะยูง ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๑๐.๓ ตำบลศรีบรรพต ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๑๐.๔ ตำบลศรีสาคร ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)

๑.๑๑ อำเภอสุคิริน

- ๑.๑๑.๑ ตำบลเกียรีย์ ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๑๑.๒ ตำบลภูเขาทอง ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๑๑.๓ ตำบลมาโมง ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)
- ๑.๑๑.๔ ตำบลสุคิริน ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กสม.)

๑.๑๒ อำเภอสุไหงปาตี

- ๑.๑๒.๑ ตำบลรีโก้ ผู้รับผิดชอบ กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (กพร.)
- ๑.๑๒.๑ ตำบลภาวะ ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สลธ.)
- ๑.๑๒.๒ ตำบลโต๊ะเต็ง ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สลธ.)
- ๑.๑๒.๓ ตำบลปะลูลู ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สลธ.)
- ๑.๑๒.๔ ตำบลสากอ ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สลธ.)
- ๑.๑๒.๕ ตำบลสุไหงปาตี ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สลธ.)

๑.๑๓ อำเภอสุไหงโก-ลก

- ๑.๑๓.๑ ตำบลปาเสมัส ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สลธ.)

๒. จังหวัดปัตตานี

๒.๑ อำเภอแม่ลาน

- ๒.๑.๑ ตำบลม่วงเตี้ย ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาฝ่ายพลเรือน (กสพ.)

๒.๒ อำเภอไม้แก่น

- ๒.๒.๑ ตำบลดอนทราย ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาฝ่ายพลเรือน (กสพ.)
- ๒.๒.๒ ตำบลไทรทอง ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาฝ่ายพลเรือน (กสพ.)
- ๒.๒.๓ ตำบลไม้แก่น ผู้รับผิดชอบ กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาฝ่ายพลเรือน (กสพ.)

๒.๑๒ อำเภอเมืองปัตตานี

๒.๑๒.๑ ตำบลกะมียอ

ผู้รับผิดชอบ สถาบันพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายพลเรือนจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สพจ.)

๒.๑๒.๒ ตำบลตะลุโบะ

ผู้รับผิดชอบ สถาบันพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายพลเรือนจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สพจ.)

๒.๑๒.๓ ตำบลตันหยงลุโละ

ผู้รับผิดชอบ สถาบันพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายพลเรือนจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สพจ.)

๒.๑๒.๔ ตำบลบานา

ผู้รับผิดชอบ สถาบันพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายพลเรือนจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สพจ.)

๒.๑๒.๕ ตำบลบาราโหม

ผู้รับผิดชอบ สถาบันพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายพลเรือนจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สพจ.)

๒.๑๒.๖ ตำบลบาราเฮาะ

ผู้รับผิดชอบ สถาบันพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายพลเรือนจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สพจ.)

๒.๑๒.๗ ตำบลปะกาฮะรัง

ผู้รับผิดชอบ สถาบันพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายพลเรือนจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สพจ.)

๒.๑๒.๘ ตำบลปูยู

ผู้รับผิดชอบ สถาบันพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายพลเรือนจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สพจ.)

๓. จังหวัดยะลา

๓.๑ อำเภอเมืองยะลา

๓.๑.๑ ตำบลท่าสาป

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๑.๒ ตำบลบันนังสาด

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๑.๓ ตำบลปูด

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๑.๔ ตำบลเปาะเส็ง

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๑.๕ ตำบลพร่อน

ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๑.๖ ตำบลยุโป

ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๑.๗ ตำบลลำใหม่

ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๒ อำเภอรามัน

๓.๒.๑ ตำบลกอตอต่อรี

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๒.๒ ตำบลกาเยาะมาเต๊ะ

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๒.๓ ตำบลกาลูกู

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

/๓.๒.๔ ตำบล...

๓.๒.๔ ตำบลเกษร

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๒.๕ ตำบลจะงิว

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๒.๖ ตำบลท่าธง

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๒.๗ ตำบลเนินงาม

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๒.๘ ตำบลบาโจ

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๒.๙ ตำบลบาล

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๒.๑๐ ตำบลป้อม

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๒.๑๑ ตำบลยะต๊ะ

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๒.๑๒ ตำบลอาซ่อง

ผู้รับผิดชอบ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กบย.)

๓.๓ อำเภอบันนังสตา

๓.๓.๑ ตำบลเขื่อนบางลาง

ผู้รับผิดชอบ กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปพ.)

๓.๓.๒ ตำบลตลิ่งชัน

ผู้รับผิดชอบ กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปพ.)

๓.๓.๓ ตำบลตานะปูเต๊ะ

ผู้รับผิดชอบ กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปพ.)

๓.๓.๔ ตำบลถ้ำทะลุ

ผู้รับผิดชอบ กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปพ.)

๓.๓.๕ ตำบลบันนังสตา

ผู้รับผิดชอบ กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปพ.)

๓.๓.๖ ตำบลบาเจาะ

ผู้รับผิดชอบ กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปพ.)

๓.๔ อำเภอเบตง

๓.๔.๑ ตำบลตานะแมเราะ

ผู้รับผิดชอบ กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปพ.)

๓.๔.๒ ตำบลอัยเยอร์เวง

ผู้รับผิดชอบ กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปพ.)

๓.๕ อำเภอกรงปินัง

๓.๕.๑ ตำบลกรงปินัง

ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สลธ.)

๓.๕.๒ ตำบลกรงปูลู

ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สลธ.)

๓.๕.๓ ตำบลสะอะ

ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สลธ.)

๓.๕.๔ ตำบลห้วยกระทิง

ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สลธ.)

 /๓.๖ อำเภอ...

๓.๖ อำเภอกาบัง

๓.๖.๑ ตำบลกาบัง ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๗ อำเภอธารโต

๓.๗.๑ ตำบลคีรีเขต ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๗.๒ ตำบลธารโต ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๗.๓ ตำบลบ้านแห้ว ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๗.๔ ตำบลแม่หวาด ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๘ อำเภอยะหา

๓.๘.๑ ตำบลगतอง ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๘.๒ ตำบลบาโงยซีแน ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๘.๓ ตำบลบาโร๊ะ ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๘.๔ ตำบลปะแต ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๘.๕ ตำบลยะหา ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๓.๘.๖ ตำบลละแอ ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเลขาธิการ (สจร.)

๔. จังหวัดสงขลา

๔.๑ อำเภอจะนะ

๔.๑.๑ ตำบลขุนตัดหวาย ผู้รับผิดชอบ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

๔.๑.๒ ตำบลจะโหนด ผู้รับผิดชอบ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

๔.๑.๓ ตำบลตลิ่งชัน ผู้รับผิดชอบ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

๔.๑.๔ ตำบลป่าชิง ผู้รับผิดชอบ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

๔.๑.๕ ตำบลสะกอม ผู้รับผิดชอบ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

๔.๑.๖ ตำบลสะพานไม้แก่น ผู้รับผิดชอบ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.)

๔.๒ อำเภอเทพา

๔.๒.๑ ตำบลเกาะสะบ้า ผู้รับผิดชอบ กลุ่มตรวจสอบภายใน (กตส.)

๔.๒.๒ ตำบลเทพา ผู้รับผิดชอบ กลุ่มตรวจสอบภายใน (กตส.)

๔.๒.๓ ตำบลสะกอม ผู้รับผิดชอบ กลุ่มตรวจสอบภายใน (กตส.)

๔.๓ อำเภอนาทวี

๔.๓.๑ ตำบลคลองทราย ผู้รับผิดชอบ กลุ่มตรวจสอบภายใน (กตส.)

๔.๓.๒ ตำบลฉาง ผู้รับผิดชอบ กลุ่มตรวจสอบภายใน (กตส.)

๔.๓.๓ ตำบลท่าประดู่ ผู้รับผิดชอบ กลุ่มตรวจสอบภายใน (กตส.)

๔.๓.๔ นาหมอศรี ผู้รับผิดชอบ กลุ่มตรวจสอบภายใน (กตส.)

๔.๓.๕ ปลักหนู ผู้รับผิดชอบ กลุ่มตรวจสอบภายใน (กตส.)

๔.๔ อำเภอสะบ้าย้อย

๔.๔.๑ ตำบลบาโหย ผู้รับผิดชอบ กลุ่มตรวจสอบภายใน (กตส.)

๕. จังหวัดสตูล

๕.๑ อำเภอควนกาหลง

๕.๑.๑ ตำบลควนกาหลง

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๑.๒ ตำบลท่านุ้ย

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๑.๓ ตำบลอุใต้เจริญ

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๒ อำเภอท่าแพ

๕.๒.๑ ตำบลท่าแพ

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๒.๒ ตำบลแปะ-ระ

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๒.๓ ตำบลสาคร

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๓ อำเภอทุ่งหว้า

๕.๓.๑ ตำบลนาทอน

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๓.๒ ตำบลป่าแก่บ่อหิน

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๔ อำเภอมะนัง

๕.๔.๑ ตำบลนิคมพัฒนา

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๔.๒ ตำบลปาล์มพัฒนา

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๕ อำเภอเมืองสตูล

๕.๕.๑ ตำบลเกตรี

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๕.๒ ตำบลเกาะสาหร่าย

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๕.๓ ตำบลคลองขุด

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๕.๔ ตำบลเจ๊ะปลิง

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๕.๕ ตำบลฉลุง

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๕.๖ ตำบลตันหยงโป

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ (กปค.)

๕.๕.๗ ตำบลท่ามะลิ่ง

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจการพิเศษ (กปค.)

๕.๕.๘ ตำบลบ้านควบ

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจการพิเศษ (กปค.)

๕.๖ อำเภอละงู

๕.๖.๑ ตำบลกำแพง

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจการพิเศษ (กปค.)

๕.๖.๒ ตำบลปากน้ำ

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจการพิเศษ (กปค.)

๕.๖.๑ ตำบลละงู

ผู้รับผิดชอบ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจการพิเศษ (กปค.)

คำสั่งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่ ๒๓ /๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (คจพ.จชต.)

ตามที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐) ที่กำหนดให้ “ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องได้รับการแก้ไขปัญหาจนเกิดความสงบและสันติสุขอย่างยั่งยืน ประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน โดยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม” รวมทั้งได้กำหนดกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนรวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนที่เชื่อมโยงกันทุกระดับ ประกอบด้วย กลไกระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ในแต่ละจังหวัด และปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลคนจน ๕ มิติ จากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) ประกอบด้วย (๑) ด้านสุขภาพ (๒) ด้านความเป็นอยู่ (๓) ด้านการศึกษา (๔) ด้านรายได้ และ (๕) ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ กำหนดเป็นเป้าหมายที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

เพื่อให้การบูรณาการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “๑ ชำราชากร ๑ ครั้ง เรือนยากจน” เป็นไปตามแนวทางที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ความสำคัญเห็นชอบ เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม บรรลุจุดมุ่งหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ และบรรลุจุดมุ่งการพัฒนาของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องการให้ “ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ร่วมกันภายใต้วิถีพหุวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน” โดยมีเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา คือ “ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีคุณภาพชีวิตที่เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับพื้นที่โดยรอบ” จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ (๗) แห่งพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ ประกอบมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (คจพ.จชต.) โดยมีองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	ที่ปรึกษานุกรรรมการ
๑.๒	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ที่ปรึกษานุกรรรมการ
๑.๓	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	ที่ปรึกษานุกรรรมการ

/๑.๔ รัฐมนตรี...

๑.๔	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ที่ปรึกษาอนุกรรมการ
๑.๕	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข	ที่ปรึกษาอนุกรรมการ
๑.๖	เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	ประธานอนุกรรมการ
๑.๗	รองเลขาธิการ ที่เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหาร
จังหวัดชายแดนภาคใต้ มอบหมาย	รองประธานอนุกรรมการ (๑)
๑.๘	รองเลขาธิการ ที่เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ มอบหมาย	รองประธานอนุกรรมการ (๒)
๑.๙	รองผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด
นราธิวาส มอบหมาย	รองประธานอนุกรรมการ (๓)
๑.๑๐	รองผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด
ปัตตานี มอบหมาย	รองประธานอนุกรรมการ (๔)
๑.๑๑	รองผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด
ยะลา มอบหมาย	รองประธานอนุกรรมการ (๕)
๑.๑๒	รองผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด
สตูล มอบหมาย	รองประธานอนุกรรมการ (๖)
๑.๑๓	รองผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด
สงขลา มอบหมาย	รองประธานอนุกรรมการ (๗)
๑.๑๔	ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย
ที่ปลัดกระทรวงมหาดไทย มอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๑๕	ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๑๖	ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ที่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
มอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๑๗	ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ
ที่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๑๘	ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข
ที่ปลัดกระทรวงสาธารณสุข มอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๑๙	ผู้แทนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔
ส่วนหน้า ที่ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
ภาค ๔ มอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๒๐	ผู้แทนสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
ที่เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ มอบหมาย	อนุกรรมการ
๑.๒๑	ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
๑.๒๒	ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)	อนุกรรมการ

๑.๒๓	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	อนุกรรมการ
๑.๒๔	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาฝ่ายพลเรือน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	อนุกรรมการ
๑.๒๕	ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายพลเรือน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	อนุกรรมการ
๑.๒๖	พัฒนาการจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๑.๒๗	พัฒนาการจังหวัดปัตตานี	อนุกรรมการ
๑.๒๘	พัฒนาการจังหวัดยะลา	อนุกรรมการ
๑.๒๙	พัฒนาการจังหวัดสตูล	อนุกรรมการ
๑.๓๐	พัฒนาการจังหวัดสงขลา	อนุกรรมการ
๑.๓๑	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๑.๓๒	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดปัตตานี	อนุกรรมการ
๑.๓๓	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดยะลา	อนุกรรมการ
๑.๓๔	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสตูล	อนุกรรมการ
๑.๓๕	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสงขลา	อนุกรรมการ
๑.๓๖	ผู้อำนวยการกองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	อนุกรรมการ และเลขานุการ
๑.๓๗	ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ กองบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	อนุกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

๒. หน้าที่และอำนาจ

๒.๑ ประสาน เร่งรัด กำกับดูแล และติดตามการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นไปตามกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ระบบ “๑ ข้าราชการ ๑ ครีวเรือนยากจน” ที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ความเห็นชอบ

๒.๒ สนับสนุนให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการ การแลกเปลี่ยนและการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน จากฐานข้อมูลระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนของหน่วยงานรัฐและหน่วยงานอื่น ๆ

๒.๓ รายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทราบทุก ๓ เดือน หรือตามรอบการประชุม

๒.๔ ดำเนินการอื่นใดตามที่ประธานกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มอบหมาย

๓. การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ มอบหมายให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ รวมทั้งการเบิกจ่ายเบี้ยประชุมให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕

พลเอก

(ประวิตร วงษ์สุวรรณ)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำสั่งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่ ๑๐๓/๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัย ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตามคำสั่งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ ๒/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕ แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัย อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (คจพ.จชต.) เพื่อประสาน เร่งรัด ติดตาม และสนับสนุนการขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของศูนย์อำนวยการขจัดความยากจน และพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับจังหวัด (คจพ.จ.) และ ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับอำเภอ (คจพ.อ.) ให้เป็นไปตามกรอบการบูรณาการขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและพัฒนาคน ทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น

เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อประชาชน อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาตรา ๙ (๒) และ (๓) จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสนับสนุนภารกิจของศูนย์บูรณาการขจัดความยากจน และพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ แนวคิด “๑ ชำราชการ ๑ คริวเรือนยากจน” (คจพ.จชต.) (คจพ.จ.) และ (คจพ.อ.) โดยมีองค์ประกอบ อำนาจ และหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑ จังหวัดยะลา

(๑) ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ	หัวหน้าคณะกรรมการ
(๒) พัฒนาการจังหวัดยะลา	คณะกรรมการ
(๓) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดยะลา	คณะกรรมการ
(๔) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดยะลา	คณะกรรมการ
(๕) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดยะลา	คณะกรรมการ
(๖) แรงงานจังหวัดยะลา	คณะกรรมการ
(๗) ศึกษาธิการจังหวัดยะลา	คณะกรรมการ
(๘) ท้องถิ่นจังหวัดยะลา	คณะกรรมการ
(๙) ผู้แทนมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	คณะกรรมการ
(๑๐) ผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	คณะกรรมการ
(๑๑) ผู้อำนวยการกลุ่มงานอำนวยการและบริหาร
สำนักงานเลขาธิการ	คณะกรรมการและเลขานุการ

๑.๒ จังหวัดปัตตานี

(๑) ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและสนับสนุน
งานพัฒนาฝ่ายพลเรือน	หัวหน้าคณะกรรมการ
(๒) พัฒนาการจังหวัดปัตตานี	คณะกรรมการ
(๓) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี	คณะกรรมการ
(๔) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดปัตตานี	คณะกรรมการ
(๕) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดปัตตานี	คณะกรรมการ
(๖) แรงงานจังหวัดปัตตานี	คณะกรรมการ
(๗) ศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี	คณะกรรมการ
(๘) ท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี	คณะกรรมการ
(๙) ผู้แทนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	คณะกรรมการ
(๑๐) ผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	คณะกรรมการ
(๑๑) ผู้อำนวยการกลุ่มงานอำนวยการและบริหาร
กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาฝ่ายพลเรือน	คณะกรรมการและเลขานุการ

๑.๓ จังหวัดนราธิวาส

(๑) ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและสนับสนุน
งานพัฒนาเพื่อความมั่นคง	หัวหน้าคณะกรรมการ
(๒) พัฒนาการจังหวัดนราธิวาส	คณะกรรมการ
(๓) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนราธิวาส	คณะกรรมการ
(๔) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส	คณะกรรมการ
(๕) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส	คณะกรรมการ
(๖) แรงงานจังหวัดนราธิวาส	คณะกรรมการ
(๗) ศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาส	คณะกรรมการ
(๘) ท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส	คณะกรรมการ
(๙) ผู้แทนมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	คณะกรรมการ
(๑๐) ผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	คณะกรรมการ
(๑๑) ผู้อำนวยการกลุ่มงานอำนวยการและบริหาร
กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง	คณะกรรมการและเลขานุการ

๑.๔ จังหวัดสตูล

(๑) ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจการพิเศษ	หัวหน้าคณะกรรมการ
(๒) พัฒนาการจังหวัดสตูล	คณะกรรมการ
(๓) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสตูล	คณะกรรมการ
(๔) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสตูล	คณะกรรมการ
(๕) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสตูล	คณะกรรมการ
(๖) แรงงานจังหวัดสตูล	คณะกรรมการ
(๗) ศึกษาธิการจังหวัดสตูล	คณะกรรมการ
(๘) ท้องถิ่นจังหวัดสตูล	คณะกรรมการ

/(๙) ผู้แทน...

- (๙) ผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) คณะทำงาน
(๑๐) ผู้อำนวยการกลุ่มงานอำนวยการและบริหาร คณะทำงานและเลขานุการ
กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจการพิเศษ

๑.๕ จังหวัดสงขลา

- (๑) ผู้อำนวยการกองประสานและเร่งรัดการพัฒนา หัวหน้าคณะทำงาน
พื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้
- (๒) พัฒนาการจังหวัดสงขลา คณะทำงาน
- (๓) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา คณะทำงาน
- (๔) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสงขลา คณะทำงาน
- (๕) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา คณะทำงาน
- (๖) แรงงานจังหวัดสงขลา คณะทำงาน
- (๗) ศึกษาธิการจังหวัดสงขลา คณะทำงาน
- (๘) ท้องถิ่นจังหวัดสงขลา คณะทำงาน
- (๙) ผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) คณะทำงาน
- (๑๐) ผู้อำนวยการกลุ่มงานอำนวยการและบริหาร คณะทำงานและเลขานุการ
กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้
- (๑๑) นางสาวตรีทิพย์นิภา ทองกระมล คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
กองประสานและเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ บูรณาการการจัดทำฐานข้อมูล การแลกเปลี่ยนและการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน
จากฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจน

๒.๒ บูรณาการการให้ความช่วยเหลือ การพัฒนาแก่ครัวเรือนยากจนทั้งในระยะสั้น
(พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖) และในระยะต่อไป

๒.๓ ให้จัดการประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาความยากจน
ในทุกกรอบเดือน พร้อมทั้งจัดทำรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานเสนอต่อ ศจพ.จ. และ ศบจพ.จชต.

๒.๔ ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ ศจพ.จ. และ ศบจพ.จชต. มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๙ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

พลเรือตรี

(สมเกียรติ ผลประยูร)

เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้